

132
ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΙΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛ
ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1948

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

18
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΣΑΣ
στο ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΝ
EN ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΑ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΡΩΝΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

γ' Μέχρι των διωγμών 1948.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1948

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΛΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ ΤΩΝ ΟΜΑΡΙΑΝ

ΕΚΔΑΤΗΡΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1948

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

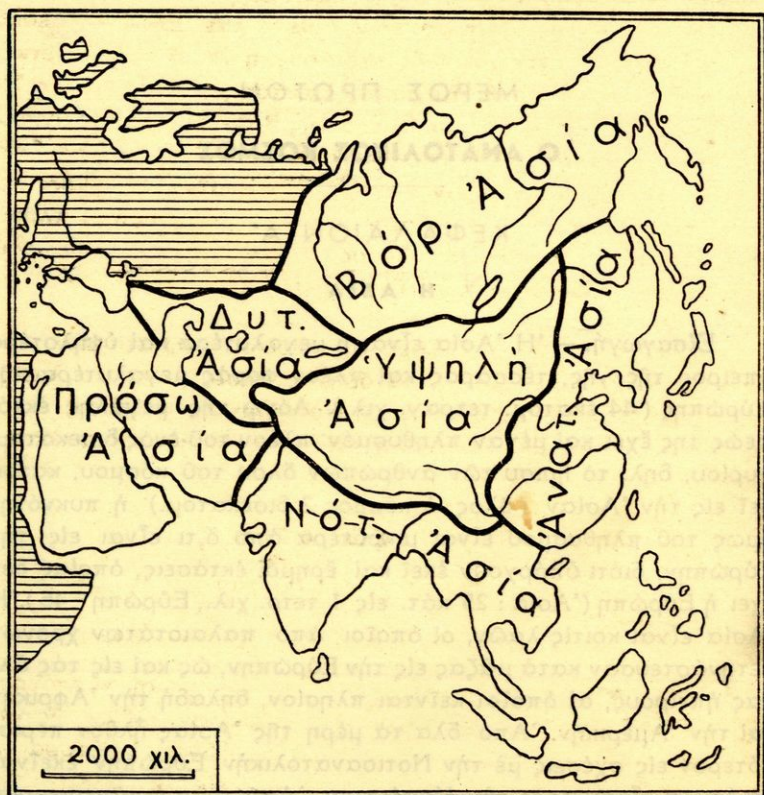
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Η ΑΣΙΑ

Εἰσαγωγή. — Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα καὶ ὑψηλοτέρα ἡπειρος τῆς γῆς, τέσσαρας καὶ πλέον φορές μεγαλυτέρα τῆς Εὐρώπης (44 ἑκατομ. τετραγ. χιλ.). Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεώς της ἔχει καὶ μέγαν πληθυσμόν· πλέον τοῦ ἐνὸς δισεκατομμυρίου, δηλ. τὸ ἥμισυ τῶν ἀνθρώπων ὅλου τοῦ κόσμου, κατοικεῖ εἰς τὴν Ἀσίαν (ὅλος ὁ κόσμος 2 δισεκατομ.)· ἡ πυκνότης ὁμῶς τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μικροτέρα ἀπὸ ὅ,τι εἶναι εἰς τὴν Εὐρώπην, διότι ὑπάρχουν ἐκεῖ καὶ ἔρημοι ἐκτάσεις, ὁποίας δὲν ἔχει ἡ Εὐρώπη (Ἀσία : 25 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ., Εὐρώπη : 46). Ἡ Ἀσία εἶναι κοιτὶς λαῶν, οἱ ὅποιοι ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων μετηγάστευσαν κατὰ μάζας εἰς τὴν Εὐρώπην, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πλησίον, δηλαδὴ τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀμερικὴν. Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀσίας ἤλθον περισσότερο εἰς σχέσεις μὲ τὴν Νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι πρὸς τὴν Μεσόγειον. Ἀπὸ τοὺς προϊστορικοὺς ἤδη χρόνους ἐγνώρισαν οἱ Ἕλληνες τοὺς ἀρχαιοτάτους λαοὺς τῆς Ἀσίας καὶ ἀπὸ αὐτοὺς παρέλαβον τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀνέπτυξαν. Ἡ δυτικωτάτη χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἦτο ἡ ἀρχαιοτάτη κοιτὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἑρωτήσεις. — 1. Νὰ εὔρης ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς ποῖον γεωγρ. μῆκος ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Δονδίνου εὐρίσκεται τὸ ἀντικρὸν τῆς Λέσβου δυτικώτατον ἀκρωτήριο τῆς Ἀσίας *Λεκτόν*. — 2. Ἀπὸ ποίας νήσους

τῆς Ἀσίας διέρχεται ὁ Ἰσημερινός ; — 3. Ποῖον εἶναι τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριο τῆς Ἀσίας, τὸ ὁποῖον πλησιάζει τὸν Ἰσημερινόν ; — 4. Δεῖξε τὸ ἀνατολικώτατον ἀκρωτήριο Ἀνατολικὸν ἀπέναντι τῆς Ἀμερι-

1. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀσίας.

κῆς ποῖον τὸ γεωγρ. μῆκος αὐτοῦ ; — 5. Δεῖξε τὸ βορειότατον Τσελγιούσκιν. — 6. Παρακολούθησε εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν παράλληλον τῶν Ἀθηνῶν (30° β. γ. π.) καὶ ὀνόμασε τὰ μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα διέρχεται.

Ὅρια. — Τὰ ὅρια τῆς Ἀσίας διακρίνονται καθαρῶς πρὸς Β. εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, πρὸς Α. εἰς τὸν Εἰρηνικόν ὠκεανόν, καὶ πρὸς Ν. εἰς τὸν Ἰνδικόν ὠκεανόν. Πρὸς Δ.

1200/44

δμως εἶναι ἀκαθόριστα, διότι ἡ Εὐρώπη φαίνεται ὡς προέκτασις τῆς μεγάλης ταύτης ἡπείρου. Τὰ ὄρη Οὐράλια, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται ὡς ὄρια, δὲν εἶναι ὑψηλὰ καὶ διὰ τῶν αὐχένων τῶν εἶναι εὐκόλος ἡ συγκοινωνία πρὸς τὴν Εὐρώπην· εὐκολωτέρα εἶναι διὰ τῆς χαμηλῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία κεῖται μεταξὺ τῶν Οὐραλίων καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης. Ὡσαύτως ἡ Μικρὰ Ἀσία ἦτο ποτὲ ἠνωμένη μετὰ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τὰς κατακρημνίσεις τῆς χώρας, τῆς ὁποίας τὴν θέσιν σήμερον κατέχει τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· λείψανα τῆς χώρας ταύτης, δηλαδή τῆς Αἰγίδος, εἶναι τὸ πλῆθος τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Διὰ τοῦτο πολλοὶ θεωροῦν τὴν Εὐρώπην ὡς ἐξάρτημα τῆς Ἀσίας.

Διαίρεσις. — Εἰς τὸ μέσον τῆς ἡπείρου σχηματίζεται τεράστιον ὑψίπεδον μὲ ὑψηλότατα ὄρη, τὸ ὁποῖον λέγεται Ὑψηλὴ Ἀσία. Περί αὐτὴν ἐκτείνονται ἡ **Νοτιοδυτικὴ ἢ Πρόσω Ἀσία**, ἡ **Νότιος Ἀσία**, ἡ **Ἀνατολικὴ Ἀσία**, ἡ **Βόρειος Ἀσία** καὶ ἡ **Δυτικὴ Ἀσία** (σχ. 1). ✓

1. ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑ

(Ἡ ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗ)

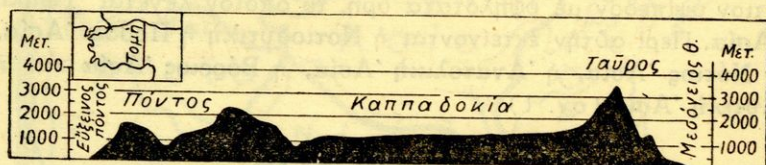
Α'. ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ (ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ)

Εἰσαγωγή. — Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι ἡ δυτικὴ χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἡ ὁποία πλησιάζει τὴν Εὐρώπην. Λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της ἦτο διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ γέφυρα διαβάσεως τῶν λαῶν ἀπὸ τὴν μίαν ἡπειρον εἰς τὴν ἄλλην. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1922 κατ'ἄκρην ἐκεῖ ἑκατομμύρια Ἑλλήνων, πρὸ πάντων εἰς τὰ παράλια. Σήμερον ἀποτελεῖ αὕτη τὸ σημαντικώτερον τμῆμα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

Σχῆμα καὶ ὄρια. — Ἡ Μ. Ἀσία ἔχει σχῆμα περίπου ὀρθογώνιου τετραπλεύρου, τοῦ ὁποίου αἱ δύο μακρότεραι πλευραὶ, βόρειος καὶ νότιος, ἡ μὲν βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξεινίου Πόντου καὶ τῆς Προποντίδος, ἡ δὲ ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἡ δυτικὴ ἀκτὴ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὅπου πρὸ

αὐτῆς ὑψοῦνται αἱ πολυάριθμοι Ἑλληνικαὶ νῆσοι· πρὸς Α. τὰ ὄρια τῆς χερσονήσου εἶναι ἀσαφῆ, διότι αἱ ὀροσειραὶ τῆς Μ. Ἀσίας ἐξακολουθοῦν ὁμοιομόρφως εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Ἡ Μ. Ἀσία ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἔπαθον πολλὰς διαταράξεις καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπεκάθησαν νεώτερα. Εἰς τὸ μέσον ἐκτείνεται παλαιὸν ὑψίπεδον (μέσου ὕψους 1000 μ.), τὸ ὁποῖον περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὀροσειρῶν, νεωτέρων πτυχώσεων. Πρὸς Β. ἐκτείνονται παραλλήλως τοῦ Εὐξείνου αἱ **Ποντικαὶ Ἄλπεις** (ὕψος 3.000 μ.). Ἐξ αὐτῶν τὸ ὄρος **Ἀντίταυρος** ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευράν τῆς χερσονήσου ἔχον διεύθυνσιν ΝΔ. Ἡ νοτία ὀροσειρὰ φέρει τὸ ὄνομα **Ταῦρος** (3.500 μ.). ΝΑ. τούτου,

2. Τομὴ τῆς Μ. Ἀσίας (ἐκ Β. πρὸς Ν.)

μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐκτείνεται παράλιον βαθύπεδον ἀνήκον εἰς τὴν χώραν Κιλικίαν. Τὰ δὲ πρὸς τὸ Αἰγαῖον ὄρη εἶναι χαμηλότερα καὶ ἔχουν διεύθυνσιν ἐξ Α. πρὸς Δ. (Τμῶλος, Σίπυλος, Ἴδη, Μυσικός Ὀλυμπος κ. ἄ.). Εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ κεντρικοῦ ὑψιπέδου ὑψοῦται τὸ ἡφαίστειον **Ἀργαῖος** (σχεδὸν 4.000 μ. ὕψ.), τὸ ὕψιστον τῆς Ἀσίας.

Ὅλαι αἱ ὀροσειραὶ αὗται, μέχρι τέλους τῆς τριτογενοῦς περιόδου τῆς ἡλικίας τῆς Γῆς, ὅτε δὲν ὑπῆρχε τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, συνεδέοντο μὲ τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκικῆς Θράκης. Τὸν σύνδεσμον τοῦτον, πλὴν τῶν νήσων, δεικνύουν οἱ πορθμοὶ Βόσπορος (εὗρους 550 μ.) καὶ Ἑλλήσποντος (κοινῶς Δαρδανέλλια, εὗρ. 1.200 μ.), οἱ ὁποῖοι ἄλλοτε ἦσαν κοιλάδες.

Ὁ πλούσιος διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἰγαίου ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὀροσειρῶν, αἱ ὁποῖαι χωροῦν ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πέλαγος· κατὰ τὰς κατακρημνίσεις, δηλαδή, αὗται

ἔμειναν ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, ἐνῶ ἡ θάλασσα κατέλαβε τὰ μεταξὺ τῶν ὀρέων χαμηλὰ μέρη. Οἱ ἐδῶ σχηματιζόμενοι κόλποι καὶ λιμένες εἶναι μέγα πλεονέκτημα, ὥς καὶ αἱ κοιλάδες, αἱ ὁποῖαι ἀνοίγονται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εὐκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ κέντρου τῆς χώρας. Τουναντίον, ἀπὸ τὰς ἄλλας μακροτέρας ἀκτᾶς, κατὰ τὰς ὁποίας τὰ ὄρη διατάσσονται παραλλήλως, ἡ συγκοινωνία εὐρίσκει δυσκολίας.

Ποταμοί.— Οἱ ἀπὸ τὰς θαλάσσας πνέοντες ἄνεμοι φύχονται εἰς τὰ ὄρη καὶ οἱ ὕδρατμοι ἀφίνουν ἐδῶ ἀρκετὰς βροχάς, ἐνῶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον φθάνουν ξηροὶ καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι σπάνιαι. Ἐπειδὴ δὲ αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὸν χειμῶνα, οἱ ποταμοὶ κατὰ μὲν τὰς ἄλλας ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἔχουν ὀλίγον ὕδωρ, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα ἔχουν πολὺ· εἶναι δὲ καὶ θολόν, διότι τὸ ὕδωρ, ἐπειδὴ ρεεῖ ὀρμητικῶς, παρασύρει ἀπὸ τὰς ὄχθας καὶ τὸν πυθμένα πολὺ χῶμα καὶ τὸ μεταφέρει πρὸς τὰς ἐκβολάς. Ἐκεῖ ὁ ποταμὸς ρεεῖ διὰ προσχωσιγενῶν πεδιάδων καὶ ὁ ροῦς του καθίσταται ἡρεμὸς. Τὸ χῶμα κατακάθεται, καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς ἡ πρόσχωσις σὺν τῷ χρόνῳ αὐξάνει. Ἄλλοτε οἱ κόλποι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκβάλλουν οἱ ποταμοὶ **Μαίανδρος**, **Ἑρμὸς** καὶ **Κάυστρος**, ἦσαν πολὺ βαθύτεροι καὶ μεγαλύτεροι, πολλοὶ δὲ λιμένες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχουν σήμερον καταχωσθῇ καὶ ἀποτελοῦν ξηράν. Πολλοὶ ποταμοὶ ρέουν καὶ πρὸς Ν. εἰς τὴν Μεσόγειον, ὥς ὁ **Εὐρυμέδων**, ὁ **Κύδνος** καὶ ὁ **Πύραμος**· ὁ μεγαλύτερος ὅμως τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ὁ **Ἄλυσ** (Κιζιλ Ἰρμάκ), ὁ ὁποῖος διαγράφει μακρὸν τόξον εἰς τὸ ὑψίπεδον καὶ διασχίζων τὰ Ποντικὰ ὄρη ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξεινον· εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν ἐκβάλλει καὶ ὁ **Σαγγάριος**, παρὰ τὸν ὁποῖον ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς τῷ 1922 ἠγωνίσθη ἥρωικῶς.

Κλίμα καὶ βλάστησις.— Τὸ καθαρῶς μεσογειακὸν κλίμα ἀπαντᾷται μόνον εἰς τὰς πρὸς τὸ Αἰγαῖον παραλίους χώρας. Ὁ χειμὼν ἐνταῦθα εἶναι γλυκὺς μὲ μετρίας βροχάς, τὸ δὲ θέρος θερμόν. Τὰ δάση, τὰ ὁποῖα εἶναι πτωχὰ καὶ ὀλίγα, ἀντι-καθιστᾷ ἡ λόχη.

Αἱ Ποντικαὶ Ἄλπεις, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς

ὕγρους ἀνέμους ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, δέχονται πολλές βροχάς καὶ τὸ κλίμα τῶν βορείων τούτων χωρῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ὀνομάζεται **πόντιον**. Ὡς ἐκ τούτου φύονται δένδρα μεγάλα καὶ ποικίλα, τὰ ὁποῖα σχηματίζουν δασικὴν ζώνην πλατύς πλέον τῶν 100 χιλιομ. Τὰ δάση ὅμως ταῦτα ἔχουν πάθει πολλές καταστροφάς ἀπὸ τοὺς ποιμένας.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μ. Ἀσίας ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι μεγάλη, δηλαδὴ τὸ κλίμα ἐκεῖ εἶναι ἡπειρωτικόν. Λόγῳ τῶν ὀλίγων βροχῶν ἢ βλάστησις εἶναι στεππώδης, ἢ ἐλλεῖπει τελείως, καὶ σχηματίζεται ἔρημος. Τὰ ὕδατα τὸ θέρος ξηραίνονται σχεδὸν πανταχοῦ καὶ μόνον ὁ Ἄλυς καὶ αἱ λίμναι ἔχουν ἀρκετὸν ὕδωρ. Πρὸς τὸ μέρος δὲ τοῦ Ταύρου, ἐπειδὴ οἱ ἄνεμοι ἔρχονται ἐκεῖ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ὕγρασία εἶναι ὀλιγωτέρα καὶ ἡ θερμοκρασία ὑψηλότερα. Τὰ δάση τοῦ ὄρους συνίστανται ἐκ βελονοφύλλων δένδρων (ἐλατῶν, πευκῶν).

Ἱστορικὴ ἄποψις. Κάτοικοι. — Ἡ Μ. Ἀσία, ἐπειδὴ εἶναι ὡς γέφυρα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἀνέκαθεν κατεῖχετο ἀπὸ διάφορα γειτονικά κράτη καὶ πολλά ἔθνη κατῴκησαν εἰς αὐτήν. Μέχρι σήμερον διαμένουν εἰς ἀποκέντρους περιοχάς διάφορα μικρά ἔθνη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἰδίαν θρησκείαν καὶ ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν κοινωνίαν. Τοιαῦτα εἶναι τὸ ἔθνος τῶν Ταχταδσῶν, τῶν Ἐρυθροκεφάλων, τῶν νομάδων Γιουρούκων καὶ Τουρκομάνων. Ἐξηγεῖται δὲ τοῦτο ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπικοινωνίας τῶν διαφόρων αὐτῶν ἐθνοτήτων λόγῳ τοῦ ὄρεινου τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν ἀδιαβάτων φαράγγων. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν πολιτισμένων λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν ἐδῶ, εἶναι οἱ Χετταῖοι, κατοικήσαντες πρὸς Α. τοῦ Ἄλυος ποταμοῦ, καὶ οἱ Ἑλλήνες (ἀπὸ τοῦ 19ου π.Χ. αἰῶνος) πρὸς Δ. αὐτοῦ. Οἱ Χετταῖοι ἐνωρὶς ἐξηφανίσθησαν· τουναντίον ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἤκμασε καὶ ἰδίως ἀφ' οὔτου ἰδρύθησαν αἱ πολλαὶ ἀποικίαι ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴν Ἑλλάδα· τότε ἀνεφάνησαν ἐδῶ ἔξοχοι Ἑλλήνες ποιηταί, συγγραφεῖς καὶ φιλόσοφοι (Ὀμηρος, Ἡρόδοτος, Θαλῆς καὶ ἄλλοι). Κατὰ τὴν ἀκμὴν τῶν Περσῶν ἡ Μ. Ἀσία ἦτο εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας,

ήκμασεν ὡς κυρία χώρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀντεπεξήλθεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐναντίον τῶν Τούρκων, μέχρις οὗτου κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα ὑπετάγη εἰς αὐτούς.

Οἱ Τούρκοι κατάγονται ἀπὸ τοὺς Μογγόλους καὶ ἦλθον ἐδῶ ἀπὸ τὰς κεντρικὰς στέππας τῆς Ἀσίας. Κατ' ἀρχὰς ἦσαν ποιμένες, ἔπειτα ὅμως πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐγίναν καὶ γεωργοὶ καὶ ἵδρυσαν τὸ πρῶτον κράτος τῶν εἰς τὰς βορειοδυτικὰς χώρας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Πρώτη πρωτεύουσα αὐτῶν ἦτο ἡ Προῦσα. Ἐπειτα κατέκτησαν ὅλην τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ πολλὰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ ἐσχημάτισαν μεγάλην Τουρκικὴν Αὐτοκρατορίαν (Ὄθωμανικὸν κράτος), μὲ ἐπίσημον θρησκείαν τὸν Μωαμεθανισμόν (ἢ Ἰσλαμισμόν). Ἐπειδὴ ἤρκουντο νὰ ζοῦν εἰς τὰ μεσόγεια ὅπως ἦσαν μαθημένοι, ἄφηναν νὰ κατοικοῦν εἰς τὰ παράλια οἱ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι πλήν τῆς καλλιέργειας τοῦ ἐδάφους ἡσχολοῦντο καὶ εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Κατ' ἄκρον ἐπίσης καὶ ἄποικοι Ἀρμένιοι συναγωνιζόμενοι μὲ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸ ἐμπόριον. Εἰς τὰ μεσόγεια ὀλίγοι Ἕλληνες ὑπῆρχον. Κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον καὶ τὸ ἐθνικὸν ἀτύχημα τῆς Ἑλλάδος (1922), ὅλοι αὐτοί, δύο περίπου ἑκατομ., ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγουν εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, ὅπου εὗρον νέαν κατοικίαν. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Μ. Ἀσίας σήμερον εἶναι περὶ τὰ 12 ἑκατ. Μὲ τὰς τελευταίας μεταρρυθμίσεις ἔχει ἀλλάξει ἡ τουρκικὴ γραφὴ καὶ ἀντὶ τοῦ ἀραβικοῦ ἀλφαβήτου ἔχει ἐφαρμοσθῇ τὸ λατινικόν· ἐπίσης ἀπηγορεύθη εἰς τοὺς Τούρκους νὰ φοροῦν φέσια καὶ σαρίκια ὅπως εἰς τὸ παρελθόν.

Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

✓ α') Βόρειος Μικρὰ Ἀσία (Πόντος καὶ Παφλαγονία).

Ἡ Βόρειος Μ. Ἀσία διακρίνεται ἀπὸ τὴν ἄλλην χερσόνησον διὰ τὸ πόντιον κλίμα της. Συχνοὶ βόρειοι ἄνεμοι κάμνουν τὸ κλίμα ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, διὰ τοῦτο ἐδῶ ἡ χλωρίς διακρίνεται ἀπὸ τὴν χλωρίδα τῆς λοιπῆς Ἀσίας καὶ ὁμοιάζει πρὸς τὴν τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης, μὲ ἴδιον θάμνον, τὸ ροδόδενδρον. Ἐπίσης ἡ χώρα τοῦ Πόντου θεωρεῖται

ὥς πατρίς τῆς κερασέας. Δασική ζώνη πυκνή ἀποτελεῖται ἀπὸ δρύος, ὀξύας, λεπτοκαρυῆς καὶ καστανέας.

Τὰ ἀσβεστολιθικά Ποντικά ὄρη ἔχουν πάθει πολλὰς μετακινήσεις καὶ διαρρήξεις, οἱ δὲ ποταμοὶ διέρχονται τὰς ὀροσειρὰς δι' ἐγκαρσίων φαραγγῶν. Εἰς τὰ ὄρη ὑπάρχουν μεταλλεῖα πολυτίμων μετάλλων, ἰδίως χαλκοῦ καὶ ἀργυροῦχου μολύβδου, τῶν ὁποίων ἡ ἐκμετάλλευσις εἶναι περιορισμένη λόγῳ τῆς δυσκολίας τῆς συγκοινωνίας. Τοὺς παλαιοὺς ὁμῶς καιροὺς ἐξεμεταλλεύοντο αὐτὰ περισσότερον οἱ Ἕλληνες μὲ τὰς ἀποικίας των. Καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ Ἕλληνες Πόντιοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀγαπητὴν των πατρίδα, διακρίνονται ὥς καλοὶ χαλκουργοί. Εἰς μικρὰ ὀροπέδια εὐφορα καλλιεργοῦνται σιτηρά, καπνὸς καὶ ἄμπελοι, ἄφθονοι δὲ εἶναι καὶ οἱ ἐκ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καρποί, ὥς καρύδια, κάστανα, λεπτοκάρυα (ἢ ποντικά κάρυα, κοινῶς φουντούκια). Ἐκ τῶν πολλῶν ἐνταῦθα δασῶν ἐξάγεται καὶ ξυλεία.

Πόντος κυρίως εἶναι ἡ πρὸς Α. τοῦ Ἑλλήνων χώρα. Ἐνταῦθα σχηματίζονται μικρὰ παράλια πεδία εὐφορα καὶ λιμένες. Ἀπ' ἐδῶ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ἐνηργεῖτο ἐμπόριον μὲ καμήλους, αἱ ὁποῖαι ἔφθανον εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Κύριος λιμὴν ἦτο, ὅπως καὶ σήμερον, ἡ **Τραπεζοῦς** (40)*, ὅπου ἀνέκαθεν ὑπῆρχον Ἕλληνες ἔμποροι. Ἐχει προσέτι καὶ μικρὰν βιομηχανίαν ὑφασμάτων. Ἐμπορικὸι λιμένες εἶναι ἡ Ἀμισὸς ἢ Σαμψοῦς καὶ ἡ Κερασσοῦς. Ἐκ τῆς Κερασσοῦντος ἐξάγονται ἐξαίρετα λεπτοκάρυα.

Παφλαγονία λέγεται ἡ πρὸς Δ. τοῦ Ἑλλήνων χώρα. Τὰ παράλια αὐτῆς πεδία εἶναι ὀλίγα, στενὰ καὶ ἀλίμενα. Μόνος ἀξιόλογος λιμὴν εἶναι ἡ **Σινώπη** (15), παλαιὰ ἐμπορικὴ πόλις. Σπουδαία εἶναι καὶ ἡ **Ποντοηράκλεια** (κ. Ἑρεγλί, 13), ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξάγονται ξυλεία καὶ λιθάνθρακες (ἐτησίως περίπου 1 ἑκατ. τόν.). Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ὀροπέδια, ὅπου οἱ κάτοικοι ἀσχο-

* Οἱ ἐν παρενθέσει ἀριθμοὶ δηλοῦν τὸν πληθυσμὸν πόλεων εἰς χιλιάδας ἢ τὸ ὕψος ὁρέων εἰς μέτρα.

λοούνται εἰς τὴν γεωργίαν, ἀνεπτύχθησαν αἱ πόλεις **Κασταμονή** (28) καὶ **Σαφράμπολις**. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην φύεται κρόκος αὐτοφυῆς (ὁ κρόκος τουρκιστὶ λέγεται ζαφράν).

β') Βορειοδυτικὴ Μικρὰ Ἀσία.

Αὕτη πλησιάζει τὴν Θράκην, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζεται διὰ τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. Πρὸς τὸν Βόσπορον σχηματίζεται ἡ Βιθυνικὴ χερσόνησος, πρὸς τὸν Ἑλλησπόντον δὲ ἡ Τρωικὴ. Ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ βόρειοι χώραι τῆς Μ. Ἀσίας, εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ΒΑ. ἀνέμων καὶ ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι χαμηλὴ. Βροχαὶ πίπτουν εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἡ δὲ ποντία βλαστησις ἐναλλάσσεται μὲ τὴν μεσογειακὴν. Ἐδῶ διακρίνομεν τὰς χώρας Βιθυνίαν, Μυσίαν καὶ Τρώαδα. Αἱ χώραι αὗται μετὰ τῆς ἀπέναντι Θράκης ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα, διότι κατέχουν τὴν γραμμὴν τῆς συγκοινωνίας μεταξὺ τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Βιθυνία. — Ἡ Βιθυνικὴ χερσόνησος εἶναι ὁ πλησιέστερος κλάδος τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν Θράκην. Εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄκρον εἶναι τὸ προάστειόν τῆς **Χρυσόπολις** (Σκούταρι), ἡ ἀρχὴ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Μ. Ἀσίας, συνέχεια τῆς εὐρωπαϊκῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία τελειώνει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὀλίγον νοτιώτερον κεῖται ἡ σπουδαιότατη ἄλλοτε πόλις **Χαλκηδὼν** (Δ' Οἰκουμενικὴ σύνοδος τῷ 415 μ. Χ.). Ὁ νοτιῶς τῆς χερσονήσου Ἀστακηνὸς κόλπος εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπτύχθη εἰς τὸν μυχὸν αὐτοῦ ἡ **Νικομήδεια** (τουρκ. Ἰσμίτ, 20). Ἐδῶ ἐβαπτίσθη καὶ ἀπέθανεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Νοτιώτερον ἀκολουθεῖ ἄλλος κόλπος, ὁ τῆς **Κίου** (Γκεμλίκ), τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ἡ κοιλὰς, ἡ ὁποία προεκτείνεται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν μέχρι τῆς λίμνης Ἀσκανίας, εἰς τὰς ὄχθας τῆς ὁποίας κεῖται ἡ **Νίκαια**. Σήμερον αὕτη εἶναι μικρὰ κωμόπολις (τουρκ. Ἰονίκ). Ἀλλοτε ὅμως ἦτο σημαντικὴ πόλις τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐνταῦθα συνήλθε τῷ 325 ἡ Α' Οἰκουμενικὴ σύνοδος, διετέλεσε δὲ καὶ πρωτεύουσα τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας (1204-1261).

Νοτιώτερον ὑψώνεται ὁ Μυσικός Ὀλύμπος (2.550), εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου χαμηλά, ἐν μέσῳ πλουσίας βλαστήσεως, κεῖται ἡ πόλις **Προῦσα** (62). Ἡ Προῦσα ἔχει πολλὰς μωρέας καὶ ἀξιόλογον μεταξουργίαν, σιδηροδρομικὴ δὲ γραμμὴ ἐνώνει αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐπινείου της **Μουδανιά**.

✓ **Μυσία.**— Πρὸς Δ. τοῦ Ὀλύμπου ἀκολουθεῖ τὸ βαθύπεδον τῆς Μυσίας, τὸ ὁποῖον βρέχεται ὑπὸ τῆς Προποντίδος· εἰς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ **Ρύνδακος** καὶ **Μάκεστος**, σχηματίζονται δὲ καὶ λίμναι ἰχθυοτρόφοι, ἡ **Μανυὰς** καὶ ἡ τῆς **Ἀπολλωνίας**. Τὸ ἔδαφος ἔχει πολλὰ δάση, εἰς δὲ τὰ γυμνά μέρη καλλιερ-
γοῦνται σιτηρά. Μεσόγειος πόλις εἶναι ἡ **Μπαλικεσέρ**, παράλιος δὲ ἡ **Πάνορμος** (κοινῶς Πάντερμα, 15), παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κύζικον.

✓ **Τρωάς.**— Ὡς χερσονήσος τῆς Μυσίας προεκτείνεται ἡ Τρωάς, εἰς τὴν βάσιν τῆς ὁποίας ρέει ὁ ποταμὸς **Γρανικός**, γνωστός ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Εἰς τὴν νοτίαν ἀκτὴν καὶ ἀπέναντι τῆς νήσου Λέσβου ὑψοῦται τὸ ὄρος **Ἰδη** (τουρκ. Κὰς δάγ, 1770), ἀπὸ τὸ ὁποῖον πηγάζει ὁ ποταμὸς **Σκάμανδρος**. Τὰ δάση τῆς χώρας εἶναι κατεστραμμένα καὶ ἡ οἰκονομικὴ αὐτῆς σημασία μικρά· τὸ μόνον σημαντικὸν μέρος εἶναι ἡ ἀκτὴ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἑλλησπόντου, ὃ ὁποῖος σχηματίζεται μετὰξὺ ταύτης καὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου· ὁ πορθμὸς οὗτος, διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ θαλασσία συγκοινωνία ἐκ τοῦ Αἰγαίου εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Εὐξείνιον, λέγεται κοινῶς **Δαρδανέλλια** ἀπὸ τὴν μικρὰν πόλιν **Δαρδανέλλια** (8). Εὐρίσκεται πλησίον τῆς παλαιᾶς Ἀβύδου, ὅπου εἶναι τὸ στενότερον μέρος τοῦ Ἑλλησπόντου (1200 μ.), τὸ ὁποῖον πάλαι εἶχε γεφυρώσει ὁ Ξέρξης. Στρατηγικὴν σημασίαν ἔχει ἡ εἴσοδος τοῦ Ἑλλησπόντου, παρὰ τὴν ὁποίαν πάλαι ἔκειτο ἡ Τροία ἢ τὸ Ἴλιον. ✓

✓ γ') Δυτικὴ Μικρὰ Ἀσία

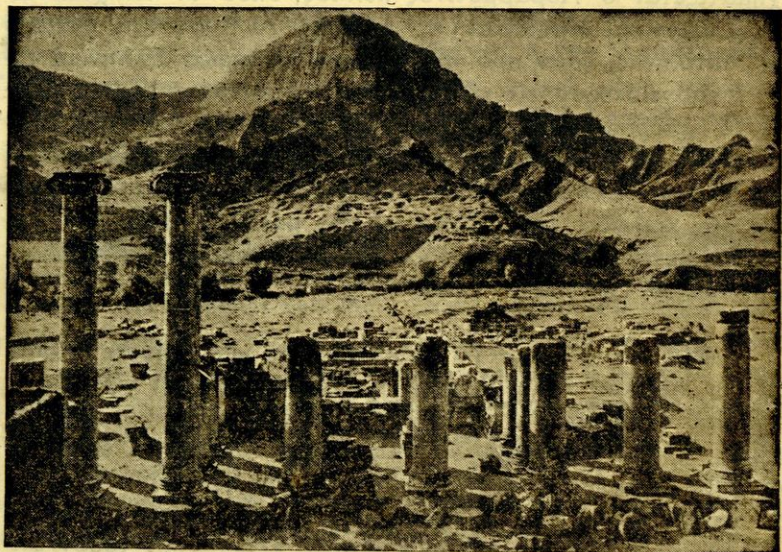
Ἐνῷ εἰς τὴν Βόρειον καὶ ΒΔ. Μικρὰν Ἀσίαν τὰ ὄρη ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν, εἰς τὴν πρὸς τὸ Αἶγαϊον Μικρὰν Ἀσίαν τὰ ὄρη διατείνονται ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πέλα-

γος τουτο. Αἱ ἄκται κολποῦνται βαθέως, συμφώνως πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν ὀροσειρῶν (ἐκ Δ. πρὸς Α.), αἱ δὲ καθιζήσεις χωροῦν ὥς κοιλάδες πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χερσονήσου. Διὰ τὸν λόγον τουτον ἡ Μ. Ἀσία ἀνοίγεται πρὸς τὴν δυτικὴν αὐτῆς πλευράν καὶ μάλιστα εἰς τὸ μέσον τμήμα, τὴν Ἰωνίαν.

Ἡ περιοχὴ τῆς Περγάμου.—Ἀπέναντι τῆς νήσου Λέσβου σχηματίζεται ὁ Ἀδραμυτινὸς κόλπος, ὅπου αἱ πόλιναι Ἀδραμύτιον καὶ Κυδωνίαι (κ. Αἰβαλί). Αἱ Κυδωνίαι, ἀντικρὺ τῆς Μυτιλήνης, ἦσαν πρὸ τοῦ πολέμου καθαρῶς Ἑλληνικὴ πόλις. Μεσογειότερον, εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Καῖκου, κεῖται τὸ ἐμπορικὸν κέντρον Πέργαμος, παρὰ τὴν ἀρχαίαν ὁμῶνυμον πόλιν, ἡ ὁποία εἰς τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἐχρημάτισε πρωτεύουσα Ἑλληνικοῦ βασιλείου. Μεσογειότερον, αὐλὼν συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Καῖκου μὲ τὴν μεγάλην καθίζησιν τοῦ Ἑρμου ποταμοῦ· κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Πανόρμου· Σμύρνης.

Λυδία καὶ Ἰωνία.—Τὰ σπουδαιότερα μέρη τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τὴν εὐκόλον συγκοινωνίαν, τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι αἱ τρεῖς μεγάλαι κοιλάδες τῶν ποταμῶν Ἑρμου, Καῦστρου καὶ Μαιάνδρου, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται παραλλήλως. Τὰ καταβυθίσματα ταῦτα καθιστοῦν εὐκόλον τὴν συγκοινωνίαν ἀπὸ τὰ παράλια πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον. Εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη αἱ κοιλάδες πλησιάζουν τόσον ἀλλήλας, ὥστε εὐκόλως μεταβαίνει τις ἀπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλην. Δυτικώτερον ὁμως παρεντίθενται μεταξὺ αὐτῶν ὑψηλὰ ὄρη, ὡς ὁ Τμῶλος (2.130) καὶ ὁ Μεσσηγίς (1.100). Εἰς πολλὰ μεσόγεια ἐδάφη ὑπάρχουν ἡφαιστειογενῆ πετρώματα, ὅπως ἡ παρὰ τὸν Ἑρμον λεγομένη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων περιοχὴ «Κατακεκαυμένη». Ὡσαύτως κατὰ τὸν Ἀνω Μαίανδρον εἶναι αἱ θερμαί πηγαὶ τῆς Ἱεραπόλεως. Τὰ εὐφορώτερα μέρη εἶναι εἰς τὰς ὁμαλὰς πεδιάδας, ὅπου εὐδοκιμοῦν τὰ σιτηρά, ἡ συκὴ, ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος, ἡ μωρέα, ἡ πορτοκαλέα καὶ ἡ μικρασιατικὴ σταφίς. Εἰς τὰς ὑπωρείας καὶ κλιτῆς τῶν ὀρέων, ὅπου εἶναι εὐκόλον τὸ πότισμα, ὑπάρχουν δάση ὀλόκληρα ἀπὸ ὀπωροφόρα δένδρα. Πλὴν

τῶν πολλῶν χωρίων ὑπάρχουν καὶ κεντρικαὶ πόλεις, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑρμου ἔκειτο παλαιὰ ἡ πλουσία πρωτεύουσα τῆς Λυδίας **Σάρδεεις**. Σήμερον ὁ διασχίζων τὴν κοιλάδα αὐτὴν σιδηρόδρομος διέρχεται ἐξ Α. πρὸς Δ. τὰς πόλεις **Φιλαδέλφειαν** (Ἄλᾶ σελῖρ), **Κασαμπᾶν**, **Μαγνησίαν** (Μάνησα) καὶ **Μαινεμένην**. Παρὰ δὲ τὸν Μαϊάνδρον κεῖνται ἡ **Λαοδίκεια** (Δενισλί) καὶ τὸ Ἄιδι-

3. Ἐρείπια τῶν Σάρδεων.

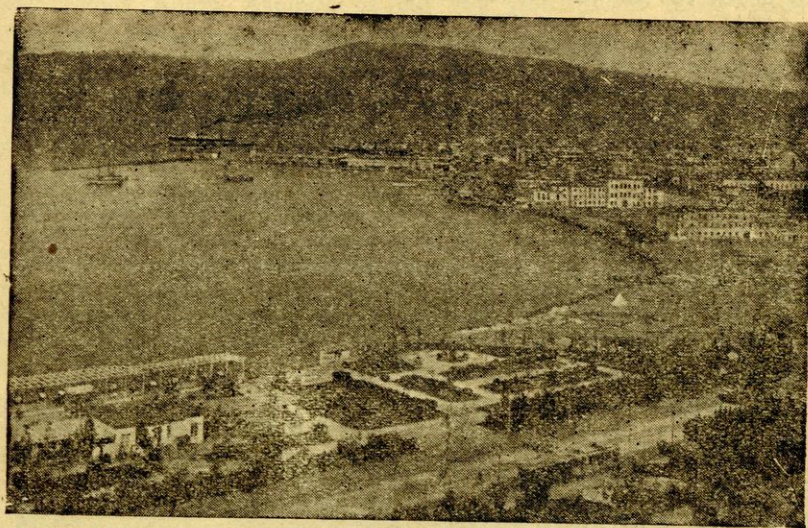
νιον (αἱ ἀρχαῖαι Τράλλεις), ἰσχυρὸν φρούριον τῆς Τουρκίας.

Τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Λυδίας ὠνομάζετο εἰς τὸ παρελθὸν «Ἰωνία», λόγῳ τῶν 12 μεγάλων πόλεων τῶν Ἰωνικῶν ἀποικίων. Τότε οἱ κόλποι εἰς τοὺς ὁποίους ἐξέβαλλον οἱ ποταμοὶ Κάυστρος καὶ Μαϊάνδρος εἰσεχώρουν περισσότερον εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ λιμένες καταταλληλότατοι ἦσαν οἱ τῶν πλουσίων πόλεων τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Ἐφέσου. Ἄλλ' ἡ κατάχωσις τῶν λιμένων ἐπέφερεν τὴν παρακμὴν τῶν πόλεων. Ὁ ἄλλοτε Λατμικός κόλπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐξέβαλλεν ὁ Μαϊάνδρος, εἶναι σήμερον

ΧΑΡΤΗΣ
ΤΗΣ
ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ
---"Ορια Τουρκίας

ἐλώδης πεδινή ἔκτασις ἐστία πυρετῶν, τὰ δὲ ἐρείπια τῆς Μιλήτου κεῖνται 10 χιλιόμε. μακρὰν τῆς σημερινῆς παραλίας. Ὡσαύτως, κατόπιν τῶν προσχώσεων τοῦ ποταμοῦ Καῦστρου, ἡ κυρία ἀφεταιρία διὰ τὰς δύο νοτίας κοιλάδας, ἡ Ἔφεσος, εὐρίσκεται εἰς ἐρείπια σήμερον μακρὰν τῆς θαλάσσης, ὅσον καὶ ἡ Μίλητος. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπὸ τὸν μεσαῖωνα διάδοχος τούτων, ἡ Σμύρνη, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἑρμαίου κόλπου, ἤθελεν ὑποστή τὴν αὐτὴν τύχην μὲ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἑρμου ποταμοῦ, ἂν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα δὲν ἐστρέφετο ὁ ροὺς τοῦ ποταμοῦ μὲ τε-

4. Ὁ λιμὴν τῆς Σμύρνης

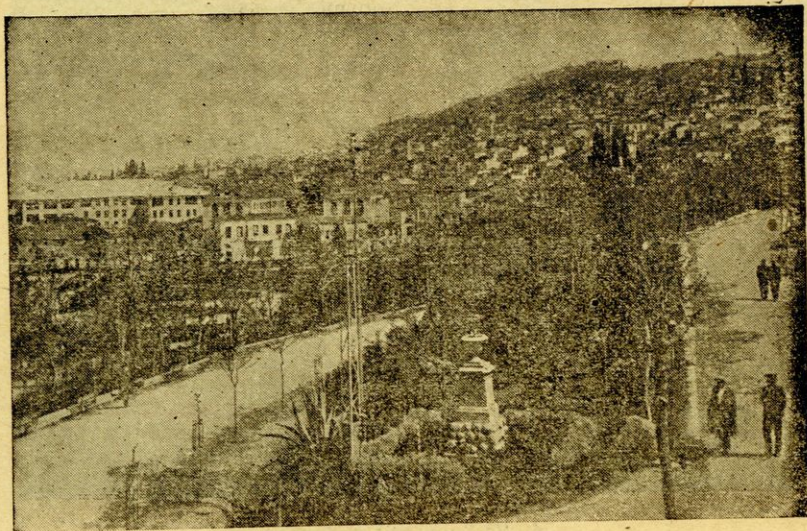
χνικὰ ἔργα πρὸς Δ. διὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν αἱ ἐκβολαὶ τοῦ ἀπὸ τὰ στενὰ μέρη τοῦ κόλπου τούτου.

Οὕτως ἡ θέσις τῆς Σμύρνης εἶναι καταλληλοτάτη διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐμπορίου τῆς Μ. Ἀσίας, καὶ πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου ἦτο σπουδαῖον κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Σήμερον, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἐλληνικῆς συνοικίας (1922) καὶ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Ἑλλήνων, ἡ Σμύρνη δὲν ἔχει πλέον τὸν ἄλλοτε πλουτιόν της (νῦν 150 χιλ. κ.).

Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑρμαίου κόλπου κεῖνται ἡ Παλαιὰ καὶ

Νέα Φώκαια. Ἀπέναντι δὲ τῆς Χίου σχηματίζεται ἡ χερσόνησος Ἐρυθραία, ὅπου ἡ πόλις **Κρήνη** (κ. Τσεσμέ, 15).

Ἡ **Σμύρνη**. — Ἡ κατὰ τοὺς μυχοὺς τῶν κόλπων κατάχωσις τῶν λιμένων τῶν ἀρχαίων πόλεων Μιλήτου καὶ Ἐφέσου, ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Σμύρνης. Ἡ μικρὰ αὕτη κατὰ τὸ παρελθὸν πόλις ἤρchiσε νὰ προάγεται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν διαδόχων τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι ἐξαίρετος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Ἐκ τοῦ Αἰγαίου ὁ εὐρὺς κόλπος τῆς Σμύρνης ἀνοίγεται μεταξὺ τῆς χερσονήσου Ἐρυθραίας καὶ τοῦ ὕψηλοῦ κορμοῦ τῆς χώρας. Ἡ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τοῦτου κειμένη πόλις προστατεύεται ἐκ τῶν

5. Σμύρνη. Μερικὴ ἄποψις.

προσχώσεων τοῦ πρὸς Β. ρέοντος Ἑρμου διὰ τοῦ ὄρους Σιτύλου (1500 μ. ὕψ.). Ὁδὸς καὶ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ παρακάμπτουν τὸ ὄρος καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἑρμου, διὰ τῆς ὁποίας αἱ ὁδοὶ διακλαδίζονται εὐκόλως, ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὴν Πέργαμον καὶ τὴν Μυσίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ. Ὡσαύτως εὐκολύνεται ἡ συγκοινωνία διὰ τῶν χαμηλῶν ὄρεινῶν διαβάσεων πρὸς τὴν μεγάλην κοιλάδα τοῦ Μαιάνδρου καὶ δι' αὐτῆς ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὴν ΝΔ. Ἀσίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ὁροπέδιον. Εἰς τὴν πλουσίαν ταύτην ἐνδοχώραν ὀφείλεται ἡ σημασία τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ

πληθυσμοῦ τῆς Σμύρνης, τῆς μεγαλυτέρας πόλεως τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐπειδὴ αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας ἀκτινοειδῶς συνεννοῦνται ἐνταῦθα, ἔχει συγκεντρώσει τὸ ἥμισυ τοῦ ἐμπορίου τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἐπισκιάζει καὶ αὐτὸ τὸ ἐμπόριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ ἐμπορικὴ αὕτη σημασία κατοπτρίζεται ἀπὸ τὸν διεθνῆ πληθυσμὸν τῆς. Ὁ πρὸ τοῦ πολέμου ἐμπορικὸς πληθυσμὸς τῆς — Ἕλληνες (50%), Ἀρμένιοι (6%), Ἑβραῖοι (10%), Λεβαντῖνοι (7,5%), ἀπέναντι τῶν ὁποίων ἡ ἀναλογία τῶν Τούρκων ἦτο 30% — ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν ἀπόκτησιν πλούτου καὶ εἰς τὰς τέρψεις τοῦ βίου. Ἀνώτερα σχολεῖα μόνον οἱ Γάλλοι εἶχον καὶ οἱ Ἕλληνες οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἐφρόντιζον διὰ τὴν διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ εἰς τὰ βάθη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν χριστιανικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, οἱ Τοῦρκοι ὠνόμαζον τὴν Σμύρνην Γκισοῦρ Ἰσιμῖρ (ἄπιστον Σμύρνην). Παρ' ὅλην ὅμως τὴν ἐπιτόπιον συνεργασίαν οἱ κάτοικοι ἔχουν χωρισθῇ εἰς συνοικίας κατ' ἐθνότητος. Οὕτω, πρὸς τὴν βορείαν κλιτὺν τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως ἀνέρχονται εἰς τὰ ὕψη οἱ ἥσυχαι δρόμοι τῆς τουρκικῆς συνοικίας. Αἱ οἰκαί παρατάσσονται μὲ περιτοιχισμένας αὐλάς. Οἱ θόλοι καὶ οἱ μιναρέδες τῶν τζαμιῶν καὶ τὰ ὑπὸ κυπαρίσσων σκιαζόμενα μωαμεθανικὰ καὶ ἑβραϊκὰ κοιμητήρια δίδουν εἰς τὴν συνοικίαν ταύτην ἰδιαίτερον τοπικὸν χαρακτῆρα. Κάτωθεν αὐτῆς ἀκολουθεῖ ἡ μὲ δρόμους στενοὺς καὶ ἀνωμάλους ἑβραϊκὴ συνοικία. Πλησίον τῶν συνοικιῶν αὐτῶν καὶ τῆς νέας πόλεως εὐρίσκεται τὸ « παζάρι », μὲ πλούσια ἐμπορεύματα καὶ ζωερὰν κίνησιν. Διὰ τῶν ἐπιστεγασμένων καὶ σκοτεινῶν ὁδῶν τούτου μεταβαίνει τις εἰς τὰς παραλλήλως τῆς προκουμαίας ὁδούς, ὅπου τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, τὰ ξενοδοχεῖα καὶ τὰ κέντρα διασκεδάσεων. Ἐκεῖ καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν προκουμαίαν, βλέπει τις τὴν ποικιλίαν τοῦ ἐμπορικοῦ βίου τῆς ἀνατολῆς. Πέραν τοῦ ἐμπορικοῦ τούτου τμήματος τῆς πόλεως ἀκολουθεῖ ἡ συνοικία τῶν Γάλλων, μετ' αὐτῆς δὲ συνεχίζοντο καὶ αἱ συνοικίαι τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων πρὸ τῆς μικρασιατικῆς ἀτυχίας τῶν ἑλληνικῶν ὅπλων (1922). Σπαράσσονται αἱ καρδίαι τῶν Ἑλλήνων ὅταν ἀναλογίζονται τὴν φοβερὰν καταστροφὴν τῆς μεγάλης ἑλληνικῆς συνοικίας τῆς Σμύρνης καὶ τὴν ἐκρίζωσιν ἀπ' αὐτὴν τῶν κατοίκων, οἱ ὅποιοι κατέφυγον εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα...

(Κατὰ τὸν Otto Maul)

✓ **Νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία.** — Καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία, ὅπου αἱ πάλαι χῶραι Καρία καὶ Λυκία, ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμὸν, στερεῖται ὅμως βαθυπέδων. Διὰ τοῦ ὕψηλοῦ ὄρους **Λυκίου Ταύρου** (3.100) ἀποκλείεται ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χώρας, πρὸς δὲ τὰς ἀκτὰς καταπίπτει διὰ τοξοειδῶν βαθμίδων. Ὅρειναι καὶ πολύμορφοι χερσόνησοι συνδέονται μετὰ τῆς ξηρᾶς δι'

Ισθμῶν, πολλοὶ δὲ νῆσοι, ἡ Δωδεκάνησος, κεῖνται πρὸ τῶν ἀνοιγομένων κόλπων. Ὅχι δὲ μόνον τὸ ἔδαφος εἶναι ὀρεινόν, ἀλλὰ καὶ αἱ βροχαὶ σχετικῶς ὀλίγαι. Διὰ τοῦτο ἡ νοτιοδυτικὴ Μ. Ἀσία εἶναι εἰς προϊόντα πτωχή, οἱ δὲ κόλποι καὶ οἱ λιμένες χωρὶς ἐμπορικὴν κίνησιν. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὅμως, εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκτοπλοΐας, ἡ πλευρὰ αὕτη εἶχεν ἐξαιρετικὴν σημασίαν. Ἡ Ἀλικαρνασσὸς καὶ ἡ Κνίδος ἦσαν σπουδαῖοι θαλάσσιοι σταθμοί, ὅπως καὶ ἡ ἀπέναντι τούτων νῆσος Ρόδος.

Δ' Νότιος Μικρὰ Ἀσία.

(Παμφυλία, Πισιδία, Ἰσαυρία καὶ Κιλικία).

Εἰς τὰς νοτίους χώρας διακρίνομεν τὸν ἀνοικτὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας καὶ τὸν Ἰσικόν, ὁ ὁποῖος σχηματίζεται μεταξὺ τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Συρίας. Ἐπειδὴ δὲ αἱ χώραι αὗται προφυλάσσονται ὑπὸ τοῦ ὄρους Ταύρου ἀπὸ τοὺς βορείους ἀνέμους, ἔχουν κλίμα μᾶλλον θερμὸν καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζουν μετὰ τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν τοιουτοτρόπως ἔχουν φυτὰ τῶν θερμῶν μερῶν, ὡς ὁ φοῖνιξ καὶ τὸ σακχαροκάλαμον. Αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι ἀπὸ τὰς ἄλλας παραλίους χώρας καὶ ὁ οὐρχνὸς καθαρὸς. Εἰς εὐφόρους ἀγροὺς οἱ κάτοικοι καλλιεργοῦν ἐσπεριδοειδῆ, λαχανικά, σιτηρὰ καὶ βάμβακα, ἀσχολοῦνται ὅμως καὶ μετὰ τὴν κτηνοτροφίαν.

Παμφυλία λέγεται ἡ κατὰ τὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας χώρα. Ἡ πόλις Ἀττάλεια (20) εἶχε κτισθῇ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἦτο ἐμπορικὴ πόλις ὅπως εἶναι καὶ σήμερον (πρὸ τοῦ πολέμου τὸ 1/4 τῶν κατοίκων ἦσαν Ἕλληνες).

Αἱ πρὸς τὰ μεσόγεια χωροῦσαι Πισιδία καὶ Ἰσαυρία εἶναι ὀρειναὶ χώραι μετὰ ὥραϊα δάση. Τὸ ἀσβεστολιθικὸν ἔδαφος φέρει λεκάνας καὶ λίμνας μετὰ κάρστεια φαινόμενα (ὡς ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ τῆς Πελοποννήσου). Μεγάλαι λίμναι εἶναι ἡ Ἐγερβίρ καὶ ἡ Κάραλις. Ὁ ἀπὸ τὴν Πισιδίαν πηγάζων ποταμὸς Εὐρυμέδων εἶναι ὀνομαστὸς εἰς τὴν ἱστορίαν διὰ τὴν παρὰ τοῦτον νίκην τοῦ Κίμωνος. Ἀξιόλογος πόλις εἰς τὴν Πισιδίαν εἶναι ἡ Σπάρτη, ἡ ὁποία ἔχει ἀρίστην ταπητουργίαν.

Ἡ Κιλικία ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν γειτονικὴν Συρίαν καὶ κατὰ τὴν φύσιν καὶ κατὰ τὰ ἥθη τῶν κατοίκων. Τὸ εὐρὺ αὐτῆς βαθύπεδον, ἂν καὶ εἶναι προσχωσιγενές, ἔχει ἐκτάσεις στεππώδεις, ἔνεκα τῶν ὀλίγων βροχῶν. Μόνον ἐκεῖ ὅπου ποτίζεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν εἶναι εὐφορον. Πολλὰ χωρία κεῖνται ἐν μέσῳ ἐσπεριδοειδῶν, ἐλαιῶνων, μωρεῶν καὶ φοινίκων, αἱ δὲ συγκομιδαὶ τῶν σιτηρῶν καὶ τοῦ βάμβακος εἶναι πλούσιαι. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι τὰ Ἰαδανά (73), ἐπὶ τοῦ Σάρου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἕως ἐδῶ εἶναι πλωτὸς εἰς φορτηγὰ πλοῖα. Παρὰ τὸν Κύνδρον ποταμὸν εἶναι ἡ σπουδαία ἄλλοτε πόλις Ταρσός, ἡ πατρὶς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἡ παράλιος Μερσίνα (50) εἶναι ἡ ἐμπορικωτάτη τῆς Κιλικίας, συνδεομένη μετὰ τῆς Ταρσοῦ καὶ τῶν Ἰαδάνων διὰ σιδηροδρόμου.

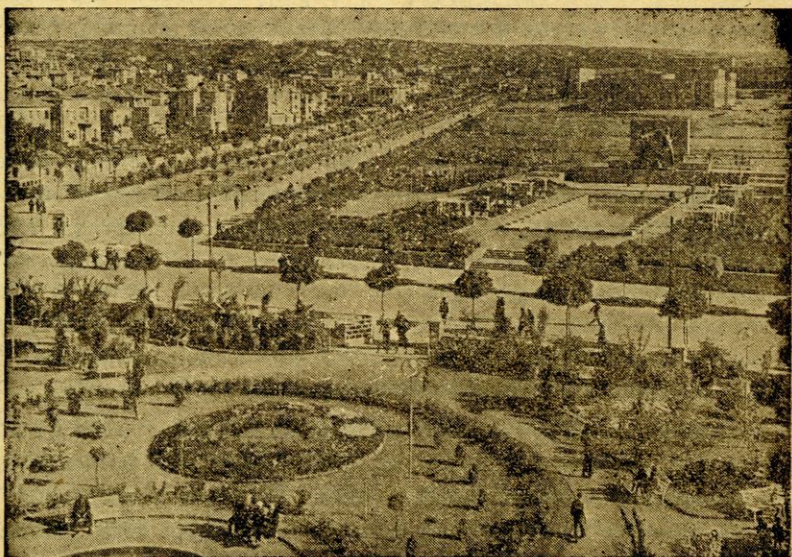
Ἡ Κιλικία κατέχει τὴν ὁδὸν ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν πρὸς τὴν Συρίαν καὶ τὴν λοιπὴν Ἀσίαν. Διὰ ταύτης διέρχεται ὁ λεγόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης, ὁ ὁποῖος καταβαίνει ἀπὸ τὰς ἐσωτερικὰς χώρας τῆς Μ. Ἀσίας διὰ «τῶν Κιλικίων πυλῶν» τοῦ ὅρου Ταύρου. V

✓ ε') Αἱ ἐσωτερικαὶ χώραι.

(Φρυγία, Γαλατία, Καππαδοκία, Λυκαονία).

Αἱ ἐσωτερικαὶ χώραι εἶναι πτωχαὶ εἰς βροχάς. Τοῦτο δὲ ὥς καὶ τὸ ἡπειρωτικὸν αὐτῶν κλίμα ὀφείλεται εἰς τὴν περιφερειακὴν διάταξιν τῶν ὁρέων τῆς Μ. Ἀσίας. Τὸ θέρος εἶναι θερμὸν, τὸν δὲ χειμῶνα ὀλόκληρος ἡ ἔκτασις σκεπάζεται ὑπὸ χιόνος. Εἰς τὴν Λυκαονίαν, ὅπου τὸ κέντρον τοῦ ὕψιπέδου, πίπτει τόσον ὀλίγη βροχὴ (20 χιλιοστά), ὥστε τὸ ἔδαφος, τὸ ὅποιον περιέχει καὶ ἄλλας, δὲν ἔχει δένδρα καὶ σχηματίζονται εἰς μερικὰ μέρη ἔρημοι, ὥς ἡ Ἀλμυρά, ἣ καὶ ἄλμυραὶ λίμναι, ὥς ἡ Τάττα. Ἐν τούτοις ἡ βόρειος Φρυγία, ἡ Γαλατία καὶ ἡ Καππαδοκία ἔχουν δάση καὶ λιβάδια. Ἄλλοτε ὑπῆρχον πολὺ περισσότερα δάση, ἀλλὰ κατεστράφησαν ἀπὸ τὴν κακὴν ὑλοτομίαν καὶ ἀπὸ τὰς αἰγας· οὕτως αἱ ἐκτάσεις ἔχουν μεταβληθῇ εἰς στέππας, τὰς ὁποίας προτιμοῦν οἱ ποιμένες Τοῦρκοι. Αἱ στέππαι αὗται μὲ τεχνητὸν πότισμα δύνανται νὰ γίνουν κατάλληλοι διὰ καλλιέργειαν.

Περὶσσότερον εὐφορος εἶναι ἢ μὲ τὰς μεσογειακὰς χώρας συνορεύουσα **Φρυγία**, ἡ ὁποία παλαιὰ ἦτο ὑπὸ ἰδιαίτερον βασιλέα. Εἰς αὐτὴν φθάνουν οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ κόλπου τῆς Ἀτταλείας καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι ἀρκεταὶ δι' ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας· ἐπίσης ἀσκεῖται ἡ κτηνοτροφία εἰς τὰ εὐρύχωρα πεδία αὐτῆς, κατὰ μῆκος δὲ τῶν ρυάκων πολλὰ χωρία παρατάσσονται μὲ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ λεύκας. Εἰς κατάλληλα μέρη ἔχουν ἀναπτυχθῇ πόλεις. Εἰς τὴν βόρειον Φρυγίαν

6. Ἀγκυρα. Ἡ νέα πόλις.

διευθύνεται πρὸς Β. ἡ κοιλάς τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ. Πλησίον τούτου κεῖται τὸ **Δορυλαῖον** (Ἑσκί Σεχίρ, 40). Ἡ ἀπὸ τὴν Χρυσόπολιν ἀπλὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐδῶ διακλαδίζεται εἰς δύο, καὶ μία μὲν διευθύνεται εἰς τὴν Ἀγκυραν, ἄλλη δὲ διὰ τῆς **Κιοντάχιας** φθάνει εἰς τὸ Ἀφιὼν - Καρὰ - Χισσάρ (δηλ. Ὀπίου Μαῦρο Κάστρο). Ἡ πόλις αὕτη λέγεται οὕτω ἀπὸ τὸ ὄπιον, τὸ ὁποῖον καλλιεργεῖται ἐδῶ. Εἶναι σπουδαῖον σιδηροδρομικὸν κέντρον, διότι εἰς ταύτην ἐνοῦνται αἱ γραμμαὶ, αἱ ὁποῖαι ἀρχί-

ζουν από την Χρυσόπολιν (Κωνσταντινουπόλεως) και από την Σμύρνην.

Ἡ πρὸς Α. χώρα **Γαλατία** λέγεται οὕτως ἀπὸ τοὺς Γαλάτας (κελτικῆς καταγωγῆς), οἱ ὅποιοι εἶχον ἐγκατασταθῇ ἐδῶ περὶ τὸ 280 π. Χ. Ὀνομαστὸν εἶναι τὸ λεπτὸν καὶ μεταξοειδὲς ἔριον τῶν αἰγῶν τῆς Ἀγκύρας, τὸ ὅποιον εἶναι πολύτιμον διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ ἐξάγεται εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ πόλις **Ἀγκυρα** (100) εἶναι ἡ νέα πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παγκοσμίου πολέμου (πρὸ τοῦ πολέμου πρωτεύουσα

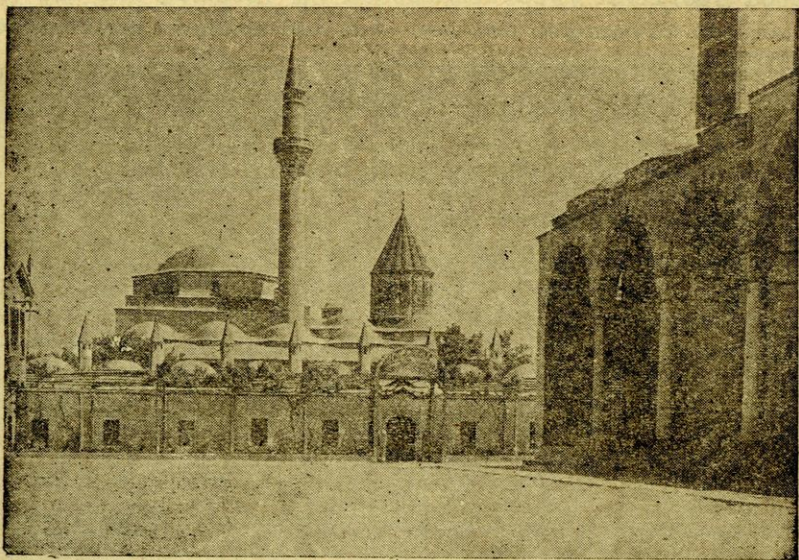

7. Καϊσάρεια. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὄρος Ἀργαῖος.

ἦτο ἡ Κωνσταντινούπολις), ἐν μέσῳ ἀγρῶν, ἀμπελῶν καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐξελέγη ἡ πόλις αὕτῃ ὡς πρωτεύουσα διὰ τὸ κεντρικὸν τῆς θέσεως καὶ τὴν στρατηγικὴν σημασίαν. Ἡ ἐκ τοῦ Δορυλαίου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς πρωτεύουσης, ἀπ' ἐκεῖ δὲ διακλαδίζεται εἰς δύο γραμμάς: ἡ μία διευθύνεται πρὸς τὴν Παφλαγονίαν καταλήγουσα εἰς τὴν Ποντοηράκλειαν, ἡ ἄλλη δὲ πρὸς τὴν Καππαδοκίαν, εἰς τὴν πόλιν Καϊσάρειαν.

Ἡ **Καππαδοκία**, διασχιζομένη ὑπὸ τοῦ Ἄλυσος ποταμοῦ,

εἶναι ἡ χώρα τῶν στεππῶν καὶ τῆς μεγάλης κτηνοτροφίας. Ἐξαιρετικῶς εὐφορον ἔδαφος ἔχει ἡ πρὸς τὸ ὄρος Ἀργαῖος περιοχὴ. Ἐδῶ εἶναι ἡ πόλις **Καισάρεια** (40), ἡ πατρίς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἔχουσα ὑφαντουργίαν ἀπὸ παλαιότητος ἐποχῆς. Τὸ ΒΑ. τῆς Καππαδοκίας κατέχουν αἱ ἀλύσεις τῶν Ποντικῶν ὀρέων, ὅπου καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Ἀλυοῦ. Παρὰ τὸν ποταμὸν αὐτὸν εἶναι ἡ γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις **Σεβάστεια** (40), ἡ

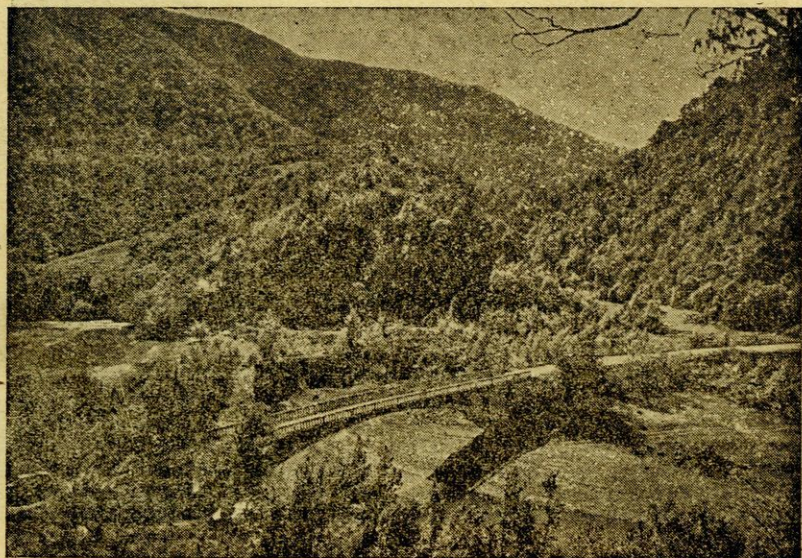
8. Ἰκόνιον. Πλατεία μετὰ τζαμιοῦ.

ὁποία στέλλει τὰ προϊόντα της εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀμισοῦ (Σαμψοῦντος) διὰ σιδηροδρόμου.

Ἡ **Λυκαονία** εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς Μ. Ἀσίας (μέσ. ὕψ. 1000 μ.). Εἶναι ἄδενδρος μὲ στέππας ἀλμυράς. Ἡ εἰς τὸ μέσον ἀλμυρὰ λίμνη Τάττα (Τοὺς Γκιόλ) ἔχει ἐπιφάνειαν ἴσην πρὸς τὴν Ἀττικὴν. Καλλιέργεια γίνεται ὅπου ρέουν ὕδατα. Κέντρον τῆς Λυκαονίας εἶναι τὸ **Ἰκόνιον** (70), τοῦ ὁποίου αἱ παλαιαὶ οἰκίαι δεικνύουν διαφόρους ἀνατολικοὺς ρυθμούς, οἱ

Πλὴν τῶν Τούρκων τὸ τουρκικὸν κράτος περιλαμβάνει κα-
τοίκους καὶ ἄλλων ἐθνότητων. Οὕτως, εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ
τὴν Κιλικίαν κατοικοῦν Ἀρμένιοι, εἰς δὲ τὰ νότια μέρη Ἀρα-
βες καὶ Ἑβραῖοι.

Υἱοικονομικὴ ζωή. — Ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας,
πρὶν ἀνακαλυφθῇ ἡ θαλασσία ὁδὸς διὰ τὰς Ἰνδίας, αἱ χῶραι
αὗται εἶχον μεγάλην οἰκονομικὴν σπουδαιότητα, διότι τὰ προῖ-

10. Τοπίον παρὰ τὸ Ζουγγουλδάκ, ὅπου τὰ ἀνθρακωρυχεῖα
τῆς Ποντοραζλείας.

όντα τῶν Ἰνδιῶν μετεφέροντο εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ ξηρᾶς. Ἄλλ’
ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς θαλασσίας ὁδοῦ διὰ τοῦ περιήλου
τῆς Ἀφρικής, ὁπότε εἶχεν ἤδη ἀρχίσει ἡ τουρκικὴ κατάκτησις,
ἤρχισε καὶ ἡ οἰκονομικὴ παρακμὴ. Σήμερον τολμηρὰ καὶ δρα-
στηρῶς κυβέρνησις δίδει ζωὴν εἰς τὴν χώραν καὶ προσπαθεῖ νὰ
ἐξυψώσῃ τὴν Τουρκίαν εἰς μεγάλην δύναμιν τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ
φυσικοὶ ὅμως ὅροι τῆς χώρας δὲν εἶναι πολὺ εὐνοϊκοί· ἡ διάπλα-
σις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα περιορίζουν τὰς εὐφόρους περιοχάς.

Ἡ προσπάθεια αὕτη τῆς Τουρκίας συμπίπτει πρὸς ὁμοίαν προσπάθειαν τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τῆς ὁποίας συνεδέθη διὰ στενῆς συμμαχίας.

Δ Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. — Τὰ εἶδη τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ ἡ κτηνοτροφία ἐξαρτῶνται κατ' ἐξοχὴν ἐκ τοῦ κλίματος, τὸ ὁποῖον ἔχουν αἱ διάφοροι περιοχαί.

α) Δυτικαὶ περιοχαί. Οἱ γεωργοὶ ἀνταμείβονται πλουσίως εἰς τὰς δυτικὰς περιοχάς, διότι αἱ πεδιάδες εἶναι ἀρκετὰ ἐκτεταμέναι, ἡ ἄρδευσις αὐτῶν εἶναι εὐκολος καὶ οἱ ὕγροι ἄνεμοι φθάνουν μέχρι τῶν ὀρεινῶν βαθμίδων. Χαμηλὰ θερίζεται σῖτος, ἀραβόσιτος καὶ κριθή, εἰς δὲ τὰς κλιτῶς τῶν ὀρέων συλλέγονται ὀπῶραι (σῦκα, ἐλαῖαι, σταφυλαί, πορτοκάλια, ἀμύγδαλα). Ἐκ τούτων ἐξάγονται κυρίως σῦκα, ἐλαῖαι καὶ σουλτανίνα σταφίς τῆς Σμύρνης.

β) Βόρειοι περιοχαί. Εἰς τὰς βορείους περιοχάς αἱ καλλιέργειαι γίνονται κατὰ τὰς ὀρεινὰς βαθμίδας (λεπτοκαρυαὶ περὶ τὴν Τραπεζοῦντα καὶ Κερασσοῦντα), ἐνῶ εἰς τὰ μικρὰ παράλια βαθύπεδα καλλιεργεῖται ὁ ἀραβόσιτος, ὁ καπνὸς καὶ ἡ μωρέα.

γ) Νότιαι περιοχαί. Αἱ μεσημβριναὶ περιοχαὶ εἶναι ὀλιγότερον πλούσιαι· τὰ ὕψηλά μέρη παράγουν ἐσπεριδοειδῆ καὶ πρέπει νὰ καταβῇ τις εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Κιλικίας διὰ νὰ ἴδῃ φυτείας βάμβακος καὶ σίτου.

δ) Τὸ ἐσωτερικόν. Εἰς τὰς ἀγόνους ἐσωτερικὰς περιοχὰς ἐπικρατεῖ ἡ κτηνοτροφία. Μεγάλα ποίμνια προβάτων καὶ αἰγῶν, νομαδικῶς τρεφόμενα, εἶναι ὁ κύριος πλοῦτος τῶν ἐδῶ ὑπιδέδων· ἰδιαιτέρου εἶδους εἶναι ἐνταῦθα ἡ αἰξ τῆς Ἀγκύρας διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ποιότητα τοῦ ἐρίου τῆς. Ἡ καλλιέργεια περιορίζεται εἰς διεσπαρμένους ὁάσεις, κατὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων· γίνονται δ' ἐνταῦθα ἀρδευτικὰ ἔργα διὰ νὰ αὐξηθῇ ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις.

✓ Ὁ φυσικὸς πλοῦτος καὶ ἡ βιομηχανία. — Ὁ φυσικὸς πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι μέτριος· ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἡ Τουρκία δὲν δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῇ ἐπαρκῶς, διότι ἡ συγκοινωνία εἶναι

ἐλλιπής, ἐλλείπουν δὲ καὶ τὰ χρηματικά κεφάλαια, τὰ ὅποια χρειάζονται διὰ ταῦτα. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς ξυλείας τῶν δασῶν εἶναι μικρά. Ὅρυκτά (χαλκοῦ, μολύβδου καὶ σμύρις) ἐξορύσσονται εἰς ἀσήμαντον ποσότητα, μικροτέραν καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

11. Χωρिकाὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Μ. Ἀσίας.

Σπουδαιότητα ἔχει ὁ γαιάνθραξ τῆς Ποντοηρακλείας (ἕως 2 ἑκατ. τόννους ἑτησίως), ἐνῶ ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει εἰμὴ λιγνίτην.

Ἐπίσης ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι μεγάλη καὶ περιορίζεται εἰς τὰς οἰκογενεῖας ἡ εἰς μικρὰ ἐργαστήρια· τὰ προϊόντα ὅμως

αὐτῆς εἶναι σπουδαῖα διὰ τὴν ποιότητα καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν ἐπεξεργασίαν· τὰ κυριώτερα εἶναι οἱ τάπητες τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Ἀγκύρας, τὰ κεραμευτικὰ καὶ τὰ κεντημένα δέρματα. Νεώτερα νηματοურγεῖα βάμβακος καὶ μετάξης ὡς καὶ ὑφαντήρια ἔχουν ἰδρυθῇ εἰς τὴν Προῦσαν, τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Τραπεζοῦντα.

12. Διακόσμησις ἀγγείων Κιουτάχειας.

✓ Τὸ ἐμπόριον καὶ οἱ λιμένες. — Τὸ διὰ θαλάσσης ἐμπόριον πρὸ τοῦ πολέμου εὕρισκετο ὅλον σχεδὸν εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρμενίων καὶ ἄλλων ξένων. Ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῆς Τουρκίας εἶναι πολὺ μικρότερος τοῦ ἑλληνικοῦ, ἡ δὲ ἐξωτε-

ρική συγκοινωνία γίνεται κατά τὸ πλεῖστον μὲ ξένα πλοῖα. Ἡ εἰσαγωγή ξένων προϊόντων εἰς τὴν Τουρκίαν, ἰδίως βιομηχανικῶν, εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ἐγχωρίων. Οἱ λιμένες τοῦ Εὐξείνου Πόντου Τραπεζοῦς καὶ Σινώπη ἐξάγουν ξυλείαν, ὀπώρας καὶ καπνόν· ἄλλαι σπουδαῖαι ἐμπορικαὶ πόλεις εἶναι εἰς μὲν τὴν νοτίαν ἀκτὴν ἡ Μερσίνα, εἰς δὲ τὴν εὐνοϊκὴν δυτικὴν ἀκτὴν ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις Σμύρνη. Ἐκ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγονται ζῶα (ἰδίως αἰγοπρόβατα), ἰχθύες νωποὶ καὶ ἀλίπαστοι, σῖτος, αὐγά, ὄσπρια καὶ γαϊάνθρακες. Τὰ δὲ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς αὐτὴν εἰσαγόμενα εἶναι χημικὰ λιπάσματα, τερεβινθίνη, κολοφώνιον, βαμβακερὰ νήματα καὶ σιδηρικά.

Προπαρασκευαί ἀναχωρήσεως ἐνὸς караβανίου ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ. — Τὸ караβάνιον, κατὰ τὸ σῶνηθες, εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκ τῆς πόλεως πρὶ δύο ἡμερῶν καὶ εἶχε κατασκηνώσει εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ἀπὸ μιᾶς κωμοπόλεως. Ἦτο σημαντικόν. Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης ἐφαίνοντο τὰ μεταγωγικὰ ζῶα, ἡμίονοι καὶ ἵπποι, οἱ ὅποιοι, προσδεδεμένοι εἰς πασσάλους, ἐλάμβανον τὴν πρωϊνὴν τροφὴν των, διότι μετ' ὀλίγον ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσουν. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἦσαν ἀναμμένα φῶτα· τὰ δέματα τῶν ἐμπορευμάτων ὑψοῦντο ὡς τείχη καὶ ἐσημάτιζον εἰς πολλὰ μέρη κελλία· ταῦτα οἱ ἰδιοκτῆται εἶχον ἐπιπλώσει ἐκ τοῦ προχείρου μὲ τάπητας καὶ σκεπάσματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων καὶ ὑπὸ τὰ ὅποια εἶχον κοιμηθῇ. Τὰ πρόχειρα ταῦτα διαμερίσματα συνεδέοντο μεταξύ των διὰ διαδρόμων, διὰ τῶν ὁποίων τὸ πλῆθος ἐκυκλοφόρει πολυάσχολον. Κατ' ἀποστάσεις εἶχον στηθῇ σκηναί, ἐντὸς τῶν ὁποίων διεκρίνοντο ἀπ' ἑξω σκιαὶ κινούμεναι, χάρις εἰς τὰς λυχνίας τὰς ὁποίας εἶχον ἀνάψει οἱ ἔνοικοι αὐτῶν καὶ εἰς τὸ λεπτόν τοῦ ὕψους τῶν σκηνῶν. Ὅσαν οἱ μικροπωληταί, οἱ ὅποιοι, ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς, πλησίον πυραύνου, ἐκράτουν παξιμάδια, ἄρτον, σκεύη πρὸς παρασκευὴν τεῖτου ἢ καφέ, κυάθους διὰ γάλα, τεμάχια κρέατος προβάτου ἢ πτηνοῦ. Ἄλλοι ἐπρογευματίζον καὶ ἄλλοι περιεφέροντο. Οἱ ἀγωγάται ἐμάζευον ἐκ νέου τὰ δέματα, τὰ ἔδενον μὲ τὰ σχοινία καὶ ἤρχιζον νὰ φορτώνουν τὰ ζῶα. Ἱερατικὰ πρόσωπα μὲ δυνατὴν φωνὴν προσηύχοντο.

Ὁ ἐπὶ κεφαλῇς τῶν ἀγωγιατῶν εἶναι καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ караβανίου· οὗτος εἰς τὰς μουσουλμανικὰς χώρας δὲν κατέχει ἱεραρχικὴν τινὰ τάξιν μεταξύ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, οὔτε θεωρεῖται σπουδαῖον τι πρόσωπον· χαίρει ὅμως δύο σπανίων προνομίων μεταξύ τοῦ πλῆθους· πρῶτον, διευθύνει καὶ ἀποφασίζει ἀνεξελέγκτως τὰ πάντα, καὶ

τὸ κῦρὸς τοῦ εἶναι ἀναμφισβήτητον· δεύτερον, ἡ ἀρετὴ τοῦ θεωρεῖται ἀδιαφιλονείκητος, σπανίως δὲ συμβαίνει νὰ τίθεται αὕτη ἐν ἀμφιβολίᾳ.

(Κατὰ τὸν Gobinau)

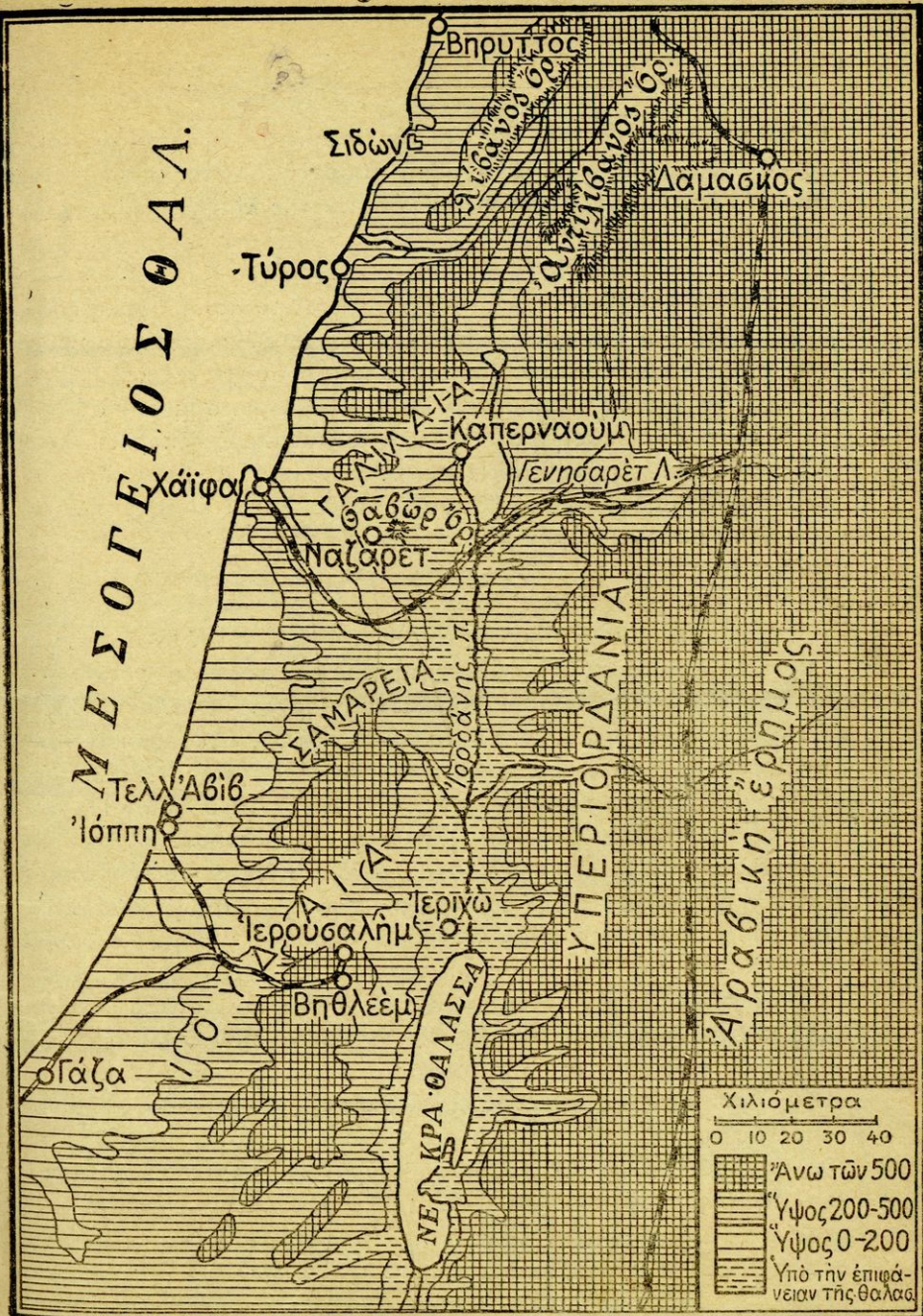
Ἀσκήσεις. — 1. Ποίας ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης γνωρίζεις ἀποκλεισμένας δι' ὁρέων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πτωχὰς βροχὰς ; — 2. Ποῖαι χῶραι τῆς Μ. Ἀσίας ὁμοιάζουν μὲ ἑλληνικὰς κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῶν παραλίων, τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα ; — 3. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν μέχρι τῶν Ἀδάνων.

Β'. ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Θέσις καὶ μορφὴ τοῦ ἐδάφους.— Αἱ σπουδαιόταται αὗται χῶραι ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ Ἰσικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης διαμελισμὸς αὐτῶν εἶναι πτωχός, τὸ δὲ ἔδαφος μορφώνεται ὡς τραπεζοειδὲς ὁροπέδιον, τὸ ὁποῖον τόσον πρὸς τὴν θάλασσαν, ὅσον καὶ πρὸς τὰ μεσόγεια, καταπίπτει κατὰ βαθμίδας.

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν τὸ ὁροπέδιον διακόπτεται ὑπὸ καθιζήσεως ταφροειδοὺς εἰς μῆκος 750 χιλιομ. Κατὰ τὸ μέσον τοῦ μήκους καὶ πρὸς τὰς πλευρὰς τῆς τάφρου ὑψοῦνται τὰ ὄρη **Λίβανος** (3.100 μ.) καὶ **Ἀντιλίβανος** (2.600 μ.). Οἱ ἀσβεστολιθικοὶ βράχοι τοῦ Λιβάνου λάμπουν ἐκτυφλωτικῶς ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Κατὰ τὰ ὄρη ταῦτα διακρίνονται αἱ χῶραι πρὸς Β. μὲν ἡ **Συρία**, πρὸς Ν. δὲ ἡ **Παλαιστίνη**.

Τὸ πρὸς Β. κλῖνον χαμηλὸν τμήμα διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὀρόντου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Ἰσικοῦ κόλπου. Τὸ δὲ πρὸς Ν., καλούμενον κοιλὰς Γῶρ, καταπίπτει εἰς βάθος χαμηλότερον καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν βαθεῖαν αὐτὴν κοιλάδα ρεεῖ ὁρμητικῶς ὁ **Ἰορδάνης** ποταμός (ἴσος εἰς τὸ μῆκος πρὸς τὸν Ἀχελῶν). Πηγάζων ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανον διαρρέει τὴν ἰχθυοτρόφον λίμνην Γεννησαρὲτ εἰς ὑψόμετρον 280 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ διατρέχων τὴν κοιλάδα Γῶρ ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιφάνεια εὐρίσκεται χαμηλότερα (390 μ.). Λέγεται Νεκρὰ Θάλασσα, διότι δὲν ἔχει ἰχθὺς ἢ ἄλλο ὕδρόβιον ζῶον. Οἱ ἰχθύες, τοὺς ὁποίους φέρουν ἐδῶ τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου,

13. Χάρτης τῆς Παλαιστίνης.

θνήσκουν ἀπὸ τὸ πολὺ ἄλας καὶ τὴν ἀσφαλτον, τὴν ὁποῖαν ἔχουν τὰ ὕδατα αὐτῆς· ἡ μεγάλη αὐτὴ ποσότης ἄλατος προέρχεται ἀπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἐξάτμισιν τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης, κειμένης ἐν μέσῳ ξηρᾶς περιοχῆς.

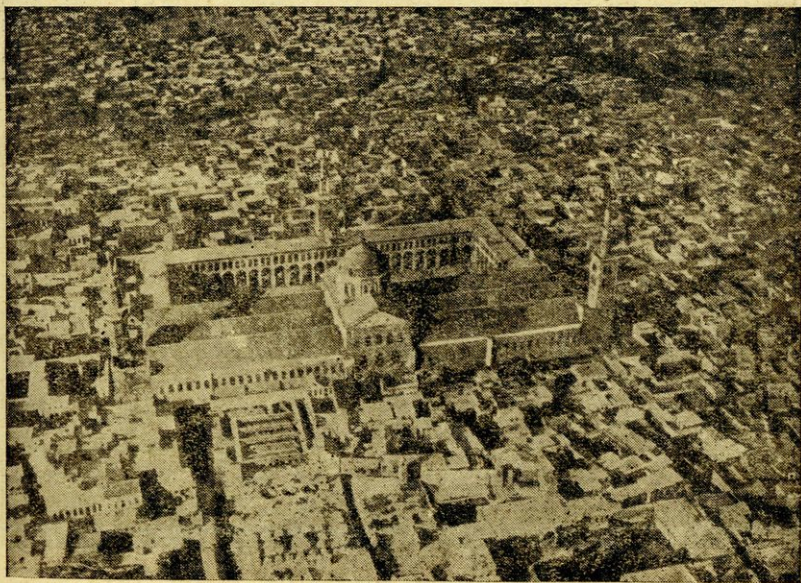
Κλίμα καὶ βλάστησις. — Μόνον ἡ παραλιακὴ ὑψηλὴ ζώνη δέχεται διὰ τῶν θαλασσίων ἀνέμων τὸν χειμῶνα πλουσίας βροχᾶς, πρὸς τὸ μεσογειακὸν δὲ τοῦτο κλίμα συμφωνεῖ καὶ ἡ βλάστησις. Ἀπὸ τοὺς κέδρους τοῦ Λιβάνου ὀλίγοι σήμερον σφῶνται ἀκόμῃ. Εὐδοκιμεῖ ἡ ἄμπελος, ἡ ἀμυγδαλέα, ἡ πορτοκαλέα, ἡ βανανέα καὶ ὁ βάμβας. Πρὸς τὰ μεσόγεια αἱ βροχαὶ ἐλαττοῦνται βαθμηδὸν καὶ τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς στεππῶδες, ἕως ὅτου μεσογειότερον καταντήσῃ εἰς ἔρημον. Ἡ Συριακὴ καὶ ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος ὀρίζουν τὰς χώρας ταύτας πρὸς Α.

Ἱστορικὴ καὶ πολιτικὴ ἄποψις. — Εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἡ Συρία εἶχε μεγάλῃν σπουδαιότητα. Εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου ἦτο πυκνὸς ὁ πληθυσμὸς τῶν Φοινίκων, ὑπῆρχον μεγάλαι πόλεις, ὡς ἡ Τύρος καὶ ἡ Σιδῶν. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν, ἔμποροι καὶ ναυτικοί, ἵδρυσαν πολλὰς ἀποικίας εἰς τὴν Μεσόγειον. Νοτιώτερον τούτων κατῴκουν οἱ **Φιλισταῖοι**, ἐνῶ εἰς τὴν μεσόγειον Παλαιστίνην (ἢ τὴν Γῆν Χαναάν) κατῴκουν οἱ **Ἰουδαῖοι**. Ἡ Συρία ἀπετέλεσε καὶ Ἑλληνικὸν κράτος (ἐπὶ τῶν Σελευκιδῶν), ὁπότε ἐκτίσθη ἡ μεγάλη πόλις **Ἀντιόχεια** πὰρὰ τὸν Ὀρόντην (ἄλλοτε 700 χιλ. κ.), ὅπου τὸ πρῶτον ὠνομάσθησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ Χριστιανοί. Κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους αἱ παραλιακαὶ πόλεις εἶχον τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, διότι ἦσαν εἰς τὸ τέρμα τῶν ὁδῶν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ Ἰράν καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Σήμερον οἱ λιμένες τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδῶνος εἶναι χωμένοι ἀπὸ σωροὺς ἄμμου καὶ λάσπης, τοὺς ὁποίους φέρει ἐδῶ θαλάσσιον ρεῦμα ἀπὸ τὸ δέλτα τοῦ Νείλου. Οἱ χρησιμοποιούμενοι λιμένες τῆς **Χαΐφας** καὶ τῆς **Βηρυτοῦ** προστατεύονται ἀπὸ τὰς ἐπιχώσεις δι' ἀκρωτηρίων, τὰ ὁποῖα προεκτείνονται δυτικῶς ἐκάστου τούτων.

Ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη πρὸ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου ἀνῆκον εἰς τὴν Τουρκίαν. Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον

ή Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἀνέθεσε δι' ἐντολῆς τὴν διοίκησιν τῆς μὲν Συρίας εἰς τὴν Γαλλίαν, τῆς δὲ Παλαιστίνης εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρεττανίαν.

✓ Ἡ Συρία πολιτικῶς. — Ἡ Συρία ἔχει ἐπιφάνειαν 150.000 τετρ. χιλιομ. (ἡ Ἑλλάς 130.000), πληθυσμὸν δὲ σχεδὸν 3 ἑκατ. (ἡ Ἑλλάς 7). Οἱ κάτοικοι εἶναι διαφόρων φυλῶν καὶ θρησκειῶν. Ἀπὸ τὰ πολλὰ τζαμιά καὶ τοὺς μιναρέδες τῶν πόλεων ἀντι-

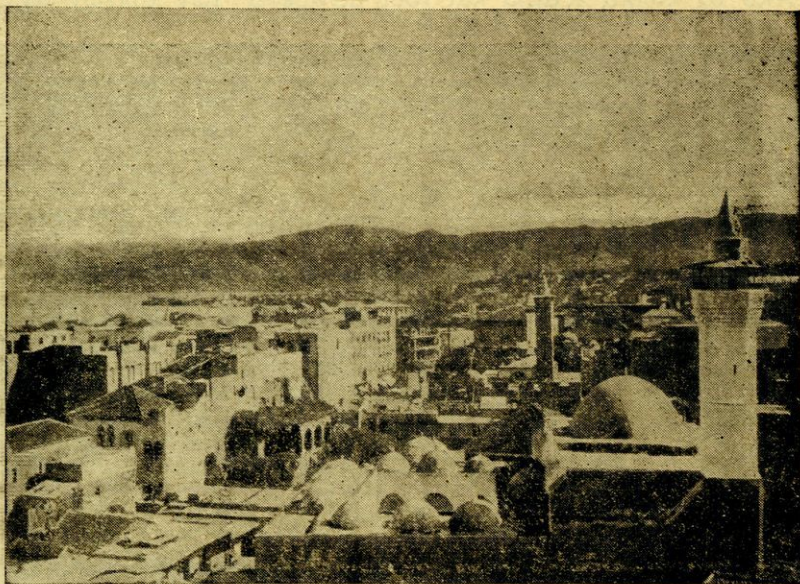

13. Δαμασκός. Γενικὴ ἄποψις.

λαμβάνεται τις ὅτι ὑπερτεροῦν κατὰ τὸν ἀριθμὸν οἱ μωαμεθανοὶ ἝΑραβες' εἰς τοὺς βράχους τῶν ὀρέων ὑψώνονται ὡς φρούρια τὰ μοναστήρια τῶν χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ἀνήκουν εἰς διαφόρους αἱρέσεις. Οἱ Ἕλληνες καὶ ἄλλοι ὀρθόδοξοι ἀνήκουν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας καὶ κατοικοῦν μὲ τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Ἑβραίους εἰς τοὺς ἐμπορικὸς λιμένας.

Εἰς τὴν Συρίαν διακρίνονται : 1) ἡ Συριακὴ Πολιτεία. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Δαμασκός (250), κειμένη ἀνατολικῶς τοῦ

Ἐντιλιβάνου εἰς ὄασιν. Εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἀντιοχείας. Ἔχει ἀνεπτυγμένην βιοτεχνίαν καὶ ἐμπόριον, συνδέεται δὲ μετὰ τοῦ ἐπινείου Βηρυτοῦ (150) καὶ μετὰ τῆς ἐμπορικῆς πόλεως Χαλεπίου (220). 2) ἡ Πολιτεία τῶν Δρούσων. 3) ἡ Δημοκρατία τοῦ Λιβάνου. 4) ἡ Πολιτεία τῶν Ἀλαουιτῶν μὲ πρωτεύουσαν τὴν Λαοδίκειαν καὶ 5) ἡ Πολιτεία τῆς Ἀλεξανδρέττας (Χατάη) μὲ δμώνυμον πρωτεύουσαν. Ἡ τελευταία αὕτη πολι-

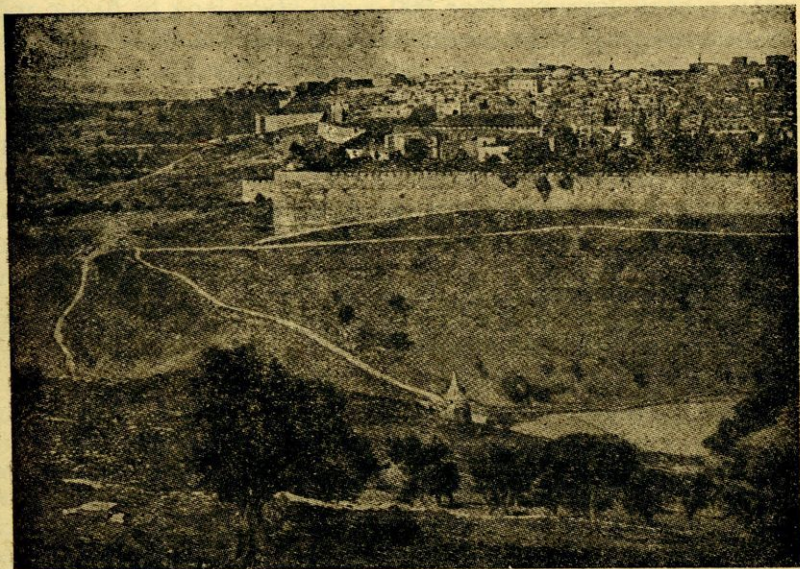
14. Βηρυτός. Γενικὴ ὄψις.

τεία, ἐπεὶ δὲ ἔχει πολλοὺς Τούρκους, ἀπεσπάσθη πρὸ ἐτῶν ἀπὸ τὴν γαλλικὴν διοίκησιν καὶ ἠνώθη μετὰ τῆς Τουρκίας. Ἐνταῦθα εἶναι καὶ ἡ μικρὰ σήμερον πόλις Ἀντιόχεια. Εἰς τὴν Συρίαν δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι βιομηχανίαι. Ἡ βιοτεχνία περιορίζεται εἰς τὴν κατασκευὴν μαλλίνων, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, κύρια δ' ἐξαγόμενα προϊόντα εἶναι ἐσπεριδοειδῆ καὶ βανάναι.

Ἡ Παλαιστίνη.—Ἡ ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν ἐντολὴν Παλαιστίνη ἔχει ἐπιφάνειαν 66.000 τετρ. χιλ. (τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλλάδος)

καὶ κατοίκους περὶ τὸ 1 1/2, ἑκατομμύριον. Περιλαμβάνει δύο κράτη : τὴν κυρίως **Παλαιστίνη** καὶ τὴν **Ὑπεριορδανίαν**, δηλαδὴ τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν.

Ὁ πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἐξ Ἀράβων μουσουλμάνων καὶ ἐξ Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι ἐσχάτως ἤλθον ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, ὅπου εἶναι διεσπαρμένοι καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν παλαιὰν πατρίδα των. Οἱ Ἰουδαῖοι (περὶ τὰς 600.000) κατοί-

15. Ἡ Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν. Ἐμπροσθεν ἢ « Κοιλὰς τῶν Κέδρων ».

κοῦν πρὸ πάντων κατὰ τὰ παράλια, ὅπου ἵδρυσαν καὶ ἐντελῶς νέαν πόλιν, τὴν **Τὲλ Ἀβίβ**. Οἱ Ἀραβες καὶ οἱ Ἰουδαῖοι εὐρίσκονται πρὸς ἀλλήλους διαρκῶς εἰς προστριβὰς καὶ πολλάκις συμβαίνουν αἱματηραὶ συμπλοκαί, αἱ ὁποῖαι καταστέλλονται ἀπὸ τὰ βρετανικὰ στρατεύματα. Εἰς τὴν ἀνώμαλον ταύτην κατάστασιν προστίθενται καὶ αἱ ἀξιώσεις τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ διὰ τοὺς « Ἀγίους » αὐτοὺς « τόπους ».

Οἱ Ἀγγλοὶ ἔχουν φροντίσει πολὺ διὰ τὴν πρόοδον τῆς χώρας· ἵδρυσαν μέγαν πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα, τὸν τῆς

Χαίφας, καὶ σιδηροδρομικὰς γραμμάς, διὰ τῶν ὁποίων ἡ χώρα συνδέεται μετὰ τῆς Συρίας, τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Ὁ ἐν γένει ὅμως πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι μέτριος, διότι τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι πανταχοῦ εὐφορον· αἱ καλλιέργειαι περιορίζονται εἰς τὰς βαθμίδας καὶ κλιτῆς τῶν ὀρέων, ὡς καὶ εἰς τὰς ὁάσεις. Κύρια προϊόντα εἶναι πορτοκάλια, οἶνος, ἔλαιον καὶ κριθή. Ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς Ἱερουσαλὴμ (90), « ἡ Ἀγία πόλις », εὐρίσκεται εἰς ὕψος 800 μ. καὶ εἶναι ἱερὰ δι' ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς· ἱερὰ θεωρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Μωαμεθανῶν. Κατ' ἔτος χιλιάδες Χριστιανῶν ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον συρρέουν ἐδῶ (ιδίως τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα), διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν Πανάγιον Τάφον τοῦ Σωτῆρος. Κατοικεῖται ἀπὸ Ἀραβας, Χριστιανοὺς, Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας καὶ εἶναι ἔδρα ὀρθοδόξου Πατριάρχου. Ἐπίνειον τῆς πόλεως εἶναι ἡ Ἰόππη (κοινῶς Γιάφα), ἡ ὁποία συνδέεται μὲ αὐτὴν διὰ σιδηροδρόμου.

Πρὸς Ν. τῆς Παλαιστίνης, εἰς μίαν τριγωνικὴν χερσόνησον, ὑψώνεται τὸ ὄρος Σινᾶ μὲ ἑλληνικὸν μοναστήριον. Εἶναι γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μωϋσέως.

Ἐπὶ τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης. — Διὰ βενζινακάτου διαπλέομεν τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν κατάρρουν ἐν καιρῷ ἀνοίξεως, ὅποτε τὰ ὕδατα αὐτοῦ εἶναι ὑψωμένα καὶ θολὰ. Τὸ πλάτος τοῦ ποταμοῦ ὅσον προχωροῦμεν τόσον καὶ αὐξάνεται. Συγχρόνως ἡ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν πρασίνη λόχμη γίνεται χαμηλοτέρη καὶ διακόπτεται ὑπὸ γυμνῆς γῆς. Ξηρά τινα δένδρα ὑποῦνται ἄνωθεν τοῦ ρεύματος. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν. Οἱ ἰχθύες, τοὺς ὁποίους παρασύρει τὸ ρεῦμα μέχρι τῶν ἐκβολῶν, δὲν δύνανται νὰ ζήσουν εἰς τὸ ὑπερβολικὰ ἄλμυρον ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀφοῦ ἀγωνισθοῦν ἐπὶ τινα χρόνον τὸν ἄνευ ἐλπίδος κατὰ τοῦ θανάτου ἀγῶνα, ὑποκύπτουν, τὰ δὲ πτώματά των ἐκβράζονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἀκτὴν. Μοῦ φαίνεται ὡς νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὸν κάτω κόσμον.

Δὲν ὑπάρχει εἰς ἄλλο μέρος τῆς γῆς ὕδωρ μὲ τόσον γλυκὸν φωτισμόν, οὔτε οὐρανὸς μὲ τόσον ἡρεμὸν χρῶμα ὅσον ἐδῶ, ὅπου ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἄλμην. Ρίπτομαι μέσα εἰς τὸ θερμὸν καὶ καθαρὸν ὕδωρ. Αἰσθάνομαι ὡς νὰ πίπτω εἰς παχὺ πουπουλένιον στρῶμα τεραστίας κλίνης, καὶ ἐξαπλώνομαι ὡς νὰ εὐρισκόμεν εἰς μαλακὴν ἄμμον, εἰς τρόπον ὥστε ἡμποροῦσα νὰ ἀναγνώσω καὶ ἐφημερίδα. Τόσον θαυμαστὴ εἶναι ἡ μεγάλη ἄνωσις τοῦ ὕδατος. Ἀλλὰ μόλις ἀφήνω τὸ ὕδωρ, καταλαμβάνει τὸ σῶμα μου.

καυστικός κνισμός. Ἄν καὶ δὲν βυθίζεται τις εἰς τὴν θάλασσαν αὐτήν, ἐν τούτοις τὸν κολυμβητὴν καταλαμβάνει τρόμος ὅταν προσπαθῇ νὰ κρατηθῇ ὁρθὸς καὶ δὲν ἔμπορεῖ. Καὶ ὀλίγον ὕδωρ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ στόμα του εἶναι ἐπικίνδυνον· γλῶσσα, ρώθωνες καὶ οὐρανίσκος καίουν ὥς νὰ προσεβλήθησαν ἀπὸ κατατρώγον ὀξύ.

Ἡ μηχανὴ τοῦ ἀκατίου μας ἀγκομαχεῖ, διότι αἱ κινήσεις τῆς δυσκολεύονται ἀπὸ τὴν ἀλμυρότητα τοῦ ὕδατος. Μεγάλαι λευκαὶ κηλίδες παρουσιάζονται ὑπὸ τὸν λάμποντα ἥλιον ἐπὶ τοῦ φαιοῦ ὑποκαμίσου μας· ὁ ἰδρώς μας εἶναι καὶ αὐτὸς ἄλλας. Ὅσον προχωροῦμεν, τόσον καὶ ἡ χῶρα λαμβάνει ὅσιν θλιβερωτέραν. Μακράν, πρὸς Ν. ὁψώνεται τὸ Ἀλατοβοῦνι, ὅπου φαίνεται ὅτι ὑπῆρχον τὰ καταβυθισθέντα Σόδομα.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς δευτέρας ἡμέρας μᾶς κατέλαβε θύελλα. Μὲ τρομακτικὴν δύναμιν, ὥς μόλυβδος βαρὺς ὑψώθη τὸ ὕδωρ, ἂν καὶ ὁ οὐρανὸς ἦτο αἶθριος. Τρομακτικὰ ἐκρότουν τὰ ἄλμυρά κύματα ἐπὶ τῶν βράχων. Εὐτυχῶς τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης ὁ καιρὸς ἡσύχασεν. Ὁ βαρὺς καὶ ἀλατόχρους οὐρανὸς ἐφωτίσθη βραδέως. Ὅτε ἐπανέδομεν ἀλλήλους, τὰ πρόσωπά μας ἦσαν ὥς ἐπιχρισμένα ὑπὸ ἀσβεστοκονιάματος· αἱ τρίχες μας ἦσαν λευκαὶ ἀπὸ τὸ ἄλας καὶ ἐφαινόμεθα ὥς νὰ ἐγνῆράσαμεν εἰς τὸ διάστημα μιᾶς νυκτός. Ὅλον τὸ ἀκάτιόν μας ἦτο σκεπασμένον ὑπὸ ἀλατούχου στρώματος ὥς ὑπὸ χιόνος.

(Κατὰ τὸν Α. Wagner)

Ἀσκήσεις.— Σχημάτισε ἐπὶ τοῦ πίνακος τομὴν τοῦ ἐδάφους τῆς Παλαιστίνης ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ μέχρι τῆς Ὑπεριορδανίας καὶ σημείωσε τὰ διάφορα αὐτοῦ ὕψη. — 2. Ποῖα ἄλλα μέρη γνωρίζεις χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης; — 3. Εὔρε εἰς τὸν χάρτην τὴν Ναζαρέτ καὶ ἄλλας πόλεις καὶ θέσεις πὸν γνωρίζεις ἀπὸ τὴν Ἱερὴν Ἱστορίαν. — 4. Ποίαν μεγάλην νῆσον γνωρίζεις ἀπέναντι τοῦ Ἰσικκοῦ κόλπου; — 5. Ταξίδευσεν νοερώς ἐκ τῆς πατρίδος σου διὰ Κύπρον εἰς τὴν Χάιφαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

Γ'. ΑΡΑΒΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.— Ἡ Ἀραβία εἶναι μεγάλη καὶ ὑψηλὴ χερσόνησος· εἶναι χώρα τραπεζοειδής, ὅπως καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, ἡ ὁποία εἶναι προέκτασις τῆς ταφροειδοῦς καθιζήσεως τῆς Συρίας. Ἡ Ἐρυθρὰ Θάλασσα συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογείου διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ (εἰς τὸν ὁμώνυμον ἰσθμόν), φυσικῶς δὲ ἐνοῦται μετὰ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ

Βάβ - ἐλ Μανδὲβ (Πύλη τῶν δακρύων). Λέγεται τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τοὺς Ἀραβας, διότι ὁ εἰσπλέων εἰς τὴν Ἐρυθρὰν ἀναλογίζεται τὰς ταλαιπωρίας, τὰς ὁποίας μέλλει νὰ ὑποστῇ κατὰ τὸν διάπλουν, ἐν μέσῳ θερμοτάτου κλίματος καὶ ἐρήμων κατὰ τὸ πλεῖστον παραλίων. ΒΑ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

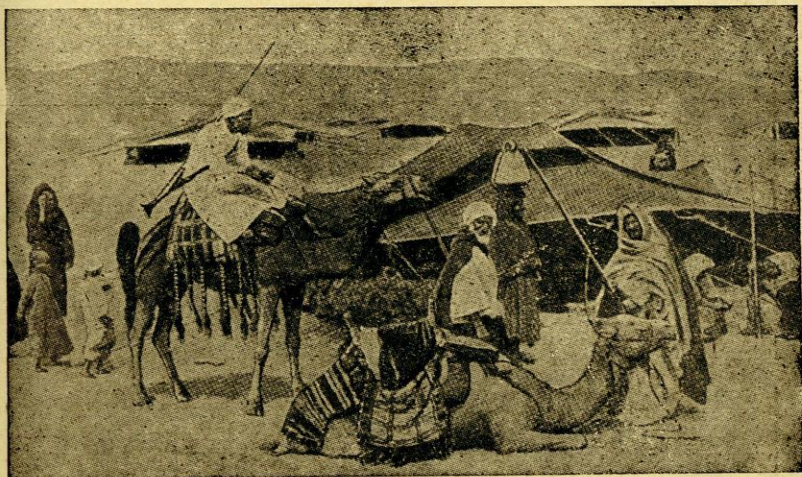

16. Δυτική Ἀσία. Πολιτική διαίρεσις.

Ἔνεκα τῆς νοτίας θέσεώς της, ἡ χερσόνησος ἔχει θερμὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ θέρος κάμνει τὰ παράλια νὰ εἶναι πραγματικὴ κόλασις. Τὸ ἐσωτερικὸν στερεῖται σχεδὸν ἐντελῶς βροχῶν, διὰ τοῦτο οὐδένα ποταμὸν ἔχει εἰ μὴ μόνον χειμάρρους, οἱ ὁποῖοι σχηματίζονται κατόπιν σπανιωτάτων βροχῶν, τὸ δὲ ὕδωρ ἀμέσως ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῆς ἄμμου. Οἱ τοιοῦτοι χεῖμαρ-

ροι λέγονται **Ουάδι**. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Ἀραβία εἶναι πλήρης ἐρήμων καὶ στεππῶν. Μόνον ἡ δυτικὴ παραλία δέχεται βροχὰς κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Σεπτέμβριον, πλουσίας δὲ ἡ νοτιοδυτικὴ ὑψηλὴ χώρα Ὑεμένη.

Κάτοικοι καὶ πολιτικὴ κατάστασις.— Λόγῳ τοῦ ἀνύδρου τῆς χώρας ἡ Ἀραβία ἔχει ἀραιότατον πληθυσμόν. Ἐνῷ ἡ ἔκτασις τῆς εἶναι εἰκοσαπλασία τῆς Ἑλλάδος, ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι

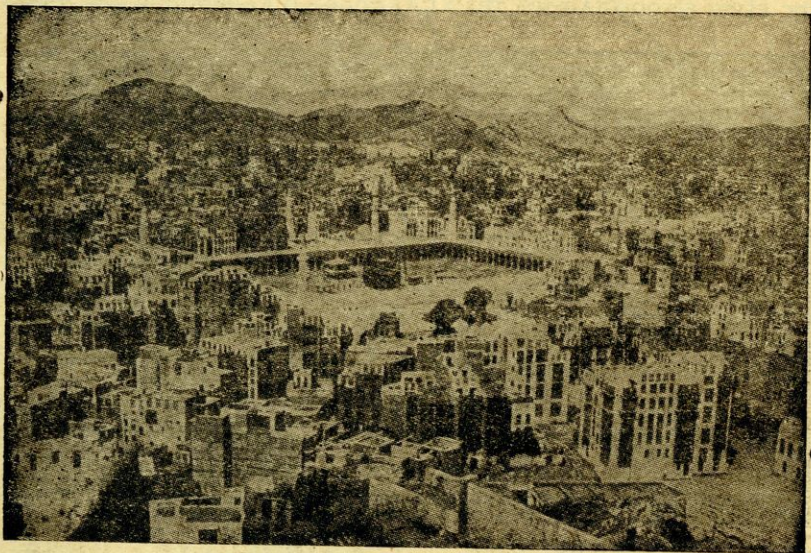
17. Κατασκηνώσεις Ἀράβων (Βεδουίνων).

Αἱ ἐξ ὑφάσματος χοιροῦ σκηναὶ τῶν Ἀράβων ομοιάζουν πρὸς τὰς ἐκ δερμάτος σκητὰς τῶν Κιργιζίων. Αὗται ἐνκολύνουν πολὺν τὰς κινήτας τῶν ἐγκαταστάσεις κατὰ τὸν νομαδικὸν τὸν βίον εἰς τὰς ἐρήμους καὶ τὰς στεππὰς.

ἴσος (7 ἑκατ.). Κύριοι κάτοικοι εἶναι οἱ Ἀραβες, ἀποκαλούμενοι Βεδουίνοι, οἱ ὁποῖοι περιφέρονται ὡς κτηνοτρόφοι νομάδες μὲ τὰ πρόβατα, τοὺς ἵππους καὶ τὰς καμήλους τῶν ἀνὰ τὰ μέρη ὅπου εὐρίσκουν ὀλίγην βλάστησιν. Ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν δὲν δύνανται νὰ ζήσουν πολλοὶ ἄνθρωποι, ὁ αὐξανόμενος ἀραβικὸς πληθυσμὸς ἐξηπλώθη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος εἰς τὰς πέριξ χώρας. Ἀπὸ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Μωάμεθ οἱ Ἀραβες ἐτράπησαν εἰς διαφόρους κατακτήσεις καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Συ-

ρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἴγυπτον, ὅλην τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ αὐτὴν τὴν Ἰσπανίαν.

Πολιτικῶς σήμερον ἡ Ἀραβία διαιρεῖται εἰς διάφορα κράτη. Ἡ Ἀγγλία κατέχει διάφορα παράλια μέρη καὶ τοιουτοτρόπως ἔχει ἐξασφαλίσαι τὴν σπουδαίαν παραλιακὴν γραμμὴν διὰ τὰς συγκοινωνίας μὲ τὰς ἀποικίας καὶ τὰς κτήσεις της. Οἱ Ἀραβες ἀκολουθοῦν τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν καὶ ἱεραὶ πόλεις αὐ-

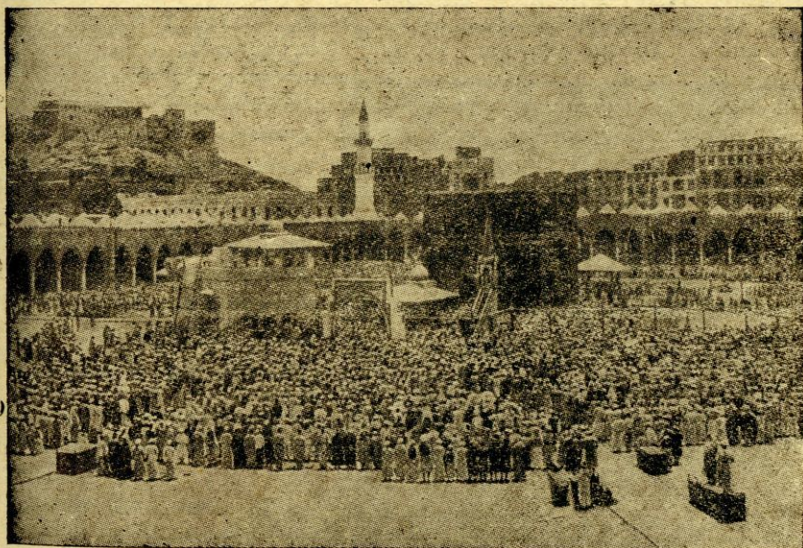

18. Ἡ πόλις Μέκκα. Ἐν τῷ μέσῳ ἡ « Καάβα ».

τῶν εἶναι ἡ Μέκκα καὶ ἡ Μεδίνα, ὅπου φθάνει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ τοὺς συριακοὺς σιδηροδρόμους. Ἡ Μέκκα εἶναι ἡ πατρίς τοῦ Μωάμεθ, εἰς δὲ τὴν Μεδίναν ὑπάρχει ὁ τάφος του. Μυριάδες προσκυνητῶν ἔρχονται κατ' ἔτος μὲ τὸν σιδηρόδρομον ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν εἰς τὴν Μέκκαν διὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν Καάβαν, δηλαδὴ ἓνα κυβοειδὲς οἰκοδόμημα, ὅπου φυλάσσεται ὁ ἱερὸς λίθος (μετεωρόλιθος). Ἄλλοι διὰ θαλάσσης ἔρχονται εἰς τὰς ἱεράς πόλεις διὰ τοῦ λιμένος Δζέδδα, ὁ ὁποῖος συνδέεται μὲ τὰς πόλεις διὰ σιδηροδρόμου. Καθ' ἡμέραν τὸ 1/10 τῆς ἀνθρωπότητος στρέφει τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μέρος τοῦ ὀρί-

ζοντος όπου εύρίσκεται ή Μέκκα διὰ νά προσευχηθῇ. Ἡ δὲ νοτιώτερα χώρα Ὑεμένη, λόγῳ τῶν πλουσίων βροχῶν της, ἔχει μεγάλην βλάστησιν καὶ ἐπονομάζεται « Εὐδαίμων Ἀραβία ». Παράγει σιτηρά, πορτοκάλια, χουρμάδες καὶ πρὸ πάντων καφέν, ὁ ὁποῖος ἐξάγεται ἐκ τῶν λιμένων Μόκας καὶ Χοδείδας.

Παρὰ τὸν Βάβ-έλ-Μανδέβ εἶναι ἰδρυμένη ή ἀγγλική ἀποικία Ἄδεν, ὁχυρὸς σταθμός.

19. Ἡ Καάβα εἰς τὴν Μέκκαν.

Ὁ πλοῦς διὰ τῆς « κολάσεως ». — Ἐν ὥρᾳ σκοτεινῆς νυκτὸς εἰσερχόμεθα εἰς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ. Θαμβωτικοὶ πράσινοι φανοὶ φωτίζουν τὴν νύκτα μὲ μαγικὸν φῶς καὶ μᾶς δεικνύουν τὴν γραμμὴν τῆς θαλασσίας ὁδοῦ. Τὸ ἀτμόπλοϊόν μας ὀφείλει, ὅπως ὅλα τὰ πλοῖα, νὰ πλῆη βραδέως, ὅπως μὴ τὸ παραγόμενον κύμα βλάβῃ τὰ παρόχθια τοιχώματα τῆς διώρυγος. Μὲ θαυμασμὸν διαπλέομεν τὴν μακρὰν ταύτην ὑδατίνην ὁδόν, ἡ ὁποία εἰς μῆκος 168 χιλιομέτρων διαχωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον. Τεράστιοι βορβοροφάγοι διαφόρων συστημάτων ἴστανται κατ' ἀποστάσεις ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ὅπως καθαρίσουν τὴν κοίτην τῆς διώρυγος ἀπὸ τῆς ἰλύος καὶ τῆς ἄμμου. Ἀτελείωτα ἐρημικὰ μέρη, βραχώδη ἐδάφη καὶ ἀραβικὰ χωρία, τὰ ὁποῖα εἶχον ἰδρυθῇ κατὰ τὸν χρόνον τῆς διανοίξεως τῆς διώρυγος, διέρχονται πρὸ τῶν

ὀφθαλμῶν μας. Συχνά φαίνονται Βεδουίνοι καὶ ἀγέλαι καμήλων, αἰγῶν καὶ προβάτων.

Κατὰ τὴν πρωίαν φθάνομεν εἰς τὸ Σουέζ. Ἀπ' ἐκεῖ, ὅσον τὸ πλοῖον προχωρεῖ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ κόλπου, τόσον αὐξάνει καὶ ὁ καύσων. Ὁ πλοίαρχος παρουσιάζεται μὲ λευκὴν στολὴν, οἱ καμαρότοι μὲ λευκὸν καὶ κοντὸν ἐπενδύτην. Εἶναι καιρὸς νὰ φορέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ λινὰ μας καὶ τὴν κάσκαν μας, διότι ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει ἡ περιφημος «Ἐρυθρὰ Θάλασσα». Ἀριστερά μας ὑπεράνω τῆς βαθυκυάνου θαλάσσης καὶ τῆς ἐρυθροκιτρίνου ἀκτῆς ὑψώνεται τὸ περίφημον ὄρος Σινᾶ.

Ὁ ὑδράργυρος τοῦ θερμομέτρου ἀνέρχεται ἀκαταπαύστως. Ἄνωθεν ἡμῶν θολοῦται φλογερὸς οὐρανός· ὑποτρέμοντες κυματισμοὶ ἀέρος ἀναδίδονται ἐκ τοῦ πλοίου. Οἱ ἀνεμιστήρες εἰς τοὺς θαλάμους ματαίως ἀγωνίζονται κατὰ τοῦ καύσωνος, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐξήρανε τὸν οὐρανίσκον. Μίαν πρωίαν μᾶς ἐξυπνᾷ ἀπὸ τὸν θερμὸν ὕπνον μονότονος φωνή, ἡ ὁποία προήρχετο ἀπὸ βραχνὸν φάρυγγα καὶ ὠμοίαζε πρὸς ὕμνον λιτανείας· ἡ φωνὴ αὕτη μᾶς ἀναγγέλλει ὅτι εὕρισκόμεθα εἰς τὴν θερμοτάτην πόλιν τοῦ κόσμου, τὴν **Μασσαῦαν**, τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἄλλοτε ἰταλικῆς ἀποικίας Ἐρυθραίας. Τὸ θερμομέτρον δεικνύει ἤδη 45 βαθμοὺς Κελσίου. Τὸ πλοῖον σταματᾷ, ὅποτε νέα εἰκὼν παράξενος παρουσιάζεται πρὸ ἡμῶν. Ὁ πρὸ τοῦ πλοίου χῶρος ἐγέμισεν ἀπὸ πληθὸς Νιγητῶν, οἱ ὁποῖοι κραυγάζοντες καὶ ἄδοντες μετέφερον κιβώτια καὶ σάκκους ἐπὶ τῶν ἡλιοκαῶν ράχεων των διὰ νὰ τὰ φορτώσουν εἰς τὸ πλοῖον μας. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἐφώτιζον αἱ θερμαὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου. Μικραὶ στιλπνόμαυραι Νιγηρίτιδες ἐπήδων εἰς τὸ ἀλμυρὸν ὕδωρ καὶ ἐβυθίζοντο, διὰ νὰ περισυλλέξουν τὰ νομίσματα, τὰ ὁποῖα ἐρρίπτομεν πρὸς αὐτάς.

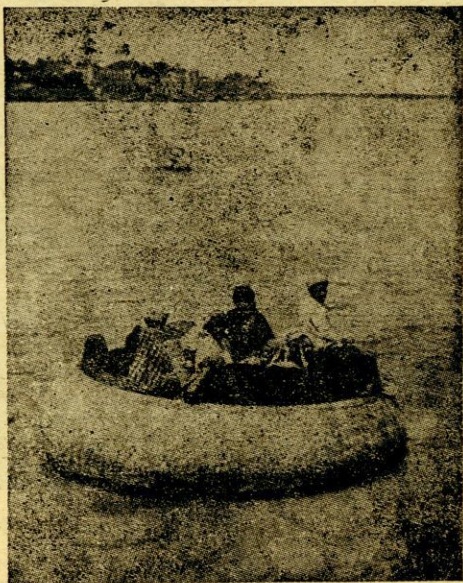
Ἀφοῦ ἀφήσαμεν τὴν Μασσαῦαν, ἐπλέομεν ἀκόμη εἰς τὴν κόλασιν τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης. Μόλις πλησίον τοῦ Ἄδεν, εἰς τὸν πορθμὸν Βάβ-ἔλ-Μανδέβ, καταπίπτει ὀλίγον ἡ θερμοκρασία. Ἡ ἀρχαία πόλις Ἄδεν εὕρεται εἰς ἓνα κοίλωμα. Ἄν καὶ ἡμεθα εἰς τὴν Ἀραβίαν, σπανίως ἐβλέπομεν εἰς τὰς ὁδοὺς ἰθαγενεῖς. Ἐπικρατεῖ ζωὴ Ἰνδική, διότι ἡ πόλις κατέχεται ὑπὸ τῶν Ἀγγλων καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ Ἰνδικὴν κυβέρνησιν. Ἡ βροχὴ εἰς τὸ Ἄδεν εἶναι σπάνιον φαινόμενον· πολλὰκις παρέρχονται καὶ δύο ἔτη, χωρὶς νὰ βρέξῃ. Ἀνήλθομεν πέραν τῆς πόλεως διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν περίφημον ἔργον κείμενον εἰς τὴν ἀρχὴν στενῆς φάραγγος· εἶναι αἱ περίφημοι ὕδαταποθῆκαι, εἰς τὰς ὁποίας διὰ φράγματος συγκρατεῖται τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς. Πολλὰκις ὅμως συμβαίνει μετὰ μακρὰν ξηρασίαν ἢ δεξαμενὴ νὰ εἶναι κενή.

Ὅταν ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ Ἄδεν, ἔπνεε δροσερὸς ἄνεμος ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ· μὲ τὸν καθαρὸν καὶ ἑναστρον οὐρανὸν τῆς νυκτὸς καὶ μὲ τὰ φωσφορίζοντα ὕδατα τῆς σκοτεινῆς θαλάσσης, ἔπειτα ἀπὸ τὴν κόλασιν, ἐφαίνετο εἰς ἡμᾶς ἡ νύξ παραδεισίας ὠραιότητος.

(Κατὰ τὸν Α. Lübecke)

Δ'. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Φυσική άποψις.—Ἡ Μεσοποταμία εἶναι μέγα βαθύπεδον λεκανοειδές, τὸ ὁποῖον ἀνοίγεται μεταξύ τῆς Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἰρανικοῦ ὑψιπέδου. Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος καταλαμβάνεται ἀπὸ λόφους καὶ χαμηλὰ ὀροπέδια, τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας. Ἔνεκα τῆς κλειστῆς θέσεώς της δέχεται ὀλίγας βροχάς. Ἐν τούτοις ἡ ἔκτασις τοῦ βαθυπέδου καλύπτεται ἀπὸ στρῶμα ἄμμου καὶ ἀργίλλου, τὸ ὁποῖον μετέφερον οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Τίγρης καὶ Εὐφράτης, κατερχόμενοι ἐκ τῆς Ἀρμενίας. Μὲ τὰς πλημμύρας των, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάιον, λιπαίνουν καὶ ποτίζουν τὸ ἔδαφος, ἐνούμενοι δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα Σάτ-έλ-Ἀράβ δημιουργοῦν εἰς τὴν ἐκβολὴν μέγα δέλτα, τὸ ὁποῖον προεκτείνεται εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον κατ' ἔτος 50 μ.

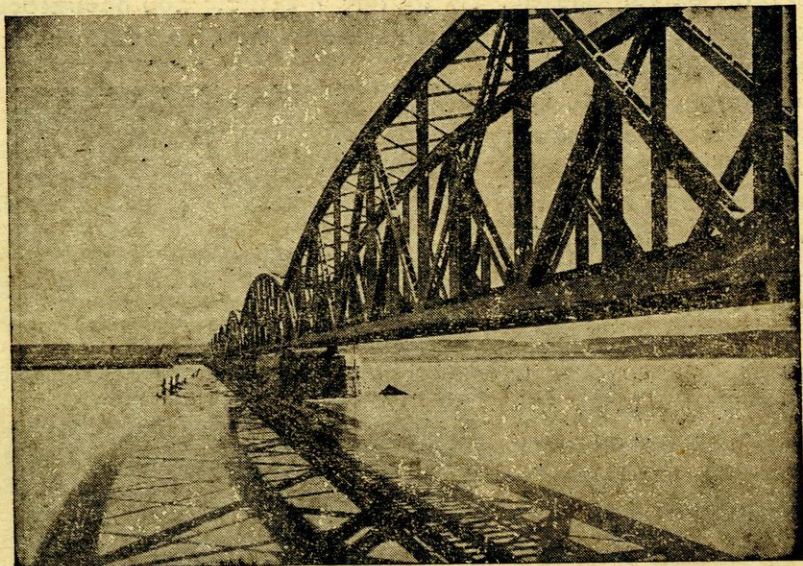

20. Σχεδιά εἰς τὸν Τίγρην ποταμὸν.

Ἱστορικὴ άποψις.—Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, λόγῳ τῶν πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, ἡ Μεσοποταμία ὑπῆρξε μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας χώρας τοῦ κόσμου, παράγουσα σιτηρὰ καὶ στολιζομένη μὲ φοῖνικας. Ἔνεκα τῆς εὐφορίας της καὶ τῆς κεντρικῆς θέσεώς της ἤκμασεν ἐδῶ ἡ πόλις Νινευὶ τῶν Ἀσσυρίων καὶ ἡ Βαβυλὼν τῶν Βαβυλωνίων. Γειτονικοὶ λαοὶ ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν τὰς πόλεις ταύτας. Νέαν ἀκμὴν ἔλαβεν ἡ χώρα ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὁπότε ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου ἡ μεγάλη πόλις Σελεύκεια. Ἀργότερον, κατὰ τὸν μεσαίωνα, ὁπότε κατεῖχετο ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἤκμασεν ἡ Βαγ-

δάτη, ἡ ὁποία εἶχε 2.000.000 κατοίκους καὶ ἦτο ἡ μεγίστη καὶ πλουσιωτάτη πόλις τοῦ κόσμου. Οἱ σημερινοὶ κάτοικοί εἶναι Ἀραβες καὶ Κοῦρδοι μουσουλμάνοι.

Τὸ βασίλειον τῆς Μεσοποταμίας (Ἰράκ). — Ἡ Μεσοποταμία σήμερον εἶναι βασίλειον (300.000 τετρ. χιλ.) ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ ἀνέρ-

21. Γέφυρα ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου.

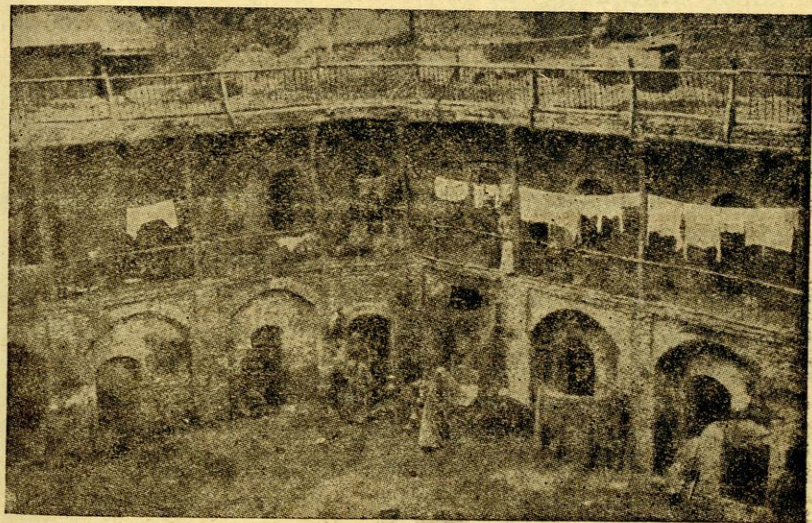
χεται εἰς 3.300.000 κατοίκων καὶ πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι ἡ Βαγδάτη (200) ἐπὶ τοῦ Τίγρητος.

Ὁ οἰκονομικὸς βίος. Πρὸ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου ἡ χώρα, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων, εἶχε παραμεληθῇ. Σήμερον, μὲ τὰ χρηματικὰ κεφάλαια καὶ τὴν φροντίδα τῶν Ἀγγλῶν, ἡ Μεσοποταμία ἀναλαμβάνει οἰκονομικῶς καὶ δεικνύει σημαντικὰς προόδους.

α) Γεωργία. Μὲ φράγματα ἐπὶ τῶν ποταμῶν καὶ μὲ διώρυγας ποτίζονται ἀπέραντοι ἐκτάσεις. Παρὰ τοὺς ὀρυζῶνας,

τούς σιταγρούς και τούς φοίνικας, οι οποίοι προορίζονται διά την έντοπιαν κατανάλωσιν, οι Άγγλοι έγκαθιστούν μεγάλας φυτείας βάμβακος.

β) Έκμετάλλευσις φυσικοῦ πλούτου. Ἐπὶ τοῦ ἄνω Τίγρητος καὶ πλησίον τῆς πόλεως **Μοσούλης** (100), εὑρέθη ἄφθονον **πετρέλαιον**, τὸ ὁποῖον μὲ μακροτάτους σωλήνας διοχετεύεται εἰς λιμένας τῆς Μεσογείου, τὴν Τρίπολιν τῆς Συρίας καὶ

22. Πανδοχεῖον (χάνι) δημόσιον ἐν Βαγδάτῃ.

τὴν Χάιφαν τῆς Παλαιστίνης. Ἀπ' ἐκεῖ μεταφέρεται τὸ πετρέλαιον διὰ πλοίων εἰς τὰς ἀγοράς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

γ) Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον. Ἡ Μεσοποταμία ἔχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰς διεθνεῖς συγκοινωνίας. Εἶναι ἡ ὁδός, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸν Βόσπορον φέρει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, αὐτὴν δὲ ἀκολουθεῖ ὁ λεγόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης. Ποταμόπλοια ἐκ τοῦ κόλπου πλέουν διὰ τοῦ Σάτ - ἐλ - Ἀράβ μέχρι τῆς πόλεως **Βασσόρας** (50), ἀπ' ἐκεῖ δὲ ἀνέρχονται καὶ μέχρι τῆς Βαγδάτης. Ἐπὶ πλέον οἱ Ἄγγλοι διὰ τῆς Μεσοποταμίας, ἀσφαλίζουν τὴν διὰ ξηρᾶς ὁδόν, ἡ ὁποία φέρει πρὸς τὰς Ἰνδίας, ὑπεράνω δὲ ταύτης πετοῦν καὶ τὰ ἀγγλικά ἀεροπλάνο.

Ε'. ΑΡΜΕΝΙΑ

Ἡ Ἀρμενία ὁμοιάζει κατὰ τὴν διαμόρφωσιν μὲ τὴν Μικράν Ἀσίαν. Εἶναι ὀρεινὴ χώρα μὲ πολλὰς ὀροσειράς, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνέχεια τῶν Ποντικῶν ὀρέων. Ἐδῶ ὅμως ὅλα τὰ ὄρη εἶναι ἄδενδρα καὶ τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν πετρώματα σκεπάζονται εἰς τὰ περισσότερα μέρη μὲ ἡφαιστειογενῆ στρώματα λάβας καὶ στάκτης. Τὸ ὑψηλότετον καὶ γνωστὸν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὄρος Ἀραράτ (5.200) εἶναι ἡφαιστειον, τοῦ ὁποῦ ἡ αἰωνία χιών εἰς τὴν κορυφὴν φαίνεται ἀπὸ πολὺ μακράν.

Εἰς τὰ ὄρη ταῦτα ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν οἱ ποταμοὶ Τίγρης καὶ Εὐφράτης, οἱ ὁποῖοι διέρχονται ὑψηλὰ λεκανοπέδια ἢ κόπτουν τὰς ὀροσειράς μὲ ἀγρίας φάραγγας. Εἰς μερικὰ μέρη μεταξύ τῶν ὀροσειρῶν κλείονται μεγάλοι καὶ ἀλμυροὶ λίμναι, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ Βὰν κεῖται εἰς ὕψος 1.700 μ.

Λόγῳ τῆς τοιαύτης κατατάξεως τῶν ὀρέων τὸ κλίμα τῆς Ἀρμενίας εἶναι ἡπειρωτικόν. Ὅχι σπανίως ἡ θερμοκρασία τὸ θέρος ἀναβαίνει +38° καὶ τὸν χειμῶνα καταβαίνει —20°. Ὅλα ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον ἕως τὸν Ἀπρίλιον εἶναι σκεπασμένα μὲ χιόνας. Ἡ τῆξις τῆς χιόνος καὶ αἱ βροχαὶ προσχώνουν μὲ τὴν ἡφαιστειογενῆ γῆν τὰς κοιλάδας καὶ σχηματίζουν εὐφορον ἔδαφος. Ἡ Ἀρμενία εἶναι ἡ πατρίς τῆς βερυκοκκέας καὶ ἔχει ἄρκετὰ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Αἱ ἄθλοιαι ὅμως ὁδοὶ ἐμποδίζουν τὴν μεταφορὰν τούτων.

Οἱ κάτοικοι ὑπολογίζονται εἰς 2½ ἑκατομμύρια. Οἱ Ἀρμένιοι εἶναι Ἀριανῆς καταγωγῆς καὶ λόγῳ τῶν δυσβάτων ὀρέων τῆς χώρας τῶν ἐφύλαξαν τὸν χριστιανισμόν, τὸν ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας, εἶναι ὅμως μονοφυσῖται. Εἰρηνικοὶ ἄνθρωποι, ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ζητοῦντες τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἔπαθον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τόσας σφαγὰς καὶ καταστροφὰς, ὥστε ὀλίγοι σήμερον μένουσιν εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ πολλοὶ ζοῦν εἰς ἄλλα μέρη, ὅπου διακρίνονται ὡς ἐπιτήδειοι ἔμποροι. Εἰς τὴν Ἑλλάδα μένουσιν σήμερον 30.000 πρόσφυγες. Εἰς τὰ νότια τῆς χώρας, εἰς τὸ **Κουρδιστάν**, ζοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς νομάδες κτηνοτρόφοι οἱ **Κοῦρδοι**, ὁμιλοῦντες γλῶσσαν, ἣ ὁποία ὁμοιάζει

Πίναξ 1. Αἱ χώραι τῆς Δυτικῆς Πρόσω Ἀσίας.

Χώραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμε.	Κάτοικοι κατά χιλιάδας	Πυκνότης πληθυ- σμοῦ	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πό- λεις μετ' τὸν πλη- θυσμόν κατὰ χιλ.	Σπουδαιό- τατα προϊ- όντα
Τουρκία	700.000	16.000	20	Ἀγκυρα (100) Σμύρνη (150) Ἀδανα (70) Ἰκόνιον (70) Προῦσα (62) Μερσίνα (50) Τραπεζοῦς	σιτηρὰ καπνὸς ὀπώραι » » ἔριον
Συρία (γαλ. ἐντολή)	150.000	3.000	17	Βηρυτὸς (160) Δαμασκὸς (100) Χαλέπιον (200)	σιτηρὰ ὀπώραι ἔριον
Παλαιστίνη (βρετ. ἐντολή)	24.000	1.500	44	Ἱερουσαλὴμ (95) Ἰόππη (50)	σιτηρὰ ὀπώραι
Ὑπεριορδανία	42.000	500	7	Ἀμμάν (12)	χουρμάδες
Ἀραβία (Σουλτ. Νεδς)	1.600.000	7.000	4	Μέκκα (180) Μεδίνα (30) Δζέδδα (40)	δέρματα χουρμάδες δέρματα καφές
Μεσοποταμία (Ἰράκ)	302.000	3.300	18	Βαγδάτη (200) Μοσούλη (100) Βάσρα (50)	ἔριον σιτηρὰ χουρμάδες πετρέλαιον

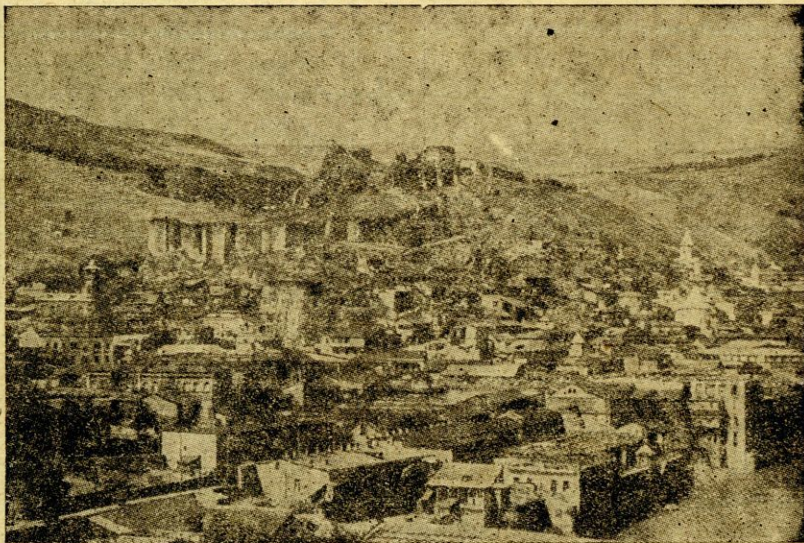
μετ' τὴν περσικὴν. Εἶναι μωαμεθανοὶ καὶ ἐχθροὶ τῶν Ἀρμενίων, ἐπιτίθενται δὲ πολλάκις ἐναντίον τῶν ὡς λησταί.

Ἡ Ἀρμενία δὲν εἶναι αὐτόνομος χώρα. Ἡ συνθήκη τῶν Σεβρῶν (1919) εἶχεν ἀναγνωρίσει αὐτὴν ὡς ἀνεξάρτητον κράτος, ἀλλ' ἡ Τουρκία καὶ ἡ Ρωσία δὲν τὴν ἀνεγνώρισαν. Τὸ ΝΔ. τμήμα αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἐδῶ οἱ Τοῦρκοι σήμερον ἰδρύουν σιδηροδρομικὰς γραμμὰς διὰ νὰ μεταφέρουν τὰ κυριώτερα προϊόντα, δηλαδὴ τὰ ἐξαίρετα ὀπωρικά καὶ τὸ ἔριον τῶν ζώων, καὶ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς λαματικὰς πηγὰς καὶ τὸν πλοῦτον τῶν ὀρυκτῶν. Πρωτεύουσα τῆς τουρκικῆς Ἀρμενίας εἶναι ἡ Ἐρζερούμ (30), εἰς ὕψος 1.800 μέτρων, μετὰ πολλὰ τζαμιά. Ἡ ΒΑ. Ἀρμενία ἀποτελεῖ μέρος τῆς σοβιετικῆς δημο-

κρατίας, ἡ ὁποία λέγεται Ὑπερκαυκασία. Τὰ ἐδῶ ὄρη διατέμνουν βαθεῖαι κοιλάδες, διὰ τῶν ὁποίων ρέουν ποταμοὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Κασπίαν. Σπουδαιότερος τούτων εἶναι ὁ Ἀράξης (Ἀράς). Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ἐριβάν (65). Τὸ ἀνατολικὸν τμήμα, ὅπου ἡ πόλις Ταυρίς (240), ἀνήκει πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν Περσίαν.

ΣΤ'. ΚΑΥΚΑΣΙΑ

Ὁ Καύκασος εἶναι τὸ ὄριον μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Πρόσω Ἀσίας. Ἔχει ὑψηλὰς κορυφάς (Ἐλπροὺς 5.600 μ.) καὶ ὑψώνεται ὡς τεῖχος ἀδιάβατον, ὅπως καὶ τὰ Πυρηναιῖα ὄρη. Ἡ πρὸς Β. αὐτοῦ χώρα, ἡ Προκαυκασία, εἶναι λοφώδης καὶ στεπ-

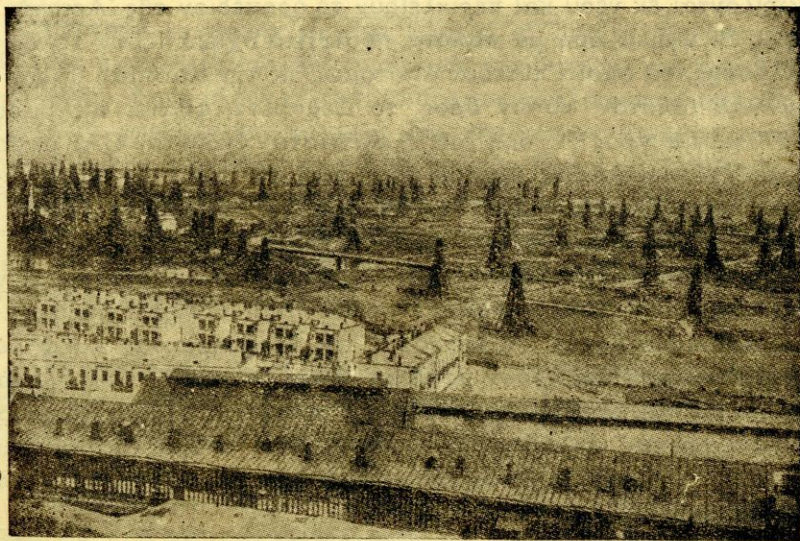

23. Τιφλίς. Γενική ἄποψις μετὰ τῆς Ἀζροπόλεως.

πώδης, ὁμοία μὲ τὰς στέππας τῆς νοτίου Ρωσίας. Εἰς τὸ ὄρος κατοικοῦν διάφοροι ὄρεινοὶ λαοί, ὡς οἱ Γεωργιανοὶ καὶ οἱ Γρουθῖνοι. Πρὸς Ν. τοῦ Καυκάσου εἶναι ἡ Ὑπερκαυκασία (βλέπε πῖνακα 2 σελίς 54), εἰς τὴν ὁποίαν διὰ νὰ ἔλθῃ ὁ σιδηρόδρομος ἀπὸ τὴν Προκαυκασίαν παρακάμπτει τὸ ὄρος πρὸς Α., ἐνῶ

Ἰωάννου Σαροῦ

ή άμαξιτή οδός με δυσκολίαν υπερβαίνει τὸ ὄρος διὰ διόδου 2.400 μέτρων ὕψους. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Ὑπερκαυκασίας εἶναι ὑγρὰ καὶ θερμὴ ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μαύρης θαλάσσης. Ἐπὶ ταύτης εἶναι ἡ ἀρχαία χώρα Κολχίς, γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφος τῆς Ὑπερκαυκασίας γίνονται πλούσιαι συγκομιδαὶ σταφυλῶν, σιτηρῶν, ὀπωρῶν, καπνοῦ, βάμβακος καὶ τεύου. Κέντρον τῆς χώρας εἶναι ἡ **Τιφλίς** (400). Ὅσον προχωρεῖ τις πρὸς τὴν Κα-

24. Πετρελαιοπηγαὶ παρὰ τὸ Βακοῦ.

σπίαν, τὸσον ἡ χώρα παρουσιάζεται ξηρὰ καὶ ἄκαρπος, διότι ἔως ἐδῶ δὲν φθάνουν οἱ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Πλησίον τῆς ἑστέρας τῆς Κασπίας θαλάσσης, παρὰ τὴν πόλιν **Βακοῦ** (450), εὐρίσκονται πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίου· ἀπ' ἐδῶ τὸ πετρέλαιον διοχετεύεται μέχρι τοῦ λιμένος **Βατοῦμ** τοῦ Εὐξείνου Πόντου διὰ σωλῆνων μήκους 840 χιλιομέτρων διὰ νὰ παραλαμβάνεται ἀπὸ τὰ πλοῖα πρὸς μεταφοράν. Ἀπὸ τὸ πετρέλαιον τοῦτο καὶ τὴν βενζίνην προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἀπὸ τὸ Βατοῦμ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διὰ μέσου τῆς **Τιφλί-**

δος σταματᾷ καὶ εἰς ἄλλον λιμένα τοῦ Εὐξείνου Πόντου, βορειότερον τοῦ Βακοῦ, εἰς τὸ **Πότι**.

Ἡ Καυκάσια πολιτικῶς ἀποτελεῖ μικρὰς αὐτονόμους πολιτείας, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν Ἑνωσιν τῶν Ρωσικῶν Σοβιέτ.

Ζ'. ΑΡΙΑΝΗ

Φυσικὴ ἄποψις.— Πρὸς Α. τῆς Ἀρμενίας αἱ ὁροσειραὶ ἀποχωρίζονται ἐκ νέου καὶ περικλείουν τὸ ὁροπέδιον τῆς Ἀριανῆς. Πρὸς Β. ὑψηλὰ ὄρη μὲ παλαιὰ ἠφαίστεια σχηματίζουν τὰ ὄρη **Ἑλβούρε**, τὰ ὁποῖα πίπτουν ἀποτόμως εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· τὸ ὕψιστον αὐτῶν ὄρος, τὸ Δεμαβέντ, φθάνει εἰς ὕψος 5.670 μ. Τὰ πρὸς Α. ὄρη τοῦ Ἀφγανιστάν ἐνοῦνται ΒΑ. μὲ τὸ ὄρος **Ἰνδοκοῦχον**, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὑπερβῇ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατὸν του. Τὰ ΝΑ. ὄρη, τὰ **Σουλεϊμάν**, καταπίπτουν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ.

Ἐπειδὴ τὸ ὁροπέδιον ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσιῶν ἀνέμων, τὸ κλίμα εἰς αὐτὸ εἶναι καθαρῶς ἡπειρωτικὸν καὶ πολὺ ξηρόν. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὸ ἡμερονύκτιον εἶναι τόσοσιν μεγάλαι, ὥστε τὰ γυμνά πετρώματα σχίζονται καὶ κατατεμαχίζονται. Τὰ θρύμματα καὶ τὰ χῶματα σκεπάζουν τὰς κοιλάδας τῶν βουνῶν, ὁ δὲ ἄνεμος παρασύρει αὐτὰ καὶ σχηματίζει θῖνας, δηλαδὴ ἐκτεταμένους σωρούς ἀπὸ ἄμμου.

Τὸ ὕδωρ τῶν ὀλίγων ποταμῶν, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὰ ὄρη κατέρχεται εἰς τὸ κλειστὸν ὁροπέδιον, συναθροίζεται εἰς κοιλάδας ἢ λεκάνας, ὅπου μεταβάλλεται εἰς ἄλμυρὰ ἔλη, τὰ ὁποῖα λέγονται **τη γάνια**. Ταῦτα εἶναι ὁ τρόμος τῶν καραβανίων, διότι ἂν τύχη καραβάνιον, τὸ ὁποῖον διέρχεται δι' αὐτοῦ, νὰ καταληφθῇ ὑπὸ βροχῆς, βυθίζεται εἰς τὸ γλοιῶδες ἔδαφος. Λόγῳ τῆς τοιαύτης συστάσεως τοῦ ἔδαφους τὸ ὁροπέδιον γενικῶς εἶναι ἄγονον, καὶ μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν στέππαι μὲ ἀκανθώδεις θάμνους. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὑψηπέδου εἶναι **κατάλληλον** διὰ κτηνοτροφίαν. Οἱ νομάδες τρέφουν αἰγοπρόβατα, ἵππους καὶ καμήλους. Καλλιέργεια εἶναι δυνατὴ μόνον εἰς τὰς ὑγρὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς πέριξ ὀρει-

νάς περιοχάς. Εἰς αὐτάς, ὡς εἶναι ἐπόμενον, ὑπάρχουν αἱ περισσότεραι πόλεις.

Πολιτικῶς ἡ Ἀριανὴ διαιρεῖται εἰς τὸ Ἰράν (ἢ *Περσίαν*), τὸ Ἀφγανιστάν καὶ τὸ Βελουτχιστάν.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Ἰράν (περὶ τὰ 15.000.000) εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν, λαβόντες ἀπὸ τοὺς Ἀραβας, ὅταν αὐτοὶ κατέλαβον τὴν χώραν τῶν, τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν.

Γεωργία. — Μόνον εἰς τὰς ὁάσεις, αἱ ὁποῖαι εὕρισκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὄρέων, καὶ εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ ὀροπεδίου, ὅπου ρέουν ὕδατα, ὑπάρχουν καλλιέργειαι σιτηρῶν, ἀμπέλων, μωρεῶν καὶ καπνῶν. Εἰς τὴν νότιον πλευρὰν, ὅπου πάλαι ἔκειτο ἡ μεγάλη πρωτεύουσα τῆς Περσίας Περσέπολις, ὑπάρχουν μεγάλοι κῆποι πλήρεις φοινίκων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Εἰς τοὺς ἀγροὺς τῆς σημερινῆς πόλεως Σιράς ὑπάρχουν κῆποι ρόδων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα παράγεται ροδέλαιον (ὅπως εἰς τὴν Βουλγαρίαν).

Κτηνοτροφία. — Ἡ κτηνοτροφία τῶν νομάδων ἀποφέρει κρέας καὶ ἄφθονον ἔριον, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται διὰ τοὺς περιφήμους περσικοὺς τάπητας.

Ὀρυκτὸς πλοῦτος. — Τὸ ὑπέδαφος κρύπτει πολυτίμους λίθους καὶ πρὸ πάντων πετρεῖλαιον, τοῦ ὁποῖου γίνεται ἐκμετάλλευσις ὑπὸ τῶν ἀγγλικῶν ἐταιριῶν. Εὕρσκεται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ζάγρου (πρὸς Δ.). Εἰς τὴν ἐξαγωγὴν τούτου τὸ Ἰράν κατέχει τὴν τετάρτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Πλὴν τῆς βιοτεχνίας ταπήτων καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἄλλη τις βιομηχανία δὲν ὑπάρχει.

Συγκοινωνία καὶ πόλεις. — Αἱ ζῶναι ἐρήμων δυσκολεύουν τὴν συγκοινωνίαν. Αἱ μεταφοραὶ γίνονται συνήθως μὲ καραβάνια ἢ ἀκόμη καὶ ὑπὸ ἀχθοφόρων. Σιδηροδρόμους ἡ χώρα δὲν ἔχει πολλοὺς. Ἡ Ταυρίς (200) συνδέεται μετὰ τῆς ρωσικῆς Τιφλίδος διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἀπὸ τοῦ 1939 λειτουργεῖ ὁ ὑπεριρανικὸς σιδηρόδρομος, ὁ ὁποῖος συνδέει τὴν ἀκτὴν

τῆς Κασπίας θαλάσσης μετὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Ἡ συγκοινωνία γίνεται κυρίως δι' αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Κέντρον τοῦ ὁδικοῦ δικτύου εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Τεχεράνη** (350), πόλις μετὰ ὁδοὺς στενάς καὶ μετὰ ἀγορὰς ταπήτων.

Τὸ **Ἀφγανιστάν**, κατέχον τὸ ΒΑ. τμήμα τῆς Ἀριανῆς, εἶναι βασίλειον (650.000 τετρ. χιλιάμ.) τὸ ὅποιον ἔχει 7.000.000 κατοίκους. Οἱ Ἀφγανοὶ εἶναι συγγενεῖς μετὰ τοὺς Πέρσας. Οὗτοι, ὥς καὶ οἱ ὀλίγοι Τουρκομάνοι, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν ἐνταῦθα, εἶναι μωαμεθανοί. Ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ Ἀφγανιστάν διατηρεῖται ἔνεκα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, διότι συνορεύει μετὰ τὰς κτήσεις τούτων.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. — Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς ὁάσεις καλλιιεργεῖται ἡ ὄρυζα, ὁ σῖτος καὶ ὁ βάμβαξ. Εἰς τὰς στέππας βόσκουν ποίμνια προβάτων, καμήλων, ἵππων καὶ ὄνων.

Ὅρυκτὸς πλοῦτος καὶ πόλεις. — Ὑπάρχουν κοιτάσματα πετρελαίου πλησίον τῆς πρωτευούσης **Καβούλ** (100), ὥς καὶ χρυσὸς πλησίον τῆς **Κανδαχάρ**· ἡ βιομηχανικὴ ὁμῶς ἐκμετάλλευσις εἶναι ἀδύνατος, διότι αἱ ὁδοὶ εἶναι ἀνεπαρκεῖς. Εἰς τὰς δύο ἀνωτέρω πόλεις καταλήγουν σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐκ τῶν Βρεττανικῶν Ἰνδιῶν.

Τὸ **Βελουτχιστάν** (ΝΑ. Ἀριανή) ἔχει ἐπιφάνειαν 140.000 τετρ. χιλιάμετρα καὶ πληθυσμὸν μόλις 500.000, διότι μεγάλαι ἐκτάσεις εἶναι ἔρημοι. Τὴν ἔρημον Γεδρωσίαν εἶχε διέλθει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μετὰ τὸν στρατὸν του, ὅταν ἐπέστρεφεν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν. Ἐπειδὴ ἡ χώρα εἶναι πτωχή, οἱ κάτοικοι ζοῦν ὥς νομάδες. Ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ συνδέεται πολιτικῶς μετὰ τῆς διοικήσεως τῶν Ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Κελάτ** (50).

Ἡ εἰκὼν πόλεως τῆς Ἐγγύς Ἀνατολῆς διαφέρει κατὰ πολὺ τῶν ἰδικῶν μας. Εἰς στενάς καὶ δαιδαλώδεις ὁδοὺς, αἱ ὁποῖαι εἶναι σκοτειναὶ καὶ ἀκάθαρτοι, ἴστανται κυβοειδεῖς οἰκίαι, σχεδὸν ἄνευ παραθύρων. Εἶναι γενικῶς μονώροφοι ἢ διώροφοι καὶ ἔχουν στέγην ἐπίπεδον (δῶμα).

Ἐπὶ τούτου τὴν ἐσπέραν διαδραματίζεται ἡ ζωὴ τῶν ἐνοίκων, οἱ ὅποιοι καὶ κοιμῶνται ἐδῶ κατὰ τὰς θερμὰς νύκτας. Κατὰ τὴν ἡμέραν προτιμοῦν νὰ παραμένουν εἰς τὴν σκιερὰν αὐλήν. Οἱ θόλοι τῶν τζαμιῶν καὶ οἱ ὑψηλοὶ μιναρέδες, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μουεζίνης ἐκφωνεῖ τὴν προσευχὴν, ὑπερέχουν τῶν κυβοειδῶν οἰκιῶν. Εἰς τὰς περιτοιχισμένας αὐλὰς τῶν πανδοχείων, τὰ ὁποῖα προορίζονται διὰ τὰ καραβάνια, διανυκτερεῖ ὁ ξένος ἔμπορος. Εἰς τὰ παζάρια, δηλαδὴ τὰς διαρκεῖς ἀγοράς, δι' ἀγορὰν ἐμπορεύματος ἀξίας ὀλίγων μόνον δραχμῶν συμβαίνει μὲ τὰς διαπραγματεύσεις (παζαρεύματα) νὰ περνοῦν ὧραι ἢ καὶ ὀλόκληρος ἡμέρα. Οἱ τεχνῖται κάθονται ἀναπαυτικά εἰς τὰ ἀνοικτὰ τῶν ἐργαστηρίων, κατασκευάζουν τάπητας, σφυρηλατοῦν ὀρειχάλκινα πινάκια, πλάττουν ἐξ ἀργίλλου ἀγγεῖα ἢ κεντοῦν ποικιλόχρωμα ὑφάσματα καὶ δέρματα. Κανεὶς δὲν βιάζεται, διὰ τοῦτο οὔτε καὶ πολυεργάζεται.

(Κατὰ τὸν S. Passarde)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Πρόσω Ἀσία κατὰ τὴν διάπλασιν τοῦ ἐδάφους διακρίνεται εἰς δύο φυσικὰ τμήματα· τὸ ἓν ἀποτελεῖται ἀπὸ **πτυχώσι-γενεῖς** χώρας (Μικρὰ Ἀσία, Ἀρμενία, Καυκασία καὶ Ἀριανή), τὸ δὲ ἄλλο ἀπὸ **τραπεζοειδεῖς** (Συρία καὶ Παλαιστίνη, Μεσοποταμία καὶ Ἀραβία).

Εἰς ταύτην προεκτείνονται τὰ εὐρωπαϊκὰ ὄρη. Ἀλλ' ἡ διάταξις τῶν ὀρέων δὲν εἶναι τόσοσιν συγκεντρωμένη, ὅπως εἰς τὴν Εὐρώπην, τοῦτο δὲ συντελεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν ἐρήμων. Τὸ κλίμα καὶ ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους δὲν εὐνοοῦν εἰς μεγάλα μέρη αὐτῆς τὴν ἀνάπτυξιν πυκνοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν τούτοις κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἡδυνήθησαν ἐργατικοὶ λαοὶ νὰ μεταβάλουν ἐκτεταμένας ἐκτάσεις εἰς ὀπωροφόρους κήπους. Λόγῳ τῆς θέσεώς της πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, ἡ Πρόσω Ἀσία ἦτο ἀνέκαθεν σπουδαία διαβατικὴ περιοχὴ. Εἰς τὴν δυτικὴν αὐτῆς ἀκτὴν, τὴν «Ἀνατολὴν» (Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Συρίαν), ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους συνηθολίζοντο τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, διὰ νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας. Σειρὰ ἰσχυρῶν κρατῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὰ ἰσχυρότερα τοῦ κόσμου, ἐσχηματίσθησαν εἰς τὰ ἐδάφη αὐτῆς. Ἐδῶ ἐγεννήθησαν πολλοὶ θρησκεῖαι, ὡς ἡ Ἰουδαϊκὴ, ἡ Χριστιανικὴ καὶ ἡ Μωαμεθανικὴ. Ἐπειδὴ ἡ χώρα αὕτη ἐκτείνεται ὡς γέφυρα

ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ τὰς Ἰνδίας, ἔχει σήμερον **κοσμοπολιτικὴν** σημασίαν. Ἕλληες, Ρῶσοι καὶ Γάλλοι ζητοῦν νὰ ἀποκτήσουν ἐδῶ ἐπιρροὴν διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς συγκοινωνιακὰς θέσεις καὶ τὰ φυσικὰ πλούτη.

Πίναξ 2. Αἱ χώραι τῆς Ἀνατολικῆς πρόσω Ἀσίας.

Χώραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμε.	Σπουδαιότεραι ὁροσεῖ. τὰ ὕψη τῶν ὀρέων εἰς μ.	Κάτοικοι κατὰ χιλ. (εἰς 1 τετρ. χιλιόμε.)	Πρωτεύουσαι καὶ μεγαλειότεραι πόλεις (κατὰ χιλ.)	Σπουδαιότερα προϊόντα
Ἑπερκαυκασία	185.000	Καύκασος (5.600)	7.100 (32)	Τιφλὶς (400) Βακοῦ (450)	πετρέλαιον σιτηρὰ
Ρωσικὴ Ἀρμενία				Ἐριβὰν (111)	χαλκός
Περσία ἢ Ἰράν	1.600.000	Δεμαβέντ (5.670)	15.000 (9)	Τεχεράνη (350) Ταυρίς (200)	πετρέλαιον τάπητες σιτηρὰ
Ἀφγανιστάν	650.000	Ἰνδοκοῦχον (5.140)	8.000 (12)	Καβούλ (100) Κανδαχάρ (30)	κτηνοτροφ. ξίριον
Βελουτχιστάν	350.000		800 (2)	Κελάτ (50)	καπνός

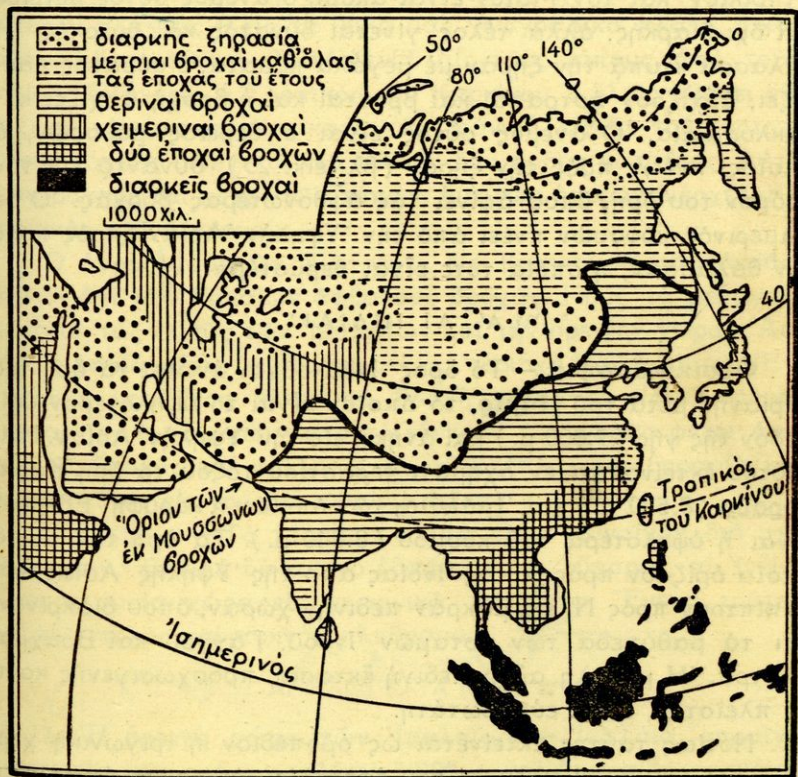
Ἀσκήσεις. — 1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Πρόσω Ἀσίας καὶ ἐχογράφησε τὰ πτωχοσιγενῆ αὐτῆς ὄρη, ὡς καὶ τὰς ἐρήμους. — 2. Χρωμάτισε τὰς ὑπὸ εὐρωπαϊκὴν ἐπιρροὴν χώρας, ὅρισε τὰ ἀνεξάρτητα κράτη καὶ θέσε τὰς σπουδαιότερας πόλεις. — 3. Σύγκρινε τὸ μέγεθος τῆς ἐπιφανείας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων ἐκάστου κράτους μὲ τὴν Ἑλλάδα (ἐκ τῶν πινάκων 1 καὶ 2) καὶ διάκρινε ποῖα εἶναι μεγαλύτερα. — 4. Ποίας ἱερὰς πόλεις ἔμαθες εἰς τὴν Πρόσω Ἀσίαν; — 5. Ταξίδενσε νοερῶς ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Μέκκαν καὶ ἀπὸ Σμύρνης εἰς Βαγδάτην.

Β! εξαιρετικόν

2. ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

(Ἡ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΣΩΝΩΝ)

Γενικά. — Ἡ Νότιος Ἀσία περιλαμβάνει τὰς δύο πρὸς Ν. μεγάλας χερσονήσους τῆς Ἀσίας, δηλαδή τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Ἰνδοκίναν, ὡς καὶ τὰς Ἰνδικὰς ἢ Μαλαϊκὰς νήσους. Ἀπ' ἐδῶ

25. Χάρτης τῶν Μουσώνων.

διέρχονται οἱ κύκλοι Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου καὶ Ἰσημερινός. Εἶναι λοιπὸν τὸ κύριον μέρος τῆς θερμῆς Ἀσίας. Τὸ κλίμα, ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα αὐτῶν ἐξαρτῶνται κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ

τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι πνέουν ἐδῶ, τοὺς **μουσσῶνας**. Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ἀραβικόν καὶ σημαίνει «ἐτήσιαι». Οἱ ἄνεμοι οὗτοι ἀλλάσσουν τακτικὰ διεύθυνσιν τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον. Ὅταν κατὰ τὸ θέρος εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν ἀνέρχεται ἡ θερμοκρασία, ὁ ἀήρ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἀραιοῦται καὶ τότε πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας πνέει ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν ὁ ψυχρότερος καὶ πυκνότερος ἀήρ γεμᾶτος ἀπὸ ὕδρατμούς. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Μάιον εἶναι ἀκόμη ὁ ἄνεμος οὗτος μέτριος καὶ ὄχι διαρκής, ἀλλὰ τέλος γίνεται δυνατὸς καὶ διαρκής. Ἡ θάλασσα κτυπᾷ τὴν ξηρὰν μὲ μεγάλα κύματα, ὁ οὐρανὸς μαυρίζει, ἀρχίζουν ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἡ βροχὴ ἀρχίζει κατακλυσμαίᾳ. Ὁ ἄνεμος οὗτος εἶναι ὁ θερινὸς μουσσών, ὁ ὅποιος, πνέων πρὸς τὴν ξηρὰν (βλ. εἰκ. 25), συναντᾷ εἰς τὸν δρόμον τοῦ ὄρη, ὅπου ἀφίνει τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς. Ὁ δὲ χειμερινὸς μουσσών πνέει ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν ξηρὸς πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία τότε εἶναι θερμότερα.

Α'. ΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Φυσικὴ ἄποψις. — Τὸ ὄρος Ἰνδοκοῦχον ἐνώνει τὰ ὄρη τῆς Ἀριανῆς μετὰ τοῦ **Παμίρ**, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὕψι-
πεδον τῆς γῆς (7.000 μ.) καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν. ΝΑ. τούτου ἐκτείνονται ἐν σχήματι τεραστίου τόξου τὰ ὄρη **Καρακοροῦμ** (8.620 μ.) καὶ **Ἰμαλαία**, τῶν ὁποίων ἡ κορυφὴ Ἐβερεστ εἶναι ἡ ὑψηλότερα τοῦ κόσμου (8.840 μ.). Τὰ ὄρη ταῦτα, τὰ ὅποια ὁρίζουν πρὸς Β. τὰς Ἰνδίας ἀπὸ τῆς Ὑψηλῆς Ἀσίας, καταπίπτουν πρὸς Ν. εἰς μακράν πεδινὴν χώραν, ὅπου διακρίνονται τὰ βαθύπεδα τῶν ποταμῶν Ἰνδοῦ, Γάγγου καὶ Βραχμαπούτρα. Ἡ μεγάλη αὕτη πεδινὴ ἔκτασις, προσχωσιγενὴς κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶναι εὐφορωτάτη.

Νοτίως ταύτης ἐκτείνεται ὡς ὀροπέδιον ἡ τριγωνικὴ χερσονήσος **Δεκάν** αἱ πλευραὶ τοῦ ὀροπεδίου ὑψοῦνται ὡς ὑψηλαὶ βαθμίδες, ἰδίως πρὸς Δ., ὅπου καὶ τὰ ὄρη **Δυτικὰ Γαταῖα**. ΒΔ. παρατηρεῖται ἔδαφος ἡφαιστειογενές, τὸ ὅποιον ἔχει ἀποσαθρωθῇ ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ εἶναι εὐφορώτατον. Τὸ Δεκάν λήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον **Κομορῖνον**, ΝΑ. τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ μεγάλη νήσος **Κεϋλάνη**, ἀπόκομμα τῆς χερσονήσου.

Κλίμα. — Αἱ Ἰνδίαί, ἐπειδὴ τὰ Ἰμαλαία ὡς πελώριον τεῖχος ἐμποδίζουν τὴν ψυχρὰν ἐπίδρασιν τῶν βορειοτέρων χωρῶν, εἶναι κατὰ τὸ θέρος θερμότεραι καὶ ὑγρότεραι ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην χώραν τοῦ αὐτοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους. Τοῦτο τὸ θερμὸν κλίμα λέγεται **τροπικόν**. Εἶναι καθ' ὅλον τὸ ἔτος θερμότερον τῶν 25° καὶ ἔχει μικρὰν διακύμανσιν. Συμβαίνει δὲ ὁ καύσων οὗτος διότι ὁ ἥλιος καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους ἀναβαίνει πολὺ ὕψηλὰ ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα καὶ ρίπτει τὰς ἀκτῖνας του ὀλιγότερον πλαγίως ἢ εἰς τὰ ἰδικὰ μας γεωγραφικὰ πλάτη, ἢ καὶ καθέτως ὅταν φθάνη εἰς τὸ ζενίθ. Εἰς τοὺς τόπους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, ὁ ἥλιος φθάνει εἰς τὸ ζενίθ τὴν μεσημβρίαν κατὰ τὸν Ἰούνιον, εἰς δὲ τοὺς νοτιωτέρους τόπους διέρχεται διὰ τούτου δύο φορές κατ' ἔτος. Αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται μέχρι τῶν τόπων, διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω.

Ὁ ὑγρὸς μουσσὼν διατρέχει διὰ βραχιόνων τὰς ἀκτάς, ἀφίνων ἐπὶ τῶν Γαταίων ἀφθόνους βροχάς. Πρὸς τὰ μεσόγεια συναντᾷ τὰς κλιτῆς τῶν Ἰμαλαίων καὶ τὴν ὀρεινὴν χώραν Ἀσσάμ, ἡ ὁποία εἶναι ἡ βροχερωτέρα περιοχὴ τοῦ κόσμου. Ἐνταῦθα ἡ κατ' ἔτος πίπτουσα βροχὴ μετᾶται εἰς 12 μέτρα. Τουναντίον ὁ μουσσὼν κατὰ τὸ κέντρον τῆς χώρας φέρει ἀνεπαρκεῖς βροχάς καὶ πολλάκις εἰς αὐτὸ ἐπέρχεται ξηρασία καὶ ὥς ἐκ ταύτης εἰς τοὺς κατοίκους πεῖνα.

Βλάστησις. — Τὸ τροπικὸν κλίμα εἶναι εὐνοϊκὸν διὰ τὴν βλάστησιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον, αἱ Ἰνδίαί εἶναι πλουσία χώρα εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Ἐνεκα τούτου αὐξάνει πολὺς καὶ πυκνὸς πληθυσμός.

Αἱ ἸΝΔΙΑΙ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

1. Ἡ ὀρεινὴ χώρα τῶν Ἰμαλαίων. — Ἰμαλαία σημαίνει «κατοικία τῶν χιόνων». Ἀπὸ 5.000 μ. καὶ ἄνω αἰώνια χιόνες ἐμποδίζουν τοὺς τολμηροὺς ὀρειβάτας νὰ φθάσουν εἰς τὰς ὕψηλὰς κορυφάς των. Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἕως τώρα ἠδυνήθη νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ Ἐβερεστ καὶ πολλοὶ ἐπιχειρήσαντες τοῦτο εὗρον τὸν θάνατον. Εἰς τὴν ζώνην μεταξὺ τῶν ὕψων τῶν 5.000 καὶ 4.000 μ. ὑπάρχουν λειμῶνες στολιζόμενοι μὲ ἄνθη. Χαμηλότερον

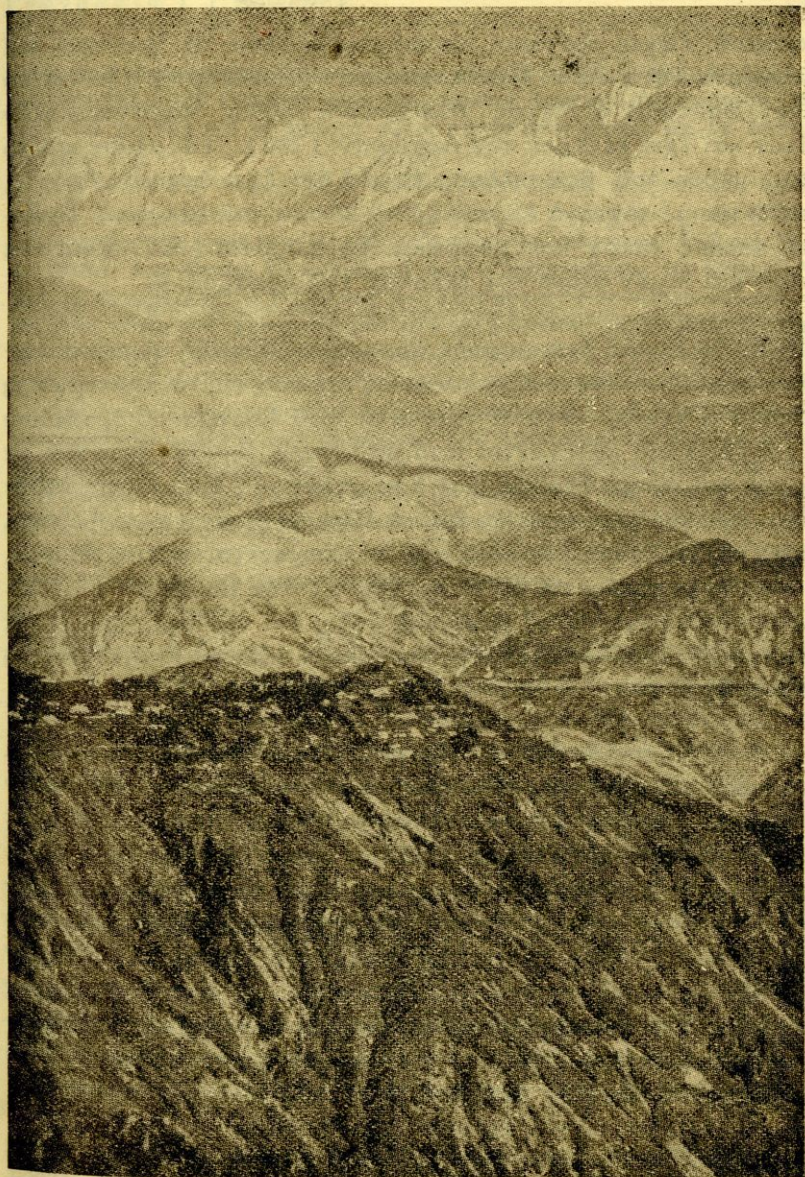
ἀκολουθοῦν καμπυλόκλαδοι θάμνοι, ἀκολουθῶς δὲ ὑγρὸν δάσος βελονοφύλλων δένδρων. Κάτω τῶν 1.000 μ. ἐκτείνεται τροπικὴ βλάστησις, ἡ καλουμένη ζούγκλα, μὲ πλατύφυλλα δένδρα καὶ ἰνδοκαλάμους (βαμβοῦ). Εἰς αὐτὴν ζοῦν ἐλέφαντες, πίθηκοι, τίγρεις καὶ ἄλλα ἄγρια θηρία.

Εἰς τὴν πολίχνην **Ντάρντσιλιγκ** (εἰς ὕψ. 2.200 μ.) ἀναβαίνουν οἱ εἰς τὰς Ἰνδίας ἐγκατεστημένοι Εὐρωπαῖοι διὰ νὰ παραθερίσουν.

2. Ἡ Ἀσσάμ. — Ἡ ὄρεινὴ χώρα Ἀσσάμ, εὕρισκομένη κατὰ τὸν ροῦν τοῦ Βραχμαπούτρα, ἀνεπτύχθη εἰς τὴν σπουδαιοτάτην χώραν τοῦ **τεῖου** τῶν Ἰνδιῶν. Αἱ Ἰνδαὶ εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Γῆς εἰς τὸ προῖόν τοῦτο.

3. Πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαΐων κεῖται τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου ποταμοῦ, ἡ τὸ **Ἰνδοστάν**. Ὁμοιάζει πρὸς τὸ βαθύπεδον τοῦ Πάδου· ὅπως ἐκεῖνο, οὕτω καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Γάγγου προσχώνεται μὲ τὰ πολυάριθμα ποτάμια, τὰ ὅποια κατέρχονται ἀπὸ τὰ ὄρη, διὰ τοῦτο δὲ εἶναι πολὺ εὐφορον. Τὸ Ἰνδοστάν εἶναι ὁ σιτοβολῶν τῶν Ἰνδιῶν καὶ ἡ κοιτὶς τοῦ Ἰνδικοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ ἡμῖς τῶν Ἰνδῶν ζῆ ἐδῶ εἰς χωρία ἢ μεγάλας πόλεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων σπουδαιόταται εἶναι ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδῶν **Μπενναρὲς** (210) καὶ ἡ πρωτεύουσα τῶν Βρεττανικῶν Ἰνδιῶν **Δελχί** (450). Εἰς τὸν κάτω ροῦν τοῦ ποταμοῦ, ὅπου συμβάλλει καὶ ὁ Βραχμαπούτρας, τὸ ρεῦμα διασχίζεται εἰς πολυαριθμούς βραχίονας καὶ μορφώνεται δέλτα μεγαλύτερον κατὰ τὸ μέγεθος ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα. Σχηματίζονται ἐδῶ ἀπέραντα ἔλη, τὰ ὅποια σκεπάζονται ἀπὸ ἀδιαβάτους ζούγκλας. Εἰς πλωτὸν βραχίονα τοῦ δέλτα εἶναι κτισμένη ἡ μεγάλη πόλις **Καλκούτα** (1.200), πρωτεύουσα ἄλλοτε τῶν Ἰνδιῶν. Εἰς τοὺς ἀκαθάρτους δρόμους τῆς συναντῶνται ὅλοι οἱ λαοὶ τῶν Ἰνδιῶν· τὸ εὐρωπαϊκὸν ὅμως τμῆμα τῆς πόλεως ἀπαστράπτει ἀπὸ καθαριότητα. Ἡ πόλις ἀποστέλλει τοὺς θησαυροὺς τῆς χώρας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

4. Διαφορετικὴ εἶναι ἡ μορφή τοῦ **βαθυπέδου τοῦ Ἰνδοῦ**

26. Ἀποψὶς τῶν Ἰμαλαίων καὶ τοῦ Ντάρντσιλγ.

ποταμοῦ. Πέντε ποταμοὶ καταβαίνουν ἀπὸ τὰ Ἱμαλῆα καὶ διαρρέουν τὴν χώραν **Πενταποταμίαν** (Πεντζάμπ), τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Αὕτη παράγει πολὺν σῖτον καὶ ἔχει κέντρον τὴν **Λαχώρη** (280). Τὸ μέσον καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ βαθυπέδου, ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἀρκετὰς βροχάς, ποτίζεται μὲ τεχνητὰ ἔργα ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. Παράγει κυρίως σῖτον καὶ βάμβακα. Τὸ **Καράτσι** (265) εἶναι νέα πόλις καὶ λιμὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ.

5. Τὸ **Δεκάν** ἔχει μορφήν ὄροπεδίου. Ἐπειδὴ αἱ περισσότεραι βροχαὶ τοῦ θερινοῦ μουσῶνος πίπτουν εἰς τὰ ἀπότομα ὄρη **Δυτικὰ Γαταῖα**, μεγάλα τμήματα τοῦ ἐσωτερικοῦ ὄροπεδίου εἶναι ξηρὰ καὶ κατέχονται ἀπὸ **σαβάννας**, δηλαδὴ ἐκτάσεις μὲ χόρτα καὶ ἀραιὰ δένδρα, καὶ ἀπὸ στέππας· διὰ τοῦτο ταῦτα εἶναι ἀραιῶς κατωκημένα. Εἰς τὰ εὐφορα ἡφαιστειογενῆ ἐδάφη, ἰδίως εἰς κοιλάδας καὶ λεκάνας, καλλιεργεῖται πολὺς βάμβαξ, ὁ ὁποῖος μεταφέρεται δι' ἐξαγωγήν εἰς τὴν **Βομβάην** (1.175). Αὕτη εἶναι μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ νησίδος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν μέγας λιμὴν εἶναι ἡ **Μαντράς** (525).

6. Ἡ νῆσος **Κεϋλάνη** (δηλαδὴ Νῆσος τῶν Λεόντων) εἶναι ἴση πρὸς τὴν Παλαιάν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἔκτασιν· εἰς αὐτὴν ὑπάρχουν δένδρα τῆς κανέλλας καὶ ἄλλα ἀρωματικά, εἰς δὲ τὰς κλιτῦς τῶν ὀρέων ἔχει μεγάλας φυτείας τεῖου καὶ καουτσούκ. Τὰ προϊόντα τῆς ἐξάγονται ἀπὸ τὸ **Κολόμπο**. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἀτμοπλοίων, τὰ ὁποῖα πλέουν πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Αὐστραλίαν. Εἰς τὰς ΒΔ. ἀκτὰς τῆς νήσου ὑπάρχουν τὰ πλουσιώτερα μαργαριτοφόρα ὄστρεα τοῦ κόσμου. Ἐδῶ σχηματίζεται μία σειρά νησίδων, διευθυνομένη πρὸς τὸ **Δεκάν** (**Γέφυρα τοῦ Ἀδάμ**). *Υπάρχει θάλασσα ἐνταῦθα καὶ ἄλλαι νησίδες*

Ἡ **ζούγκλα**. — Ἀπὸ τὸ χωρίον, ὅπου εὕρισκόμεν, στενὴ ἀτραπὸς φέρει εἰς τὴν ζούγκλαν, δηλαδὴ τὸ δάσος μὲ τὰ γιγαντιαῖα δένδρα, τὰ ὁποῖα φθάνουν εἰς ὕψος 60 μ. Κατὰ τὴν πορείαν μου, ἐφ' ὅσον ἤμην μακρὰν αὐτῆς, ἠδυνάμην ἐπ' ὀλίγον χρόνον νὰ τὴν παρατηρῶ,

διότι, πρὶν ἀκόμη πλησιάσω, ὕψηλόν χόρτον, τοῦ ὁποίου ἡ καλάμη ἔφθανεν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ πυκνοὶ θάμνοι, ἀπέκρυπτον τὴν θέαν. Τὸ χόρτον καὶ οἱ θάμνοι οὗτοι καλύπτουν ἀκόμη καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ δάσους.

Οἱ ἱθαγενεῖς ἀποφεύγουν τὴν ζούγκλαν ἔνεκα τῶν πολλῶν κινδύνων, οἱ ὅποιοι ἀπειλοῦν αὐτούς. Πρὸ πάντων φοβοῦνται τοὺς πολυαριθμούς φαρμακεροὺς ὄφεις, καὶ μάλιστα τὴν κόμπραν. Σμῆνος χρωματιστῶν πτηνῶν μὲ τὸ κελάδημά των ζωντανεύουν τὸ δάσος. Μὲ κρότον συνοδεύεται ἡ διέλευσις τοῦ ἐλέφαντος. Ἀθορύβως καὶ σχεδὸν ἀθέατος λόγῳ τοῦ χρωματισμοῦ τοῦ τριχώματός της ἀρπάζει ἡ τίγρις τὴν λείαν της. Ὡσαύτως ὁ ρινόκερος, ὁ βούβαλος, ἡ ἔλαφος, ὁ ἀγριόχοιρος καὶ οἱ ὄφεις εὐρίσκουν εἰς τὴν ζούγκλαν τροφὴν καὶ ἐνδιαίτημα.

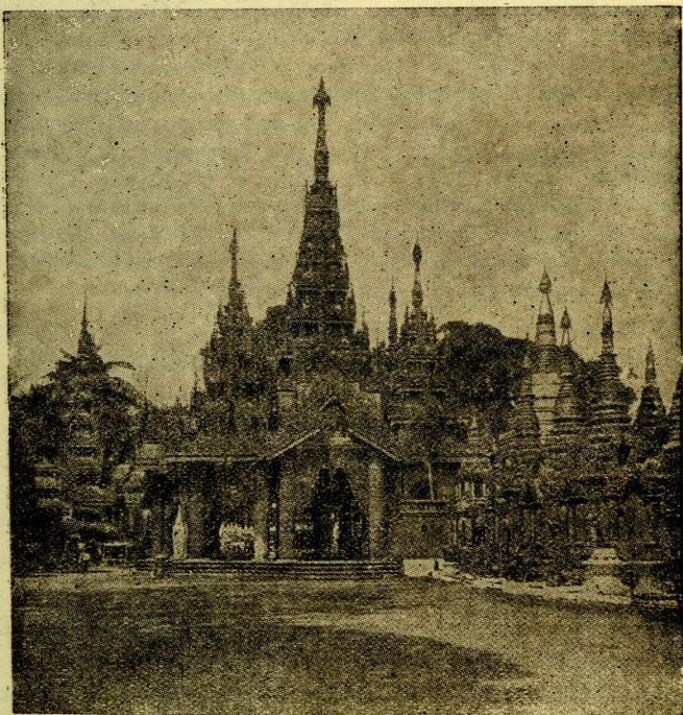
Αἱ ζούγκλαι ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Βραχμαπούτρα μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἱμαλαίων καὶ ἄνωθεν αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἰδίαν μορφήν. Παρὰ τοὺς ποταμοὺς ἡ ζούγκλα ἔδω καὶ ἐκεῖ ἔχει ἀποσιλωθῇ ὑπὸ τῶν ἱθαγενῶν, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τοῦ ὕγρου ἔδαφους καλλιεργοῦν ὄρουζαν ἢ λαμβάνουν καρποὺς τῶν φοινίκων. Πρὸς τοῦτοις βόσκουν αἶγας καὶ βοῦς ἢ κόπτουν πολύτιμον ξυλείαν καὶ ρίπτουν αὐτὴν εἰς τὸν ποταμὸν πρὸς μεταφοράν.

Πολιτικὴ ἄποψις. Ὁ λαὸς καὶ ἡ θρησκεία του. — Αἱ Ἰνδία εἶναι ὁ ἀδάμας τοῦ Βρεττανικοῦ στέμματος καὶ ἡ πολυτιμωτάτη κτῆσις τῶν Ἀγγλῶν. Ὡνομάζοντο « Αὐτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν » καὶ διωκοῦντο ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως, τελευταίως ὅμως ἀνεγνωρίσθησαν ὡς Κτῆσις, ὅπως ὁ Καναδᾶς καὶ ἡ Αὐστραλία. Ὁ λαὸς των διαιρεῖται εἰς πολυαριθμούς φυλάς, εἰς διαφόρους θρησκείας καὶ εἰς πλῆθος κοινωνικῶν τάξεων. Εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπάρχουν πολυάριθμα ὑποτελεῖα κράτη, εἰς τὰ ὅποια οἱ ἡγεμόνες εἶναι ἐγχώριοι, καλούμενοι **μαχαραγιαῖδες**. Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 370 ἑκατομμύρια περίπου.

Πρὸς Β. καὶ ΒΔ. κατοικοῦν οἱ Ἀριοὶ Ἰνδοί, οἱ ὅποιοι ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχον ἀνώτερον πολιτισμόν. Ἀπ' αὐτοὺς π. χ. προέρχονται οἱ λεγόμενοι « ἀραβικοὶ ἀριθμοὶ », διότι μετεδόθησαν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς Ἀραβας. Πρὸς Ν. κατοικοῦν οἱ μελαψοὶ καὶ κοντοὶ **Δραβίδαι**, λαὸς μὲ μικρὸν πολιτισμόν, ἀριθμῶν περὶ τὰ 70 ἑκατομμύρια. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Ἱμαλαίων ζοῦν οἱ μογγολικῆς φυλῆς **Θιβέτιοι**, εἰς δὲ τὴν Κεϋλάνην ἀρχέγονος λαὸς, οἱ **Βέδδαι**. Ὁ περισσότερος πληθυσμὸς κατοικεῖ εἰς χαμηλὰς οἰκίας καὶ ζῇ βίον πτωχικόν.

Πολλάκις ἐπέρχονται ἐπιδημίαι (ὡς ἡ πανώλης), χιλιάδες δὲ κατ' ἔτος πίπτουν θύματα τῶν ἀγρίων θηρίων, ἰδίως τῶν φαρμακερῶν ὄφεων. Προσέτι συμβαίνει νὰ ἐπέρχεται φοβερός λιμός, ἂν ἀργήσῃ ὁ θερινὸς μουσσὼν, ἢ πέσῃ ὀλιγωτέρα τῆς συνήθους βροχή.

Κύριαί θρησκεῖαι τῶν Ἰνδιῶν εἶναι ὁ Ἰνδοῖσμός ἢ Βραχ-

27. Ραγκούν. Ἡ μεγάλη Παγόδα (βουδδιστὸς ναός).

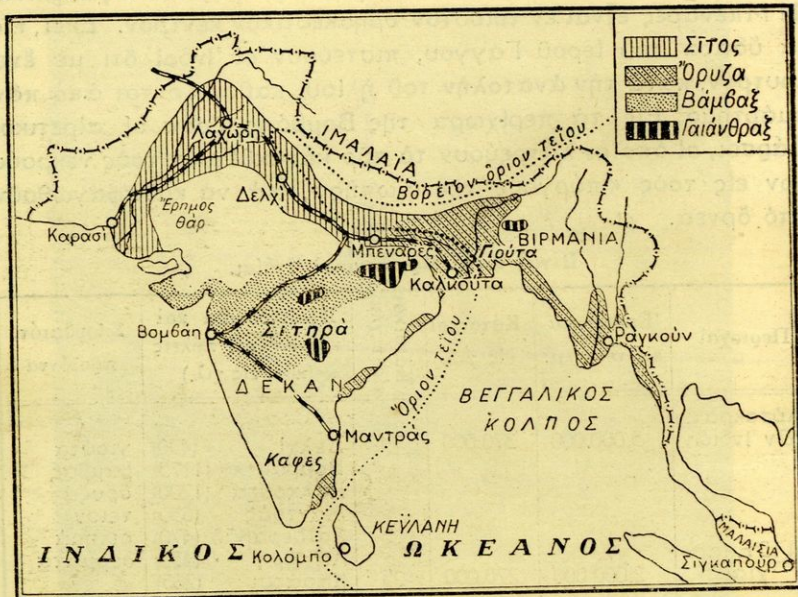
μανισμός καὶ ὁ Ἰσλαμισμός (μωαμεθανισμός). Ὁ Βουδδισμός συναντᾶται σχεδὸν μόνον εἰς τὴν Κεϋλάνην. Οἱ Ἰνδοῖσται πιστεύουν εἰς τὸν θεὸν Βραχμᾶνα ὡς «ψυχὴν τοῦ κόσμου» καὶ οἱ ἱερεῖς τῶν λέγονται Βραχμᾶνες. Πιστεύουν ὅμως καὶ εἰς ἄλλας θεότητες καὶ ἔχουν πολλὰς προλήψεις καὶ μαγείας. Αὗται φαίνεται ὅτι προέρχονται ἀπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῶν κινδύνων

καὶ τῶν φοβερῶν φυσικῶν καταστροφῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν εἰς τὴν χώραν τῶν. Πιστεύουν ὅτι ἡ ψυχὴ τῶν μετὰ θάνατον μεταβαίνει εἰς ἄλλον ἄνθρωπον ἢ ζῶον. Διὰ τοῦτο σέβονται τὰ ζῶα καὶ δὲν τρώγουν κρέας· τρέφονται κυρίως ἀπὸ φυτὰ. Κατ' ἔτος ἑκατοντάδες χιλιάδων συρρέουν εἰς θρησκευτικὰς πανηγυρεῖς, αἱ ὁποῖαι γίνονται εἰς τὰς ἱεράς τῶν πόλεις, ὅπου ὑπάρχουν ἀξιοθαύμαστοι ναοὶ στολισμένοι μὲ μεγάλα ἀγάλματα. Ἡ Μπεναρὲς εἶναι ἕν τοιοῦτον θρησκευτικὸν κέντρον. Ἐκεῖ, εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ἱεροῦ Γάγγου, πιστεύουν οἱ Ἰνδοὶ ὅτι μὲ ἕνα λουτρόν, κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθαρίζονται ἀπὸ πᾶν ἁμάρτημα. Εἰς τὰ περὶχωρα τῆς Βομβάης ζοῦν οἱ αἰρετικοὶ Πάρσοι, οἱ ὁποῖοι λατρεύουν τὸ πῦρ καὶ ἐκθέτουν τοὺς νεκροὺς τῶν εἰς τοὺς « πύργους τῆς σιωπῆς », διὰ νὰ καταφαγωθοῦν ἀπὸ ὄρνεα.

Πίναξ 3. Αἱ Βρετανικαὶ Ἰνδία.

Περιοχαὶ	Ἐπιφάνεια εἰς τετ. χλμ.	Κάτοικοι εἰς χιλ.	Κάτοικοι εἰς τ. χλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ κυριώταται πόλεις (κάτ. εἰς χιλ.)	Σπουδαιότ. προϊόντα
Αὐτοκρατ. τῶν Ἰνδιῶν	5.000.000	370.000	74	Δελχὶ (450) Βομβάη (1175) Καλκούτα (1200) Μαντράς (650) Χαϊδεραβάδ (470) Λαχώρα (430) Καράτσι (265) Μπεναρὲς (210) Ντάρντσλιγκ (25)	γιοῦτα βάμβαξ, ὄρυζα τέιον σιτηρὰ δέρματα
α) 15 Ἐπαρ- χίαι	2.000.000	270.000	95		ἔριον ὄπιον καουτσούκ ὀπωρικά ἀρώματα
β) 18 Ἐξηρ- τημ. κράτη γ) Προστα- τευόμ. κρά- τη (ἐπὶ τῶν Ἰμαλαΐων) Βουτάν Νεπάλ Κεϋλάνη (ἀποικία)	1.800.000	81.005	44		
	46.000	350	8		
	140.000	5.600	40		
	65.000	5.300	81	Κολόμπο (285)	καουτσούκ κανέλλα τέιον ἰνδ. καρύδια

Ἡ διανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Πόλεις. — Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι πολὺ μεγάλη, ἀναλόγως πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας. Τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ διανομὴ αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν βροχῶν καὶ τῶν ποταμῶν. Οἱ ἄνθρωποι συμπυκνοῦνται εἰς τὰ εὐφορα μέρη, δηλαδὴ εἰς τὸ δέλτα καὶ παρὰ τὸν Γάγγην ποταμὸν, οὕτω δὲ αἱ ἐσωτερικαὶ περιοχαὶ ἔχουν μικράν πυκνότητα. Τὰ $\frac{9}{10}$ τῶν Ἰνδῶν ζοῦν εἰς τοὺς

28. Οἰκονομικὸς χάρτης τῶν Ἰνδιῶν.

ἀγροὺς κατὰ μικρὰ χωρία, ὅπου καὶ οἰκιστικαὶ βιοτεχνίαι. Διὰ τοῦτο μεγάλαι πόλεις εἶναι ὀλίγαι (ἴδε πίνακα 3).

Ἡ γεωργία. — Αἱ εὐνοϊκώτεραι περιοχαὶ διὰ τὴν γεωργίαν εἶναι τὰ δέλτα καὶ αἱ ὑγραὶ πεδιάδες. Οἱ χωρικοὶ ἀγνοοῦν τὰς γεωργικὰς μηχανὰς καὶ τὴν λίπανσιν τῶν ἀγρῶν, οὕτε ἐκτελοῦν ἔργα ἀρδευτικά. Εἰς ὀλίγα μόνον μέρη οἱ Ἀγγλοὶ ἔχουν κατασκευάσει φράγματα δι' ὕδαταποθήκας, ἀρτεσιανὰ φρέατα ἢ ἀρδευτικὰς διώρυγας. Διὰ τοῦτο διακρίνομεν τὰς φυτείας τῶν

Ἰωάννου Σαρρή

ίθαγενών, αἱ ὁποῖαι προορίζονται διὰ τὴν διατροφήν των, καὶ τὰς φυτείας, αἱ ὁποῖαι προορίζονται εἰς ἐξαγωγήν καὶ διὰ τὰς ὁποίας φροντίζουν οἱ Ἄγγλοι.

α) Αἱ φυτεῖαι τῶν ἰθαγενῶν. — Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκει ἡ ὄρυζα, προϊόν τῶν δέλτα, τροφή τῶν πλουσίων· ἡ κέγχρος, προϊόν τῶν μᾶλλον ξηρῶν περιοχῶν, προορίζεται διὰ τοὺς πτωχοὺς· ὁ σίτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος καλλιεργεῖται εἰς τὴν Πενταποταμίαν καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ· τὸ ζαχαροκάλαμον καλλιεργεῖται εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας.

β) Αἱ φυτεῖαι τῆς ἐξαγωγῆς. — Αἱ μεγάλαι φυτεῖαι, τῶν ὁποίων τὰ προϊόντα ἐξάγονται, εἶναι τοῦ τεύου, τοῦ καφέ καὶ τοῦ βάμβακος. Αἱ τεύοφυτεῖαι εἶναι ἐγκατεστημέναι ἐπὶ τῶν ὑγρῶν κατωφερειῶν τοῦ Ἀσσάμ καὶ τῆς Κεϋλάνης καὶ ἀποφέρουν τὸ ἥμισυ τοῦ εἰς τὸν κόσμον παραγομένου τεύου. Ὁ καφὲς καλλιεργεῖται ἐπὶ τῶν Δυτικῶν Γαταίων, ὁ δὲ βάμβαξ εὐδοκιμεῖ πανταχοῦ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ποιότης αὐτοῦ δὲν εἶναι καλὴ. Καλλιεργοῦνται ἀκόμη τὸ λῖνον καὶ ἡ γιούτα· ἡ τελευταία χρησιμοποιεῖται διὰ σάκκους καὶ καραβόπανα.

29. Συναγωγή καουτσούκ εἰς Κεϋλάνην.

Εἰς τὸ ΝΔ. Δεκάν καὶ τὴν Κεϋλάνην, καλλιεργοῦνται τὸ καουτσούκ καὶ τὰ ἀρωματικά, ὡς τὸ πέπερι καὶ τὸ κινάμμωμον, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἦσαν περιζήτητα.

Ἡ κτηνοτροφία. — Εἰς χώραν, ὅπου ἡ θρησκεία τῆς πλειονότητος τῶν κατοίκων ἀπαγορεύει τὴν χρῆσιν κρέατος, ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ σημασίαν. Τρέφονται

μόνον βούβαλοι διὰ τὰς ἐργασίας τῶν ὀρυζάνων, χοῖροι καὶ πτηνά.

Ἡ βιομηχανία. — Ἡ βιομηχανία ἔχει δύο ὄψεις, ἀρχαίαν καὶ νέαν.

Ἡ ἀρχαία βιομηχανία, κυρίως ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ χάλκουργία, ὑφίσταται εἰς τὰ χωρία ὡς οἰκογενειακὴ βιοτεχνία, διὰ τὴν κατασκευὴν ἀντικειμένων πρώτης ἀνάγκης. Οἱ Ἕλληες δὲν ὑπεστήριξαν τὴν βιομηχανίαν ταύτην διὰ μεγάλων ἐγκαταστάσεων, φοβούμενοι μήπως τὰ ἰθαγενῆ προϊόντα συναγωνισθοῦν ἐπιτυχῶς τὰ ἰδικὰ τῶν. Ἐν τούτοις εἶδη τινὰ εἶναι παγκοσμίου φήμης, ὡς τὰ *σάλια* τῆς Κασμῖρης (εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ) καὶ τὰ γλυπτὰ κομψοτεχνήματα ἐξ ἐλεφαντοστοῦ καὶ ὀρειχάλκου τῆς Μπεναρῆς.

Ἡ νέα βιομηχανία στηρίζεται εἰς τὴν ἀφθονίαν τοῦ γαιάν-θρακος, ὃ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς ὠρισμένας θέσεις. Αἱ Ἰνδῖαι ἔχουν προσέτι *μαγγάνιον*, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐξαγωγή κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον, *μόλυβδον* καὶ ὀλίγον *σίδηρον*.

Αἱ κύρια βιομηχαναὶ εἶναι ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ μεταλλουργία. Κέντρα τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος εἶναι ἡ Βομβάη καὶ ἡ Μαντράς, τοῦ λίνου ἡ Βομβάη καὶ τῆς γιούτας ἡ Καλκούτα.

Τὸ ἐμπόριον. — Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν ἐνεργεῖται κυρίως διὰ τοῦ λιμένος τῆς Καλκούτας, τῆς δὲ Κεϋλάνης διὰ τοῦ Κολόμπο. Αἱ Ἰνδῖαι ἐξάγουν περισσότερον παρ' ὅ,τι εἰσάγουν. Μεγάλαι ποσότητες βάμβακος, γιούτας, τεῖου, καφέ, καουτσούκ καὶ σίτου ἐξάγονται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, καὶ εἰσάγονται βιομηχανικὰ εἶδη τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσάγονται τὰ ἐξῆς προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν: τέιον, κανέλλα, πέπερι, κánaβις, λιναρόσπορος καὶ ἄλλα.

Ἀσκήσεις. — 1. Σύγκρινε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Ἰνδιῶν μετὰ τὴν Εὐρώπην. — 2. Σύγκρινε τὸ δασικὸν ὄριον τῶν Ἰμαλαΐων (4.000 μ.) πρὸς τὸ ὄριον τῶν ἐλληνικῶν

δρῶν (1.800 μ.) καὶ ἐξήγησε τὸν λόγον τῆς διαφορᾶς ταύτης. — 3. Ὀνόμασε προϊόντα τῶν τροπικῶν χορῶν. — 4. Δεῖξε τὴν ἡπειρωτικὴν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας καὶ ὀνόμασε τὰς χώρας, τὰς ὁποίας διέρχεται. — 5. Ποία ἡ θαλασσία ὁδὸς πρὸς αὐτὰς ἐκ τῆς Μεσογείου;

B'. INDOKINA

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Ἡ χερσόνησος τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι παλαιὸν ὀροπέδιον ἀνῆκον εἰς ἐκτενεστέραν ξηράν, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦν ὡνε ταύτην μετὰ τῆς ἡπείρου Αὐστραλίας. Λεῖψανα τῆς καταβυθισθείσης ξηρᾶς εἶναι αἱ πολυάριθμοι Ἰνδικαὶ νῆσοι. Τὸ ὀροπέδιον ὀρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῶν Ἀνναμιτικῶν ὀρέων (2.500 μ. ὕψ.), τὰ ὁποῖα ΝΑ. διευθυνόμενα καταπίπτουν ἀποτόμως εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης. Δυτικῶς τὸ ὀροπέδιον διασχίζουν καὶ ἄλλαι ὀροσειραί, διευθυνόμεναι πρὸς Ν. Μία ἐξ αὐτῶν προεκτείνεται εἰς τὴν στενὴν χερσόνησον Μαλάκκαν, ἡ ὁποία πλησιάζει τὸν Ἰσημερινὸν καὶ χωρίζει τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἀπὸ τὸν Εἰρηνικόν. Μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς νήσου Σουμάτρας σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τῆς Μαλάκκας, σπουδαῖος διὰ τὴν στρατηγικὴν του θέσιν.

Μεταξὺ τῶν ὀροσειρῶν, ἀνοίγονται μακραὶ κοιλάδες καὶ βαθύπεδα, τὰ ὁποῖα προσχώνονται ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν καὶ τελειώνουν εἰς δέλτα. Κύρια βαθύπεδα εἶναι τὰ τῶν ποταμῶν Ἰραβάνη, Σαλουήν, Μέναν, Μεκόνγκ, καὶ τὸ τοῦ Τογγίνου, τὸ ὁποῖον διαρρέει ὁ Ἐρυθρὸς ποταμός.

Ἡ χερσόνησος λέγεται Ἰνδοκίνα, διότι εἶναι ἡ διάβασις ἀπὸ τὰς Ἰνδίας εἰς τὴν Κίναν.

Τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστησις. — Ἡ Ἰνδοκίνα, ἐπειδὴ κεῖται εἰς τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὰς Ἰνδίας, ἔχει ὁμοίως κλίμα τροπικόν, μὲ τὴν αὐτὴν βλάστησιν καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα. Τὸ κλίμα διαφέρει ὅμως ἐκεῖ ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι ὑψηλόν· τὰ ὑψηλὰ μέρη τοῦ βορρᾶ ἔχουν χειμῶνα ψυχρὸν μὲ πτώσεις χιόνος· εἰς τὸ νότιον μέρος, ὅπου εἶναι ἡ χερσόνησος τῆς Μαλάκκας, τὸ κλίμα εἶναι θερμότερον, αἱ δὲ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, διότι δὲν πνέουν εἰς αὐτὴν οἱ μουσσῶνες.

“Οπου τὸ κλίμα εἶναι περισσότερον βροχερόν, ἐκεῖ ὑπάρχουν πυκνὰ δάση, ἐνῶ εἰς τὰ ξηρότερα μέρη ἐπικρατοῦν αἱ σαβάνναι ἢ αἱ στέππαι.

Οἱ κάτοικοι. — Οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου εἶναι μιγάδες ἐξ Ἰνδῶν καὶ Κινέζων καὶ διὰ τοῦτο λέγονται Ἰνδοκινέζοι. Οἱ πρὸς τὰς Ἰνδίας γειτονεύοντες ἔχουν ὁμοιότητα περισσότεραν πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς, οἱ δὲ πρὸς Α. πρὸς τοὺς Κινέζους. Θρησκείαν ἔχουν τὸν Βουδδισμόν. Εἰς τὴν Μαλαϊκὴν χερσόνησον κατοικοῦν **Μαλαῖοι**, οἱ ὅποιοι προέρχονται ἀπὸ ἐπιμιξίαν κιντρῖνων καὶ μαύρων.

Πολιτικὴ κατάστασις. — Μεγάλα μέρη τῆς Ἰνδοκίνας κατέχονται πρὸς Δ. μὲν ὑπὸ τῆς Μεγ. Βρεττανίας, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Μεταξὺ τῶν κήσεων τούτων εἶναι τὸ ἐλεύθερον **Βασίλειον τοῦ Σιάμ**, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν χερσόνησον Μαλάκκαν. Εἰς τὰ ἔσχατα τῆς χερσονήσου, ἡ **Μαλαισία** ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν ἰθαγενῶν κρατῶν, τὰ ὁποῖα ὑπάγονται εἰς τὴν προστασίαν τῆς Μεγ. Βρεττανίας.

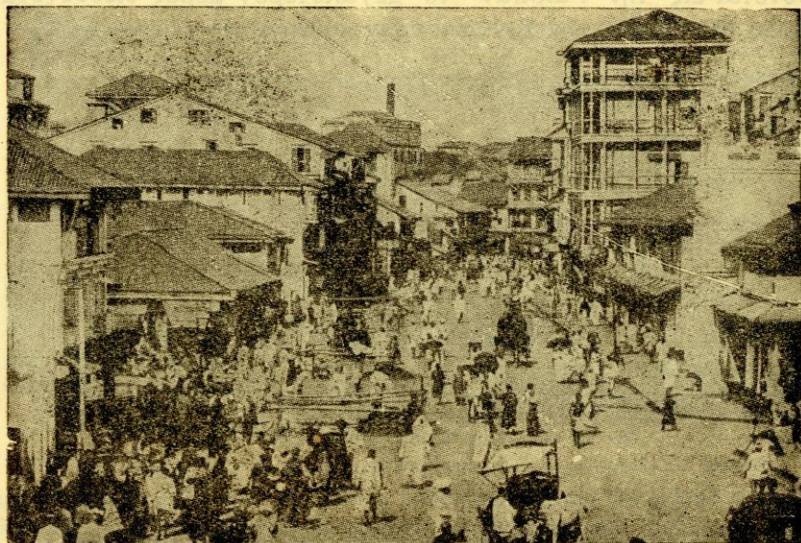
1. Αἱ Βρεττανικαὶ κτήσεις. — α) Ἡ Βερμανία (600.000 τετρ. χλμ., 13.000.000 κατ.) κατέχει τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Ἰνδοκίνας· εἶναι μὲν ἐξάρτημα τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Ἰνδιῶν, ἀπολαύει ὅμως εὐρείας αὐτονομίας. Ὁ μέγας πλοῦτος ταύτης εἶναι ἡ ὄρυζα, ἡ δὲ πόλις Ρανγκοὺν (400) εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀγορὰ τοῦ προϊόντος τούτου. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Ἰραβάδη ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι πλωτός.

Φυσικὸς πλοῦτος εἶναι τὸ πετρέλαιον, κατὰ τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἰραβάδη, ὁ κασσίτερος, καί, ἐκ τῶν δασῶν τῶν ὀρέων, τὸ τικόξυλον, τὸ ὁποῖον εἶναι καταλληλότερον διὰ τὴν ναυπηγίαν.

β) Ἡ Μαλαισία ἔχει δύο μεγάλας πηγὰς πλούτου, τὸ καουτσούκ καὶ τὸν κασσίτερον. Τὸ καουτσούκ ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐβέας, μεγάλου δένδρου, τοῦ ὁποῖου αἱ φυτεῖαι καταλαμβάνουν ὅλα τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν ὀρέων. Κατὰ τὰ προϊόντα ταῦτα ἡ Μαλαισία ἔρχεται πρώτη εἰς τὸν κόσμον.

Τὸ ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ τῆς **Σιγκαπούρης** (450), ἡ ὁποία κεῖται εἰς νησίδα, κατὰ τὴν ἑξοδὸν ἐκ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Εἶναι τὸ «Γιβραλτάρ» τῆς Ἑπὶ Ἀνατολῆς, δηλαδὴ μεγίστη ναυτικὴ βάση τῶν Ἀγγλῶν.

2. Τὸ Βασίλειον τοῦ Σιάμ (520.000 τετρ. χιλίῳ., 13.000.000 κατ.). Καὶ τοῦτο ἔχει πλοῦτον ὀρύζης, ἡ ὁποία ἐξάγεται εἰς τὴν Κίναν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ **Βανγκὼκ** (600), εἰς τὸν ποταμὸν Μέναν, ἡ ὁποία εἶναι καὶ πρωτεύουσα

30. Σιγκαπούρη. Ἡ κίνησις εἰς τὰς κεντρικὰς ὁδοὺς.

τοῦ βασιλείου. Τὸ Σιάμ ἔχει καὶ φυσικὸν πλοῦτον, **ξύλειαν** καὶ **κασσίτερον**. Οἱ Σιαμαῖοι χρησιμοποιοῦν μὲ πολλὴν ἐπιτηδεύουσαν τοὺς ἐλέφαντας εἰς τὰς ἐργασίας τῶν.

3. Ἡ Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα (737.000 τετρ. χιλίῳ., 22.000.000 κατ.) περιλαμβάνει μεταξὺ τῶν ἐνταῦθα ἀποικίων καὶ δύο βασίλεια ὑποτελῆ, τὴν **Καμβότζαν** καὶ τὸ **Ἀννάμ**, τῶν ὁποίων ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἴση πρὸς τὴν τῆς Ἑλλάδος (50 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλίῳ.). Πλὴν τῆς μεγάλης παραγωγῆς τῆς ὀρύζης, εἰς τὸ Δέλτα τοῦ Μεκὼνγκ παράγεται καὶ ἀραβόσιτος,

μέταξα, τέιον, ζαχαροκάλαμον κ. ἄ. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχει πλοῦτον ἰχθύων, ἡ ἀλιεία ὅμως εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν Κινέζων.

Μέγας λιμὴν εἶναι ἡ Σαῖγκὸν (120), εἰς τὴν βορείαν γωνίαν τοῦ δέλτα τοῦ Μεκόνγκ.

Εἰς τὴν Ἰνδοκίναν, ἐπειδὴ τὸ κλίμα της διὰ τοὺς Εὐρωπαίους εἶναι ἀνθυγιεινόν, ὀλίγοι ἄποικοι κατοικοῦν, ἐνῶ οἱ Κινέζοι εἶναι πολλοί.

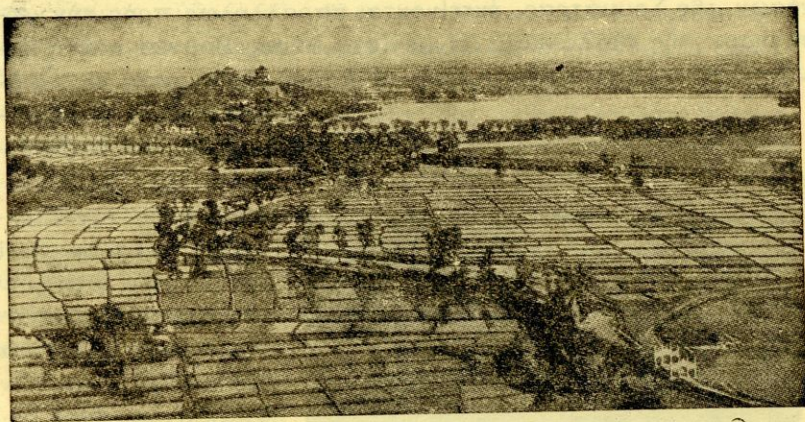
Μικρὸν μέρος ἀπὸ τὰ ἐξαγόμενα ἐμπορεύματά της διευθύνεται εἰς τὴν Γαλλίαν· τὸ μεγαλύτερον μέρος διευθύνεται πρὸς τὴν Κίναν, τὴν Σιγγαπούρην καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

31. Ἡ καλλιέργεια τῆς ὀρυζῆς (ἀροτρίωσις).

Ἡ ὄρυζα. — Ἴσως οὐδὲν ἄλλο φυτὸν εἰς τὸν κόσμον ἔχει τόσην σημασίαν διὰ τὴν τροφήν τῶν ἀνθρώπων, ὅσῃν ἡ ὄρυζα. Πλέον τοῦ ἑνὸς τρίτου τῆς ἀνθρωπότητος τρώγει καθ' ἡμέραν ὄρυζαν. Τίς ἐξ ἡμῶν σκέπτεται τὴν κοπιώδη ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ὁ γεωργὸς τῆς ὀρυζῆς! Εἰς πολλὰς ὀρυζοφόρους χώρας καίουν τὰς καλὰς μας, αἱ ὁποῖαι παραμένουν εἰς τὸν ἀγρὸν μετὰ τὸν τελευταῖον θερισμόν, ρίπτουν λάσπην, σεσηπότας ἰχθύς καὶ ἀπορρίμματα, διὰ νὰ λιπάνουν τὸ ἔδαφος. Ἐπειτα ἀνασκάπτουν τοῦτο ἢ ὀργώνουν μὲ ζεῦγος βουβάλων. Ἐνταῦθα μεταφυτεύουν ἕνα πρὸς ἕνα ἐκ τῶν βλαστῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνεπτύχθησαν εἰς ἰδιαίτερον φυτῶριον. Ὁ ἀγρός, ὁ ὁποῖος περιβάλλεται διὰ μικρῶν ὄχθων, πληροῦται ὕδατος. Εἰς ὀρεινὰς περιοχάς, ὅπου οἱ ὀρυζῶνες κεῖνται κατὰ βαθμίδας, ὅπως παρ' ἡμῖν πολλάκις οἱ ἀμπελῶνες, ὁ γεωργὸς ἀναγκάζεται νὰ μεταφέρῃ τὸ ὕδωρ εἰς τὰ ξηρὰ ὀρεινὰ μέρη δι' ἀντλήσεως ἢ ὕψωτικῶν ἐγκαταστάσεων. Ὡς μικραὶ λίμναι λάμπουν κατὰ καιροὺς οἱ ποτισμένοι ὀρυζῶνες εἰς

τὰς θερμὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Πολλάκις ὁ ἄνθρωπος κατακόπτει τὸ ἀρχέγονον δάσος διὰ νὰ ἐγκαταστήσῃ ὄρυζῶνας, ὅποτε αἱ ρίζαι τῶν χόρτων διατηροῦν διαρκῆ λίπανσιν. Ὁ κάλαμος τῆς ὀρύζης αὐξάνει ταχέως. Ἡ ὠραιότης τοῦ τοπίου τῶν πρασίνων ὄρυζῶνων ἐμφανίζεται κατὰ τὸ θέρος, ἰδίως εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Ὀλίγας ἐβδομάδας μετὰ τὴν μεταφύτευσιν, οἱ στάχεις ὠριμάζουν. Τότε τὸ ὕδωρ διοχετεύεται εἰς ἄλλον ἀγρόν. Οἱ στάχεις ἀποκόπτονται καὶ δένονται εἰς δεμάτια. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον γίνονται εἰς ἕκαστον ὄρυζῶνα κατ' ἔτος τρεῖς ἢ τέσσαρες συγκομιδαί. Ἐν ἑκτάριον ὄρυζῶνος ἀποφέρει τόσῃν ποσότητι, ὅσην εἰς ἡμᾶς 20 καὶ πλέον ἑκτάρια σιτα-

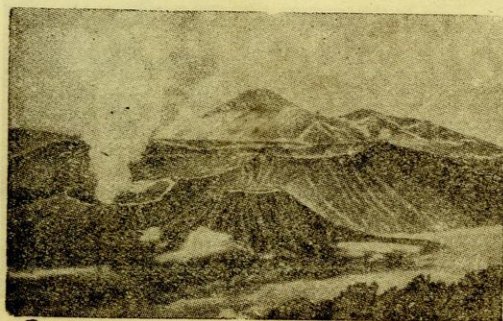
32. Τοπίον ὄρυζῶνος πρὸ τοῦ θερινοῦ ἀνακτόρου παρὰ τὸ Πεζίνον.

γροῦ. Τοιουτοτρόπως εἰς τὰς χώρας τῆς ὀρύζης ἡμποροῦν νὰ ζήσουν πολλοὶ ἄνθρωποι.

Ὑπάρχουν πολλὰ εἶδη ὀρύζης, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ καλλιέργεια δὲν εἶναι πάντοτε ὁμοία. Εἰς τὰ βαθύπεδα αὐξάνει ἡ ἐλῶδης ὄρυζα, εἰς δὲ τὰ ὄρη, μέχρις ὕψους 1.200 μ., ἡ ὀρεινὴ ὄρυζα. Αἱ μέγισται ὄρυζοφόροι χώραι εἶναι αἱ Ἰνδία, ἡ Ἰνδοκίνα, αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία. Ὑπάρχουν προσέτι ὄρυζῶνες καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ μάλιστα εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου, εἰς τὴν Ἰσπανίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Πορτογαλίαν καὶ ὀλίγοι εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ ὄρυζοβολὼν τῆς Γῆς εἶναι ἡ Ἰνδοκίνα. Μεγάλαι ποσότητες μεταφέρονται ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ρανγκούν, τῆς Βανγκόκ καὶ τῆς Σαϊγκόν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Εὐρώπην.

Γ'. ΙΝΔΙΚΑΙ ἢ ΜΑΛΑΪΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Γενικά. — Αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι, αἱ ὁποῖαι τέμνονται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀποτελοῦν πελωρίαν νησοσυστάδα μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Εἶναι λείψανα παλαιᾶς ξηρᾶς, τῆς ὁποίας μέγα μέρος ἐβυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπως εἶναι καὶ αἱ νῆσοι εἰς τὸ Αἰγαῖον. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀβαθὴ θάλασσαν, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν νήσων τούτων, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁρέων. Τὰ ὄρη τῆς δυτικωτάτης τῶν νήσων, τῆς Σουμάτρας, ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν χερσόνησον τῆς Μαλάκκας. Ἡ μεγίστη νῆσος **Βόρνεο** καὶ ἡ **Κελέβη** κεῖνται εἰς τὸ μέσον, ἐνῶ αἱ ἄλλαι εὐρίσκονται εἰς τὰ ἄ-

33. Ἡφαίστεια εἰς Ἰάβαν.

κρα, αἱ μὲν **Φιλιππῖναι** ΒΑ., αἱ δὲ **Σουνδαῖαι** ΝΔ. Ἐξω τούτων, πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν καὶ τὸν Ἰνδικόν, ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης καταπίπτει εἰς μέγιστα βάθη. Πρὸς Α. τῶν Φιλιππίνων ἔχει μετρηθῇ βάθος 11.000 μέτρων.

Αἱ νῆσοι αὗται πάσχουν ἀπὸ πολλοὺς σεισμοὺς, συγχρόνως δὲ ὑπάρχουν εἰς αὐτάς καὶ πολυάριθμα ἡφαίστεια. Ἡ **Ἰάβα**, ἡ ὁποία φαίνεται ὡς προέκτασις τῆς Σουμάτρας, ἔχει 120 ἡφαίστεια, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 28 εἶναι ἀκόμη ἐνεργά. Εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Σούνδης, μεταξὺ τῆς Ἰάβας καὶ τῆς Σουμάτρας, τὸ ἡφαίστειον **Κρακατάου** τὸ 1883 ἀνετινάχθη κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὸν ἀέρα.

Τὸ κλίμα καὶ ὁ πληθυσμός. — Εἰς τὰς νήσους ταύτας ἡ μέση θερμοκρασία τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους δὲν κυμαίνεται σχεδὸν καθόλου. Οὕτω δὲν ὑπάρχουν ἐποχαὶ τοῦ ἔτους, ἀλλὰ μόνον διαρκές θέρος. Ἔνεκα τῆς μεγάλης θερμότητος ἡ ἐξάτμισις

εἶναι ἰσχυρά, ὁ θερμὸς καὶ ὑγρὸς ἀὴρ ἀναβαίνει ὑψηλά, ὅπου ψύχεται, καὶ αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλους τοὺς μῆνας· μεγίστη ὑγρασία παρουσιάζεται ὅταν ὁ ἥλιος διέρχεται διὰ τοῦ ζενίθ. Τὸ κλίμα τοῦτο λέγεται **ὕγρὸν τροπικόν**. Εἰς τὸ κλίμα τοῦτο ἡ ἡφαιστειώδης γῆ καὶ ἡ λάβα ἀποσαθροῦνται εὐκόλως καὶ καθιστοῦν τὸ ἔδαφος εὐφορον.

Ῥλάστησις καὶ φυτικὰ προϊόντα. — Λόγῳ τοῦ τροπικοῦ κλίματος αὐξάνουν πυκνὰ δάση, καλούμενα τροπικὰ ἢ παρθένα. Ἐπίσης εὐδοκιμοῦν ὅλαι αἱ τροπικαὶ καλλιέργειαι, δηλαδή ἡ ἐβέα, τὸ ζάχαροκάλαμον, ἡ καφέα, ὁ καπνός, τὸ τέιον, ἡ ὄρυζα· αἱ νῆσοι εἶναι ἐπίσης ἡ πατρίς τοῦ πεπέρεως, τῶν μοσχοκαρῶν καὶ ἄλλων ἀρωματικῶν· διὰ τοῦτο ἐλέγοντο ἄλλοτε καὶ «*Νῆσοι τῶν Ἀρωμάτων*».

Πανίς. — Εἰς τὰ πανάρχαια δάση ζοῦν ὁ ἀνθρωπόμορφος οὐράγκοτάγκος, ὁ γίβων, ἐλέφαντες, ρινοκέρωτες, ἀγριοβοῦβαλοι, ἔλαφοι καὶ τίγρεις. Εἰς μίαν νῆσον τῶν Μικρῶν Σουνδαίων, τὴν Κόμοντο, ζοῦν ἀκόμη καὶ προϊστορικὰ θηρία, οἱ *δ ρ ά κ ο ι*, μήκους 7 μέτρων.

Κάτοικοι. — Ἐπειδὴ τὸ θερμὸν τροπικὸν κλίμα λόγῳ τῆς νησιωτικῆς φύσεως μετριάζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης, συμβαίνει ὁ πληθυσμὸς νὰ εἶναι πυκνός. Μόνον μερικὰ ἐλώδη βαθύπεδα εἶναι νοσηρὰ καὶ μένουν μὲ ἀραιὸν πληθυσμόν. Πυκνότερον πληθυσμόν ἔχει κατ' ἐξοχὴν ἡ Ἰάβα (ἴση πρὸς τὴν Ἑλλάδα, 42.000.000 κατ.), ὅπου αἱ πόλεις **Βαταβία** (440) καὶ **Σουραβάνια** (340).

Ὁ πληθυσμὸς συνίσταται ἐκ **Μαλαίων**, οἱ ὅποιοι ἔχουν μελανὸν χρῶμα, μαύρην καὶ μακρὰν κόμην καὶ σῶμα εὐκίνητον. Ἄλλοτε αὐτοὶ ἦσαν τολμηροὶ θαλασσινοὶ καὶ ἐπιτήδειοι ἀλιεῖς. Ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς ἔμαθον τὴν καλλιέργειαν τῆς ὀρύζης, ὑπὸ δὲ τὴν ὁδηγίαν τῶν Εὐρωπαίων τὴν ἐγκατάστασιν τροπικῶν φυτειῶν. Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ζοῦν οἱ **Νιγρηῖτες**, οἱ ὅποιοι ἔχουν χαμηλὸν πολιτισμόν καὶ ὁμοιάζουν πρὸς τοὺς Βέδδας τῆς Κεϋλάνης.

Πολιτικὴ κατάστασις. — Πλὴν τῶν Φιλιππίνων νήσων, τμήματος τῆς Βόρνεο καὶ τμήματος τῆς Τιμόρης, ὅλαι αἱ ἄλλαι εἶναι κτήσεις τῶν Ὁλλανδῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα **Ὁλλανδικαὶ Ἰνδαί.** Εἶναι ἡ ὠραιότατη καὶ πλουσιωτάτη ἐξ ὅλων τῶν τροπικῶν ἀποικιῶν τῆς Γῆς. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ **Βαταβία.**

Αἱ Φιλιππίναι, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε ἀνήκον εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀνήκουν σήμερον εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ πρωτεύουσα **Μανίλα** ἔχει ὅψιν ἰσπανικῆς πόλεως.

Πίναξ 4. Ἰνδικαὶ νῆσοι.

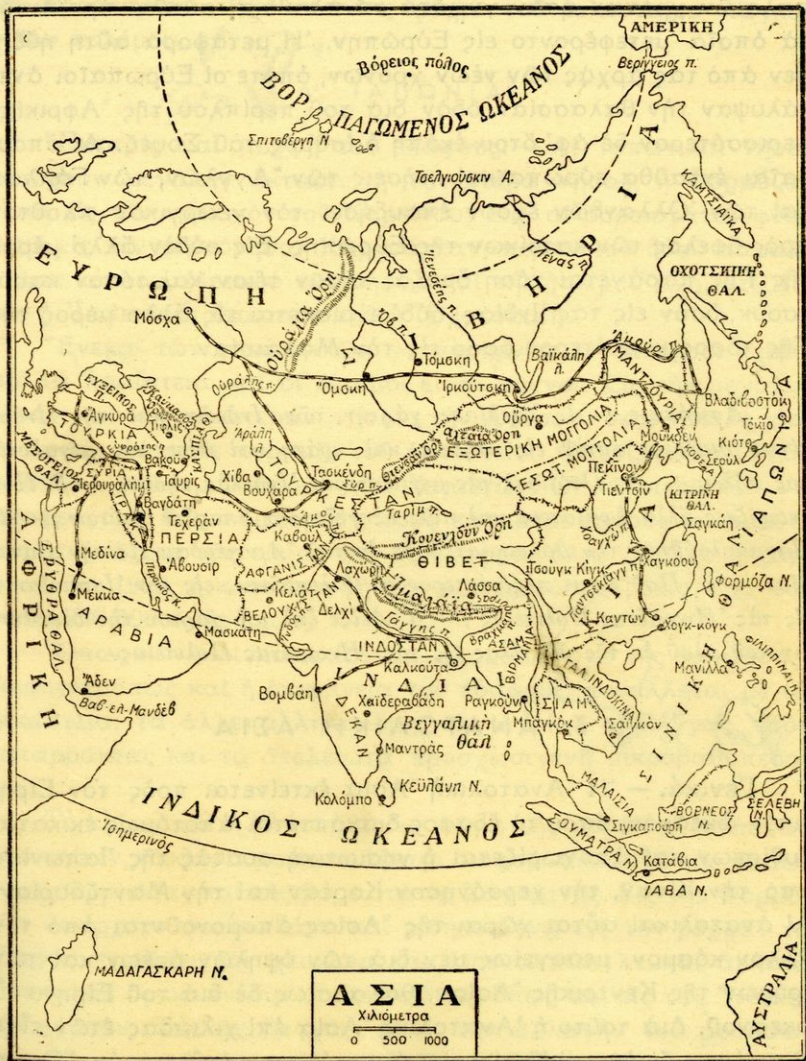
Κτήσεις καὶ νῆσοι	Ἐπιφάνεια εἰς τ. χλμ.	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς τ. χλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότ. πόλεις (κάτ. εἰς χιλιάδας)	Σπουδαιότ. προϊόντα γενικῶς
Μεγ. Σουνδαῖαι νῆσοι (Ὁλλανδ.)	1.500.000	65.000	43	Παλλεμβάνγκ (110)	καουτσούκ
Σουμάτρα	410.000	42.100	315	Βαταβία (440)	ζάχαρις
Ἰάβα	126.000			Σουραβάγια (340)	καπνὸς
Βόρνεο	735.000				τέιον
Κελέβη	170.000			Μακάσσαρ (50)	ἀρώματα
Φιλιππίναι (Ἀμερικ.)	300.000	13.000	42	Μανίλα (370)	δρυζα
					πετρέλ.
					ψευδάργ.
					ζάχαρις
					δρυζα
					καπνὸς
					καφῆς

Τὸ ὑπερωκεάνειον ἐμπόριον τῶν Ὁλλανδικῶν Ἰνδιῶν, λόγῳ τῆς εὐκόλου συγκοινωνίας, τῶν πλουσιῶν προϊόντων καὶ τοῦ πυκνοῦ πληθυσμοῦ, εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον. Κατὰ μέγα μέρος εἶναι εἰς χεῖρας τῶν Ὁλλανδῶν. Τὸ μικρὸν ὅμως ἐμπόριον ἔχουν οἱ Κινέζοι καὶ οἱ Ἀραβες. Εὐρωπαῖοι εἶναι ὀλίγοι, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ δὲν δύνανται, λόγῳ τοῦ θερμοῦ κλίματος, νὰ μένουν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς χαμηλὰ μέρη, καὶ κατοικοῦν εἰς ὕψηλὰς θέσεις.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Νότιος Ἀσία, ἢ αἱ Ἀνατολικάι Ἰνδαί, εἶναι αἱ τροπικαὶ χῶραι τῆς Ἀσίας, δηλαδὴ με θερμὸν κλίμα, με ἀφθόνους βρο-

χάς, με πυκνά δάση και με μεγάλα άγρια θηρία. Έχουν έκτασιν
 ως και πληθυσμόν ἴσον σχεδόν πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἀπὸ τοὺς

Εὐρωπαίους πρῶτοι οἱ Ἕλληνες ἐγνώρισαν ταύτας διὰ τῆς ἐκ-
 στρατείας τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ὁπότε οὗτος εἶχε κατακτῆ-

σει τὴν χώραν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ ὁ ναύαρχος αὐτοῦ Νέαρ-
χος διέπλευσε τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ τὰ παράλια αὐτῆς. Ἀπὸ
παλαιῶν χρόνων ἦσαν γνωστὰ τὰ πλούσια αὐτῶν προϊόντα,
τὰ ὁποῖα μετεφέροντο εἰς Εὐρώπην. Ἡ μεταφορὰ αὕτη ἡῤξη-
σεν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῶν νέων χρόνων, ὁπότε οἱ Εὐρωπαῖοι ἀνε-
κάλυψαν τὴν θαλασσίαν ὁδὸν διὰ τοῦ περίπλου τῆς Ἀφρικῆς,
περισσότερον δὲ ἂν ὅτου ἐκόπη ὁ ἰσθμὸς τοῦ Σουέζ. Αἱ σπου-
δαῖται ἐνταῦθα εὐρωπαϊκαὶ κτήσεις τῶν Ἀγγλῶν, τῶν Γάλλων
καὶ τῶν Ὀλλανδῶν ἔχουν ἐπαυξήσει τὸν γεωργικὸν πλοῦτον
πρὸς ὄφελος τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης. Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος
τῆς Γῆς παράγεται τόση ὄρυζα, τόσον τέιον καὶ τόσον καου-
τσούκ, ὅσον εἰς τὰς Ἰνδίας, οὐδ' εὐρίσκεται εἰς ἄλλο μέρος τῆς
Γῆς τόσος κασσίτερος ὅσος εἰς τὴν Μαλαισίαν.

Ἀσκήσεις. — 1. Σχεδίασε χάρτην τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἰνδο-
κίνας· διαίρεσε αὐτὸν εἰς κτήσεις καὶ κράτη καὶ θέσε τὰς μεγαλυτέ-
ρας πόλεις. — 2. Ὀνόμασε τὰς μεγαλυτέρας Ἰνδικὰς νήσους. — 3. Ποῦ
γνωρίζεις ἄλλα ἡφαίστεια καὶ πῶς ἐξηγεῖς τὴν ὑπαρξιν τούτων; — 4.
Παρακολούθησε τὴν θαλασσίαν ὁδὸν ἐκ τοῦ Ἀμστερδαμ εἰς τὴν Βατα-
βίαν. — 5. Ποῦ εἶναι πλησιέστερον αἱ Φιλιππῖναι, εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἢ
εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας; — 6. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διεύθυν-
σιν τοῦ πλοῦ ἐκ τῆς Μανίλας εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας.

3. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

Γενικά. — Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία ἐκτείνεται πρὸς τὸν Εἰρη-
νικὸν ὠκεανόν, ὅπου τὸ ἔδαφος διακόπτεται ἀποτόμως ἐκ κατα-
βυθίσεων καὶ ἀποχωρίζεται ἡ νησιωτικὴ συστάς τῆς Ἰαπωνίας
ἀπὸ τὴν Κίναν, τὴν χερσόνησον Κορέαν καὶ τὴν Μαντζουρίαν.
Αἱ ἀνατολικαὶ αὗται χῶραι τῆς Ἀσίας ἀπομονοῦνται ἀπὸ τὸν
ἄλλον κόσμον, μεσογείως μὲν διὰ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων καὶ τῶν
ἐρήμων τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, θαλασσίως δὲ διὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ
ὠκεανοῦ. Διὰ τοῦτο ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία ἐπὶ χιλιάδας ἐτῶν εἶχε
ιδιαιτέραν ζωὴν καὶ ἰδιαιτερον ἀρχαιότατον πολιτισμόν. Ὅπως
εἰς τὴν Νότιον Ἀσίαν, οὕτω καὶ εἰς ταύτην πνέουν μουσσῶνες,
οἱ ὁποῖοι φέρουν τὸ μὲν θέρος βροχάς, τὸν δὲ χειμῶνα ψύχος.

Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν ὑπάρχουν δύο μεγάλα κράτη, ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Κίνα· τὸ τρίτον κράτος, ἡ Μαντζουρία, ἦτο ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰαπωνίας μέχρι τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου.

Α'. ΙΑΠΩΝΙΑ

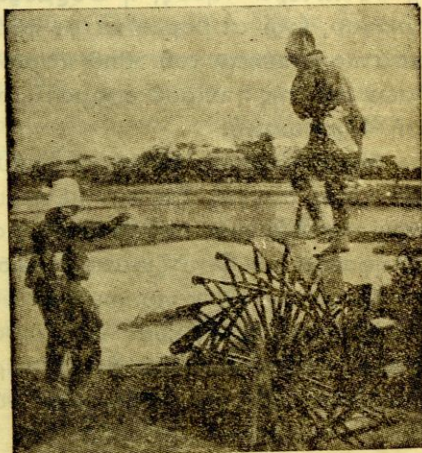
Ἔκτασις καὶ μορφή τοῦ ἐδάφους. — Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι κατέχουν μεγάλην ἔκτασιν· ἡ νοτιωτέρα νῆσος, ἡ **Φορμόζα**, εἶναι εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, ἐνῶ αἱ βορειόταται φθάνουν εἰς τὴν χερσόνησον Καμτσάτκαν, πέραν τοῦ 50οῦ παραλλήλου κύκλου. Μεταξὺ τῶν νήσων καὶ τῆς ἡπείρου σχηματίζονται ἡ Ἰαπωνικὴ θάλασσα καὶ ἡ Ὀχοτσικική.

Ἔνεκα τῶν γεωλογικῶν κατακρημνίσεων αἱ νῆσοι ἔχουν πολλὰ ἠφαιστεία καὶ οἱ σεισμοὶ εἶναι συχνοί. Εἰς τὴν μεγαλυτέραν καὶ κεντρικωτέραν νῆσον, τὴν **Χόνσου**, ὑψώνεται ἡ χιονοσκεπὴς πάντοτε πυραμὶς τοῦ ἠφαιστείου **Φουτζιγιάμα** (ὕψος 3.780 μ.), τοῦ ἱεροῦ ὄρους τῶν Ἰαπῶνων. Οἱ κάτοικοι, διὰ νὰ ἀποφεύγουν ὅσον ἡμποροῦν τοὺς καταστρεπτικοὺς σεισμούς, κατασκευάζουν τὰς οἰκίας των ἐξ ἐλαφρᾶς ὕλης (ξύλου ἢ χάρτου). Τὸ 1923, ἡ καταστροφή τῆς πρωτευούσης Τόκιο εἶχε θύματα 250.000 ἀνθρώπων.

Ὅπως αἱ νῆσοι διαμελίζονται πλουσίως ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους ποικίλλεται μὲ τὰ ἠφαιστεία, τὰ ἀλλεπάλληλα ὄρη, τὰς ἀγρίας φάραγγας, τοὺς καταρράκτας καὶ τὰ ἀτελείωτα προσχωσιγενῆ μικροβαθύπεδα.

Τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστησις. — Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῶν νήσων, τὸ κλίμα παρουσιάζεται διάφορον μεταξὺ τῆς νοτιωτάτης Φορμόζας καὶ τῆς βορειοτάτης Σαχαλίνης. Εἰς τὴν Φορμόζαν ὑπάρχουν φοινικοδάση καὶ πίθηκοι, ἐνῶ εἰς τὸν βορρᾶν τὸ ἔδαφος παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ ἀπαντῶνται λευκαὶ ἄρκτοι. Πανταχοῦ ὅμως πνέουν οἱ μουσσῶνες, ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας, καὶ φέρουν ἀρκετὰς βροχάς· κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ μουσσῶνος, ἰδίως τὸ φθινόπωρον, συμβαίνουν οἱ ἐπικίνδunami **τυφῶνες**, οἱ ὅποιοι μὲ τὰς δίνας των καταποντίζουν πολλὰ πλοῖα. Εἰς τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος, πλὴν τοῦ θαλασσοῦ περιβάλλον-

τος, συντελεῖ καὶ τὸ θερμὸν ὠκεάνειον ρεῦμα **Κουροσίβο**, τὸ ὁποῖον ἔρχεται ἐκ νότου (ὅπως εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου). Ἀποτέλεσμα τοῦ γλυκέως κλίματος εἶναι ἡ πλουσία βλάστησις τῆς Ἰαπωνίας. Τὰ δάση τῶν ὀρέων κατέχουν τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας τῶν νήσων (εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ 15%). Εἰς τὰς πεδιάδας ἐκτείνονται ὀρυζῶνες καὶ σιταγροί, οἱ ὁποῖοι συχνὰ περιβάλλονται μὲ ἰνδοκαλάμους. Τὴν ἄνοιξιν ἀπλώνεται

35. Ἀρδευσὶς ὀρυζῶνος.

Ὅπου δὲν ὑπάρχουν ἠλεκτρικαὶ ἐγκαταστάσεις πρὸς κίνησιν τοῦ τροχοῦ διὰ τὴν ὑψώσιν τῶν ὑδάτων, ὁ τροχὸς κινεῖται μὲ τὸ βᾶρος τοῦ ἐργάτου.

εἰς ὅλην τὴν χώραν ἀπεραντος ἀνθισμένος κῆπος μὲ διάφορα χρώματα, ἀπὸ κερασέας, ἀμυγδαλέας καὶ βερυκοκκέας, τεῖδοκηποι δὲ κατέχουν τὰς κλιτῆς τῶν ὀρέων.

Οἱ κάτοικοι. — Ὁ πληθυσμὸς τῶν νήσων ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς Ἰάπωνας, κιτρίνης φυλῆς, ἡ ὁποία ἦλθεν ἐκ τῆς Μογγολίας καὶ τῆς Κορέας καὶ ἀνεμίχθη μετὰ Μαλαίων. Παλαιὸς ἐγχώριος λαὸς εἶναι οἱ Ἀινώ, λευκῆς φυλῆς, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τὴν γῆσον Ὑεσώ. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήμα-

τος, μὲ λοξοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εὐθείας τρίχας.

Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Ἰαπωνίας. — Ἡ Ἰαπωνία εἶναι αὐτοκρατορία, ἡ ὁποία ἐκτὸς τῶν νήσων κατεῖχε, μέχρι τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, καὶ τὴν χερσόνησον Κορέαν ὥς καὶ ἄλλα μέρη τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι πυκνός, διότι εἰς ἑκτασὶν 450.000 τετραγ. χιλιόμετρων κατοικοῦν 90.000.000 κάτοικοι. Τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προέλθῃ μόνον ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας, ἐὰν δὲν συνέτρεχε καὶ ἡ ἐπι-

δεξιότης καὶ ἡ φιλεργία τῶν κατοίκων, ὥστε νὰ ἀναπτυχθοῦν ὅλοι οἱ παραγωγικοὶ κλάδοι. Ἐπὶ πλέον ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Ἰαπωνικοῦ κράτους εἰς μεγάλην δύναμιν, ὄχι μόνον τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, ἐξηγεῖται: 1) ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν μέσῳ ὅλου τοῦ κόσμου, 2) ἀπὸ τὴν προσπάθειαν τοῦ Μικάδου, δηλαδὴ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἰαπωνίας, καὶ 3ον) διότι οἱ Ἰάπωνες ἦλθον ἐγκαίρως εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τὸν λοιπὸν κόσμον.

μ. Ο γεωργικὸς πλοῦτος.—Οἱ ὀρυζῶνες παρέχουν τὴν συνηθεστέραν τροφὴν τῶν κατοίκων, ἀλλ' ἡ παραγωγὴ τῆς ὀρύζης δὲν ἀρκεῖ εἰς τὸν πυκνὸν πληθυσμόν, καὶ διὰ τοῦτο εἰσάγεται ὄρυζα ἐκ τῆς Ἰνδοκίνας.

Οἱ Ἰάπωνες ἀγαποῦν καὶ τὸ τέιον, τοῦ ὁποῖου ἡ παραγωγὴ εἶναι εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν. Παράγονται προσέτι ποικίλα προϊόντα τῶν εὐκραῶν κλιμάτων, ὡς σιτηρά, λαχανικὰ καὶ ὄσπρια.

36. Συλλογὴ τείου ἐν Ἰαπωνίᾳ.

Ἀλιεῖα.—Εἰς τὰς θαλάσσας, καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς, ἀλιεῦνται ἄφθονοι ἰχθύες. Οὗτοι ὄχι μόνον ἀποτελοῦν πολὺτιμον τροφὴν τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ ξηραίνονται ἢ ταριχεύονται διὰ νὰ ἀποσταλοῦν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἡ βιομηχανία.—Τὰ πρὸς βιομηχανίαν χρήσιμα ὀρυκτὰ δὲν εἶναι πολλὰ, ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῆς μεγάλης βιομηχανίας τῶν Ἰαπώνων ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν προσπάθειαν τῶν κυβερνήσεων. Οἱ Ἰάπωνες μηχανικοὶ σπουδάζουσιν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ὁ ἐγχώριος γαϊάνθρωπος δὲν εἶναι

καλῆς ποιότητος, ἀλλὰ συμπληρώνει τοῦτον ἡ ἀφθονία τῶν κατάρρακτῶν διὰ τοῦ « λευκοῦ ἄνθρακος ». Ὁ σίδηρος εἶναι ἐλάχιστος καὶ ἡ Ἰαπωνία προμηθεύεται ἀπὸ τὴν Κίναν, ἔχει ὅμως ἀρκετὸν **χαλκόν**, ἰδίως εἰς τὴν Φορμόζαν· ὡς πρὸς τὴν ἐξαγωγὴν αὐτοῦ ἡ Ἰαπωνία κατέχει τὴν ἕκτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον.

Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν κατέχει ἡ **ὕφαντουργία**. Ὁ βάμβαξ εἰσάγεται ἀπὸ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν, ἡ δὲ βαμβακουργία ἀκμάζει πρὸ πάντων εἰς τὴν πόλιν Ὀζάκαν· ἡ παλαιὰ βομβυκοτροφία ἠϋξήθη ἐσχάτως πολὺ, πλῆθος δὲ ἠλεκτροκινήτων μεταξουργείων εὕρισκονται εἰς τὸν λιμένα τοῦ Τό-

37. Τόκιο. Ἀποψὶς κεντρικοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ.

κιο, τὴν Ὑοκοχάμαν. Ὡσαύτως ὑπάρχει καὶ σιδηρουργία, λόγῳ δὲ τοῦ πλούτου τῶν δασῶν ζωηρὰ **ναυπηγία**, ἰδίως εἰς τὴν Ναγκασάκην. Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ Ἰαπωνικὴ **κεραμευτικὴ**, βασιζομένη εἰς τὰ ὄρυχεῖα καολίνου. ✓

Πόλεις. — Ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν νέων μεγάλων πόλεων. Σπουδαιόταται εἶναι : Ἡ πρωτεύουσα **Τόκιο** (7 ἑκατομ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀσίας. Ἡ **Ὑοκοχάμα**, ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ Τόκιο (620). Ἡ **Ὀζάκα** (2½ ἑκατομ.). Ἡ **Κόβη** (800), δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις.

Ἐμπόριον. — Τὸ κατὰ ξηρὰν ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, ἐπειδὴ δυσκολεῖται ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους, ἐνεργεῖται κυρίως διὰ τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ μεγάλου ἐμπορικοῦ στόλου, ὁ ὁποῖος πρὸ τοῦ πολέμου κατεῖχε τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον· ἡ Ἰαπωνικὴ σημαία συναγωνίζεται εἰς τὸν Εἰρηνικὸν μὲ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ἡ ἐργατικότης καὶ ἡ ὀλιγάρκεια τῶν Ἰαπώνων συντελοῦν ὥστε τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὰς ξένας ἀγοράς νὰ εἶναι σχετικῶς εὐθηνά, καὶ τοιουτοτρόπως προτιμῶνται ταῦτα εἰς βάρος τῶν εὐρωπαϊκῶν. Ἡ Ἰαπωνία ἀγοράζει βάμβακα ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν Ἰνδιῶν, ἔριον ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν, σίδηρον ἀπὸ τὴν Κίναν καὶ ὄρυζαν ἀπὸ τὴν Ἰνδοκίναν. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα προμηθεύεται βωξίτην, ἔλαιον καὶ καπνόν.

Ἀποικίαι. — Ἐνεκα τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ τῆς χώρας οἱ Ἰάπωνες μεταναστεύουν εἰς τὴν ἀντικρὺ Ἀσίαν, καί, διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὰς πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν των, ἱδρυσαν ἀποικίας. Πλήθος Ἰαπώνων τεχνιτῶν καὶ ἐμπόρων εὐρίσκεται εἰς Κίναν, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ Ἰαπωνία εὐρίσκετο ἐπὶ ἔτη εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν, θέλουσα νὰ κυριαρχήσῃ καὶ νὰ ἐκμεταλλευθῇ αὐτὴ τὸν πλοῦτον τῆς Κίνας.

Ἡ Κορέα. — Ἡ χερσόνησος Κορέα (σχεδὸν διπλασία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἑκτασιν) ἦτο κτῆσις τῆς Ἰαπωνίας· ὁ ἀποικισμὸς ὅμως εἰς αὐτὴν εἶναι δύσκολος, διότι κατοικεῖται ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν Κορεατῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνέρχονται εἰς 20 ἑκατομμύρια. Ἰάπωνες κατοικοῦν μόνον 200.000. Ἡ χώρα δίδει εἰς τὴν Ἰαπωνίαν ὄρυζαν, βάμβακα, μέταλλα καὶ γαιάνθρακα. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Σεούλ (130).

Ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις ἐν τῇ Ἰαπωνίᾳ. — Εἰς τὰς ὁδοὺς ἐπικρατεῖ ζωηρὰ κίνησις. Ἐμποροὶ διατρέχουν τὴν πόλιν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Φέρουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς δύο κιβώτια ἢ καλάθια κρεμώμενα ἀπὸ τὰς ἄκρας ράβδου, ἡ ὁποία στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ὤμου των. Ἐκαστός τοιοῦτος πλανόδιος ἔμπορος ἔχει τὴν εἰδικότητά του, τὴν ὁποίαν ἐκδηλώνει διὰ βοῆς ὅπως ἀκουσθῇ μακράν. Συνηθέστερος πάντων εἶναι ὁ ἰχθυοπώλης, ὁ ὁποῖος πωλεῖ τὴν κυριωτέραν τροφὴν τῶν Ἰαπώνων.

νων. Διὰ διαπεραστικῶν σφυριγμάτων ἐξαγγέλλεται ὁ καθαριστὴς τῶν καπνοσυρίγγων (πιπῶν). Ἐξ ὧλων προσκαλεῖται συνηθέστερον ὁ ἐπιδιωρθωτὴς ὀμβρέλλων, διότι ἐν τῇ Ἰαπωνίᾳ βρέχει πολύ. Ὁ σκελετὸς τῆς ὀμβρέλλας συνίσταται ἀπὸ λεπτὸν ἰνδοκάλαμον, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου εἶναι προσηρμοσμένον λαδόχαρτον.

Γενικῶς ἡ εἰς τὰς ὁδοὺς ζωὴ δὲν παρέχει πλέον σήμερον τὴν ποικιλόχρωμον εἰκόνα, τὴν ὁποῖαν ἄλλοτε προσέδιδον τὰ φαιδρά χρώματα τῶν ἐνδυμασιῶν. Ἡ Ἰαπωνίς φέρει εἰς τὸν δρόμον τὸ κιμονό, δηλαδὴ ἐσθῆτα μὲ ραβδώσεις, κυανόμαυρον ἢ φαίαν. Κιμονό μὲ ζωηρὸν

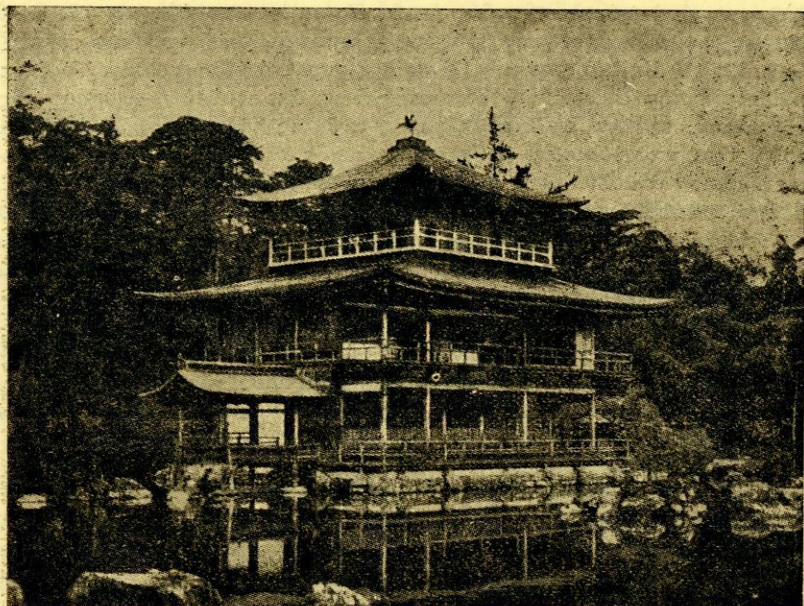
38. Σκηνὴ οἰκογενειακῆς ζωῆς τῶν Ἰαπώνων (γεῦμα).

χρωματισμὸν φέρουν μόνον εἰς τὴν οἰκίαν των, μὲ ζωηρὰ δὲ σχέδια μόνον τὰ παιδιά καὶ αἱ χορεύτριαι. Εἰς τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν εὐρίσκονται σακκίδια, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν ὡς θυλάκια. Ἀπὸ αὐτὰ δὲν λείπουν τὰ μανδήλια, τὰ ὁποῖα εἶναι χάρτινα καὶ μετὰ τὴν χρῆσιν ἀπορρίπτονται.

Οἱ Ἰάπωνες φέρουν περικνημίδας ἐρραμένas ἐκ λευκοῦ βαμβακεροῦ ὑφάσματος, εἰς τὰς ὁποίας ὁ μέγας δάκτυλος, καθ' ὃν τρόπον τὰ χειρόκτια τῶν πυγμάχων, ἔχει ἰδιαιτέραν θέσιν. Διὰ μέσου τοῦ σχηματιζομένου κοιλώματος διέρχεται ὁ ἱμᾶς τῶν σανδαλίων, ὅπως τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Εἰς τὸν δρόμον φέρουν ξύλινα σανδάλια, κατάλλη-

λα διὰ τὰς ὑγρὰς καὶ λασπώδεις ὁδοὺς, εἶναι ὅμως ἠναγκασμένοι νὰ βαδίζουν ἀργὰ καὶ μὲ μικρὰ βήματα. Ὅταν περιπατοῦν εἰς τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμούς, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐστρωμένοι μὲ σανιδώματα, προξενοῦν φοβερὸν πάταγον. Εἰς τὴν οἰκίαν ὁ Ἰάπων φέρει σανδάλια ἐξ ἀχύρου.

Αἱ οἰκίαι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ὀγκώδεις καὶ συνεχεῖς. Δὲν ἔχουν οὔτε καπνοδόχους, οὔτε κλίμακας, οὔτε στρεφόμενας θύρας, οὔτε ὑαλοπίνακας, οὔτε ἀποθήκην, οὔτε ἀκόμη καὶ τελείαν στέγην. Συνήθως εἶναι μονώροφοι. Οἱ τοῖχοι, οἱ ὅποιοι χωρίζουν τὰ δωμάτια,

39. Ἰαπωνικὴ παγόδα (ναὸς τοῦ Βούδδα).

εἶναι κινητοί, ὥς καὶ αἱ χάρτιναι θύραι. Ὅλα τὰ δωμάτια εἶναι ἐστρωμένα μὲ λευκὰς ψάθας ἐξ ἀχύρου ὀρύξης. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἐντελῶς κενά, διότι ὁ Ἰάπων δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ἐπίπλων. Τὸ χαμηλὸν τραπέzion (σοφρὰς), αἱ κλῖναι καὶ τὰ λοιπὰ οἰκιακὰ σκεύη, ὅταν δὲν χρησιμοποιοῦνται, εἶναι φυλαγμένα εἰς τὴν σκευοθήκην. Ἡ κλίνη συνίσταται μόνον ἀπὸ ἓνα ἐφάπλωμα, τὸ ὅποιον ὁ κατακλινόμενος ἀπλώνει ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ τὸ διπλώνει διὰ σκέπασμα. Ἀντὶ προσκεφαλαίου ὁ Ἰάπων χρησιμοποιεῖ ξύλινον στήριγμα ὅμοιον μὲ σκαμνίον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι προσκεκολλημένον στρῶμα βάμβακος.

Διὰ τὴν θέρμανσιν τῶν δωματίων κατὰ τὸν χειμῶνα, χρησιμοποιεῖται μικρὸν λεκανοειδὲς πύραυλον, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου μὲ ἀναμμένους ξυλάνθρακας. Αἱ ἱαπωνικαὶ οἰκίαι μὲ τὴν ἐλαφρὰν ταύτην οἰκοδομικὴν ἡμποροῦν νὰ ἀντεπεξέλθουν ἐναντίον τῶν συχνῶν σεισμῶν· ὅμως συχνὰ καταστρέφονται ἀπὸ πυρκαϊάς.

Εἰς ἐκάστην ἱαπωνικὴν οἰκίαν ἀνήκει καὶ ἓνας κήπος. Συνήθως εἶναι τόσον μικρός, ὥστε δὲν ἡμπορεῖ τις νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ εἰμὴ μόνον νὰ τὸν ἴδῃ. Εἰς τὸ κηπάριον εἶναι δενδρύλλια μετὰ φροντίδος καὶ κόπου καλλιεργημένα. Εἰς ὥραία ἱερὰ ἄλλα ἐγείρονται πολλοὶ ναοί. Τὰ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Κιότο περιβάλλονται ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν κήπων, οἱ ὁποῖοι στολιζονται ὑπὸ κρεμαστῶν γεφυρῶν, τεχνητῶν βράχων, τειοποτειῶν καὶ γοητευτικῶν ἀνθέων. Σχεδὸν εἰς ἕκαστον μῆνα ἀνθοῦν ὀρισμένα εἶδη ἀνθέων. Τὸ ἔτος ἀρχίζει μὲ τὴν ἀνθῆσιν τῆς δαμασκηneas, ἀκολουθεῖ ἡ ἀνθῆσις τῆς ροδακινέας, ταύτην δὲ διαδέχεται ἡ ἀνθῆσις τῆς κερασέας, ἡ ὁποία ἐφορτάζεται πανηγυρικῶς, ὡς σημεῖον ἀρχῆς τῆς ἀνοιξέως. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον ἀνθοῦν, μετὰ τὸν βίκον καὶ τὸν λωτόν, τὰ χρυσάνθεμα, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται ὡς αὐτοκρατορικὰ ἄνθη.

Ἡ ἱαπωνικὴ τροφὴ εἶναι ἀπλουστάτη. Ὁ λαὸς ζῇ κυρίως ἀπὸ ὀρυζαν καὶ ἰχθεῖς, τοὺς ὁποίους ἡ θάλασσα ἐν ἀφθονίᾳ παρέχει. Οἱ πτωχοὶ εἰς τὰ ὄρη ἀρκοῦνται εἰς τὸν κέχρον, τὴν κριθὴν ἢ τὴν σούπαν ἀπὸ φασιόλους καὶ τὸν τυρόν. Κρέας τρώγουν σπανίως. Οἱ Ἰάπωνες ἀντὶ πηρουρίου χρησιμοποιοῦν δύο ξυλάρια, τὰ ὁποῖα στηρίζονται μετὰ τοῦ δείκτου καὶ τοῦ μέσου δακτύλου τῆς δεξιᾶς χειρὸς.

Ἡ ἱαπωνικὴ εὐγένεια μᾶς συγκινεῖ. Ὁ χαιρετισμὸς τῶν εἶναι πλήρης διατυπώσεων. Ὅταν ὁ Ἰάπων χαιρετᾷ ἐντὸς τῆς οἰκίας, γονατίζει, θέτων τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐπὶ τῆς λασπώδους ὁδοῦ τοῦτο φυσικῶς εἶναι ἀδύνατον. Κάμπτει μόνον τὰ γόνατα, ὑποκλίνεται βαθέως καὶ τρίβει τὰ γόνατά του διὰ τῶν χειρῶν. Ἐπειτα ροφᾷ βραδέως τὸν ἀέρα διὰ τῶν ὀδόντων, οὕτως ὥστε παράγεται συριστικὸς ἤχος. Τὸ γελαστὸν πρόσωπον τοῦ Ἰάπωνος εἰς τὰς συναναστροφὰς δὲν δεικνύει ὑποκρισίαν· τινὰ; ἀλλ' ἔκφρασιν καλλίστης ἀνατροφῆς.

Μία ἱαπωνὶς ὑπηρέτρια ἐζήτησέ ποτε μὲ γελαστὸν πρόσωπον ἄδειαν ἀπὸ τὴν γερμανίδα κυρίαν της, ὅπως μεταβῇ εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς μητρὸς της. Ὅταν ἡγανακτισμένη ἡ οἰκοδέσποινα ἐπέπληξε τὴν ὑπηρέτριαν διὰ τὸ ὕφος της, ἐκείνη ἀπήντησε: « Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ τολμήσω, κυρία μου, νὰ σὰς πικράνω ἐξ αἰτίας προσωπικῆς ὑποθέσεως; »

(Κατὰ τὸν E. Arnhold)

Β'. ΚΙΝΑ Ἡ ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ (ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ)

Θέσις καὶ ὄρια. — Εἰς μέγα ἡπειρωτικὸν τμήμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας ἐκτείνεται ἡ **Κίνα**, ἥ, ὡς λέγουσιν οἱ Κινέζοι, τὸ «Κεντρικὸν κράτος». Ἄλλοτε, ὅταν ἦτο αὐτοκρατορία, κατεῖχε καὶ ὁλόκληρον τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν καὶ ἦτο κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν ἴση πρὸς τὴν Εὐρώπην. Σήμερον τὸ κυρίως Σινικὸν κράτος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μαντζουρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μογγολίας, τοῦ Ἀνατολικοῦ Τουρκεστάν καὶ τοῦ Θιβέτ, καὶ ΝΔ. ὑπὸ τῆς Βερμανίας καὶ τῆς Ἰνδοκίνας. Κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη βρέχεται ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης (Νοτίου καὶ Ἀνατολικῆς), τῆς Κιτρίνης καὶ τοῦ κόλπου Τσιλί.

Φυσικὴ ἄποψις. — Ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα, διακρίνεται εἰς **Βόρειον Κίναν** καὶ **Νότιον Κίναν**.

1. Ἡ **Βόρειος Κίνα** ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀρεινὸν τμήμα πρὸς Δ. καὶ τὴν βόρειον κινεζικὴν πεδιάδα πρὸς Α. Αὕτη ἐσχηματίσθη ἀπὸ προσχώσεις τῶν ποταμῶν, οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἐκ τῆς Μογγολίας, καὶ ἰδίως τοῦ **Χοανγγγχό**, δηλαδὴ Κιτρίνου ποταμοῦ. Ὀνομάζεται τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τὸ χρῶμα τῆς ἰλύος, τὴν ὁποίαν φέρει· τὴν ὀνομασίαν δὲ ταύτην λαμβάνει καὶ ἡ θάλασσα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκβάλλει, δηλαδὴ ἡ Κιτρίνη. Ἡ σύστασις τοῦ ἐδάφους πρὸς Δ. προέρχεται ἀπὸ τὴν πυκνὴν κόνιν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ χιλιάδων ἐτῶν μεταφέρει ὁ χειμερινὸς μουσσὼν ἀπὸ τὰς ἐρήμους τῆς Μογγολίας. Τὸ πέτρωμα τοῦτο, πάχους ἑκατοντάδων μέτρων, εἶναι πολὺ μαλακὸν καὶ λέγεται «κιτρίνη γῆ» (χοῦς). Τὰ δι' αὐτοῦ ρέοντα ὕδατα σχηματίζουν φάραγας μὲ καθέτους ὄχθας, συγχρόνως δὲ παρασύρουν εὐκόλως τὸν χοῦν τοῦτον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ ποταμὸς πρὸς τὸν κάτω ροῦν ἔχει ἀσταθὴ κοίτην καὶ, διὰ νὰ μὴ πλημμυρῇ, προστατεύεται ὑπὸ προχωμάτων 20 μ. ὕψους.

Ἡ **Βόρειος Κίνα**, ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς Β., ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν. Συμφώνως πρὸς τοὺς μουσσῶνας, ὁ χειμὼν εἶναι τραχύς, ξηρὸς, ἐνῶ τὸ θέρος θερμὸν καὶ βροχερόν. Τὸ ἔδαφος τοῦ χοὸς εἶναι τόσον εὐθρυπτον, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ριζώσουν καὶ στηριχθοῦν δένδρα, καὶ διὰ τοῦτο ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης. Διὰ τὴν καλλιέργειαν ὅμως μικρῶν φυτῶν τὸ

ἔδαφος εἶναι καταλληλότατον. Καλλιεργοῦνται ὄρυζα, σιτηρά, κέγχρος, λαχανικά καὶ ἄλλα, τρέφονται δὲ καὶ πολλὰ ζῶα.

Ἡ τραπεζοειδὴς χώρα τοῦ χοός. — Μεταξὺ χαμηλῶν ὄρεινῶν ἀλύσεων ἐκτείνεται ἐν λεκανοπέδιον τῆς χώρας τοῦ χοός. Εἶναι στέππη, ἔχει ὁμως καὶ ἀγρούς. Εἰς τὸ βαθύτατον μέρος λάμπει ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου μία μικρὰ ἀλμυρὰ λίμνη. Ὁλον τὸ λεκανοπέδιον εἶναι ἐπίπεδον. Προχωροῦμεν πρὸς μίαν διεύθυνσιν, ἀλλ' ἀπροόπτως εὕρισκόμεθα πρὸ χείλους βαθείας φάραγγος μὲ κατακορύφους ὄχθας. Στρεφόμεθα πλαγίως, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἀλλὰ καὶ πάλιν μᾶς σταματᾷ ὁμοία ὄχθη. Ζητοῦμεν τρόπον ὅπως καταβῶμεν, ὥστε διὰ τοῦ βάθους τῆς φάραγγος νὰ προχωρήσωμεν πρὸς ὠρισμένην διεύθυνσιν. Τοῦτο ὁμως εἶναι ἀδύνατον. Περιπίπτωμεν εἰς λαβύρινθον ἐκ φαράγγων. Ἀπὸ τὴν ἀμνηχανίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκόμεθα, μᾶς ἀπαλλάσσει εἰς ἐντόπιος ὁδηγός. Οὗτος μᾶς ὁδηγεῖ διὰ μιᾶς ἐπικινδύνου ὁδοῦ, ἡ ὁποία διέρχεται διὰ μέσου κλιτύων ἀποτόμων καὶ ὀλισθηρῶν, καὶ κατόπιν πολλῶν κόπων φθάνομεν εἰς εὐρύχωρον κοιλάδα. Εἰς τὸ βάθος αὐτῆς καὶ ἐπὶ βαθμίδων τῶν κλιτύων ὑπάρχουν λαχανόκηποι, ἀγροί σίτου καὶ φασιόλων. Πανταχοῦ ἐργάζονται κατὰ πυκνάς ὁμάδας ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά.

Πόθεν ἔρχονται οἱ πολυάριθμοι οὗτοι ἄνθρωποι; Οὐδαμοῦ βλέπομεν χωρίον, οὐδαμοῦ οἰκίαν. Τὴν ἀπορίαν μας λύει ὁ ὁδηγός, δεικνύων μίαν σειρὰν ὁπῶν εἰς τὰ τοιχώματα τοῦ χοός, ὑπεράνω τῶν καλλιεργούμενων βαθμίδων. Αἱ ὁπαὶ εἶναι αἱ εἰσοδοὶ εἰς τὰς σπηλαιώδεις οἰκῆσεις, αἱ ὁποῖαι ἀνοίγονται εὐκόλως εἰς τὸ ξηρόν, ἀσβεστοαργιλλῶδες καὶ ἐξαιρετικὰ λεπτόκοκκον πέτρωμα τοῦ χοός. Αἱ κατοικίαι αὐταὶ βεβαίως δὲν εἶναι καθαραὶ. Ἐπιχειροῦμεν νὰ εἰσέλθωμεν, ἀλλ' ἡ δυσωδία μᾶς ἀναγκάζει ἀμέσως νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ὑπαιθρον. Πληθὺς παιδῶν πρὸ τῶν σπηλαίων βομβεῖ ὡς σμήνος μελισσῶν πρὸ τῆς ὁπῆς κυψέλης.

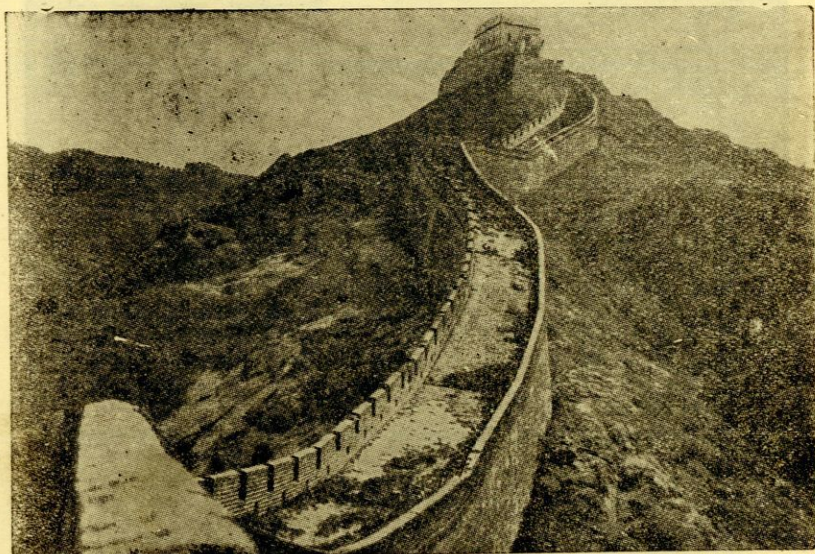
(Κατὰ τὸν S. Passarde)

2. Ἡ Νότιος Κίνα, ἡ ὁποία ὀρίζεται ἀπὸ τῆς Βορείου ὑπὸ τοῦ ὄρους Τσιὺν - Λίγκ, διαφέρει καὶ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καὶ κατὰ τὸ κλίμα. Κατέχεται ὑπὸ παλαιῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται ἐκ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. Μεταξὺ τούτων σχηματίζονται κοιλάδες καὶ λεκανοπέδια. Μεγάλην πλωτὴν ὁδὸν σχηματίζει ὁ ποταμὸς Γιὰνγκ - τσὲ - κιὰνγκ (δηλαδὴ Κυανοῦς ποταμός), ὁ ὁποῖος μικρὰν σχετικῶς πεδιάδα ἔχει σχηματίσει μὲ τὰς προσχώσεις εἰς τὰς ἐκβολὰς του.

Τὸ κλίμα τῆς Ν. Κίνας εἶναι πολὺ θερμότερον, ἐφ' ὅσον

διὰ ταύτης διέρχεται ὁ τροπικὸς κύκλος. Ὁ ψυχρὸς ὅμως βορρᾶς τὸν χειμῶνα εἶναι αἰσθητός. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι, ἰδίως κατὰ τὸ θέρος. Ἔνεκα τοῦ θερμοῦ κλίματος ἐκτείνονται μεγάλοι σαβάνναι, ποικιλλόμεναι ὑπὸ συστάδων Ἰνδοκαλάμων, εἰς δὲ τὰ ὑγρότερα μέρη, δάση. Καλλιεργοῦνται κατ' ἐξοχὴν ἡ ὄρυζα καὶ τὸ τέιον, μεγάλοι δὲ φυτεῖται μορεῶν χρησιμεύουν διὰ τὴν σηροτροφίαν. V

Οἱ κάτοικοι. — Ὁ πληθυσμὸς τῆς κυρίως Κίνας εἶναι πυ-

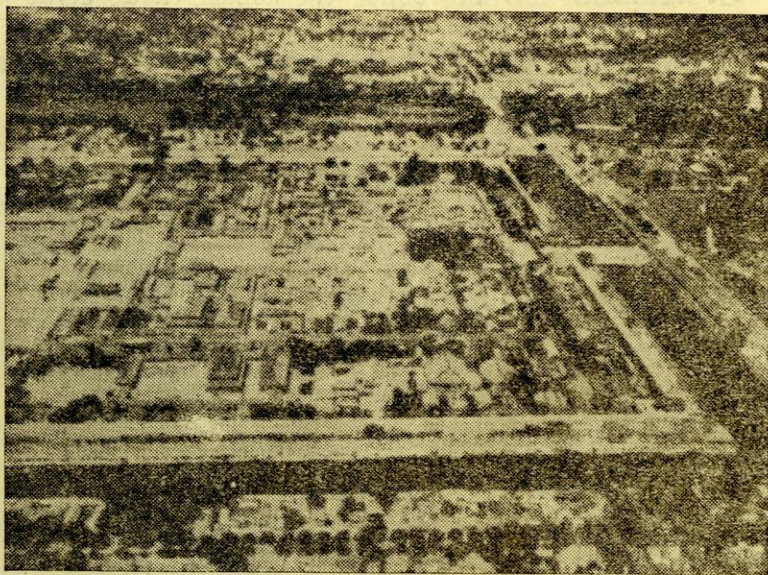

40. Τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος.

κνός, διότι εἰς ἐπιφάνειαν ἴσην πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης κατοικοῦν ὑπὲρ τὰ 400 ἑκατομμύρια. Οἱ Κινέζοι ἔχουν μέτριον ἀνάστημα, μαύρην κόμην, πλατὺ πρόσωπον, ρῖνα σιμὴν, ὀφθαλμοὺς λοξοὺς καὶ χρῶμα τοῦ δέρματος κίτρινον. Οἱ νότιοι Κινέζοι εἶναι κοντότεροι, μελαχροinoὶ καὶ εὐκίνητοτεροι ἀπὸ τοὺς βορείους. Ὅλοι ὅμως διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν των καὶ τὴν παροιμιώδη των ὀλιγάρκειαν. Ὁ Κινέζος εἶναι ἐπιτήδειος ἐργάτης, ἰδίως εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ τὴν ἀνθοκομίαν. Οἱ

Κινέζοι πολὺ πρὸ τῶν Εὐρωπαίων εἶχον ἐφεύρει τὸν χάρτην, τὴν τυπογραφίαν, τὴν ναυτικὴν πυξίδα, τὴν πορσελάνην καὶ τὴν πυρίτιδα· διὰ τοῦτο ὁ Κινέζος εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν ἱστορίαν του καὶ τὴν πατρίδα του.

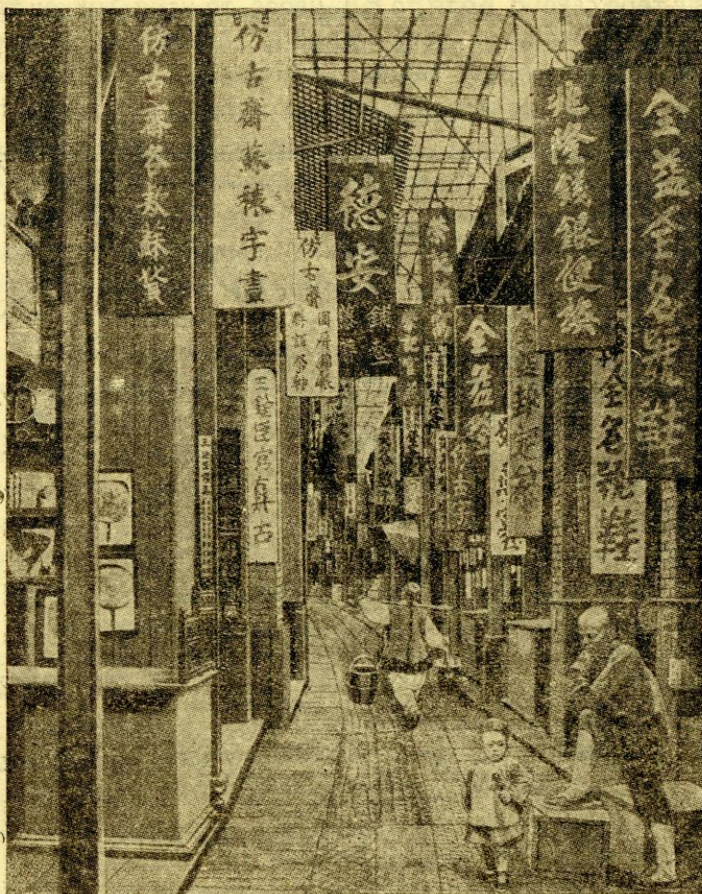
Ἡ κυρία θρησκεία τῶν Κινέζων εἶναι ἡ **προγονολατρεία**. Αὕτη ὡς πρὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους εὐρίσκεται εἰς συνάφειαν μετὰ τὸν **βουδδισμόν** καὶ μετὰ ἰδιαιτέραν ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ κράτους, τὸν **κομφουκισμόν**. Ὁ Κινέζος πιστεύει, ὅτι τότε

41. Πεκίνον. Ἀποψὲς βορείου τμήματος τῆς πόλεως.

θὰ ἔχῃ ἡσυχίαν εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν, ὅταν οἱ ἀπόγονοί του προσφέρουν εἰς αὐτὸν θυσίας καὶ λατρείας. Δι' αὐτὸ νυμφεύεται ἑνώρις, διὰ νὰ ἔχῃ πολλοὺς ἀπογόνους νὰ φροντίζουν διὰ τοῦτο. Πιστεύει ἀκόμη ὁ Κινέζος εἰς δεισιδαιμονίας. Ὁ δράκων εἶναι τὸ σύμβολον τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Τὸ δὲ ἀγαπητὸν κίτρινον χρῶμα ἔχει ληφθῇ ἀπὸ τὸν εὐφορον χοῦν τῆς Βορείου Κίνας.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ Κινέζοι εἶχον ἀποκλείσει τὴν χώραν

42. Ἐμπορική ὁδὸς εἰς τὴν Καντῶνα κατὰ τὰς πρωινὰς ὥρας.

Εἰς τὰς ἐμπορικὰς πόλεις τῆς Νοτίου Κίνας δὲν ὑπάρχουν ἀνοικταὶ πλατεῖαι ἢ κῆποι, εἰμὴ μόνον στεναὶ ὁδοί. Εἰς τὴν Καντῶνα αἱ ὁδοὶ ἔχουν πλάτος μύλις 3 μέτρων. Προστατεύονται ἀπὸ τὸν ἥλιον μὲ στέγην ἐκ χάρτου ἢ ὕψλου. Δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐπὶ τῶν καταστημάτων, μεγάλαι χρωματισταὶ ἐπιγραφαὶ καὶ εἰκόνες διαφημίζουν τὰ ἐμπορεύματα.

Ἡ κατανομή τοῦ πληθυσμοῦ. Πόλεις. — Ὁ μέγας πληθυσμός τῆς Κίνας δέν εἶναι κατανεμημένος ἐξ ἴσου· ἐνῶ τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι σχεδὸν κενόν, αἱ παράλιοι πεδιάδες ἔχουν πυκνότητα 1 400 κατ. καὶ πλέον εἰς 1 τετρ. χλμ. Λόγῳ τῆς πυκνότητος ταύτης κατοικίαι γίνονται καὶ ἐπὶ λέμβων ἢ καὶ σχεδιῶν. Οἱ κλήροι ἔχουν τόσον πολὺ διαιρεθῇ, ὥστε αἱ οἰκογένειαι δέν ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν· ἔνεκα τούτου ἡ Κίνα εἶναι μέγα κέντρον μεταναστεύσεως. Πλέον τῶν 10.000.000 Κινέζων ζοῦν εἰς τὴν Μαντζουρίαν, τὴν Ἰνδοκίναν καὶ τὰς Ἰνδικὰς νήσους.

Ἡ Κίνα κατοικεῖται κατὰ χωρία καὶ μόνον τὸ $\frac{1}{10}$ τῶν κατοίκων εἶναι εἰς πόλεις. Μεγάλαι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Β. Κίναν τὸ **Πεκῖνον** (ἢ Πειπίγκ), ἡ πρωτεύουσα ἄλλοτε τῆς Κίνας, ὅπου ἔμενεν ὁ αὐτοκράτωρ (1½ ἑκατ.). Ἐπίνειον αὐτοῦ εἶναι τὸ **Τιέν-τοῖν** (1.300). Εἰς τὴν Ν. Κίναν εὐρίσκεται ἡ νέα πρωτεύουσα τῆς δημοκρατικῆς Κίνας **Νανκῖν** (1 ἑκατ. κάτ.). Ὅταν ἡ χώρα κατεῖχετο ὑπὸ τῶν Ἰαπωνικῶν στρατευμάτων, ἡ ἔδρα τῆς κυβερνήσεως μετεφέρθη εἰς τὸ ἐσωτερικόν, εἰς τὴν πόλιν Τσοῦγκ-Κίγκ (520), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Γιάνγκ-τσέ-κιάνγκ. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ πόλις **Χανγκόου** (1 ἑκατ.), μέχρι τῆς ὁποίας φθάνουν τὰ πλοῖα. Κατὰ δὲ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ **Σαγκάη** (ὑπὲρ τὰ 3 ἑκατ.), τὸ κέντρον τῶν ξένων ἐπιχειρήσεων. Διακρίνεται εἰς τὴν νέαν «λευκὴν» πόλιν, ὅπου κατοικοῦν Εὐρωπαῖοι, καὶ εἰς τὴν «κιτρίνην». Ἐχει μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ζωηρόν ἐμπόριον. Ἡ **Καντὼν** (860) εἶναι ἡ κυρία ἐμπορικὴ πόλις τοῦ νότου. Μία νησίς ἀπέναντι αὐτῆς λέγεται **Χόγκ-κόνγκ**, καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς. Πόλις εἰς αὐτὴν εἶναι ἡ **Βικτωρία**.

Ἡ γεωργία. — Οἱ Κινέζοι, διὰ νὰ ζήσουν, καλλιεργοῦν τὴν γῆν ἐντατικῶς, μετὰ μεγάλου κόπου λιπαίνοντες καὶ ποτίζοντες τοὺς ἀγρούς τῶν. Ἡ τροφή τῶν εἶναι κυρίως φυτική. Καταναλίσκουν πολλὴν ὄρυζαν καὶ ἄλλα σιτηρά, τρώγουν ἰχθὺς καὶ πίνουν τέιον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἐθνικὸν ποτόν. Μεταξὺ τῶν διαφόρων φυτειῶν, αἱ σπουδαιότεραι διὰ τὴν βιομηχανίαν εἶναι αἱ φυτεῖαι τῶν μορεῶν καὶ τοῦ βάμβακος, αἱ ὁποῖαι ἔχουν μεγάλην ἔκτασιν εἰς τὴν Νότιον Κίναν. Ἡ Κίνα εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγήν τῆς μετάξης, ἡ ὁποία ὅμως

εἶναι μετρίας ποιότητος καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς οἰκιακὰς βιομηχανίας, διότι οἱ Κινέζοι φοροῦν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταξωτὰ ἐνδύματα. Μικρὰ μόνον ἐξαγωγή γίνεται τοῦ προϊόντος τούτου. Ὁ βάμβαξ ὅμως ἐξάγεται καὶ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

Ἡ κτηνοτροφία. — Εἰς τὴν χώραν ταύτην τῶν φυτοφάγων, ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη· ὑπάρχουν χοῖροι καὶ πτηνὰ διὰ τροφήν, καὶ βοῦβαλοι, οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸ ἄροτρον.

Ἡ ἄλιεῖα. — Οἱ Κινέζοι, ὡς ἰχθυοφάγοι, ἄλιεύουν ἰχθὺς εἰς τὰς ἰχθυοτρόφους ἀκτὰς τῆς Κιτρίνης θαλάσσης, ἀλλὰ μὲ μέσα πρωτόγονα. Ἐπίσης ἄλιεύουν ἰχθὺς καὶ εἰς τὰς λίμνας. Μέρος ἐξ αὐτῶν ξηραίνουν ἢ ἀλατίζουν διὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς τροφή, τοὺς δὲ ἀπομένοντας μεταφέρουν εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ λιπάσματα.

44. Κινεζικὸν ποταμιόπλοιον.

Ἡ βιομηχανία. — Ἡ παλαιὰ βιομηχανία τῆς Κίνας, ἡ οἰκιακή, ἐξακολουθεῖ νὰ παράγῃ εἶδη διακρινόμενα διὰ τὴν στερεότητα καὶ τὴν καλλιτεχνίαν τῶν. Τοιαῦτα εἶναι γλυπτὰ ἔργα ἐκ ξύλου ἢ ἐλεφαντόδοντος, ἀγγεῖα ἐκ πορσελάνης, μετάξινα κεντήμα-

τα, καὶ ἄλλα. Ταῦτα ἀγοράζουν οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ ἀπὸ τὴν Καντῶνα.

Ἡ μεγάλη ὅμως βιομηχανία ὕστερεῖ, ὅχι τόσον ἕνεκα ἐλλείψεως ὀρυκτῶν, ὅσον ἕνεκα ἐλλείψεως συγκοινωνιῶν καὶ κεφαλαίων. Τοιουτοτρόπως ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ὀρυκτῶν εἶναι σχετικῶς περιωρισμένη. Ὁ ἄνθραξ εἶναι ἄφθονος ΝΔ. τοῦ Πεκί-

νου και εις την δυτικην επαρχίαν Γιουννά. Τὸ ὑπέδαφος τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἔχει καὶ πλοῦτον σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου καὶ ἄλλων μετάλλων. Οἱ ἐλεύθεροι λιμένες ἀνεπτύχθησαν καὶ ὡς βιομηχανικαὶ πόλεις. Ὑπάρχουν μεταλλουργεῖα εἰς τὴν Σαγκάην, τὴν Καντῶνα καὶ τὸ Τιέν-τσιν.

Ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον. — Ἡ ἐσωτερικὴ κίνησις τοῦ ἐμπορίου δυσκολεύεται ἔνεκα ἐλλείψεως καλῶν ὁδῶν καὶ ἐπαρκῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Ὅλγαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐστρώθησαν ὑπὸ Εὐρωπαίων. Τὸ Πεκίνον συνδέεται μετὰ τῆς σιβηρικῆς γραμμῆς διὰ τοῦ Τιέν-τσιν καὶ τῆς Μαντζουρίας, ὡς καὶ μετὰ τῆς Σαγκάης καὶ τῆς Καντῶνος. Ἡ πρὸς τὴν Καντῶνα μεγάλη γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς Χανκούου, ὅπου φθάνει καὶ ἡ πλωτὴ συγκοινωνία διὰ τοῦ Γιάν-τσέ-κιάνγκ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ Καντῶν, ἡ Σαγκάη καὶ τὸ Τιέν-τσιν. Ὁ λιμὴν **Τσιγγ-τάου** ἀνήκει εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Διὰ τῶν τριῶν κυρίων λιμένων ἡ Κίνα ἐξάγει βαμβακερὰ ὑφάσματα καὶ ἐκλεκτὰ μεταξωτά, γαιάνθρακας, ὧα καὶ τέιον, εἰσάγει δὲ ὄρυζαν, ζάχαριν, πετρέλαιον καὶ βιομηχανικὰ εἶδη. Ἡ εἰσαγωγὴ εἶναι πολὺ μικρότερα τῆς ἐξαγωγῆς, ἐνεργεῖται δὲ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον διὰ πλοίων ἀγγλικῶν, Ἰαπωνικῶν καὶ ἀμερικανικῶν.

Γ'. ΜΑΝΤΖΟΥΡΙΑ

Ἡ βορειότερα χώρα **Μαντζουρία** ἀνήκεν ἄλλοτε εἰς τὴν Κίναν. Ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Ἀμούρ, πρὸς Ν. δὲ προεκτείνεται εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς χερσονήσου **Λιάο-τούγκ**. Ἡ Μαντζουρία εἶναι στεππώδης χώρα· ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἐπιδεκτικὴ καλλιέργειας, οἱ Κινέζοι ἔχουν ἐπιζητήσει εἰς ταύτην διέξοδον διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν τῶν. Ζοῦν σήμερον ἐδῶ 30.000.000 Κινέζοι καὶ μόνον 350.000 Ἰάπωνες. Κατὰ τὸ 1934, κατόπιν ἐπιμόνων πολέμων μεταξὺ Κινέζων καὶ Ἰαπῶνων, ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰαπωνίας μετὸ ὄνομα **Μαντζούκουο**. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ **Σιγκίγκ** (125). Ἡ κεντρικὴ πόλις **Χαρπὶν** (140) εἶναι κέντρον σιδηροδρομικὸν καὶ βιομηχανικόν. Ἐχει ὅψιν ρωσικὴν, διότι ἰδρῦθη ἀπὸ

Ρώσους, ὅταν οὗτοι κατεσκεύασαν τὸν ὑπερσιβηρικὸν σιδηρόδρομον, ὁ ὁποῖος διῆλθε διὰ τῆς Μαντζουρίας. Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν φθάνει εἰς τὸ **Βλαδιβοστόκ**, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Ἐδῶ ὁ χειμὼν εἶναι τόσο ψυχρὸς, ὥστε ἐπὶ δύο μῆνας ἡ θάλασσα παγώνει καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο προσπαθοῦν τὰ παγοθραυστικὰ πλοῖα νὰ κρατοῦν τὸν λιμένα ἀνοικτόν. Τὸ Βλαδιβοστόκ ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν. Οἱ Ἰάπωνες κατεῖχον τὸ ἄκρον τῆς Λιάο-τούνγκ, ὅπου ἡ πόλις **Νταϊρέν**, τὸ ἐπίνειον τῆς Μαντζουρίας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία ἢ Ἀπὼ Ἀνατολὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ εὐκράτους καὶ πλουσίας χώρας, τῶν ὁποίων ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἴσος πρὸς τὸν τῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἀνεπτύχθη σπουδαῖος πολιτισμὸς εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν τμήμα αὐτῆς, τὴν Κίνα. Ὁ πολιτισμὸς ὅμως οὗτος ἔμεινε στάσιμος, ἐπειδὴ οἱ Κινέζοι ἀπεστρέφοντο τοὺς Εὐρωπαίους καὶ περιεφρόνουν τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν. Τουναντίον οἱ Ἰάπωνες ἔλαβον ὡς πρό-

Πίναξ 5. Ἡ Κίνα καὶ αἱ παρακείμεναι χώραι.

Χώραι	Κάτοικοι ἐν ὅλῳ κατὰ χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χιλιόμε.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιόταται πόλεις μετὰ τοὺς κατ. εἰς χιλ.	Σπουδαῖοι. προϊόντα
Κυρίως Κίνα	420.000	124	Νανκὶν (1000) Σαγκάη (3260) Πεκίνον (1530) Τιέν - τσὶν (1330) Καντὼν (860) Τσουγκ-Κιγκ (520)	τέιον βάμβαξ ὄρυζα μέταξα δέρματα φασόλια
Μαντζού-κοιο	34.000	22	Σιγκιγκ (125) Χαρμπὶν (410)	φασόλια σιτηρὰ
Μογγολία	1.000	1	Οὐργα (100)	
Θιβέτ	6.500	3	Λάσσα (20)	ἔριον
Ἀνατ. Τουρ-κεστάν	2.200	1	Κασγάρη (80)	δέρματα

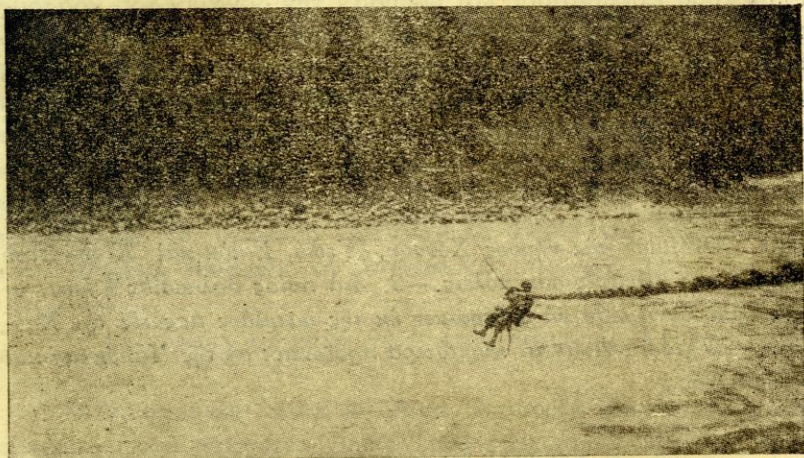
τυπον τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ἡῤῥησαν τὴν δύναμιν τοῦ κράτους των. Οἱ Ἰάπωνες ἐπιζητοῦν νὰ ἔχουν αὐτοὶ τὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς Κίνας διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰ πλούτη αὐτῆς, τοῦτο δὲ προσκρούει εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ἀσκήσεις.— 1. Σχεδίασε χάρτιν τῆς Ἰαπωνίας μὲ τὴν ἀπέναντι Κίαν. Ὄνόμασε τὰς νήσους Χόνσου, Ὑεσώ, Σικὸν καὶ Κιοῦ-Σιοῦ καὶ θέσε τὰς γνωστὰς σου πόλεις.—2. Διὰ ποίας θαλασσίας ἢ ἡπειρωτικῆς ὁδοῦ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν ἐκ τῆς πατρίδος μας εἰς τὴν Καντῶνα;—3. Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα: α) τῆς Ἰαπωνίας καὶ β) τῆς Κίνας;

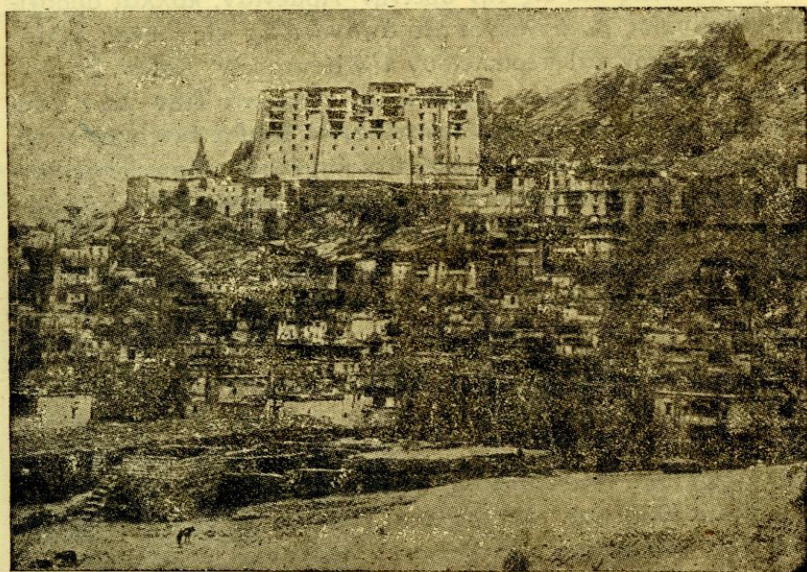
4. ΥΨΗΛΗ ἢ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

Γενικά.— Εἰς τὸ ὑψίπεδον Παμῖρ (στέγη τοῦ κόσμου) συναντῶνται, ὅπως καὶ εἰς τὴν ὀρεινὴν Ἀρμενίαν, πολλοὶ ὄροσειραί. Αὗται πρὸς Α. ἀπλώνονται ἀκτινοειδῶς εἰς μῆκος χιλιάδων χιλιομέτρων καὶ περικλείουν τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν. Σημαντικὰ ὄρη ἐκ τῶν βορείων ὄροσειρῶν εἶναι τὰ Τιέν-Σάν (δηλαδὴ Οὐράνια ὄρη) καὶ τὰ Ἀλταϊκά, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται εἰς τὰς χώρας Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν καὶ Μογγολίαν. Ἡ δὲ κεντρικὴ ὄροσειρὰ Κουέν-Λούν χωρίζει τὰς βορείους ταύτας χώρας ἀπὸ τὴν χώραν τοῦ Θιβέτ. Ὀλόκληρος ἡ χώρα πάσχει ἀπὸ ἐξαιρετικὴν ξηρότητα, ἐπεὶδὴ τὰ πέριξ ὄρη ὀλίγην ὑγρασίαν ἀφίνουσιν νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸ ἐσωτερικόν.

1. Τὸ **Θιβέτ**, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Ἰμαλαῶν, τοῦ Κουέν-Λούν καὶ τῆς Κίνας, εἶναι ἡ ὑψηλότερα χώρα τοῦ κόσμου (4.000-5.000 μ. ὕψος). Εἰς τοῦτο κάμνει ἐντύπωσιν ἡ μεγάλη ξηρασία τοῦ κλίματος, παρὰ τὰς μεγάλας βροχὰς εἰς τὰ Ἰμαλάια ὄρη καὶ τὰς τροπικὰς Ἰνδίας. Αἱ γιγαντιαῖαι κορυφαὶ τῆς «κατοικίας τῶν χιόνων» φαίνονται μεγαλοπρεπεῖς μέσα ἀπὸ τὴν διαυγῇ ἀτμόσφαιραν τῆς χώρας. Εἰς τὸ ὁροπέ-

45 Τύπος γεφύρας ἀπὸ καλάμον μπαμποῦ παρὰ τὰ σύνορα
Κίνας καὶ Θιβέτ.

46. Μοναστήριον καὶ ἀνάκτορον τοῦ Δαλάϊ - λάμα ἐν Θιβέτ.

Ἰωάννου Σαρρῆ

διον τὸ βλέμμα τοῦ περιηγητοῦ συναντᾷ τὰς βαθυγαλάνους λίμνας τοῦ Θιβέτ. Τὸ Θιβέτ, ὅπως καὶ ὅλη ἡ Κεντρικὴ Ἀσία, εἶναι χώρα τῶν ἐρήμων καὶ τῶν στεπεπῶν, ὅπου μόνον φυλαὶ νομαδικαὶ κατοικοῦν. Ἄν ἐξαιρέσωμεν μερικοὺς κατοίκους, οἱ ὅποιοι ζοῦν εἰς τὰ νότια μέρη (ἴδε πῖνακα 5), τὸ ἄλλο Θιβέτ εἶναι χώρα τῶν μοναστηρίων, διότι οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ ζοῦν μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ βουδδισμού, δηλαδὴ μὲ τὴν θρησκείαν τοῦ Βούδδα, ἡ ὁποία ἤλθεν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Τὸ ἕν τρίτον τῶν ἀνδρῶν ζοῦν ὡς **λάμαιοι** εἰς ὄρεινὰ μοναστήρια, τῶν ὁποίων τὰ μεγαλύτερα ἔχουν καὶ 1.000 μοναχοὺς. Ἐπίσης καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν καλογραιῶν εἶναι μέγας. Ἡ χώρα εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ **Δαλαί-Λάμα**, ὁ ὁποῖος ἐδρεύει εἰς τὴν πόλιν **Λάσαν** (δηλαδὴ Τόπον Θεοῦ). Οἱ βουδδισταὶ πιστεύουν ὅτι εἰς τὸν ἐκάστοτε Δαλαί-Λάμαν εἰσέρχεται ἡ ψυχὴ τοῦ Βούδδα.

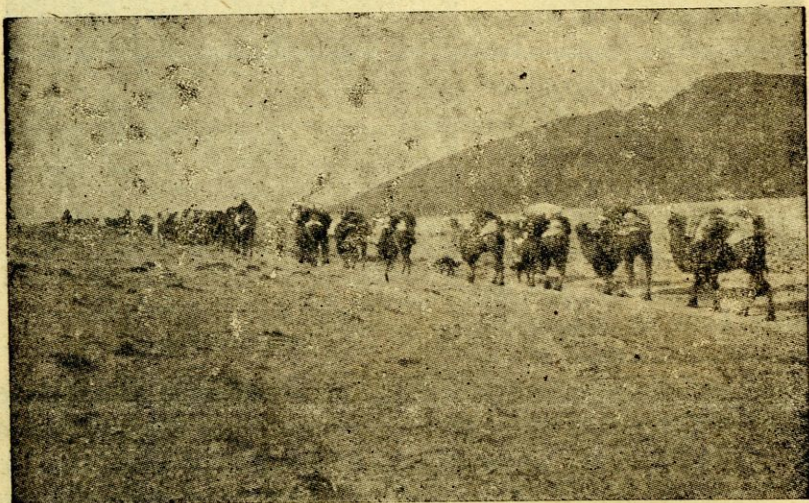

47. Ἰερεῖς (λάμαιοι) μὲ τὴν ἐπίσημον περιβολὴν των.

2. Τὸ Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν, ἡ Λεκανοπέδιον Ταρίμ, συνίσταται ἀπὸ πεδινὴν ἀμμόδη ἢ χαλικώδη ἔρημον μὲ πολλὰς ἄλμυρὰς λίμνας. Ὁ μόνος ποταμὸς εἶναι ὁ Ταρίμ, παρὰ τὸν ὁποῖον ὑπάρχουν παχέα λειβάδια καὶ λευκαί. Εἰς ὁάσεις κεῖνται αἱ πόλεις Ἰαρκάνδη καὶ Κασγάρη. Διὰ τοῦ λεκανοπεδίου τούτου διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ τῆς ὁποίας μετεφέρετο ἡ μέταξα. Πολλοὶ παλαιοὶ συνοικισμοὶ εὐρίσκονται σήμερον χωμένοι εἰς τὴν ἄμμον τῆς ἐρήμου.

3. Ἡ Μογγολία, ἡ Γόβη (δηλαδὴ Ἔρημος), θεωρεῖται ἡ ἀρχικὴ κοιτίς τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. Πρὸς Β. καὶ Α. αἱ περιφερειακαὶ περιοχαὶ δέχονται μερικὰς βροχάς, λίαν χρήσιμους

διὰ τὰ λειβάδια τῶν νομάδων ποιμένων. Εἰς μερικά μέρη εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ καλλιέργεια. Ἀπὸ τοῦ 1921 μέγα τμήμα τῆς βορείου Μογγολίας, τὸ ὁποῖον λέγεται Ἐξωτερικὴ Μογγολία, ἠνώθη μὲ τὰς Σοβιετικὰς δημοκρατίας. Ἀξιόλογος ἐνταῦθα πόλις εἶναι ἡ Οὐργα. Διὰ τῆς Μογγολίας διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς καρα-

48. Μεταφορὰ ἐμπορευμάτων ὑπὸ καραβανίου καμήλων ἐν Μογγολίᾳ.

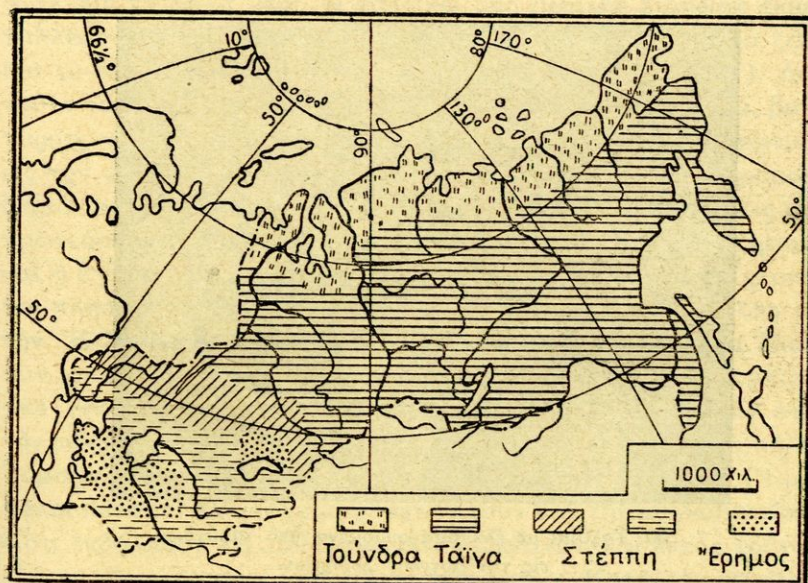
βανίων, διὰ τῆς ὁποίας μετεφέρετο τὸ τέιον εἰς τὴν Ρωσίαν πρὶν γίνῃ ὁ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Ἡ Μογγολία εἶναι τὸ κέντρον τῶν νομαδικῶν λαῶν, ρεύματα τῶν ὁποίων, εἰς διαφόρους ἐποχάς, ἐξεχύθησαν κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τῆς Τσουγκαρίας καὶ τοῦ Κασπικοῦ ἰζήματος.

Ἀσκήσεις. — 1. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐπορεύοντο οἱ λαοὶ διὰ νὰ εἰσβάλλουν εἰς τὴν Εὐρώπην. — 2. Ποῦ εὐρίσκονται εἰς τὴν Εὐρώπην λαοὶ μογγολικῆς καταγωγῆς ;

5. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ

("Η ΣΙΒΗΡΙΑ)

Γενικά. — Ἡ Βόρειος Ἀσία, ἡ Σιβηρία, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν, εἶναι ἀχανὲς ἑκτασίς ἀρχομένη ἀπὸ τῶν Οὐραλίων ὀρέων καὶ φθάνουσα ἕως τὸ ἔσχατον ἀκρωτήριον Ἀνατολικόν, παρὰ τὸν Βερίγγειον πορθμόν. Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὠκεανοῦ, ὁ ὁποῖος, λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύ-

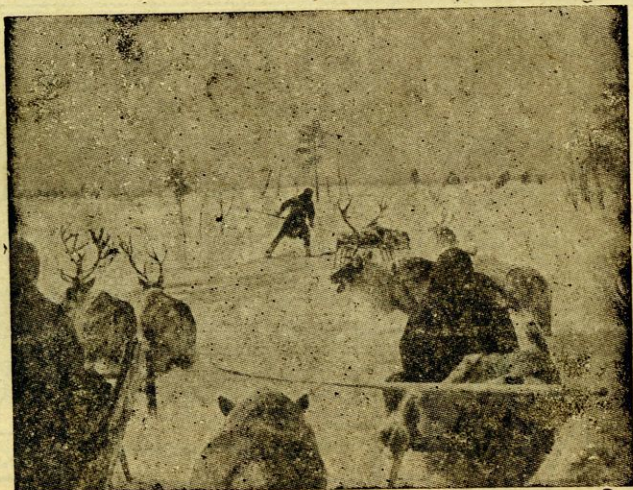

49. Φυσικαὶ περιοχαὶ τῆς Β. καὶ Δ. Ἀσίας.

χους, παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ δὲν ἐπιτρέπει τὴν ναυσιπλοΐαν. Πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ· ἐκεῖ σχηματίζεται ἡ χερσόνησος **Καμτσάτκα**. Ἡ Σιβηρία διασχίζεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ὁβ, Γεννισέι καὶ Λένα. Ἄν καὶ εἶναι μεγάλη, σχεδὸν ὅσον καὶ ἡ Εὐρώπη, ἔχει πληθυσμὸν μόνον 11 ἑκατομμυρίων.

Κλίμα. — Ἡ κυρία αἰτία τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σιβηρίας εἶναι τὸ δυσμενὲς κλίμα τῆς. Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὁ Βόρειος Παγωμένος ὠκεανὸς φέρει ξηρὸν ψυχὸς, πλὴν τοῦ θέρους,

τὸ ὁποῖον εἶναι θερμὸν καὶ βραχύ. Διὰ τοῦτο, τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἡπειρωτικόν, καὶ ἀκόμη περισσότερον πρὸς Α. Ἐν χώριον τῆς, τὸ Οἰμεκόν, εἶναι τὸ σημεῖον, ὅπου παρατηρεῖται ἡ ταπεινότης θερμοκρασίας τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου τῆς Γῆς (μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου: -51°). Ἀλλὰ τὸ σιβηρικὸν ψυχὸς δὲν τρομάζει τὸν ἄνθρωπον. Τότε ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἐποχὴ, ποὺ ταξιδεύουν οἱ δερματέμποροι καὶ οἱ ἐξερευνηταί. Ἡ νηνεμία καὶ ὁ ξηρὸς ἀὴρ κάμνει τὸ ψυχὸς ὑποφερτόν,

50. Ταξίδια με ἑλκυσθρα συρόμενα ὑπὸ ταράνδων εἰς τὴν Δυτικὴν Σιβηρίαν.

τὸ δὲ ἀπαλὸν στῶμα τῆς χιόνος καὶ οἱ παγωμένοι ποταμοί, οἱ ὁποῖοι γίνονται οὕτω βατοί, εὐκολύνουν τὴν κίνησιν.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Ὡς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους, ἡ Σιβηρία διακρίνεται εἰς τὸ Δυτικὸν βαθύπεδον, τὴν Κεντρικὴν ὄρεινὴν χώραν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν ὄρεινὴν χώραν. Μεγαλύτεραι δὲ διαφοραὶ τῆς χώρας διακρίνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., προερχόμεναι ἐκ τοῦ κλίματος. Πρὸς Β., ὅπως καὶ εἰς τὴν Βόρειον Εὐρώπην, ἐπικρατεῖ ἡ τούνδρα· ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ τάϊγα, δηλαδή ἡ ἀπέραντος δασικὴ ζώνη, τέλος δὲ πρὸς Ν. ἡ ζώνη τῶν

στεππών. Αἱ στέππαι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας εἶναι ἀπὸ «μαύ-
ρην γῆν», καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος μετεβλή-
θησαν εἰς περιοχὴν γεωργικὴν καὶ κτηνοτροφικὴν. Αὕτη, ὅταν
ἐπεκταθῇ ἡ καλλιέργεια, δύναται νὰ διαθρέψῃ δεκαπλάσιον
πληθυσμὸν ἀπὸ τὸν σημερινόν.

Κάτοικοι καὶ προϊόντα. — Ἐκ τῶν 11 ἑκατομμυρίων κατοί-
κων, τὰ 10 ἑκατομ. εἶναι Ρῶσοι, οἱ δὲ λοιποὶ εἶναι Ἰθαγενεῖς
μογγολικῆς καταγωγῆς. Πλὴν τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτρο-
φίας, εἰς τὰ ἄλλα μέρη οἱ κάτοικοι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας ἐκμε-
ταλλεύονται τὴν ξυλείαν τῶν δασῶν ἢ κυνηγοῦν τριχωτὰ ζῶα
διὰ τὸ δέρμα τῶν (κουνάβια, σαμούρια, ἁλώπεκας κ. ἄ.). Διὰ
τοῦτο τὰ προϊόντα τῆς Σιβηρίας εἶναι **ξυλεία, σιτηρά, ὠά, βού-
τυρον, κρέατα καὶ δέρματα.** Ἡ κυρία ἀρτηρία τῆς συγκοινωνίας
εἰς τὴν ἄχανῃ αὐτὴν ἔκτασιν εἶναι ὁ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος.
Παρὰ τοῦτον εὐρίσκονται καὶ αἱ κύριαι πόλεις : ἡ νέα πόλις καὶ
πρωτεύουσα **Νόβο Σιβίρσκη** (275), ἡ ἀγορὰ τῶν σιτηρῶν **Ὁμσκη**
καὶ ἡ ἀγορὰ τῶν δερμάτων **Ἰρκούτσκη.** Ἡ τελευταία εὐρίσκε-
ται πλησίον τῆς λίμνης **Βαϊκάλης** (33.000 τετρ. χιλιόμε., ἴση μὲ
τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν), ἡ ὁποία εἶναι ἡ βαθυτέρα ὅλων
τῶν λιμνῶν τῆς Γῆς καὶ τῆς ὁποίας ὁ πυθμὴν φθάνει 1.313 μέτρα
ὕπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ
τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν εὐρίσκεται ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις
Τόμσκη, εἰς τὴν ὁποίαν ἄγει διακλάδωσις τῆς γραμμῆς. Οἱ με-
γάλοι ποταμοὶ ὀλίγην χρησιμότητα ἔχουν διὰ τὴν συγκοινωνίαν,
διότι ἐκβάλλουν εἰς τὸν Παγωμένον ὠκεανόν, καὶ ἐκτὸς τούτου
εἶναι τοὺς περισσοτέρους μῆνας παγωμένοι. Κατὰ τὸν χειμῶνα
χρησιμεύουν μόνον ὡς καλύτεραι ὁδοὶ διὰ τὰ ἔλκυθρα.

Ἀσκήσεις. — 1. Ποία ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας τῆς πατρίδος
σου μεταξὺ τοῦ ψυχροτέρου καὶ τοῦ θερμότερου μηνὸς τοῦ ἔτους ; —
2. Σύγκρινε τὸν ψυχρότερον μῆνα τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν ψυχρότερον
τῆς Σιβηρίας. — 3. Εἰς ποίαν εὐρωπαϊκὴν χώραν ὑπάρχει ἡ μαύρη
γῆ ; — 4. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ τὴν Μόσχαν εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ διὰ
τοῦ σιβηρικοῦ σιδηροδρόμου, ἀναφέρων τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πόλεις.

Πίναξ 6. Σιβηρία καὶ Ρωσικὴ Ἄνω Ἀνατολή.

Χώρα	Ἐπιφάνεια εἰς τετρ. χιλμ. κατὰ χιλ.	Κάτοικοι εἰς χιλ.	Πληθυσμ. πληθυσμ.	Πρωτεύουσai καὶ σπουδ. πόλεις μὲ τὸν πληθ. εἰς χιλ.	Σπουδαιό- τατα προϊ- όντα
Σιβηρία	9.900	9.400	1	Νόβο-Σιβίρ- σκη (275) ᾽Ομσκη (175) Ἰρκούτσκη (125) Χαβαρόβσκη (50) Βλαδιβοστόκ (160)	Ξυλεία σιτηρὰ δέρματα
Ἄνω Ἀνα- τολή	2.500	1.800	0,7		

6. ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

(Ἡ ΤΟΥΡΑΝ)

Γενικά. — Νοτιοδυτικῶς τῆς Σιβηρίας, μέχρι τῆς Ἀριανῆς καὶ τῆς Κασπίας, ἐκτείνεται τὸ μέγα βαθύπεδον **Τουράν**. Τὰ ἐκ τοῦ Παμίρ καὶ τῶν ὀρέων Τιέν-Σάν ὕδατα σχηματίζουν τοὺς ποταμοὺς Ἀμού-Ντάρια (πάλαι ᾽Ωξος) καὶ Σὺρ-Ντάρια (πάλαι Ἰαξάρτης), οἱ ὅποιοι ἐκβάλλουν εἰς τὴν μεγάλην λίμνην Ἀράλην. Ἄλλοτε τὸ βαθύπεδον τοῦτο ἦτο μεγάλη μεσόγειος θά-

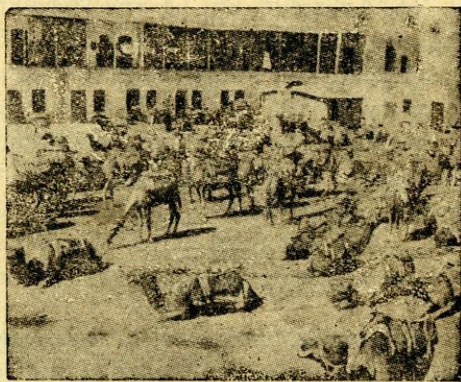
51. Καλύβη Κιργησιῶν εἰς τὸ
κεντρικὸν Παμίρ.

λάσσα, τῆς ὁποίας λείψανα εἶναι ἡ Κασπία καὶ ἡ Ἀράλιν λίμνη. Ἡ Κασπία θάλασσα, λόγῳ μεγάλης ἐξατμίσεως τῶν ὑδάτων τῆς, μικραίνει σὺν τῷ χρόνῳ διαρκῶς. Διὰ τοῦτο ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εὐρίσκεται 26 μέτρα ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Κλίμα καὶ βλάστησις. —

Ἐξ αἰτίας τῆς ἀποστάσεως τῆς χώρας ταύτης ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς, ἐπικρατεῖ τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα, τοῦ ὁποίου ἡ δριμύτης αὐξάνει βαθμηδὸν πρὸς ΝΑ. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν διεύθυνσιν ταύτην παρατάσσονται **χλοερὰ στέππη**, **άλμυρὰ στέππη** καὶ **ἐρημος**.

Λαοὶ καὶ οἰκῆσεις. — Οἱ Κιργήσιοι καὶ οἱ Τουρκομάνοι (μογγολικῆς καταγωγῆς), οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν χώραν αὐτὴν, εἶναι νομάδες, ζῶντες ἐκ τῆς κτηνοτροφίας. Ἐν μέσῳ τῆς νοτιοανατολικῆς ἐρήμου, ἕνεκα τῆς ροῆς τῶν ποταμῶν, ἀνέκαθεν ὑπῆρχον ὁάσεις. Ἐδῶ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν αἱ χῶραι Βακτριανὴ καὶ Σογδιανή, τὰς ὁποίας εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Ἀργότερον ὁλόκληρος ἡ περιοχὴ τῶν ποταμῶν κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ σήμερον λέγεται **Τουρκεστάν** (χώρα τῶν Τούρκων). Ὁμοιάζει, τόσον κατὰ τὰς στέππας, ὅσον καὶ κατὰ τοὺς κατοίκους της, πρὸς τὰς ἐρημικὰς χώρας τῆς Πρόσω Ἀσίας. Τὰ ἐκ τῶν ὁρέων ὕδατα χρησιμοποιοῦνται σήμερον διὰ τὴν καλλιέργειαν σιτηρῶν, ὀπωρῶν καὶ ἰδίᾳ βάμβακος. Ἀπὸ παλαιοὺς χρόνους ὑπάρχουν πόλεις, κείμεναι πρὸς τὰ ὄρη. Ἡ **Τασκένδη** (460), τὴν ὁποίαν συνδέει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν, εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας. Εἰς τὴν λεκάνην τῆς Φεργάνας, κάτω ἀπὸ τὸ Παμίρ, εὐρίσκεται τὸ τέρμα τῶν σιδηροδρόμων, ὅπου καταλήγουν καὶ τὰ καραβάνια τῆς Ὑψηλῆς Ἀσίας. Ἡ **Σαμαρκάνδη** (100), ἡ ἄλλοτε ἔδρα τοῦ Ταμερλάνου, τοῦ βασιλέως τῶν Μογγόλων, ἔχει λαμπρὰ τζαμιά· ὁ ἀνατολικὸς ἀρχαῖος ρυθμὸς τῶν οἰκοδομῶν τούτων ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸν νέον εὐρωπαϊκόν. Ἡ **Βουχάρα** (75), ἡ **Χίβα** (30) καὶ ἡ **Μερβ** εὐρίσκονται εἰς ποταμίους ὁάσεις. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Τουράν φθάνει τὰ

52. Στάθμευσις καραβανίου μεταφέροντος ἐμπορεύματα, εἰς ξενῶνα τοῦ ρωσικοῦ Τουρκεστάν.

15 ἑκατομμύρια. Σπουδαία εἶναι διὰ τὴν Ρωσίαν ἡ κτήσις τοῦ Τουρκεστάν, διότι διὰ ταύτης ἡ Ρωσία πλησιάζει τὴν Βρετανικὴν κτῆσιν τῶν Ἰνδιῶν. Κόρια προϊόντα αὐτοῦ εἶναι ὁ βάμβαξ καὶ τὸ ἔριον.

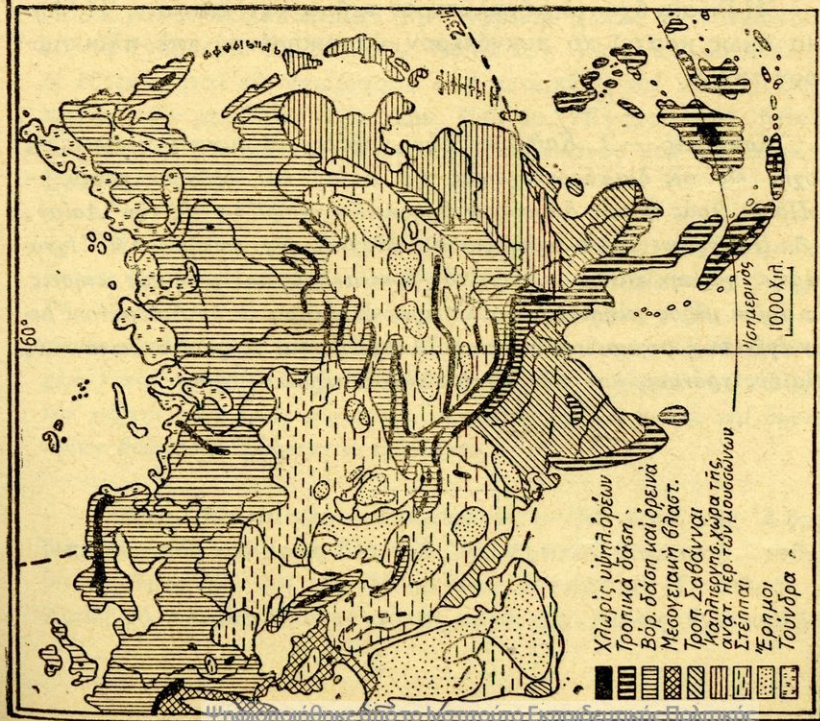
Ἀσκήσεις. — 1. Κατάταξε τὰς πόλεις τοῦ Τουράν κατὰ τὸ μέγεθος. — 2. Ταξίδευσσε ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ διὰ τοῦ Βατοῦμ καὶ τοῦ Βακοῦ εἰς τὴν Τασκένδην μὲ ἐπιστροφὴν διὰ Μόσχας.

57 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

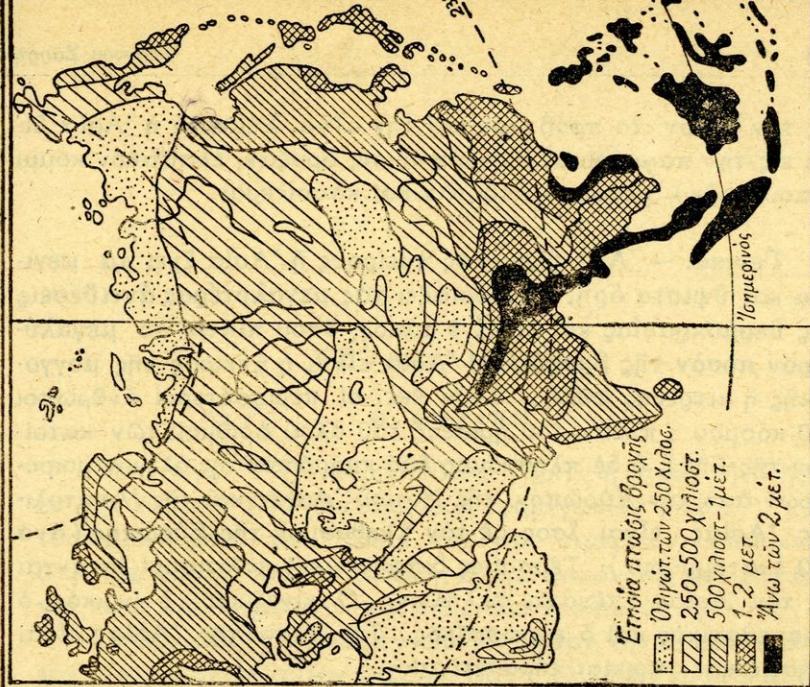
Ἡ σημασία τῆς θέσεως. — Ἡ Εὐρώπη εἶναι στενὰ ἡνωμένη μὲ τὴν Ἀσίαν καὶ αἱ δύο αὐταὶ ἡπείροι ἔχουν μεταξύ των πολλοὺς κοινούς γεωγραφικοὺς χαρακτηῖρας. Αἱ τοῦνδραι, τὰ δάση, τὰ βαθύπεδα καὶ αἱ στέππαι τῆς ΒΑ. Εὐρώπης συνεχίζονται καὶ πέραν τῶν Οὐραλίων ὀρέων, τὰ δὲ εὐρωπαϊκὰ πτωχοσιγενῇ ὄρῃ προεκτείνονται μὲ βραχείας διακοπὰς διὰ τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν, ὅπου καὶ φθάνουν εἰς τὴν μεγαλύτεραν αὐτῶν ἀνάπτυξιν κατ' ἑκτασιν καὶ ὕψος. Διὰ τοῦς λόγους αὐτοὺς πολλοὶ ὀνομάζουν τὰς δύο αὐτὰς ἡπείρους μὲ τὸ ὄνομα Εὐρασία. Αἱ ὀροσεIRAΙ τῆς Ἰνδοκίνας προεκτείνονται διὰ τῶν Ἰνδικῶν νήσων εἰς τὴν Αὐστραλίαν, αἱ δὲ ὀροσεIRAΙ τῆς Ἀνατολικῆς Σιβηρίας συνεχίζονται εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

Ἡ Ἀσία ἔχει καὶ μὲ τὴν Ἀφρικὴν κοινὸν χαρακτηῖρα, τὰς ἐρήμους. Ἡ μεγάλη ἐρημικὴ ζώνη, ἥ ὁποία ἐκ τῆς Ἀραβίας, τῆς Ἀριανῆς καὶ τοῦ Τουρκεστάν φθάνει μέχρι τῆς Μογγολίας, εἶναι ὡς συνέχεια τῆς μεγάλης ἐρήμου τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Σαχάρας. Ἡ κεντρικὴ αὕτη θέσις εἰς τὸν κόσμον ἐξηγεῖ τὰς διαφόρους ἐπιδράσεις, αἱ ὁποῖαι προήλθον ἐκ τῆς Ἀσίας. Πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀφρικὴν κατ' ἐπανάληψιν ἐπέδραμον νομαδικοὶ λαοί, πιθανῶς δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν μεταναστεύσει ἀπὸ τὴν Ἀσίαν.

Θρησκεία, πολιτισμός, πλοῦτος. — Ὅλαι αἱ κύριαι θρησκεῖαι τοῦ κόσμου, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πολλὰ ἑκατομμύρια πιστῶν, ὁ βραχμανισμός, ὁ βουδδισμός, ὁ Ἰουδαϊσμός, ὁ χριστιανισμός καὶ ὁ μωαμεθανισμός, ἐγεννήθησαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἡ Πρόσω Ἀσία, αἱ Ἰνδαὶ καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία εἶναι ἡ πατρίς τῶν παλαιωτάτων πολιτισμῶν, οἱ ὁποῖοι πολλὰ προσέφερον εἰς τὸν κόσμον καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ Εὐρώπη μετεφύτευσεν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν τὰ σιτηρά της, πολλὰ πολύτιμα ὀπωρικά, τὴν ἄμπελον, προσέτι δὲ παρέλαβε τὰ περισσότερα οἰκιακὰ ζῶα,

53. Χάρτης της κλιματικής της 'Ασίας.

54. Ετήσια πτώσις βροχής εις την 'Ασίαν.

ὡς τὸν ἵππον, τὸ πρόβατον καὶ τὴν αἶγα. Σήμερον ἡ Ἀσία δι-
δει εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν τέιον, ὄρουσαν, ἐλαστικὸν κόμμι
(καουτσούκ), μέταξαν, γιοῦτιαν καὶ κασσίτερον.

Γενικά. — Ἀπὸ ὅλας τὰς ἡπείρους ἡ Ἀσία ἔχει τὰ μέγι-
στα καὶ ὕψιστα ὄρη, παρουσιάζει τὰς μεγαλυτέρας ἀντιθέσεις
τῆς θερμοκρασίας καὶ εἶναι ὁ τόπος, ὅπου πίπτει τὸ μεγαλύ-
τερον ποσὸν τῆς βροχῆς. Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ ἡπειρος τῆς μογγο-
λικῆς ἢ κυτρίνης φυλῆς. Ζοῦν ἐκεῖ οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι
τοῦ κόσμου (πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν κατοί-
κων τῆς Γῆς), ὁ δὲ πληθυσμὸς δύο τμημάτων της ὀλίγον μικρο-
τέρων ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, τῆς Νοτίου Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολι-
κῆς Ἀσίας, εἶναι ἴσος μὲ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης (ἀνὰ
500 ἑκατομύρια). Τέσσαρες διαφορετικοὶ πολιτισμοὶ ἴστανται
εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπέναντι ἀλλήλων. Ὁ κινεζικὸς, ὁ Ἰνδικός, ὁ
μωαμεθανικὸς καὶ ὁ εὐρωπαϊκός. Τὸ ἥμισυ τῆς Ἀσίας εἶναι
κτήσεις καὶ ἀποικίαι εὐρωπαϊκαί.

Ἡ Ρωσία ἔχει τὸ μεγαλύτερον τμήμα κατ' ἑκτασιν. Ἡ Ἀγ-
γλία ὅμως κρατεῖ τὸ πυκνότερον κατοικημένον καὶ πλουσιώ-
τερον τμήμα.

Ἀσκήσεις. — 1. Καθόρισε τὴν μεγάλην ἢ μικρὰν πᾶσιν τῆς
βροχῆς εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Ἀσίας, καὶ ἐξήγησε τοῦτο. —
2. Ποίας ἱερὰς θέσεις διαφόρων θρησκειῶν γνωρίζεις εἰς τὴν Ἀσίαν;
— 3. Περιέγραψε τὰ γνωρίσματα τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. — 4. Ἰχνο-
γράφησε χάρτην καὶ χρωμάτισε τὰς βρετανικὰς καὶ ρωσικὰς κτήσεις.
Εἰς ποῖον μέρος πλησιάζουν πολὺ πρὸς ἀλλήλας; — 5. Διὰ ποίων με-
ρῶν ἐγένετο ἡ συγκοινωνία Ἀπὸ Ἀνατολῆς καὶ Εὐρώπης κατὰ τοὺς
παλαιοὺς χρόνους, καὶ πῶς γίνεται εὐκολώτερον σήμερον;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η ΑΦΡΙΚΗ

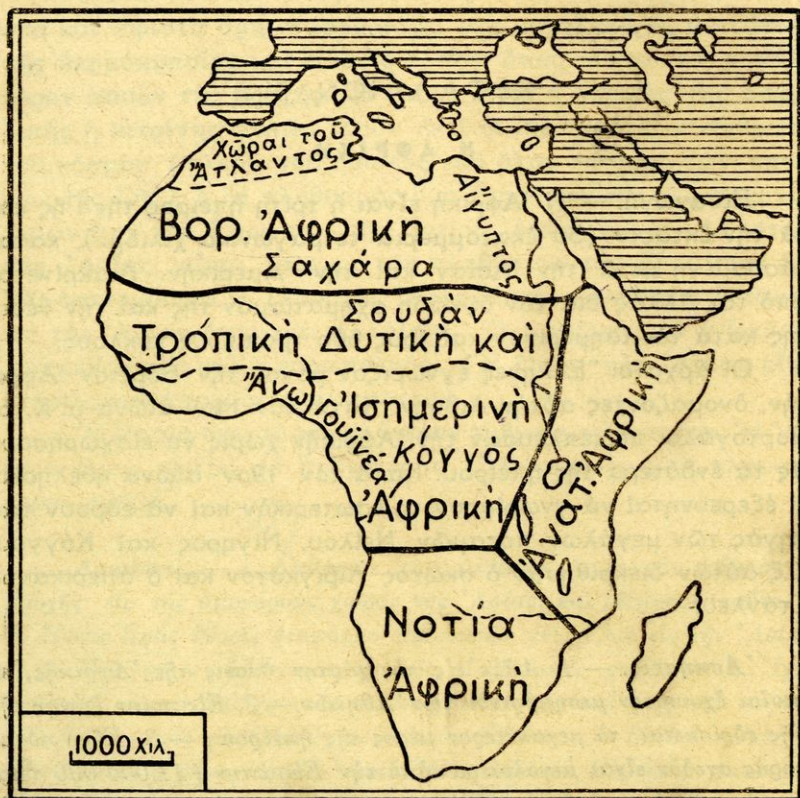
Εἰσαγωγή. — Ἡ Ἀφρική εἶναι ἡ τρίτη ἡπειρος τῆς Γῆς κατὰ τὴν ἑκτασιν (30 ἑκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμε.), κατατασσομένη μετὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν. Διακρίνεται ἀπὸ τὰς ἄλλας διὰ τὸν ὀγκώδη σχηματισμὸν τῆς καὶ τὴν θέσιν τῆς κατὰ τὸν ἰσημερινὸν καὶ τοὺς δύο τροπικοὺς κύκλους.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐγνώριζον μόνον τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, ὀνομάζοντες αὐτὴν Λιβύην. Κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα μ. Χ. οἱ Πορτογάλοι περιέπλευσαν τὴν Ἀφρικὴν χωρὶς νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἡπείρου. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἠθέλησαν οἱ ἔξερευνηταὶ νὰ γνωρίσουν τὸ ἐσωτερικὸν καὶ νὰ εὕρουν τὰς πηγὰς τῶν μεγάλων ποταμῶν Νείλου, Νιγηρος καὶ Κόγγου. Ἐξ αὐτῶν διεκρίθησαν ὁ σκῶτος Λίβινγκστον καὶ ὁ ἀμερικανὸς Στάνλεϋ.

Ἀσκήσεις. — 1. Δεῖξε εἰς τὸν χάρτην θέσεις τῆς Ἀφρικῆς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὸν μεσημβρινὸν τῶν Ἀθηνῶν. — 2. Εἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς εὐρίσκεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἡπείρου; — 3. Εὐρὲ πόσας φορὰς σχεδὸν εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην (11.000.000 τετρ. χλμ.) καὶ πόσας ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (130.000 τ. χλμ.). — 4. Εὐρὲ εἰς τὸν χάρτην τοὺς τρεῖς μεγίστους ποταμοὺς τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὅρισε εἰς ποίαν θάλασσαν ἢ ὠκεανὸν ἐκβάλλουν.

Ὅρια, διαστάσεις καὶ διαίρεσις. — Τὰ ὅρια τῆς Ἀφρικῆς διακρίνονται καθαρῶς διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ὁ ἰσθμὸς τοῦ Σουέζ, ὁ ὁποῖος ἤνωνεν αὐτὴν μετὰ τῆς Ἀσίας, ἔχει κοπῇ ὑπὸ

διώρυγος ἀπὸ τοῦ 1869. Αἱ μεγαλύτεραι διαστάσεις της εἶναι αἱ ἐξῆς : 8.100 χιλιόμετρα ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου **Λευκοῦ** (ἐν τῇ Μεσογείῳ) μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν **Βελονῶν**, τοῦ νοτιωτάτου τῆς Ἀφρικῆς, καὶ 7.500 χιλίμ. ἀπὸ τοῦ δυτικωτάτου ἀκρω-

55. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀφρικῆς.

τηρίου **Πρασίνου** μέχρι τοῦ ἀνατολικωτάτου **Γουαρδαφού**.

Τὴν Ἀφρικὴν δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρα τμήματα, τὰ ἐξῆς : 1) Βόρειος Ἀφρικὴ, 2) Τροπικὴ Ἀφρικὴ, 3) Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ καὶ 4) Νότιος Ἀφρικὴ.

60

ω) 1. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

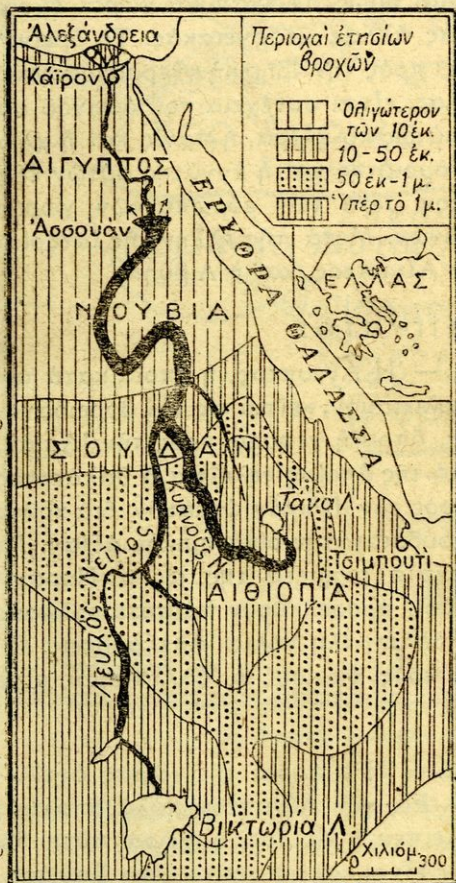
Γενικά. — Ἡ Βόρειος Ἀφρική περιλαμβάνει τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι βρέχονται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, καὶ τὴν ἔρημον Σαχάραν. Τὰ ἀφρικανικὰ παράλια τῆς Μεσογείου δὲν ἔχουν τὸν πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, τὸν ὁποῖον παρουσιάζουν τὰ εὐρωπαϊκὰ, αἱ βόρειαι ὅμως ἀφρικανικαὶ χώραι ἔχουν πολλὰς ὁμοιότητας πρὸς τὰς ἄλλας μεσογειακάς. Τὸ ὄρεινόν σύστημα, τὸ ὁποῖον πλησιάζει πρὸς τὴν Ἰβηρικὴν χερσόνησον καὶ τὴν Σικελίαν, δηλαδή ὁ Ἄτλας, εἶναι συνέχεια τοῦ ὄρεινου συστήματος τῆς Εὐρώπης· ὡσαύτως τὸ κλίμα, ἡ πανὶς καὶ ἡ χλωρίς εἶναι ὅμοια. Ἡ τοιαύτη ὁμοιότης καὶ ἡ ἐγγύτης αὐτῶν ἐξηγοῦν τὸν ἱστορικὸν σύνδεσμον μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Μετὰ τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας συνδέονται κατ' ἐξοχὴν ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Λιβύη.

Α'. ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Θέσις καὶ σπουδαιότης. — Ἡ Αἴγυπτος, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἶχε μεγάλον πολιτισμόν, κεῖται εἰς τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ἡ γέφυρα πρὸς τὴν Ἀσίαν. Συγχρόνως εἶναι ἡ χώρα, διὰ τῆς ὁποίας τελεῖται ὁ θαλάσσιος πλοῦς ἀπὸ τὴν Μεσόγειον πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν· διὰ τοῦτο ἡ διώρυξ τοῦ Σουεῦζ ἔχει σπουδαιότητα τὴν οἰκονομικὴν ἀξίαν. Τὰ πολυάριθμα καὶ μεγάλα ἀρχαῖα μνημεῖα τῆς, ὡς αἱ Πυραμίδες, ἡ Σφίγξ, οἱ πελώριοι Ναοί, προσελκύουν πάντοτε πολλοὺς εὐρωπαίους περιηγητάς. Ἡ δὲ μεγάλη πόλις Ἀλεξάνδρεια ἐνθυμίζει τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἑλληνισμὸς εἶχε διαδοθῇ εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ὁ Νεῖλος καὶ τὸ κλίμα. — Ἡ εὐφορία τῆς χώρας ὀφείλεται εἰς τὸν ποταμὸν Νεῖλον. Εἰς τὴν Αἴγυπτον πολὺ σπανίως βρέχει, καὶ διὰ τοῦτο, ἂν ἔλειπεν ὁ Νεῖλος, ἡ χώρα αὕτη θὰ ἦτο ὀλόκληρος ἔρημος, ὅπως εἶναι καὶ ἡ παρακειμένη Σαχάρα. Τοιουτοτρόπως, ἡ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτιζομένη ἔκτασις ὁμοιάζει πρὸς γιγαντιαίαν ὄασιν, διότι πέραν τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ὑψώνονται ἀπότομα οἱ ἐρυθρωποῖ

ἢ κίτρινοι βράχοι τῶν ἐρήμων. Ὁ Νεῖλος, ὁ μακρότατος ποταμός τῆς Γῆς (μήκους 6.500 χλμ.), λαμβάνει ἀπὸ τὰς λίμνας τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, καὶ ἰδίως ἀπὸ τὴν βροχεράν περιοχὴν τῆς Αἰθιοπίας, τόσον πολὺ ὕδωρ, ὥστε διέρχεται ὅλην τὴν Ἐρημὸν κατὰ πλάτος, χωρὶς νὰ ἔχη κανένα παραπόταμον. Ὁ μακρότερος βραχίων του, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῶν λιμνῶν, λέγεται Λευ-

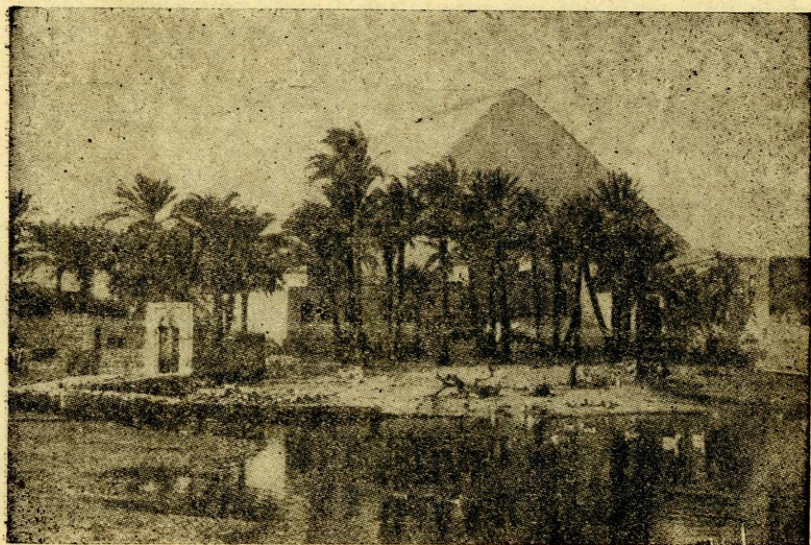
56. Ἡ ἐτησίως κατερχομένη ποσότης τῶν ὑδάτων τοῦ Νεῖλου μέχρι τοῦ Ἀσσουάν, καὶ ἡ διατρηομένη κατὰ τὸν ὑπόλοιπον ροὴν αὐτοῦ.

κὸς Νεῖλος, ὁ δὲ ἐκ τῆς Αἰθιοπίας Κυανοῦς Νεῖλος. Ὁ Κυανοῦς ἔχει μεγάλην ποσότητα ὑδάτων, ὅταν πίπτουν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν ἀπὸ τὸν Ἰούνιον αἱ μεγάλαι βροχαί, αἱ ὁποῖαι διαρκοῦν ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας. Τότε ὁ Νεῖλος ὑψώνεται μέχρις 7 μέτρων, ὅποτε πλημμυρεῖ ἀπὸ τὸν Ἰούλιον ἕως τὸν Ὀκτώβριον καὶ λιπαίνει τὰ χαμηλὰ μέρη τῆς κοιλάδος. Πρὸς τὰς ἐκβολὰς του σχηματίζεται τὸ μέγα καὶ εὐφορώτατον Δέλτα, ἴσον κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν πρὸς τὴν Πελοπόννησον.

Τὸ Αἰγυπτιακὸν κράτος. — Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἀνεξάρτητον κράτος, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐπιφάνειαν 1 ἑκατομ. τετρ. χλμ., ἐκ τῆς ὁποίας ὁμως κατοικοῦνται μόνον αἱ 35.000 τετραγων. χιλόμετρα, δηλαδή ἡ πα-

ραποτάμιος λωρίς καὶ τὸ Δέλτα. Εἰς τὴν ὅασιν ταύτην, ἡ ὁποία εἶναι ἴση πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, ζοῦν 16 ἑκατομμύρια κάτοικοι. Τοιουτοτρόπως, ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ φθάνει σχεδὸν τοὺς 400 κατοίκους κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον. ω)

ω) **Κάτοικοι.** — Ἰθαγενεῖς κάτοικοι εἶναι οἱ **Φελλάχοι** (δηλαδὴ γεωργοί), κατοικοῦντες εἰς τὰ χωρία καὶ ἔχοντες θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν· ζοῦν εἰς πιωχὰς καλύβας, τὰς ὁποίας

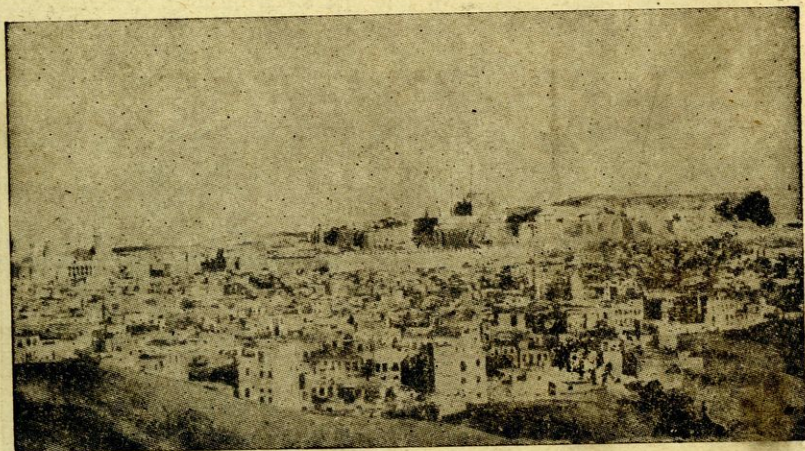

57. Χωρίον Φελλάχων καὶ φοινικόδενδρα παρὰ τὴν πυραμίδα τοῦ Χέοπος (ὕψους 137 μ.).

κατασκευάζουν ἀπὸ λάσπην τοῦ Νείλου. Ὅσοι κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις εἶναι ἐν μέρει χριστιανοὶ μονοφυσίται καὶ ὀνομάζονται Κόπται. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν οἱ μωαμεθανοὶ Ἀραβες, ἐνῶ Εὐρωπαῖοι ζοῦν ἐκεῖ περὶ τὰς 400.000, ἐκ τῶν ὁποίων 100.000 εἶναι Ἕλληνες.

Πόλεις. — Πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου εἶναι τὸ Κάιρον (1.100) εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα, ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀφρικῆς. Ἔχει ὄψιν ἀνατολικῆς πόλεως, μὲ τὰ τετρακόσια τζαμιά

του καὶ τοὺς πολυαριθμοὺς μιναρέδες, οἱ ὅποιοι ἐξέχουν ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους στέγας τῶν οἰκιῶν. Σιδηρόδρομος καὶ διώρυξ ἐνώνουν τὸ Κάιρον μὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν (600), τὸν μεγάλου-τερον λιμένα τῆς Αἰγύπτου. Τὸ κτίσμα τοῦτο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἦτο περίφημον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους διὰ τὴν ἐκεῖ πλουσίαν βιβλιοθήκην. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὑπῆρξε μίᾳ τῶν πρώτων πόλεων τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, μετὰ τὴν Ρώμην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ Εὐρωπαῖοι, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν ἐκεῖ σήμερον (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ Ἕλληνες, ὑπὸ ὀρθόδοξον Πατριάρχην), δίδουν εἰς αὐτὴν ὄψιν εὐρωπαϊ-

58. Κάιρον. Γενικὴ ἄποψις.

κῆς πόλεως. Διὰ τοὺς Ἀγγλοὺς πολύτιμος εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ (μήκους 160 χιλιομέτρων), τὴν ὁποίαν ἤνοιξεν ὁ Γάλλος Λεσέψ ἀπὸ τοῦ 1859-1867. Αἱ πόλεις Πόρτ Σάϊντ καὶ Σουέξ εἶναι σπουδαιότατα ἄκρα τῆς διώρυγος. Ἡ Δαμιέττη καὶ ἡ Ροζέττη εὐρίσκονται εἰς τὰ δύο στόμια τοῦ Νείλου. Ἄλλαι πόλεις εἰς τὸ δέλτα εἶναι ἡ Τάντα, τὸ Ζαγαζίκ καὶ ἡ Μανσουρά.

Ἀπομεμακρυσμένη ὄασις, πρὸς Δ., εἰς τὴν Λιβυκὴν ἔρημον, εἶναι ἡ Σιβιά, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχε τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀμμωνος Διός. Ἀπὸ ταύτην ἐξάγονται σήμερον πολλοὶ χουρμάδες.

Ἡ γεωργία. — Πρὶν ἔλθουν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν Αἴγυπτον, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 19ου αἰῶνος, οἱ Φελλάχοι δὲν ἐγνώριζον νὰ καλλιεργοῦν τὸ ἔδαφος ἐντατικῶς. Οἱ Ἕλληνες ἐγκατέστησαν μεγάλα ὕδατοφράγματα παρὰ τὸ Ἀσουάν (μῆκους 2 χιλιομ.) καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ὅπως συγκρατεῖται τὸ ὕδωρ διὰ ἀρδευτικῶν διωρύγων διακλαδίζεται τοῦτο εἰς τὰς πεδιάδας χωρὶς ποτὲ νὰ διακόπτεται. Ἡ συνεχὴς ἄρδευσις καὶ τὸ διαρκὲς ξηρὸν

59. Ἐμπορικὴ ὁδὸς ἀραβικῆς συνοικίας εἰς τὸ Κάιρον.

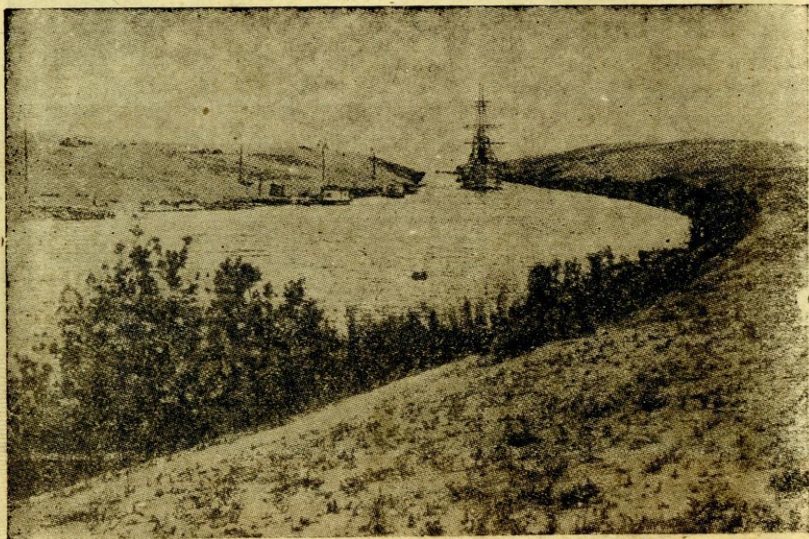
κλίμα ἐπιτρέπουν νὰ γίνωνται συγκομιδαὶ κατ' ἔτος τρεῖς φορές ἢ καὶ περισσοτέρας.

Αἱ καλλιέργειαι εἶναι δύο κατηγοριῶν. Αἱ μὲν προορίζονται διὰ τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν (σῖτος, κριθή, ἀραβόσιτος, ὄρυζα, μπιζέλια, φακαί, κρίμμυα, πεπόνια), αἱ δὲ ἄλλαι προορίζονται διὰ τὴν ἐξαγωγὴν (ζαχαροκάλαμον καὶ ἰδίᾳ βάμβαξ). Ὁ βάμβαξ εἶναι ἐξαιρετικῆς ποιότητος καὶ ἀγοράζεται ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας.

Ἡ κτηνοτροφία. — Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀσήμαντος ἐνε-

κα τῆς σπανιότητος τῶν λειμῶνων· τρέφονται ὅμως ὄνοι, χρήσιμοι διὰ τὴν μεταφοράν, καὶ βούβαλοι, χρήσιμοι διὰ τὴν ἄρωσιν. Ὑπάρχουν προσέτι πολλὰ πτηνά, Ἰνδιάνοι καὶ ὄρνιθες, τῶν ὁποίων τὰ ὠὰ δίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον πρὸς ἐξαγωγήν.

Ἡ βιομηχανία. — Εἰς ὅρυκτά ἡ Αἴγυπτος εἶναι πτωχή· ἡ βιομηχανία περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ βάμβακος, εἰς τὴν κατασκευὴν ζαχάρεως ἐκ τοῦ ζαχαροκαλάμου, καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν σιγαρέττων. Ὁ καπνὸς εἰσάγεται ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, διότι εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲν καλλιεργεῖται.

60. Ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.

Ἡ συγκοινωνία. — Αὕτη ἐκτελεῖται διὰ τοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Μακρὰ γραμμή, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀκολουθεῖ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ ἀνερχομένη εἰς τὴν Νουβίαν.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν Αἰγύπτῳ. — Εἰς τὰς μεγάλας καὶ μικρὰς πόλεις τῆς Αἰγύπτου ζοῦν περὶ τὰς 100.000 Ἑλληνες, οἱ ὅποιοι πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόοδον τῆς χώρας. Ἀποτε-

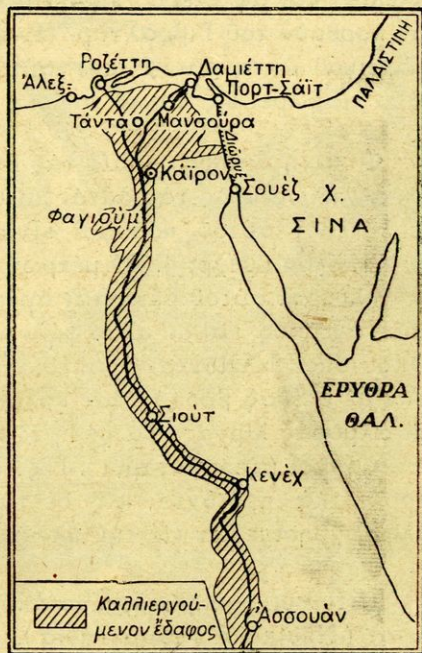
λουν παροικίας ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑλληνος Πατριάρχου, ἀσχολούμενοι μὲ τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, τὴν βιομηχανίαν τῶν σιγαρέττων, τὸ ἐμπόριον κ. τ. λ. Ἔχουν ἰδρύσει ἐνταῦθα διάφορα φιλανθρωπικά καὶ ἐκπαιδευτικά καταστήματα, καὶ πολ- λάκις μὲ χρήματα ἐφάνησαν εὐεργέται εἰς ἐθνικὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος. Αἱ μεγαλύτεραι κοινότητες εἶναι εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, αἱ ὅποσαι ἔχουν πολλὰς ἑλληνικὰς ἐκ- κλησίας, ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ σωματεῖα. Ἡ Ἑλλάς ἔ- χει ζωηρὸν ἐμπόριον μὲ τὴν Αἴγυπτον. Ἀπ' αὐτὴν ἔρχον- ται εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλὴ ὄρυζα, βαμβακόσπορος, λα- χανικά, γεώμηλα, σιγάμι καὶ δέρματα. Ἐκεῖ δὲ στέλλον- ται σταφυλαί, ἀμύγδαλα, σά- πων, κονιάκ, μαστίχα καὶ χη- μικά λιπάσματα.

Β'. ΛΙΒΥΗ

Λιβύη σήμερον λέγεται ἡ ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος χώ- ρα, ἡ ὁποία ὑπήγετο εἰς τὴν Ἰταλίαν. Διαιρεῖται εἰς τὴν Τριπολίτιδα, ἡ ὁποία εἶναι χαμηλὴ καὶ ἄνυδρος, γεμά- τη ἀπὸ ἐρήμους, καὶ εἰς τὴν χερσόνησον Κυρηναϊκὴν αὐ- τη, ἐπεὶδὴ εἶναι ὁροπέδιον,

λαμβάνει περισσότερας βροχὰς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους.

Ἡ Τριπολίτις κατοικεῖται ἀραιῶς εἰς τὰ παράλια καὶ εἰς πολ- λὰς ὁάσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Τρίπο- λις (85), ἀρχὴ καραβανίων διὰ τὴν Σαχάραν καὶ τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς. Εἰς τὴν Κυρηναϊκὴν, ἡ ὁποία πάλαι ἦτο ἑλληνικὴ ἀποικία (δωρικὴ), πόλεις σήμερον εἶναι ἡ Βεγγάζη (45) καὶ ἡ Δέρνα. Εἰς τὰ παράλια ταῦτα ὑπάρχουν πολλοὶ σπόγγοι, τοὺς

61. Καλλιέργεια βάμβακος ἐν Αἰγύπτῳ.

ὁποίους ἀλιεύουν Ἕλληνες σπογγαλιεῖς (ἰδίως Δωδεκανήσιοι).

Οἱ Ἰταλοὶ ἔχουν κατασκευάσει ὁδοὺς διὰ μέσου τῆς Ἑρμούου μέχρι τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν διὰ λόγους στρατιωτικούς.

Γ'. Αἱ Χῶραι τοῦ Ἀτλαντος

(κοινῶς Μπαρμπάρια)

Θέσις. — Αἱ χῶραι αὗται πλησιάζουν ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὴν Σικελίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὴν Πυρηναικὴν χερσόνησον παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ. Ἐκεῖθεν βρέχονται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ μετ' αὐτῶν συνορεύουσα Ἑρμῶος Σαχάρα εἰσχωρεῖ εἰς πολλὰ σημεῖα τῶν χωρῶν τούτων.

Φυσικὴ ἁποψις. — Εἰς τὰς δυτικώτερας χώρας ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὰς ἀκτὰς αἱ ὀροσειραὶ τοῦ Ἀτλαντος. Αἱ ὑψηλότεραι αὐτοῦ κορυφαὶ εἶναι εἰς τὴν δυτικωτέραν χώραν, τὸ Μαρόκον (μέχρι 4.500 μέτρων ὕψους). Αἱ πρὸς τὴν θάλασσαν πλευραὶ αὐτοῦ δέχονται ἀρκετὰς βροχὰς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους, καὶ δι' αὐτὸ φύονται εἰς αὐτὰς δάση καὶ λόχμαι. Ὅπου ὅμως κλείονται ὀροπέδια μεταξὺ ὀροσειρῶν, ταῦτα μένουν μὲ ὀλίγας βροχὰς καὶ κατέχονται ἀπὸ στέππας, ἐρήμους καὶ ἀλμυράς λίμνας. Τὰ μέρη τῶν ἐρήμων διασχίζουν πολυάριθμα οὐάδι (ξεροπόταμοι). Εἰς τὰ παράλια εὐδοκιμοῦν ὅλα τὰ μεσογειακὰ προϊόντα, εἰς δὲ τὰς στέππας φύεται ὁ θάμνος *χάλφα*, χρησιμεύων εἰς τὴν πλεκτικὴν καὶ τὴν χαρτοποιίαν.

Κάτοικοι. — Τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν ἐνταῦθα ἀποικιακαὶ χῶραι (Νουμιδία, Μαυρητανία). Σήμερον εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ἰδίαι στέππας ζοῦν Βέρβεροι, ἀρχαῖος χαμιτικὸς λαός, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐχουν θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν, τὸν ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἀραβας, ὅταν οὗτοι εἶχον κατακτήσει τὰς χώρας αὐτάς. Κατοικεῖ ἀκόμη ἐκεῖ καὶ ἀραβικὸς πληθυσμός, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τοῦ 7ου αἰῶνος εἶχεν ἐξαπλωθῇ εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ ἐκεῖθεν πρὸς ἄλλας διευθύνσεις. Οἱ λεγόμενοι Μαῦροι εἶναι καὶ αὐτοὶ Ἀραβες, εἶναι δὲ ἔμποροι καὶ βιομήχανοι, ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατεργασίαν δερμάτων (μαροκινὰ) καὶ λεπτῶν ὕφασμάτων.

62. Όασις εἰς τὴν Ν. Τυνησίαν.

βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν. Κύριοι ὄλων σχεδὸν τῶν χωρῶν τοῦ Ἑλλαντοῦ εἶναι οἱ Γάλλοι, οἱ ὁποῖοι, ἀνερχόμενοι περίπου εἰς 800.000, ἐν μέσῳ ὀλίκοῦ ἐντοπίου πληθυσμοῦ 13 ἑκατομμυρίων, προσπαθοῦν νὰ ἀναπτύξουν τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας δι' ἰδρύσεως σιδηροδρομικῶν καὶ αὐτοκινητικῶν γραμμῶν. Εἰς τὴν ξηρὰν νοτίαν περιοχὴν τοῦ Ἑλλαντοῦ αὐξάνουν μὲ ἀρτεσιανὰ φρέατα καὶ μὲ ὕδατοφράκτας τὰ καλλιεργήσιμα ἐδάφη. Ὅπου εὐρίσκονται μεταλλεῖα, λαμβάνουν ἀξίαν, διότι δὲν εἶναι μακρὰν τῆς Γαλλίας. Τὰ κύρια ἐξαγόμενα προϊόντα εἶναι χάλφα, δέρματα, οἶνος, ἔλαιον καὶ πρῶιμα λαχανικά.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ πόλεις. — Αἱ χώραι τοῦ Ἑλλαντοῦ διακρίνονται εἰς τὴν **Τυνησίαν**, τὴν **Ἀλγερίαν** καὶ τὸ **Μαρόκον** (ἴδε πίνακα 7).

1) Ἡ **Τυνησία** κατέχει τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Κατοικοῦν ἐδῶ καὶ 90.000 Ἰταλοὶ, διότι ἡ χώρα αὕτῃ πλησιάζει πολὺ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἡ παράλιος πόλις **Τύνις** εἶναι ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς χώρας, κειμένη ὅχι μακρὰν τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνας. Τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων τῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσπανοὺς, Ἑβραίους καὶ Ἰταλοὺς. Πολεμικὸς λιμὴν εἶναι ἡ **Μπιζέρτα**.

2) Ἡ **Ἀλγερία** εἶναι ἀποικιακὴ χώρα τῆς Γαλλίας. Αἱ πόλεις **Ὁράν** καὶ **Ἀλγέριον**, εὐρισκόμεναι εἰς τὰς ἀκτὰς αὐτῆς, ἔχουν εὐρωπαϊκὴν ὄψιν, γίνονται δὲ ἐκεῖθεν μεγάλοι ἐξαγωγαὶ προϊόντων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ **Κωνσταντίνη** εἶναι τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν.

3) **Μαρόκον.** Ἡ ἀφρικανικὴ πλευρὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ ἀνήκει εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἡ δὲ παρ' αὐτὸν πόλις **Ταγγέρη**, μὲ τὰ περίχωρα αὐτῆς, ἀποτελεῖ οὐδέτερον λιμένα. Τὸ λοιπὸν Μαρόκον εἶναι σουλτανᾶτον, ἀλλ' ὁ σουλτᾶνος εἶναι μόνον κατ' ὄνομα κυρίαρχος, πραγματικοὶ δὲ κύριοι εἶναι οἱ Γάλλοι. Πρωτεύουσα τοῦ Μαρόκου εἶναι τὸ **Φέζ**, ἱερὰ πόλις τῶν Ἀράβων, μὲ 300 τζαμιά. Ἡ πόλις **Μαρόκον** εἶναι εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἑλλαντοῦ. Σπουδαιότατος λιμὴν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν εἶναι. ἡ **Καζαμπλάνκα**

Πίναξ 7. Αί πρὸς τὴν Μεσόγειον βοραιοαφρικανικαὶ χώραι.

Χώραι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιομ.	Κάτοικοι εἰς χιλ.	Κάτ. εἰς 1 τε. χιλμ.	Πόλεις καὶ κάτοικοι εἰς χιλιάδας (ἀριθ. Εὐρωπαίων)	Σπουδαιότ. προϊόντα
Αἴγυπτος	990.000	16.000	16	Κάιρον 1.100 (80) Ἀλεξάνδρ. 700 (90) Πόρτ-Σάιντ 100 (13)	σίτος ὄρυζα βάμβαξ
Λιβύη: α' Τριπολίτις β' Κυρηναϊκή	900.800 740.000	550 500	0.6 —	Τρίπολις 85 Βεγγάζη 45	χουρμάδες σπόγγοι θύννοι
Τυνησία Ἀλγερία	125.000 2.000.000	2.250 6.000	17 3	Τύνις 200 (80) Ἀλγέριον 260 (170) Ὀράν 165 (120) Κωνσταντ. 100 (45)	χάλφα σιτηρά οἶνος δέρματα
Μαρόκον (Γαλλικόν)	420.000	5.000	13	Φέζ 110 (35) Μαρόκον 150	μέταλλα σιτηρά ξίριον
Ἰσπ. Μαρόκον Ταγγέρη	28.000 580	140 80	13	Τετουάν 45 Ταγγέρη 50	λιπάσματα

Ἀσκήσεις. — 1. Ὅρισε τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ τῶν βοραιοαφρικανικῶν χωρῶν μὲ τὴν λοιπὴν μεσογειακὴν περιοχὴν. — 2. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Κυρηναϊκῆς (ἀπὸ τὴν πόλιν Λέρναν) μέχρι τῆς Κρήτης. — 3. Ποῖος γαλλικὸς λιμὴν εἶναι ὁ καταλληλότετος διὰ τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν; — 4. Τί γνωρίζεις ἐκ τῆς ἱστορίας, ἰδίως τῆς ἀρχαίας, διὰ τὰς ἀφρικανικὰς ἀκτὰς; — 5. Ταξίδευσεν ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Καζαμπλάνκαν.

Δ'. Η ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ

Γενικά. — Ἡ Σαχάρα, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ βόρειος τροπικὸς κύκλος, εἶναι ἡ μεγίστη ἔρημος τῆς Γῆς, ἴση σχεδὸν κατὰ τὴν ἔκτασιν πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ φθάνει μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Νείλου κατὰ τὴν Νουβίαν.

Ποιὸν τοῦ ἐδάφους. Οἰκήσεις. — Ἡ Σαχάρα διαμορφώνεται ὡς τεράστιον ὁροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἀλλαχοῦ μὲν φέρει ὄρη μὲ ἐσβεσμένα ἠφαιστεία, ἀλλαχοῦ δὲ καταπίπτει εἰς λεκά-

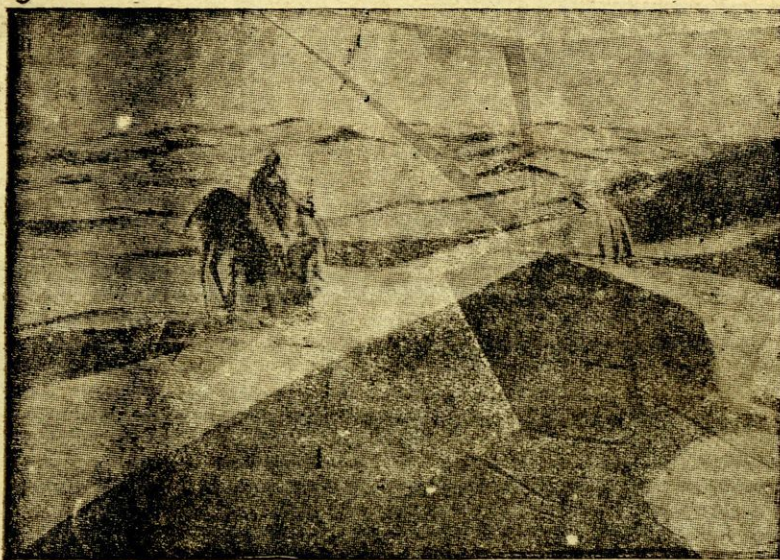
νας τόσον χαμηλὰς, ὥστε τὸ ἔδαφος νὰ κατέρχεται καὶ κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὴν Σαχάραν, ὡς καὶ πολλὰς ἄλλας ἐρήμους τῆς Γῆς, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται οἱ τροπικοὶ κύκλοι, ὀνομάζουν **τροπικὰς ἐρήμους**. Ὅχι μόνον τὰ μεσόγεια, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν παράλια δὲν ἔχουν βροχὰς, διότι συμβαίνει ἐδῶ οἱ ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν ἄνεμοι νὰ συναντοῦν ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῦμα πρὸς τὰ παράλια καὶ νὰ ψύχωνται. Δι' αὐτὸ ἡ βροχὴ πίπτει εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὰ ὀλίγα νέφη, ὅταν συναντήσουν τὸ θερμὸν ἔδαφός της, διαλύον-

63. Καραβάνιον διασχίζον τὴν Σαχάραν.

ται. Οὕτω, διαρκῶς καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ὑπὸ τὸν ἀνέφελον οὐρανόν, αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου καταφλέγουν τὸ ἔδαφος· κατὰ τὰς ἀστροφεγγεῖς νύκτας τὸ ἔδαφος ἀποβάλλει ταχέως τὴν θερμότητά. Διὰ τοῦτο κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἡμερονυκτίου παρουσιάζεται ταχεῖα ἐναλλαγὴ θερμάνσεως καὶ ψύξεως. Ἀποτελεσμα τοῦτου εἶναι νὰ σχίζωνται οἱ βράχοι καὶ νὰ σκεπάζωνται μεγάλαι ἐκτάσεις μὲ στρῶμα αἰχμηρῶν λίθων. Ἀπὸ τὰ σχίσματα ταῦτα σχηματίζονται πολλάκις τόσον χαρακτηριστικαὶ βραχώδεις μορφαί, ὥστε χρησιμεύουν ὡς σημεῖα πορείας εἰς τὰ

καραβάνια. Αί περιφέρειαι αὗται λέγονται πετρώδεις ἢ χαλικώδεις ἔρημοι. Ὅπου ὁ ἄνεμος κατατρίβει τοὺς λίθους αὐτοὺς εἰς λεπτοὺς κόκκους καὶ τοὺς μαζεύει εἰς ὑψηλοὺς καὶ κιτρινωποὺς θίνας, ἐκεῖ μορφώνονται αἱ ἀμώδεις ἔρημοι. Συμβαίνει νὰ παρέλθουν πολλὰ ἔτη χωρὶς νὰ βρέξῃ καθόλου. Ὅταν ὁμως βρέξῃ, βρέχει τόσον ἄφθονα καὶ ὀρμητικά, ὥστε διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἐρήμου πρασινίζει καὶ ἀνθίζει αἰφνιδίως. Ὑγρασία ὅμως ὑπάρχει εἰς τὰς ὀρεινὰς χώ-

64. Θινῶδες τοπίον τῆς Σαχάρας.

ρας, ὅπου πίπτουν σπάνιαί μέν, ἀλλὰ κανονικαὶ βροχαί. Εἰς χαμηλὰ μέρη τῆς ἐρήμου ὑπάρχουν ὁάσεις, ὅπου εὐρίσκεται ὕδωρ ὄχι εἰς πολὺ βάθος ὑπὸ τὸ ἔδαφος. Εἰς τὰς ὁάσεις ὑπάρχουν χωρία, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων περιβάλλονται ἀπὸ φοίνικας καὶ σιταग्रούς. Εἰς αὐτὰς μόνον ὑπάρχει μόνιμος πληθυσμὸς (Βέρβεροι). Ἄλλαι φυλαὶ ζοῦν ὡς νομάδες εἰς τὰ στεππώδη μέρη τῆς ἐρήμου, καὶ τρέφουν καμήλους, ἵππους καὶ πρόβατα. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Σαχάρας ἀνέρχεται μόλις εἰς $1\frac{1}{2}$

ἐκατομμύριον, ἐν μέσῳ ἐπιφανείας 8 ἐκάτομ. τετραγ. χιλιομέτρων. Ἡ συγκοινωνία γίνεται ἀπὸ ὁάσεως εἰς ὅσιν διὰ καραβανίων. Ἀρχαὶ τοιούτων ὁδῶν εἶναι ἡ Τρίπολις καὶ ἡ Τύνις. Τὰ καραβάνια ταῦτα διατρέχουν πολλοὺς κινδύνους, διότι ληστρικὰ καραβάνια ἀπειλοῦν τοὺς ταξειδεύοντας ἐμπόρους. Τρομερὸς εἶναι καὶ ὁ ἄνεμος σιμοῦν, ὁ ὁποῖος γεμίζει τὸν ἀέρα μὲ ἄμμον καὶ σκοτεινιάζει ἀπ' αὐτὴν ὁ οὐρανός. Τρεῖς μῆνας διαρκεῖ τὸ ταξίδιον ἀπὸ τὴν Τρίπολιν ἕως τὸ Τομβου-

65. Ὁ Νεῖλος διαρρέων τὴν Κάτω Νουβίαν.

κτοῦ. Οἱ Γάλλοι ἐξερευνοῦν τὴν Σαχάραν μὲ αὐτοκίνητα καὶ μὲ ἀεροπλάνα. Ἐπίσης σχεδιάζουν νὰ προεκτείνουν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸ Ἀλγέριον θὰ φθάσῃ εἰς τὸ Τομβουκτοῦ, ὅπου θὰ ἐνωθοῦν αἱ κτήσεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μὲ τὰς ἄλλας, αἱ ὁποῖαι εἶναι πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας (εἰς τὸ Σουδάν).

Εἰς τὰ ἀνατολικά τῆς Σαχάρας καὶ πρὸς Ν. τῆς Αἰγύπτου ἐκτείνεται ἡ ἐρημικὴ ὡσαύτως χώρα Νουβία. Διασχίζεται ὑπὸ

τοῦ Νείλου ἐν σχήματι S, κατέχεται δὲ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ κράτους καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς ἓν караβάνιον τῆς Ἑρήμου. — Ὁ τρομερὸς σιμοὺν παρῆλθεν. Ἀπὸ τὸν μολυβδόχρουν οὐρανὸν ὁ ἥλιος στέλλει πάλιν τὰς κατακορύφους ἀκτῖνάς του. Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐπροφυλάσσοντο εἰς τὸ ὑπὴνμενον θινός, ὀπισθεν τῶν καμήλων καὶ τῶν κιβωτίων, τὰ ὁποῖα εἶχον ἐκφορτωθῇ, σκεπασμένοι μὲ πυκνὰ ὑφάσματα, σηκώνονται. Πολλοὶ ἄσκοι ὕδατος ἔχουν σχισθῇ καὶ τὸ ὕδωρ ἔχει ἐξατμισθῇ. Χεῖλη καὶ δέρμᾶτα, ἕνεκα τοῦ ξηροῦ καύσωνος, ἔχουν διαρραγῇ καὶ αἱμάσσουν. Μερικαὶ κάμηλοι δὲν ζοῦν πλέον. Ὁ θρῆνος τῶν ἀγωγιατῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκ τῆς ὁδύνης ἐφαίνοντο ἡμιπαράφρονες, ἔπαυσε πλέον. Τώρα εἶναι ἀνάγκη τὰ φορτία, τὰ ὁποῖα εἶχον καταβιάσει ἀπὸ τὰς καμήλους, νὰ τὰ φορτώσουν εἰς τὰς λοιπὰς, ὅπως φθάσουν εἰς τὴν πλησιεστάτην ὄαριν.

Ὅπου καὶ ἂν στρέψῃ τις τὸ βλέμμα, πανταχοῦ ἄμμος, κιτρίνη ἢ ἐρυθρά. Πυρώνεται ὑπὸ τὰς θερμὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καὶ φαίνεται εἰς τοὺς κατακουρασμένους ὀφθαλμοὺς ὡς χρυσῇ κόνις. Οἱ πόδες καίουν εἰς ἕκαστον βῆμα βασανιστικῶς. Οὐδαμοῦ θάμνος ἢ χλόη, εἰμὴ κάπου πτωχὴ τις ἄκανθα, ὅπου τὸ πτηνὸν ὑφαντῆς ἔχει πλέξει τὴν κρεμαστὴν φωλεάν του. Ὁ ἄνθρωπος ὑποτρέμει ἐκ τοῦ καύσωνος καὶ εἰς τὰ βλέμματα τῶν ὑπερηρεθισμένων ὀφθαλμῶν προβάλλονται πρὸς στιγμὴν ψευδεῖς εἰκόνες· ὄασις μὲ πυκνοὺς φοίνικας, λίμνη μὲ πλοῖα, καὶ ἄλλα. Τώρα τὸ караβάνιον κατέρχεται θινώδη λόφον ἐλικοειδῶς μετὰ κόπου. Μερικαὶ κάμηλοι κινδυνεύουν νὰ σωριασθοῦν. Ἀλλ' ἄμέσως τὰ ἡνία ἀνασύρονται καὶ καταβαίνουν προσεκτικά. Ὁ ἥλιος λαμβάνει ἐρυθρὸν χρῶμα καὶ αἱ ριπτόμεναι σκιαὶ ἔχουν μηκυνθῇ. Αἶφνης ἀκούεται δυνατὸς χρεμετισμὸς τῶν καμήλων· ὁσφραίνονται ὕδωρ. Ὑπερβαίνουν χαμηλὸν βραχῶδες ὕψωμα, ὅποτε ἐμφανίζεται πράσινον τοπίον ἐν μέσῳ τῆς κιτρινοερύθρου ἄμμου· εἶναι ὄασις, διαγραφομένη ὑπὸ τῶν κλώνων τῶν φοινίκων.

Κατὰ πρῶτον οἱ ἀγωγιαταὶ ποτίζουν τὰς καμήλους καὶ τὰς ἐκφορτώνουν. Ἐπειτα τὰ πεινῶντα ζῶα σπεύδουν εἰς τὰ πλησίον πενιχρὰ λειβάδια. Ὁ θερμὸς καύσων ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ζωογόνον δροσερότητα. Στήνονται σκηναὶ καὶ ἀνάπτεται πῦρ. Ἐπειτα οἱ μὲν ἀγωγιαταὶ κάθονται πλησίον τῶν χορτασμένων καμήλων, αἱ δ' ἄλλοι ταξιδιῶται μεταβαίνουν πρὸ τῶν πλινθίνων καλυβῶν παλαιστοτάτου χωρίου, ὅπου συνομιλοῦν, καπνίζουν καὶ παίζουν. Ἡ σελήνη ρίπτει τὸ ἀργυρόχρουν φῶς τῆς εἰς τοὺς παιδρὺς ὁμίλους καὶ ἐνθυμίζει ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ ἀποχαιρετήσουν τοὺς κατοίκους τῆς ὁάσεως καὶ νὰ ἡσυχάσουν. Πρέπει μὲ τὴν χαραυγὴν τῆς ἐπομένης νὰ κινήσουν καὶ νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν πορείαν· τὸ αὐτὸ θὰ ἐπαναληφθῇ ὄχι μόνον αὐριον, ἀλλὰ καὶ μεθαύριον, ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα ἢ ἀκόμη καὶ ἐπὶ μῆνας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μεγαλυτέραν ὁμοιότητα πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔχουν αἱ βόρειοι προεκτάσεις αὐτῆς, δηλαδὴ αἱ χώραι τοῦ ᾿Ατλαντος καὶ ἡ Κυρηναικὴ. Αἱ λοιπαὶ χώραι ὁμοιάζουν περισσότερον πρὸς τὴν Πρόσω Ἀσίαν. Ὅπως ἐκεῖ, οὕτω καὶ ἐδῶ, λόγῳ τῆς ξηρότητος τοῦ κλίματος, σχηματίζονται ἔρημοι, καὶ διὰ τοῦτο μεγάλαι ἐκτάσεις δὲν ἔχουν

66. Χωρίον τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Αἱ οἰκίαι εἶναι κτισμέναι μὲ πηλόν.

πυκνὸν πληθυσμόν. Ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος] συνεχίζεται διὰ] τῆς μεγάλης τροπικῆς ἐρήμου Σαχάρας. Ἡ ἐξαιρετικὴ εὐφορία τῆς Μεσσοποταμίας μὲ τὸν Εὐφράτην καὶ τὸν Τίγρην ἐπαναφαινεται εἰς τὴν Αἴγυπτον ὡς «δῶρον τοῦ Νείλου». Ὡς πρὸς δὲ τοὺς κατοίκους, ἡ ὁμοιότης εἶναι γενικὴ καθ' ὅλην τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν συναντῶμεν τοὺς Ἀραβας καὶ τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος, τὰ τζαμιά, οἱ μιναρέδες καὶ

αί κιβωτισοειδείς οίκται δίδουν εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν ὄψιν ἀνατολικήν. Οἱ Ἀγγλοι εἶχον ἄλλοτε μεγάλην πολιτικὴν ἐπιρροὴν εἰς τὴν Αἴγυπτον, οἱ Ἴταλοι κατεῖχον πρὸ τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου τὴν Λιβύην, οἱ δὲ Γάλλοι κατέχουν τὰς χώρας τοῦ Ἀτλαντος μετὰ τῆς Σαχάρας. Ἔνεκα τούτου εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς φαίνεται ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐπίδρασις.

Ἀσκήσεις. — 1. Ἀπομνημόνευσε τὰς χώρας τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. — 2. Ἐκ τοῦ πίνακος 7 προσδιόρισε τὸν πληθυσμὸν ταύτης. — 3. Σχεδίασε τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν καὶ χρωμάτισε ἰδιαιτέρως τὰς γαλικάς κτήσεις. — 4. Ταξίδευσσε ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὸ Ἀσουάν.

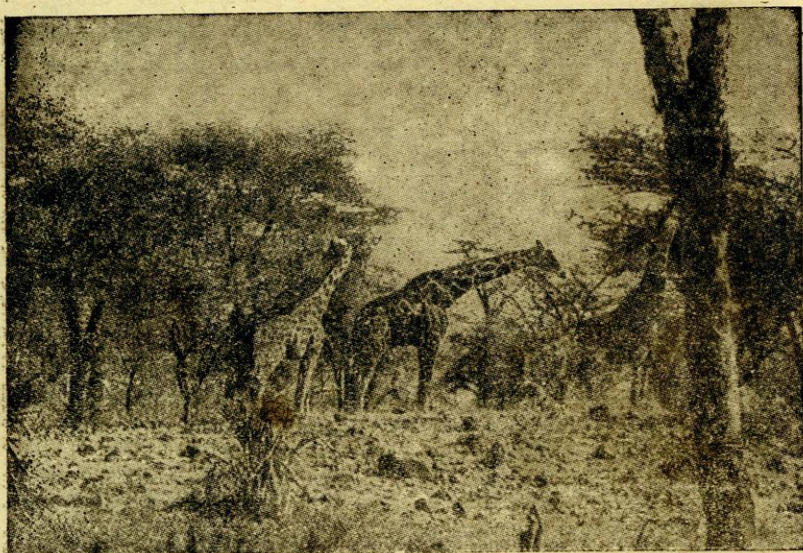
2. Η ΤΡΟΠΙΚΗ ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Γενικά. — Τὸ μεγαλύτερον τοῦτο τμήμα τῆς Ἀφρικῆς διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν. Εἶναι τροπικόν, δηλαδὴ θερμὸν, ὑγρὸν καὶ ἀνθυγιεινόν, γεμᾶτον ἀπὸ πυκνὰ δάση, ἄγρια ζῶα καὶ πτηνά. Πανταχοῦ παρουσιάζεται ἡ Μαύρη φυλὴ (ἡ Νιγηρική), ἡ ὁποία διακρίνεται εἰς τοὺς Σουδανέζους καὶ εἰς τοὺς Μπαντοῦ. Ἡ πρὸς τὴν Σαχάραν περιοχὴ λέγεται Σουδάν, ἡ δὲ περὶ τὸν Ἰσημερινὸν Ἰσημερινὴ Ἀφρικὴ.

Α'. ΣΟΥΔΑΝ

Φυσικὴ ἄποψις. — Ὅπως ἡ Σαχάρα κατέχει ζώνην τῆς Ἀφρικῆς, οὕτω νοτίως αὐτῆς ἐκτείνεται ὡς ζώνη ἐκ Δ. πρὸς Α. τὸ Σουδάν. Εἶναι παλαιογενὲς ὀροπέδιον, παρουσιάζον βαθμίδας καὶ καταβυθίσματα. Εἰς ἓν ἐκ τούτων εὐρίσκεται ἡ λίμνη Τσάδα (ὕψ. 240 μ.), εἰς τὴν ὁποίαν ρέουν πολλοὶ ποταμοί. Ὁ μέγας ποταμὸς Νίγηρ διαγράφει μέγα τόξον εἰς τὸ ἐσωτερικόν καὶ στρέφεται πρὸς τὴν ἀκτὴν, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν χώραν Ἀνω Γουινέαν. Ὅσον περισσότερον ἀπομακρυνόμεθα τῆς Σαχάρας, τόσον ἡ χώρα γίνεται πλουσιωτέρα εἰς βροχάς. Αἱ ξηραὶ στέππαι μεταβάλλονται βαθμὴδὸν εἰς χλοεῶδς στέππας. Αὗται σκεπάζουν τὸ βόρειον μέρος τοῦ Σουδάν. Νοτιώτερον

ἀκολουθοῦν αἱ σαβάνναι, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν τὰ δύο τρίτα τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σουδάν. Πρὸς τὴν Ἄνω ὅμως Γουινέαν, ὅπου οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἀφίνουν εἰς τὰς κλιτῆς τῶν ὀρέων συνεχεῖς βροχάς, σχηματίζονται τροπικὰ δάση. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν τροπικῶν βροχῶν τὸ ἔδαφος μειαβάλλεται εἰς παχὺ καὶ κεραμόχρουν πέτρωμα, τὸν λατερίτιν. Πρὸς τὴν θάλασσαν δὲ ἐκτείνονται προσχωσιγενεῖς πεδιάδες, ἡ τοῦ Σενεγάλη ποταμοῦ, ἡ τοῦ Γαμβία καὶ αἱ πεδιάδες τῆς Γουινέας, εἰς τὰς ὁποίας περιλαμβάνεται καὶ τὸ δέλτα τοῦ Νίγηρος.

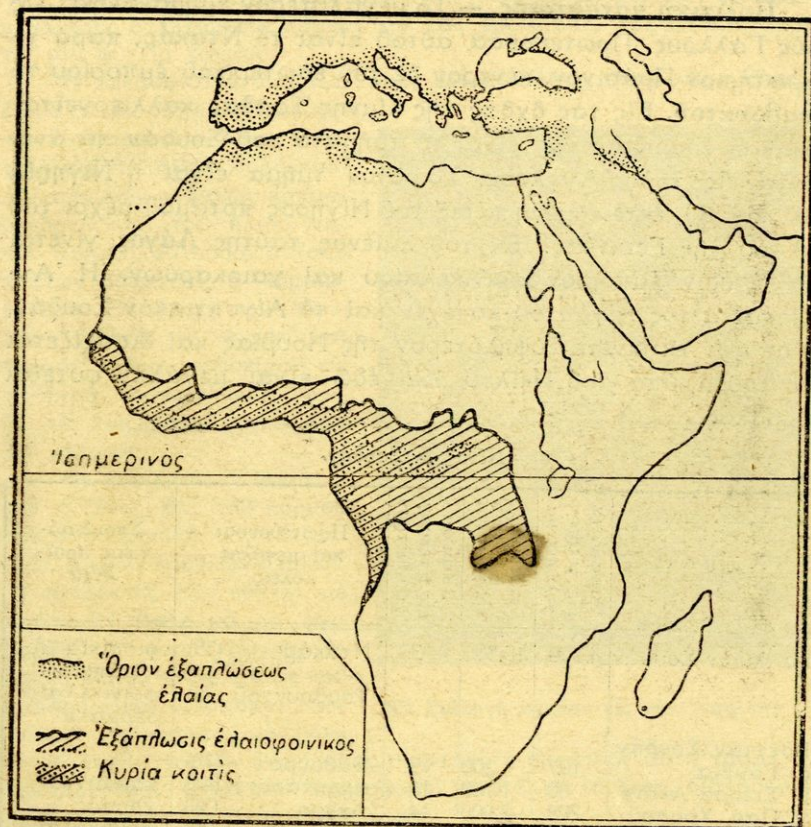

66. Καμηλοπαρδάλεις εἰς τὴν ἀφρικανικὴν σαβάνναν.

Πανίς. — Αἱ χλοεραὶ στέππαι καὶ αἱ σαβάνναι τοῦ Σουδάν εἶναι εὐχάριστον ἐνδιαίτημα πολλῶν ζώων. Ἄλλ' εἰς τὰ ὑγρὰ καὶ χαμηλὰ μέρη ἀναφαίνεται ἡ μύγα τσετσέ, ἡ ὁποία βασανίζει τὰ ζῷα. Ἐν εἶδος αὐτῆς τσιμπᾷ τὸν ἄνθρωπον καὶ προξενεῖ τὴν φοβερὰν ἀσθένειαν τοῦ ὕπνου.

Κάτοικοι καὶ προϊόντα. — Μερικὰ μέρη τοῦ Σουδάν κατοικοῦνται πυκνῶς ἀπὸ τοὺς Νιγρήτας Σουδανούς. Οὗτοι εἶναι

μωαμεθανοί καὶ διαμένουν εἰς μεγάλα χωρία, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Καλλιεργοῦν γεώμηλα, ἀράχιδας (φιστίκια ἀράπικα), ἀραβόσιτον, βάμβακα καὶ κέγχρον, ὁ ὁποῖος χρησιμεύει ὡς κυρία τροφή τῶν Νιγηρτῶν. Διὰ λίπασμα μεταχειρίζονται στάκτην τῶν χόρτων, τὰ ὁποῖα καίουν

67. Ἡ ἐξάπλωσις τῆς ἐλαίας καὶ τοῦ ἐλαιοφοίνικος.

εἰς τὰς σαβάννας. Τὰ τροπικὰ δάση τῆς Ἄνω Γουινέας δίδουν φοινικέλαιον καὶ καουτσούκ, ἐξάγεται δὲ καὶ πολύτιμος ξυλεία (ἔβεννος, μαόνι). Παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἄνω Γουινέας ὑπάρχουν μεγάλοι φυτεῖαι κακαοδένδρων. Ἐνταῦθα παρατηρεῖται ἡ μεγαλύτερη ἐπὶ τῆς Γῆς παραγωγή τοῦ κακάου.

Τὸ Σουδάν εἶναι χώρα, ἡ ὁποία ἔχει μέλλον. Μεταξὺ τῶν 50 ἑκατομμυρίων Νιγηρτῶν ζοῦν σήμερον 27.000 λευκοί, λαμβάνοντες πολλὰς προφυλάξεις διὰ τὴν ὑγείαν των. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ 500 Ἕλληνες.

Πολιτικὴ κατάστασις. — Τὸ μεγαλύτερον τμήμα ἀνήκει εἰς τοὺς Γάλλους. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι τὸ Ντακάρ, παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Πράσινον, κέντρον δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου τοῦ Τομβουκτοῦ. Εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Τσάδας καλλιεργεῖται βάμβαξ. Σπουδαιότερα εἶναι τὰ τμήματα τοῦ Σουδάν τὰ ἀνήκοντα εἰς τοὺς Ἀγγλους. Τοιοῦτον τμήμα εἶναι ἡ Νιγηρία (βλ. πίν. 8), ἐκτεινομένη περίξ τοῦ Νίγηρος ποταμοῦ μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας. Ἐκ τοῦ λιμένος ταύτης Λάγος γίνεται ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον φοινικελαίου καὶ γαιοκαρῶν. Ἡ Ἀγγλία μετὰ τῆς Αἰγύπτου κατέχει καὶ τὸ Αἰγυπτιακὸν Σουδάν, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται ὑψηλότερον τῆς Νουβίας καὶ διασχίζεται καὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Νείλου. Καὶ ἐδῶ εἶναι μεγάλαι φυτεῖαι βάμβακος.

Πίναξ 8. Σουδάν.

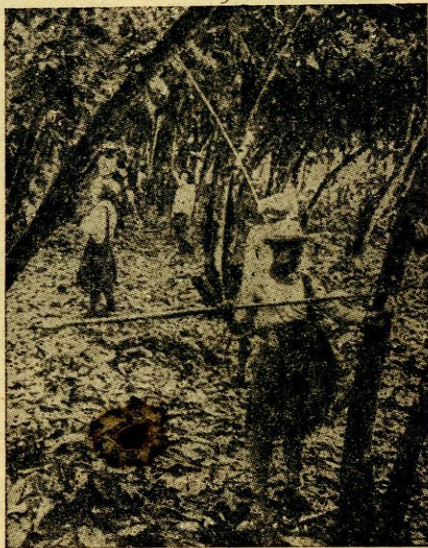
Χ ὥ ρ α ι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χλιδόμετρα	Κάτοικοι εἰς χλιδάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τετραγ. χλιδόμετρον	Πρωτεύουσαι καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαί- οτα προϊ- όντα
Γαλλικὸν Σουδάν	4.700	15.500	3	Ντακάρ (55) Τομβουκτοῦ (6)	φιστίκια ἁ- ράπικα φοινικέλαιον δέρματα
Βρετταν. Σουδάν:					
α) Γαμβία	107	200	19	Βαθούρστ (10) Φρηττάουν (44)	κακάον
β) Σιέρρα Λεόνε	80	1.700	19	Ἀκκρα (38)	χρυσὸς
γ) Παρ. Χρυσοῦ	208	2.900	14	Λάγος (100)	φοινικέλαιον
δ) Νιγηρία	850	20.000	22	Ἰμπαντάν (150) Χαρτοῦμ (50)	καουτσούκ βάμβαξ
ε) Αἰγ. Σουδάν	2.600	5.700	2	Ὀμντουρμάν (100) Μαυροβία (10)	καουτσούκ φοινικέλαιον
Λιβερία	95	2.000	21		

Εἰς τὴν Ἄνω Γουινέαν ὑπάρχει καὶ μία ἐλεύθερα δημοκρατία τῶν Νιγηριτῶν, ἡ **Λιβερία**, ἰδρυθεῖσα ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανοὺς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν ἐγκαταστήσει ἐδῶ μεγάλας φυτείας καουτσούκ. ω

Τὸ κακάον. — Ὅταν τρώγουμεν τὴν σοκολάταν μας, δὲν φανταζόμεθα τοὺς ἀτελειώτους κόπους καὶ τὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ μία φυτεία κακάου.

Ἡ κακαοφυτεία ὁμοιάζει πρὸς μικρὸν δάσος. Τὰ δένδρα εἶναι 3 ἕως 8 μέτρα ὕψηλά καὶ ἴστανται εἰς ἀπόστασιν 4 ἕως 6 μέτρων ἀπ' ἀλλήλων. Πρὸς προφύλαξιν τῶν εὐπαθῶν κακαοδένδρων ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀνέμου, φυτεύουν μεταξὺ τούτων βανανέας ἢ κομμιόδενδρα. Ἐπειδὴ τὸ κακαόδενδρον ἀγαπᾷ τὸ ὕγρὸν καὶ θερμὸν κλίμα, εὐδοκιμεῖ εἰς τὰ ὑγρὰ τροπικὰ μέρη, ἰδίως δὲ εἰς ὕψη χαμηλότερα τῶν 300 μέτρων.

Μὲ περιέργειαν παρατηρεῖ ὁ ξένος ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τὸν ἀγγουροειδῆ καρπὸν μεταξὺ μικρῶν ἐρυθρῶν ἀνθέων. Ὁ συλλέκτης τὸν κόπτει μὲ προσοχήν, ὥστε νὰ μὴ πειραχθοῦν οἱ παρακείμενοι κάλυκες καὶ τὰ ἄνθη. Ἐντὸς τοῦ καρποῦ εἶναι οἱ σπόροι, τῶν ὁποίων πρόκειται νὰ γίνῃ σειρὰ ἐπεξεργασιῶν ὅπως παρασκευασθῇ ἡ θρεπτικὴ αὕτη τροφή. Τὸ κακαόδενδρον ἀνθεῖ καὶ καρποφορεῖ καθ' ὅλον τὸ ἔτος, διὰ τοῦτο δὲ αἱ συγκομιδαὶ δὲν σταματοῦν ποτέ.

69. Συλλογὴ κακάου εἰς τὴν Ἀφρικὴν.

Β'. ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Φυσικὴ ἄποψις. — Ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας μέχρι τῆς λίμνης τοῦ Ἐδουάρδου, ἐκτείνεται ἡ Ἰσημερινὴ Ἀφρική, ἡ ὁποία εἶναι ἡ θερμωτάτη καὶ ἡ βροχερωτάτη ζώνη τῆς ἡπείρου. Εἰς τὸ ἡφαιστειογενὲς ὄρος

Καμερούν, τὸ ὁποῖον εἶναι πλησίον τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας, πίπτει βροχὴ 10 μέτρων ὕψους (ἐν Ἀθήναις 0,40 μ.). Ἔνεκα τοῦ βροχεροῦ κλίματος ὁ μέγας ποταμὸς Κόγγος, ὁ ὁποῖος ρεεῖ εἰς τεραστίαν λεκάνην, ἔχει πάρα πολὺ ὕδωρ. Εἰς τὸ τοιοῦτον ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα ἀναπτύσσονται πυκνά τὰ τροπικὰ ἢ παρθένα δάση, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐμφωλεύουν δηλητηριώδη ἔντομα καὶ ὄφεις, πίθηκοι, ἐλέφαντες, ποικιλόχρωμα πτηνὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ζῶα.

70. Καλύβαι ἰθαγενῶν τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.
(Παρατηρήσατε τὰ ξύλα τῶν στεγῶν.)

Κάτοικοι. — Ὁ ὑγρὸς καύσων καθιστᾷ τὴν περιοχὴν ταύτην ἀνθυγιεινὴν διὰ τὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ τοῦτο ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀραιός. Οἱ Εὐρωπαῖοι προσβάλλονται ἀπὸ πυρετοῦς καὶ δυσεντερίας, ὑποφέρουν δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ Μπαντοῦ. Διὰ τοῦτο διαμένουν καὶ ἐργάζονται εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ὀλιγώτερον νοσηρὸν. Καλλιεργοὺν κέγχρον καὶ ὄρυζαν. Πλὴν τούτων κατοικοῦν εἰς τὰ δάση καὶ Πυγμαῖοι, μὲ ἀνάστημα 1 μέτρου, ζῶντες κυρίως ἀπὸ τὸ κυνήγιον.

Πολιτική κατάσταση και προϊόντα. — Τὰ μεγαλύτερα μέρη τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς ἀνήκουν εἰς τοὺς Γάλλους, τοὺς Βέλγους καὶ τοὺς Πορτογάλους (βλ. πίν.9). Τὸ λεγόμενον **Βελγικὸν Κόγγον**, ἂν καὶ εἶναι ἐξαπλάσιον τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἔχει 10 ἑκατομ. κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων λευκοὶ εἶναι μόνον 4.000. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Λεοπόλδβιλ** (40). Οἱ Μπαντοῦ εἶναι εἰδωλολάτραι, ἐγκαθιστοῦν δὲ εἰς τὰ τροπικὰ δάση φυτείας κακάου, καφέ καὶ καπνοῦ. Οἱ Βέλγοι ἀνεύρουν ἐδῶ πλούσια κοιτάσματα χαλκοῦ καὶ ραδίου εἰς τὴν ΝΑ. περιοχὴν **Κατάγκαν**, ὅπου ἰδρῦθῇ νέα πόλις, ἡ **Ἐλισάβετβιλ** (50). Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ **Στάνλεϋβιλ**, κατὰ τὸν μέσον ροὺν τοῦ ποταμοῦ.

Ἡ πορτογαλικὴ ἀποικία **Ἀγγόλα** κεῖται νοτιώτερον, ὅπου ὑπάρχει μία ἐποχὴ βροχῶν· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ἐκτείνονται σαβάνναι. Ἡ Ἀγγόλα ἔχει 2.700.000 κατοίκους. Ἀπὸ τὴν πόλιν Βεγγουέλαν ἐστρώθη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μὲ ἀγγλικά ἑξοδα, φθάνουσα εἰς τὰ χαλκωρυχεῖα τῆς Κατάγκας, πρὸς εὐκόλον μεταφορὰν τοῦ χαλκοῦ διὰ τὴν παγκόσμιον ἀγοράν.

71. Πασσαλόπηκτοι καλύβαι ἰθαγενῶν πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἀγρίων ζώων.

Συγκοινωνία. — Ὀλίγαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ φέρουν ἐκ τῆς παραλίας εἰς τὰ μεσόγεια, διότι αἱ ἀκταὶ εἶναι ἀπότομοι. Ἡ συγκοινωνία ὅμως εἰς τὸν μέσον καὶ ἄνω ροὺν τοῦ Κόγγου γίνεται μὲ πλοῖα, τὰ ὁποῖα πλέουν μεταξύ τῶν καταρρακτῶν. Ἀπὸ καιροῦ ἔχει ἀρχίσει καὶ συγκοινωνία δι' αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Μεταξὺ τῶν λευκῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐνταῦθα ἐγκαταστήσει σταθμοὺς διὰ τὸ ἐμπόριον, ὑπάρχουν καὶ Ἕλληνες.

Τὸ παρθένον δάσος. — Δέκα μῆνας τὸ ἔτος πίπτουν ἐδῶ κανονικώτατα μετὰ μεσημβρίαν καὶ τὴν νύκτα ραγδαῖαι βροχαί. Εἰς τοιαύτην

ὕγρασιαν καὶ θερμότητα ἀναπτύσσεται τὸ πυκνὸν παρθένον δάσος. Ἡ βλάστησις σχηματίζει τέσσαρα ἀλλεπάλληλα δώματα. Εἰς τὸ κατώτατον, τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὰ βότανα καὶ ἔρποντα φυτά. Ἀνωτέρω τούτων ὑψοῦνται ὑψηλοὶ θάμνοι καὶ νεαρὰ δένδρα. Ὑπεράνω αὐτῶν δένδρα 20 - 30 μέτρων ὕψους ἀπλώνουν κλάδους, μετὰ τῶν ὁποίων συμπλέκονται ἅπειρα ἐλισσόμενα φυτά καὶ ἀποτελοῦν πραγματικὴν στέγην. Ὑπεράνω ἀκόμη αὐτῶν ὑψοῦνται κατὰ διαστήματα, πολλὰκις ἀνὰ ἑκατοντάδας μέτρων, μεμονωμένα πελώρια δένδρα φθάνοντα εἰς ὕψος 60 ἢ καὶ 70 μέτρων. Οἱ ἀτελεῦττοι καὶ λεπτοὶ κορμοὶ τῶν φυτῶν « λιάνων » περισφίγγουν τοὺς κορμούς τῶν δένδρων, ἀνέρχονται καὶ ἀπλώνονται ἀπὸ κορυφῆς δένδρου εἰς κορυφὴν ἄλλου, ὥς ἄρμενα πλοίου, κατέρχονται πάλιν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ περιπλέκονται πάλιν εἰς ἄλλον κορμόν. Εἰς τοὺς κλάδους, τοὺς κλώνους καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φύλλα ἐπικάθηνται πλῆθος παρασίτων. Λείπει ἐντελῶς ἡ δροσερὰ καὶ ζωογόνος ἐπίδρασις τοῦ ἀνέμου εἰς τὸ πυκνὸν τοῦτο καὶ κλειστὸν δασικὸν στέγασμα. Αἱ ἡμέραι ἐντὸς τούτου εἶναι σκοτειναί, αἱ δὲ νύκτες ἀκόμη βεβαίως σκοτεινότεραι.

Τὰ ὑγρά τροπικὰ δάση δὲν παρουσιάζουν τὴν αὐτὴν πανταχοῦ εἰκόνα. Μερικὰ ὅμως χαρακτηριστικὰ εἶναι γενικά· πάντοτε π.χ. τὰ δένδρα ἔχουν μεγάλας καὶ ἰσχυράς ρίζας, οἱ δὲ κορμοὶ τῶν ὁμοιάζουν, ἀν καὶ ἀνήκει ἕκαστον δένδρον εἰς ἴδιον γένος· παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν ἢ ἀνύψωσις τῶν δένδρων κατὰ τρόπον ὀχυροῦ τείχους εἶναι γενικὴ, καὶ πανταχοῦ εἶναι ἐστρωμένη δυσκολοδιάβατος ξυλεία, τὴν ὁποίαν ἐναποθέτει ἡ κανονικὴ καὶ διαρκὴς πλήμμυρα τῶν ποταμῶν.

Εἰς τὸν πλούσιον τοῦτον φυτικὸν κόσμον τοῦ σκοτεινοῦ δάσους διαμένουν σχετικῶς ὀλίγα ζῶα. Ἡ ζωὴ τούτων ἐμφανίζεται τὴν πρωίαν καὶ τὴν ἑσπέραν εἰς τὰς ὑψηλὰς ἄκρας τῶν δένδρων. Ἀγριογαλαῖ, πίθηκοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, περιφέρονται κατ' ἀγέλας εἰς τὰ δένδρα διὰ τῶν κλάδων. Παπαγάλοι καὶ ἄλλα πτηνὰ ζοῦν ἐπ' αὐτῶν, τρώγοντες μακαρίως καρπούς. Πολλὰ θηρία κατοικοῦν καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ ἐπὶ τοῦ ἔδαφους. Τοιαῦτα εἶναι ἡ λεοπάρδαλις καὶ ὁ γορίλλας, ὁ ὁποῖος ἔχει ὕψος δύο μέτρων καὶ φθάνει τὸ βάρος τῶν τριῶν στατηρῶν. Μικραὶ ἀντιλόποι, νανώδεις μόσχοι, μώνυχα πυγμαῖα, βουβαλίδια καὶ ἵππάρια διατρέχουν ἐλαφρῶς τὰ φυλλώματα, ὅπως γλιστροῦν καὶ οἱ ὄφεις, αἱ χελῶναι καὶ αἱ σαῦραι. Ἀφροντὶς ὁ ἐλέφας βαδίζει διὰ τοῦ δάσους, τῆς λόχμης καὶ τῶν περιπελεγμένων φυτῶν. Καὶ αὐτὰ τὰ δένδρα παραμερίζονται εἰς τὴν διάβασίν του, καὶ ἀφίνει πέρασμα, τὸ ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος ἐπωφελεῖται.

(Κατὰ τὸν S. Waibel)

Πίναξ 9. Ἰσημερινή Ἀφρική.

Χώρα	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλίσμ.	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαῖαι πόλεις (κάτοικοι εἰς χιλιάδας)	Σπουδαί- οι προΐ- όντα γενι- κῶς
Γαλλ. Ἰσημ. Ἀφρ.	3.370.000	3.200	1,4		φοινικέλ. κακάον
Βελγικὸν Κόγγον	2.385.000	10.000	4,1	Λεοπόλδβιλ (40) Ἐλισάβετβιλ (50)	χαλκός καουτσούκ
Ἀγγόλα	1.250.000	2.500	2	Ἀγ. Παῦλος τῆς Λοάνδης (20)	κακάον φοινικέλ. καπνός
Καμερούν (Γαλλ- λικὴ ἐντολή)	430.000	2.200	5	Δουάλα (20)	κακάον

Ἀσκήσεις. — 1. Σύγκρινε τὸ παρθένον δάσος πρὸς δάσος τῆς πατρίδος μας. — 2. Σχημάτισε χάρτην τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς· διάγραψε τὰς ἀκτὰς, τοὺς ποταμούς, τὰ πολιτικὰ ὅρια. Χρωμάτισε τὰ πυκνὰ δάση. — 3. Ὅρισε τὰς συγκοινωνιακὰς ὁδοὺς τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.

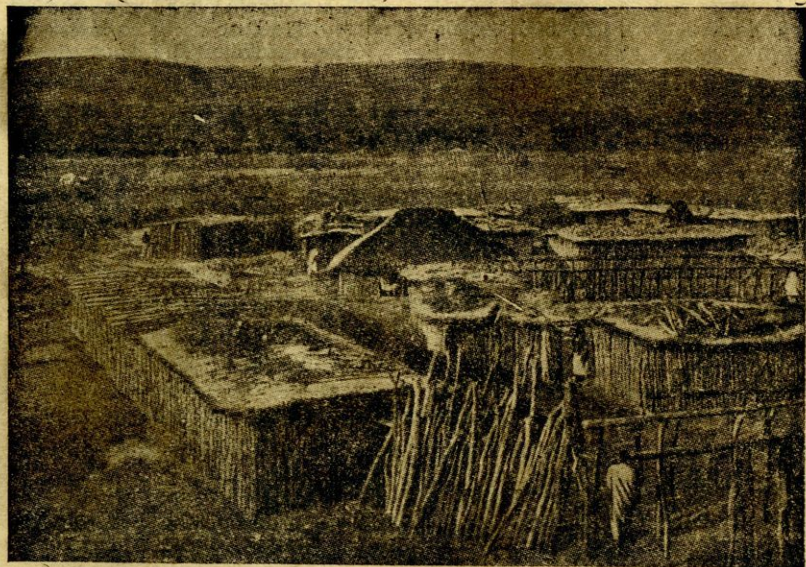
3. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Φυσικὴ ἄποψις. — Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἶναι ὑψηλὴ χώρα, χωριζομένη ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Κόγγου ὑπὸ σειρᾶς ὀρέων καὶ καταπίπτουσα πρὸς Α. εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ὁ κόλπος τοῦ Ἀδεν χωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν χερσονησοειδῆ χώραν **Σομαλίαν**.

Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἶναι γενικῶς ὑψίπεδον μέσου ὕψους 1.000 μέτρων, τὸ ὁποῖον διακόπτεται ὑπὸ μεγάλης ταφροειδοῦς καθιζήσεως καὶ ὑπὸ μεμονωμένων ὀρέων ἢ καθίψεων, ἢ ὁποῖα ἐκτείνεται ἐκ Β. πρὸς Ν., περικλείει σειρὰν μεγάλων λιμνῶν, εἰς δὲ τὰς πλευρὰς αὐτοῦ ὑψώνονται ἐσβεσμένα ἢ καὶ ἐνεργὰ ἡφαίστεια. Τὸ ἐσβεσμένον ἡφαίστειον **Κιλιμάντζαρον** (ὕψος 6.000 μέτρων) εἶναι τὸ ὑψιστον ὄρος τῆς Ἀφρικῆς· ἂν καὶ εὕρεται πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ, φέρει εἰς τὰς κορυφὰς παγετῶνας καὶ χιόνας. Ὑψηλὰ εἶναι καὶ τὰ ὄρη τῆς Αἰθιοπίας (Ἀβυσσηνικαὶ Ἀλπεις), ἐπικαθήμενα εἰς σχιστολιθικὸν ὀροπέδιον, τὸ ὁποῖον περιστοιχίζεται ὑπὸ ἡφαιστειῶν. Ἐκ τῆς ἐνταῦθα λίμνης **Τάνας**

ἔχει τὰς πηγὰς τοῦ ὁ ἀνατολικὸς βραχίων τοῦ Νεῖλου, ὁ Κυνουὺς Νεῖλος. Ὁ μακρότερος βραχίων αὐτοῦ, ὁ Λευκὸς Νεῖλος, ἐξέρχεται ἐκ τῆς μεγίστης λίμνης Βικτωρίας, ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς ὕψος 1.130 μέτρων καὶ κατέχει ἐπιφάνειαν διπλασίαν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας.

Αἱ βροχαὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν δὲν εἶναι τόσον ἄφθονοι, ὅπως εἰς τὴν λοιπὴν Ἰσημερινὴν Ἀφρικὴν. Ἡ Σομαλία μάλιστα, ἡ ὁποία ἀντικρύζει τὴν Ἀραβίαν, εἶναι πτωχὴ εἰς

72. Χωρίον ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ.

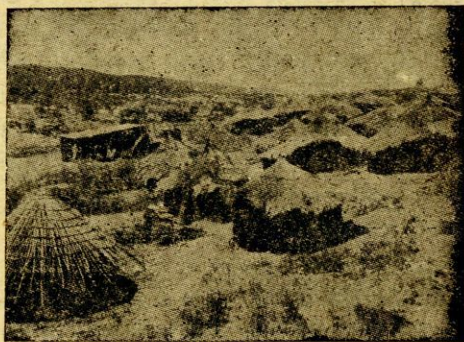
βροχάς, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφος ἐκεῖ εἶναι στεππῶδες. Μόνον ἡ παραλία πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ δέχεται βροχάς ἐκ τῶν νοτιοανατολικῶν ἀνέμων καὶ ἔχει πυκνὰ δάση, ἐκ φοινίκων τὸ πλεῖστον. Ἀλλαχοῦ ἐπικρατοῦν αἱ σαβάνναι, τὰ δὲ δάση περιορίζονται εἰς τὰ κοιλάδας τῶν ποταμῶν, τὰς παραλιμνίους περιοχάς καὶ τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν ὀρέων. Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἰς τὰ ὀροπέδια δὲν εἶναι νοσηρά, καὶ διὰ τοῦτο κατοικεῖται πυκνότερον ἢ ἡ λοιπὴ Ἰσημερινὴ Ἀφρικὴ. Πλὴν τῶν Νιγηρτῶν

ένταυθα κατοικούν και Εύρωπαῖοι, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐγκαταστήσει πολλές φυτεῖας ὁμοίας πρὸς τὰς φυτεῖας τοῦ Σουδάν.

Πολιτικὴ κατάστασις. — Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ ἦτο μέχρι τοῦ 1940 διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Πορτογαλίας. Μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἡ μὲν Ἀβυσσηνία ἀνέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της, αἱ δὲ τέως Ἰταλικαὶ ἀποικίαι πρόκειται νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν μιᾶς Μεγάλης Δυνάμεως. Ἡ κτῆσις τῆς Γαλλίας εἶναι ἡ μικρὰ περιοχὴ τῆς Σομάλης **Γαλλικὴ Σομαλία**, παρὰ τὸν πορθμὸν Βάβ· ἐλ· Μανδέβ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ λιμὴν αὐτῆς **Τζιμπουτί** ἔχει σπουδαιότητα. Ἐκ τούτου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἄγει εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Αἰθιοπίας Ἀδδῖς - Ἀμπέμπα (90).

1. Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Αἰθιοπίας ἢ Ἀβυσσηνίας (900.000 τετραγ. χιλίῳ.) ἔχει 10 ἑκατομμύρια κατοίκους. Τὰ ἐδάφη αὐτῆς ἐκτείνονται κατὰ βαθμίδας εἰς διάφορα ὕψη· διὰ τοῦτο, τὸ κλίμα εἰς μὲν τὰ χαμηλὰ μέρη εἶναι θερμὸν, εἰς δὲ τὰ ὑψηλὰ καθίσταται εὐκρατον.

Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη εὐδοκιμεῖ τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ ὄρυζα καὶ ὁ βάμβαξ. Ὑψηλότερον τῶν 1.000 μέτρων εὐδοκιμεῖ ὁ καφές, ὁ καπνὸς καὶ ἡ ἄμπελος. Τέλος, ὑψηλότερον τῶν 2.700 μέτρων εἶναι ἡ περιοχὴ ὅπου καλλιεργοῦνται γεώμηλα καὶ σῖτος καὶ τρέφονται ἵπποι καὶ βόες. Οἱ Αἰθίοπες διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Νιγρήτας, διότι αὐτοὶ ἀνήκουν εἰς τοὺς χαμιτικούς λαούς. Μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν ἄλλοτε εὐρίσκοντο εἰς σχέσεις καὶ ἀπὸ ἑλληνας ἱεραποστό-

73. Χωρίον τῆς Ἀβυσσηνίας.
(Παρατηρήσατε τὸ σχῆμα τῶν οἰκιῶν
καὶ τῶν στεγῶν των.)

λους παρέλαβον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Εἶναι ὁμῶς μονοφυσῖται, ὅπως καὶ οἱ Κόπται τῆς Αἰγύπτου.

Ἡ Αἰθιοπία ἔχει ἀξιόλογον ἐξαγωγὴν καφέ καὶ δερμάτων διὰ τοῦ λιμένος τοῦ Τζιμπουτί. Οἱ Ἰταλοί, οἱ ὅποιοι εἶχον κατακτήσει διὰ βραχὺ χρονικὸν διάστημα τὴν χώραν, εἶχον ἀναλάβει νὰ ἀναπτύξουν τὴν συγκοινωνίαν διὰ αὐτοκινητικῶν ὁδῶν καὶ νὰ συνδέσουν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αἰθιοπίας διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς Μασσάβας, ἡ ὁποία εἶναι λιμὴν εἰς τὴν παράλιον χώραν Ἐρυθραίαν· ἡ χώρα αὕτη, συνορεύουσα πρὸς τὴν Γαλλικὴν Σομαλίαν, πρὸ πολλοῦ ἦτο ἀποικία τῆς Ἰταλίας.

Ἡ χερσόνησος Σομάλη, θερμὴ καὶ στεππώδης χώρα, ἔχει μικρὰν οἰκονομικὴν σημασίαν. Ἦτο διαμοιρασμένη μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰταλίας.

2. Ἡ Βρεττανικὴ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ συνέχεται μεσογείως ἀφ' ἑνὸς μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν καὶ ἀφ' ἑτέρου μετὰ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς. Οὕτως αἱ Βρεττανικαὶ κτήσεις φθάνουν ἕως τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου (Κεῖπτάουν). Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν ἀνεπτύχθη ὡς ἐμπορικὴ πόλις ἡ Μομβάζα, ἐξάγουσα πολὺν βάμβακα. Ἀπ' αὐτὴν σιδηρόδρομος ἀναβαίνει εἰς τὴν χώραν Οὐγάνδα, ὅπου εἶναι ἡ μεγάλῃ λίμνη τῆς Βικτωρίας. Ἀπὸ δὲ τὴν πόλιν Δαρεσαλάμ ἄλλος σιδηρόδρομος φθάνει εἰς τὴν λίμνην Ταγκανίκαν.

3. Ἡ Πορτογαλικὴ ἀποικία Μοζαμβίκη ἐκτείνεται νοτιώτερον. Ἐχει κλίμα νοσηρὸν καὶ διὰ τοῦτο κατοικοῦν ἐδῶ πολὺ ὀλίγοι Εὐρωπαῖοι. Ἄν καὶ εἶναι πορτογαλική, εὐρίσκεται ὑπὸ ἀγγλικὴν ἐπιρροήν. Ἀπὸ τὰς ἀκτὰς δύο σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ διευθύνονται πρὸς μεσογείους ἀγγλικὰς κτήσεις, τὴν Ροδεσίαν καὶ τὸ Τράνσβααλ.

Ἀσκήσεις. — 1. Διὰ τί ὁ λιμὴν Τζιμπουτί ἔχει σπουδαιότητα διὰ τὴν Γαλίαν; — 2. Σχημάτισε τομὴν ἐκ τῆς λίμνης Βικτωρίας μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφουί. — 3. Ποῖα τὰ ἐξαγόμενα προϊόντα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς;

4. ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

Γενικά. — Ἡ Νότιος Ἀφρική ἔχει σχῆμα τριγώνου, τοῦ ὁποῦ αἱ δύο παράλαιοι πλευραὶ λήγουν εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῶν Βελονῶν. Τοῦτο εὑρίσκεται εἰς τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν μετὰ τῆς Κερκύρας, τὸ δὲ νότιον γεωγραφικὸν πλάτος αὐτοῦ (35°) εἶναι ἴσον πρὸς τὸ βόρειον γεωγραφικὸν πλάτος τῆς Κρήτης. Πλησίον αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἑλπίδος. Ἡ νοτία αὕτη ἀκτὴ ἐχρησίμευε, πρὸ τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ

74. Τὸ μέγιστον χρυσορυχεῖον τοῦ κόσμου παρὰ τὸ Γιохάννεσμπουργκ.

Σουέζ, ὡς σταθμὸς τῆς συγκοινωνιακῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν εἰς τὴν χῶραν εὐρωπαϊῶν ἀποίκων εἶναι οἱ λεγόμενοι Μπόερς, οἱ ὁποῖοι κατάγονται ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν. Ἡ Νότιος Ἀφρική εἶναι μία τῶν πολυτιμωτέρων μεταλλειοφόρων χωρῶν τῆς Γῆς καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους.

Φυσικὴ ἄποψις. — Τὸ μέσον ὕψος τῆς χώρας εἶναι 1.300 μέτρα, ἀλλὰ τὰ ὄρη αὐτῆς ἐκτείνονται παραλλήλως τῶν ὠκεανῶν, οὕτω δὲ ἡ Νότιος Ἀφρική λαμβάνει μορφὴν πινακίου. Ἡ

νεκα τῆς θέσεως αὐτῆς ἐν τῇ νοτίῳ εὐκράτῳ ζώνῃ ἔχει κλίμα ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Λόγῳ τῆς θέσεως τῶν ὁρέων τῆς ὀλίγαι βροχαὶ φθάνουν εἰς τὰ μεσόγεια. Πρὸς τοῦτοις εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ρεῖ τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τῆς Βεγγουέλας, ὑπεράνω τοῦ ὁποίου ὁ ἀήρ ψυχόμενος ρίπτει τὴν βροχὴν εἰς τὴν θάλασσαν· οὕτω φθάνει εἰς τὴν θερμὴν ἀκτὴν ἑξῆς.

Δι' αὐτὸ ἡ παραλία χώρα Νάμιπ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ **Καλαχάρη** τῆς Ν. Ἀφρικῆς εἶναι ἀλμυραὶ ἢ ξηραὶ στέππαι Αὐταὶ πρὸς

75. Οἰκογένεια Βουσμάνων εἰς τὴν Καλαχάρεν.

τὰ πλευρικά ὄρη μεταβάλλονται εἰς θαμνώδεις στέππας, ὅπου ζοῦν μεγάλαι ἀγέλαι ἀγρίων ζώων, ἰδίως ἀπὸ ἀντιλόπας καὶ δορκάδας. Τρέφονται ἀκόμη εἰς αὐτὰς μεγάλα ποίμνια ζώων (αἴγες, πρόβατα). Ὅπου εἶναι δυνατὴ ἡ ἄρδευσις ἀπὸ ποταμὸν ἢ ἀπὸ ἀρτεσιανὸν φρέαρ, ἐκεῖ εἶναι ἐγκατεστημένοι καὶ λευκοὶ ἄποικοι.

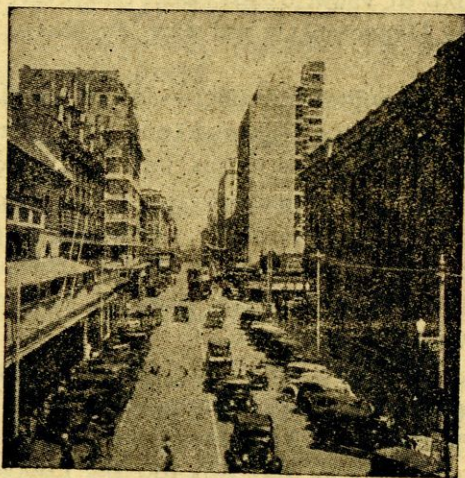
Γενικῶς αἱ ἐξωτερικαὶ πλευραὶ τῶν ὁρέων καταπίπτουν κατὰ βαθμίδας. Εἰς τὰ χαμηλὰ πεδία καλλιεργοῦνται μεσογειακαὶ φυτεῖται ἢ καὶ τροπικαί, εἰς τὰ μέτρια κατὰ τὸ ὕψος

καλλιεργούνται σιτηρά, εἰς δὲ τὰ ὑψηλότερα περιφέρονται πολλὰ αἰγοπρόβατα.

Πολὺ μεγαλυτέραν σημασίαν ἀπὸ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ἔχουν τὰ μεταλλευτικὰ προϊόντα, γαιάνθρακες, ἀδάμαντες καὶ ἰδίως χρυσός. Τὸ κέντρον τῆς χρυσορυχίας εἶναι ἡ **Γιοχάννεσμπουργκ**, καὶ διὰ τοῦτο αὕτη ἀνεπτύχθη εἰς μεγάλην πόλιν (300). Ἀδάμαντες ἐξορύσσονται παρὰ τὸ **Κιμπερλέν**, τὴν **Πραιτωρίαν** καὶ εἰς τὴν ἔρημον **Νάμιπ**.

Πολιτικὴ κατάστασις. — Ἡ κυριώτερα ἀγγλικὴ κτῆσις ἐνταῦθα εἶναι ἡ **Νοτία Ἀφρικανικὴ Ἑνωσις**. Ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων κρατῶν, τοῦ **Ἀκρωτηρίου**, τῆς **Ὁράγγης**, τοῦ **Νατὰλ** καὶ τοῦ **Τράνσβααλ**. Ἔχει δύο πρωτευούσας, τὴν **Πραιτωρίαν** (85) καὶ τὴν **Κεϊπτάουν** (δηλαδή Πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου, 220). Λόγῳ τοῦ εὐκράτου κλίματός της εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀποικιακὴ περιοχὴ τῶν λευκῶν ἐν Ἀφρικῇ. Εἰς ὀλίκον ἀριθμὸν 9 ἑκατομμυρίων κατοίκων, 2 ἑκατομμύρια εἶναι Εὐρωπαῖοι, μετὰ τῶν ὁποίων 1.500 Ἑλληνες.

Ὑπὸ τὴν ἀγγλικὴν προστασίαν ὑπάρχουν καὶ ἄλλα κράτη τῶν νέγρων. Οἱ ἰθαγενεῖς **Ὀτεντόττοι** καὶ **Κάφροι**

76. Κεντρικὴ ὁδὸς εἰς τὸ Γιοχάννεσμπουργκ.

ζοῦν ἢ ὡς κτηνοτρόφοι, ἢ ὡς ἐργάται εἰς τὰς πόλεις. Εἰς δὲ τὴν **Καλαχάρην** ὑπάρχουν λείψανα παλαιοτάτης φυλῆς, οἱ **Βουσμάνοι**· εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήματος καὶ ζοῦν σκληρὸν βίον ὡς κυνηγοὶ εἰς τὰς ξηρὰς στέππας.

Ἡ **Νότιος Ἀφρικὴ** εἶναι ἡ πρώτη χρυσοφόρος χώρα τοῦ κόσμου, κατέχουσα πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς παγκοσμίου παρα-

γωγῆς τοῦ χρυσοῦ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ Κεῖπτάουν (220), ὁ Λιμὴν Ἑλισάβετ καὶ τὸ Ντώρμπαν (200).

5. Αἱ Νῆσοι τῆς Αἰφρικής

Γενικά. — Ἡ Ἀφρική δὲν ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας νήσους ὅπως ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀσία. Μία μόνον εἶναι μεγάλη ἐν τῇ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ, ἡ Μαδαγασκάρη, ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν αἱ νῆσοι εἶναι μικραί, οὐδεμία δὲ φθάνει τὸ μέγεθος τῆς Κρήτης. Αἱ Κανάριοι, αἱ Νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου καὶ αἱ Νῆσοι τοῦ Κόλπου τῆς Γουινέας εἶναι πλησίον τῆς ἡπείρου, ἐνῷ ἄλλαι, αἱ Ἀζόροι, ἡ Ἀσσηνσιὸν καὶ ἡ Ἀγία Ἐλένη, γνωστὴ ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς αὐτὴν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, εἶναι εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ νῆσοι αὗται ἡφαιστειογενεῖς καὶ κτήσεις τῶν Ἰσπανῶν, τῶν Πορτογάλων καὶ τῶν Ἀγγλων.

Αἱ νῆσοι εἰδικῶς. — Αἱ νῆσοι Μαδέρα καὶ Ἀζόροι ἀνήκουν εἰς τοὺς Πορτογάλους, αἱ δὲ Κανάριοι εἰς τοὺς Ἰσπανούς. Ἔχουν ὑγιεινὸν κλίμα καὶ θαυμασίας φυσικὰς καλλονάς, καὶ διὰ τοῦτο ἐπισκέπτονται αὐτὰς πολλοὶ περιηγηταὶ καὶ ἀσθενεῖς. Παράγουν οἶνον, νοστήμους καρποὺς καὶ πρῶιμα λαχανικά. Ἐκ τῶν Καναρίων ἡ Λὰς Πάλμας καὶ ἡ Τενερίφα χρησιμεύουν ὡς σπουδαῖοι σταθμοὶ τῶν συγκοινωνιῶν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Αἱ Νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου εἶναι πορτογαλικά· ἔχουν πτωχὴν βλάστησιν, διότι εἶναι πλησίον τῆς ξηρᾶς ζώνης τῆς Βορείου Ἀφρικής.

Αἱ Νῆσοι τοῦ Κόλπου τῆς Γουινέας εἶναι τέσσαρες τὸν ἀριθμόν, ἐκ τῶν ὁποίων δύο εἶναι ἀγγλικά καὶ δύο πορτογαλικά. Ἔχουν τὸ ὑγρότατον καὶ θερμότατον κλίμα τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικής καὶ παράγουν κακάον καὶ καπνόν. Αἱ δὲ Ἀσσηνσιὸν καὶ Ἀγία Ἐλένη ἔχουν ἀποτόμους ἀκτὰς καὶ χρησιμεύουν ὡς σταθμοὶ καλωδίων.

Ἡ Μαδαγασκάρη. — Ἡ νῆσος αὕτη, μεγαλυτέρα κατὰ τὴν

ἔκτασιν ἀπὸ τὴν χερσόνησον τοῦ Αἵμου, ἔχει ὕψηλās ὄροσει-
 ράς πρὸς τὴν Α. πλευράν, καὶ διὰ τῶν νοτιοανατολικῶν κανονι-
 κῶν ἀνέμων δέχεται πλουσίας βροχάς εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Διὰ
 τοῦτο ἡ πλευρὰ αὕτη σκεπάζεται ἀπὸ πυκνὸν δάσος. Τούναν-
 τίον, τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ δυτικὸν μέρος εἶναι μᾶλλον ξηρὸν
 καὶ πλήρες στεππῶν (3 ἑκατομ. κάτ.). Αἱ πρὸς Α. τῆς Μαδα-
 γασκάρης νῆσοι δεικνύουν ὅτι ἄλλοτε ἡ νήσος συνεδέετο με-
 τὰς Ἰνδίας. Διὰ τῶν νήσων τούτων, βοηθοῦμενοι ὑπὸ θαλασ-
 σίων ρευμάτων, ἦλθον μετὰ ἀκάτιά των Μαλαῖοι ἀπὸ τὰς νή-
 σους των καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐδῶ. Σπουδαιότερα τούτων εἶ-
 ναι ἡ νήσος **Μαυρίκιος**, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦτο ὁ σπουδαιότερος
 σταθμὸς τῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Σήμερον ἔχει μεγάλας
 φυτείας ζαχαροκαλάμου. Ἐπὶ μικρᾶς νήσου, πολὺ πλησίον
 τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, κεῖται ἡ **Ζανζιβάρη**, ἡ ὁποία ἄλλοτε
 κατεῖχε τὸ ἐμπόριον ὅλης τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς. Τὴν σπου-
 δαιότητα αὐτὴν ἔχει σήμερον ἡ Μομβάζα.

Ἀσκήσεις. — 1. Ποῖαι νῆσοι περὶ τὴν Ἀφρικὴν ἔχουν κατὰ τὸν
 χάρτην τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας σπουδαίαν θέσιν; — 2. Ἰχο-
 γράφησε σχέδιον τῆς Ἀφρικῆς καὶ σημείωσε τὰς θαλασσίας ὁδούς,
 αἱ ὁποῖαι διέρχονται ἀπὸ τὰς νήσους.

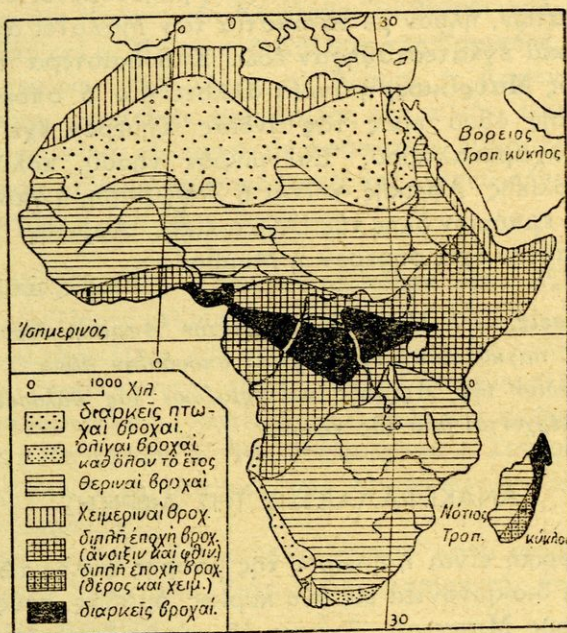
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἡπειρος τῆς μαύρης φυλῆς τῶν **Νιγη-
 τῶν**. Οὗτοι διακρίνονται εἰς δύο κυρίως ομάδας, τοὺς **Σουδα-
 νοὺς** καὶ τοὺς **Μπαντούς**. Ἐκάστη ἐξ αὐτῶν διαιρεῖται εἰς πο-
 λυαρίθμους φυλάς. Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἀποικιακὴ ἡπειρος τῶν
 Εὐρωπαίων· τὰ μεγαλύτερα μέρη της ἐξουσιάζουν οἱ Ἕλληνες
 καὶ οἱ Γάλλοι. Ὀλίγοι ὅμως λευκοὶ ζοῦν εἰς αὐτήν, 3 περίπου
 ἑκατομ. ἐπὶ ὀλίκοῦ ἀριθμοῦ 148 ἑκατομ. (Ἕλληνες 110.000). Οἱ
 Νιγηταὶ τῆς Ἀφρικῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐζήτησαν προνό-
 μια. Ἰδίως εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς
 κατάρθωσαν νὰ ἔχουν μετὰ τῶν λευκῶν τὰ αὐτὰ δικαιώματα.

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἡπειρος τοῦ **τροπικοῦ κλίματος**. Ἐχει
 τὴν σχετικῶς μεγίστην θερμοκρασίαν, διότι τὸ μεγαλύτερον αὐ-

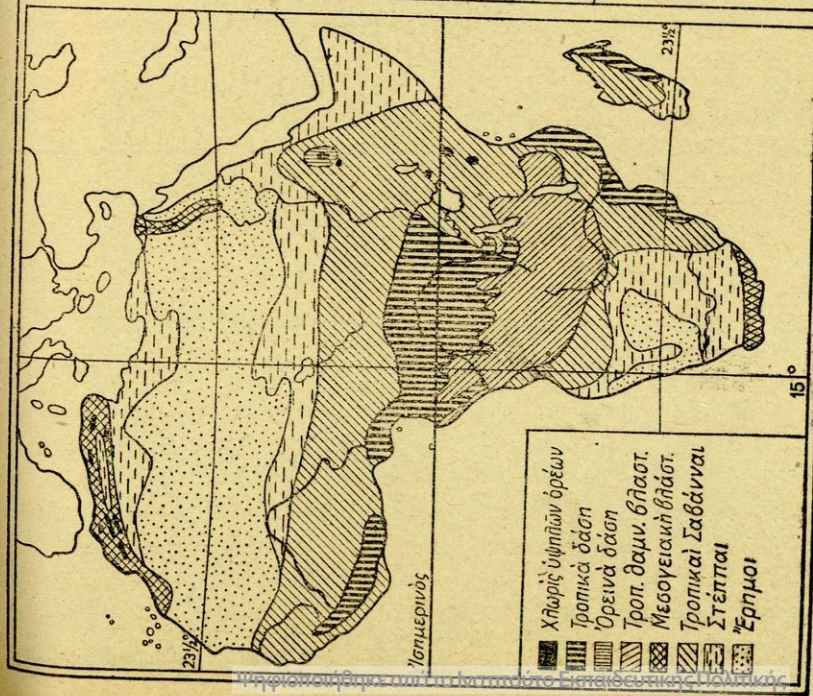
τῆς μέρος εὐρίσκεται εἰς τὴν θερμὴν ζώνην. Τὸ κλίμα ἐδῶ εἶναι συγχρόνως θερμὸν καὶ ὑγρὸν (εἰς τὸ Τομβουκτοῦ ἢ θερμοκρασία τοῦ θερμοτέρου μηνὸς εἶναι 35° καὶ τοῦ ψυχροτέρου 29°). Εἰς τὸ Σουδάν καὶ εἰς ὅλην τὴν ἑκτασιν μεταξὺ τοῦ Νίγηρος καὶ τοῦ Ζαμβέζη (δηλαδή 10° βορείως καὶ 10° νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ) πίπτουν διαρκεῖς βροχαί.

Τοῦτο εἶναι τὸ ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα. Οἱ κατὰ τὸ κλίμα

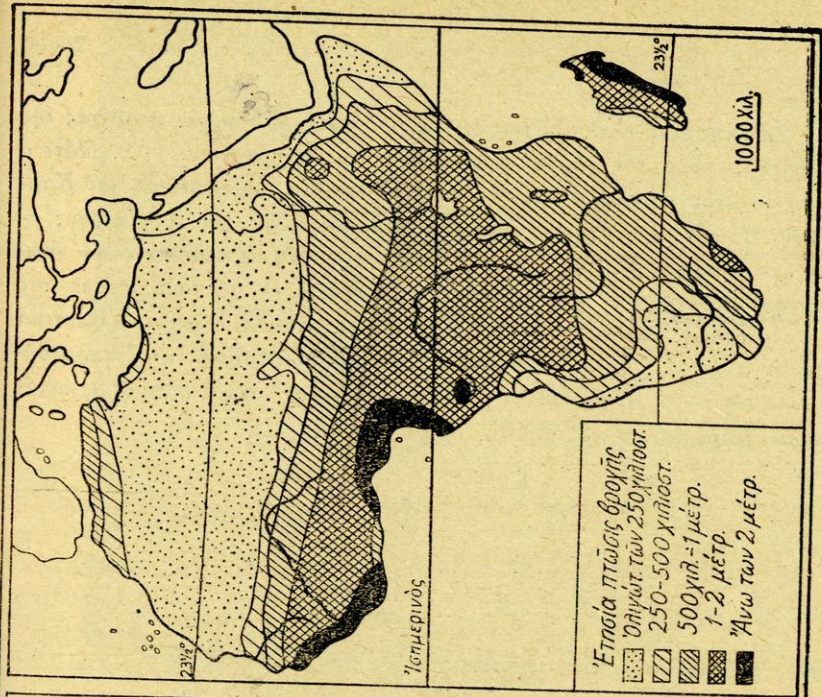

77. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ.

αὐτὸ πνέοντες ἐκ Β. πρὸς Ν. κανονικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι ἔχουν διεύθυνσιν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, λέγονται **ἀληγεῖς**. Πλησίον τῶν τροπικῶν κύκλων τῆς Γῆς τὸ κλίμα εἶναι πάντοτε ξηρὸν (**ξηρὸν τροπικὸν κλίμα**). Εἰς τὴν Ἀφρικὴν διακρίνονται ἴδιαι περιοχαὶ κατὰ τὴν βλάστησιν : τὸ πυκνὸν δάσος, ἢ σαβάννη, ἢ στέππη, ἢ ἔρημος καὶ ἢ ὄασις. Διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν ἀποφέρει **τροπικὰ φυτικὰ προϊόντα**, ὡς κακάον, καουτσούκ, φοινικέλαιον καὶ βάμβακα, προσέτι δὲ καὶ μέταλλα.

78. Χάρτης τής κλιμάδος τής 'Αφρικής.

79 Έπιαία πτώσις βροχής εις την 'Αφρικήν.

Ἀσκήσεις. — 1. Σύγκρινε τὰς βροχερὰς καὶ ξηρὰς περιοχὰς τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὸν χάρτην τῆς ἐξαπλώσεως τῶν φυτῶν. — 2. Πότε δ ἥλιος ἴσταται κατακορύφως τὴν μεσημβρίαν εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, εἰς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Αἰγόκερω ; — 3. Ἰχνογράφησε χάρτην τῆς Ἀφρικῆς καὶ διαίρεσε αὐτὸν εἰς τὰ ἀνεξάρτητα κράτη καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς κτήσεις. — 4. Τοποθέτησε τὰς σπουδαιότατας μεταλλοφόρους θέσεις καὶ τὰ σπουδαιότατα μεταλλευτικὰ προϊόντα. — 5. Ὅρισε εἰς ἕκαστον ἀφρικανικὸν τμῆμα τὴν ἐπικρατοῦσαν φυλὴν. — 6. Ποῖαι εἶναι αἱ καταλληλότεραι περιοχαὶ πρὸς ἐγκατάστασιν Εὐρωπαίων καὶ διατί ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

1. ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Γενικά.— Ἡ Αὐστραλία εἶναι ὄχι μόνον ἡ μικροτάτη, ἀλλὰ καὶ ἡ τελευταῖον ἀνακαλυφθεῖσα ἥπειρος. Τοῦτο προῆλθε, διότι ἔκειτο πέραν τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας. Κεῖται πέραν τῶν Ἰνδικῶν νήσων καὶ τέμνεται ὑπὸ τοῦ τροπικοῦ κύκλου τοῦ νοτίου ἡμισφαίριου. Πρῶτος ἀνεκάλυψεν αὐτὴν ὁ Ὀλλανδὸς Τάσμαν τὸ 1642, ὀνομάσας αὐτὴν Νέαν Ὀλλανδίαν. Ἀλλ' ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐξηρεύνησε τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος τὸ 1768, εἶναι ὁ Ἄγγλος Κούκ. Ἀπὸ τότε ἤρχισαν οἱ Ἄγγλοι νὰ στέλλουν ἐδῶ τοὺς καταδικαζομένους ἐγκληματίας καὶ διὰ τούτων νὰ σχηματίζονται ἀποικίαι.

Ἡ Αὐστραλία μεταξὺ τῶν ἡπείρων παρουσιάζει τὰ περισσότερα παράξενα. Ἰδίως τοῦτο παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. Τὰ ἐδῶ ζῶα, ὡς ὁ ὀρνιθόρρυγχος, ὁ μυρμηκοφάγος, ἡ καγκουρώ, πρὸ πολλοῦ ἔχουν ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους. Οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ζῶντες παλαιοὶ κάτοικοι (περὶ τὰς 60.000) ἔχουν ἰδιόρρυθμα χαρακτηριστικά· οἱ ἰθαγενεῖς οὗτοι Αὐστραλοὶ εἶναι ὁ περισσότερον ἀρχέγονος λαὸς ἀπὸ ὅσους γνωρίζομεν· εἶναι μέτριοι τὸ ἀνάστημα καὶ ἔχουν χρῶμα ὑπόμαυρον καὶ γυάλιστερόν.

Ἀπὸ τὴν ἀρχαϊκὴν αὐτὴν ζωικὴν μορφήν ἐξηγοῦν, ὅτι ἄλλοτε ἡ Αὐστραλία ἦτο ἠνωμένη μετὰ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τὴν ἐποχὴν δέ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγεννῶντο αἱ πτυχώσεις τῶν Ἀλπεων, ἡ Αὐστραλία ἀπεχωρίσθη ἀπ' αὐτάς διὰ καθιζήσεως μέρους τῆς ξηρᾶς. Ὡσαύτως τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὴν Νέαν Γουινέαν ἐκτείνεται μέχρι τῆς Νέας Ζηλανδίας καὶ τῶν νήσων Φίτζι, ἦτο ἄλλοτε ἠνωμένον μετὰ τῆς

Αὐστραλίας· τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὸν ἀβαθὴ θάλασσιον πυθμένα, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἀνυψοῦνται αἱ νῆσοι. Εἰς τὴν ΒΔ. ἀκτὴν τῆς Αὐστραλίας κοράλλια ἔχουν σχηματίσει τὸν μέγαν σκοπελῶδη φράκτην, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ναυσιπλοίαν.

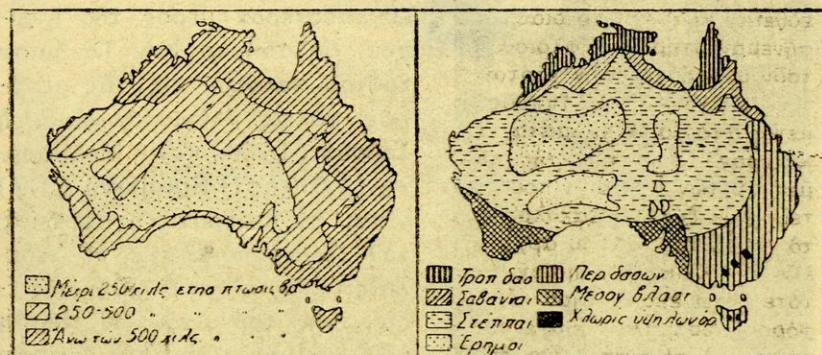
Ὁ ἀρχέγονος Αὐστραλός. — Σταματῶμεν τοὺς ἵππους μας. Τί κινεῖται ἐκεῖ εἰς τὸ ἀνοιγμα τῆς λόχμης; Μὲ τὰς διόπτρας μας διακρίνομεν ὁμάδα ἰθαγενῶν, οἱ ὁποῖοι ἐγκαθιστοῦν προσωρινὴν κατοικίαν. Γυμνοὶ ἄνδρες, μὲ στίγματα εἰς τὸ στήθος καὶ τοὺς βραχίονας, μεταφέρουν μεγάλους φλοιοὺς εὐκαλύπτου καὶ κλάδους δενδρυλλίων. Ἐπειτα στερεώνουν ζευγος κλάδων εἰς τὴν γῆν ἐγκαρσίως, δένουν τὴν διασταυρώσιν μὲ σχοινίον ἐκ χόρτου καὶ ἀκολουθῶς τοποθετοῦν κατ'εὐθείαν κλάδον ἀπὸ διασταυρώσεως εἰς διασταυρώσιν. Πρὸς τὸ προσήνεμον στηρίζουν φλοιοὺς καὶ κλάδους ἐπὶ τοῦ πλέγματος, τοποθετοῦν μετὰ τούτων χόρτον, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη καλύβη εἶναι ἐτοιμή.

Ἀφίνομεν τοὺς ἵππους μας δεμένους νὰ βοσκῇσιν καί, κρυπτόμενοι ἀπὸ τὰ φυλλώματα τῆς λόχμης, πλησιάζομεν διὰ νὰ ἴδωμεν καλύτερον. Ἐκεῖ πρὸ τῆς καλύβης κάθεται ἀνὴρ καὶ στρέφει γοργῶς μετὰ τῶν παλαμῶν του μακρὰν ράβδον, ἡ ὁποία εἰσχωρεῖ εἰς ὅπν τεμαχίον ξύλου, ἐξακολουθεῖ δὲ στέφων αὐτὴν διαρκῶς, μέχρις ὅτου τὸ ἄκρον τῆς ράβδου ἀρχίζει νὰ πυρῶνεται καὶ νὰ ἐκβάλλῃ σπινθῆρας. Μία γυνὴ κύπτει πλησίον, φυσᾷ καὶ ἀμέσως τὰ ρινίσματα ἀνάπτουν· τότε θέτει ἐπάνω ξηρὰ κλαδιά καὶ ἡ πυρὰ ἡτοιμάσθη. Ἐνας γενειοφόρος Αὐστραλός φθάνει σύρων μίαν καγκουρώ, τὴν ὁποίαν ἔχει φονεύσει μὲ τὸ ριπτόμενον ξύλον του, τὸ «μπούμεραγκ», ἥτοι τὸ ἀκόντιόν του, τοῦ ὁποῖου ἡ αἰχμὴ εἶναι ἐκ λίθου. Τὸ θήραμα ἐκδέρεται καὶ τεμαχίζεται. Μὲ τοῦτο καὶ μὲ τὰς ρίζας, τὰς ὁποίας ἔχουν συλλέξει αἱ γυναῖκες, τὸ γεῦμα παρεσκευάσθη.

Πληθυσμός. — Ὁ ἰθαγενὴς πληθυσμός εἶναι ἐλάχιστος (60.000) ἀπέναντι τῶν λευκῶν ἀποίκων, οἱ ὁποῖοι, ὅλοι σχεδόν, εἶναι Ἀγγλοσάξονες· οὗτοι ἤρχισαν νὰ συρρέουν ἰδίως ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος, ὅταν εἶχεν ἀνακαλυφθῇ ἐδῶ χρυσός. Ἦδη ὅμως, ὅτε τὰ χρυσοφόρα κοιτάσματα ὀλιγόστευσαν, ἡ μετανάστευσις ἔχει σχεδόν σταματήσει. Ἡ ἡπειρος, ἂν καὶ ἡ ἔκτασις τῆς εἶναι 50 φορές μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος, ἔχει ἴσον ἀριθμὸν κατοίκων πρὸς αὐτὴν (7 ἑκατομμύρια). Ὁ μικρὸς οὗτος ἀριθμὸς ἐξηγεῖται ἅπ' ἑνὸς ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐρημικὰς ἐκτάσεις τῆς ἡπείρου καὶ ἅπ' ἑτέρου ἀπὸ τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἔχουν λάβει οἱ Αὐστραλοὶ, ὅπως ἐμποδίζουν τὸν ἀποικισμὸν τῶν ξέ-

νων' πρό πάντων αποκλείουν τοὺς κιτρίνους, διὰ νὰ ἀποφεύγουν τὸν συναγωνισμόν εἰς τὰ χειροτεχνικά προϊόντα των. Οὕτως ἡ Αὐστραλία παράγει προϊόντα περισσότερα τῶν ὧν ἔχει ἀνάγκην, καὶ ἐξ αὐτῶν μέγας πλοῦτος μεταφέρεται εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης. Μεταξὺ τῶν λευκῶν ἐν Αὐστραλίᾳ ζοῦν καὶ Ἕλληνες, περὶ τὰς 20.000.

Θαλάσσιος διαμελισμός. — Ἡ Αὐστραλία δὲν ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν. Μόνον τὰ παράλια αὐτῆς πρὸς Β. διαμελίζονται ὀλίγον ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

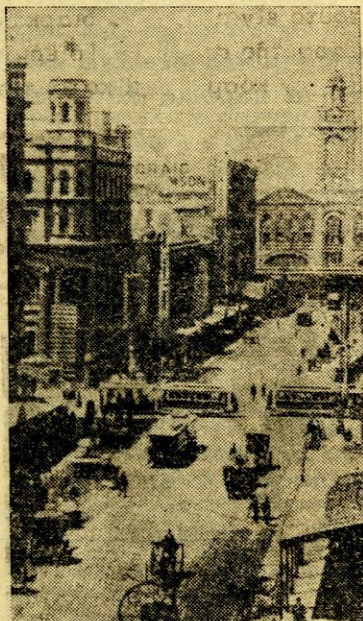
80. Αἱ βροχαὶ καὶ ἡ χλωρίς τῆς Αὐστραλίας.

Φυσικὴ διαίρεσις. — Ἡ Αὐστραλία φυσικῶς διακρίνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. εἰς τὰ ἑξῆς τρία μέρη :

1) Τὸ δυτικὸν ἡμισυ εἶναι χαμηλὸν ὄροπέδιον, πλήρες ἀπὸ πετρώδεις καὶ ἀμώδεις ἐρήμους. Τοῦτο συμβαίνει διότι οἱ συχνοὶ ἄνεμοι, οἱ νοτιοανατολικοί, συναντοῦν πρῶτον τὰ Αὐστραλιακά ὄρη, ὅπου χάνουν τὴν ὑγρασίαν των, οὕτω δὲ πέραν αὐτῶν πνέουν ζωηροὶ καὶ ὑψώνουν εἰς τὰς ἐρήμους μεγάλας θίνας.

2) Τὸ ΝΑ. τμήμα εἶναι βαθύπεδον, ὅπου ἡ ἔρημος συνεχίζεται, προβάλλουν ὅμως καὶ στέππαι καὶ ἀραιὰ δάση εὐκαλύπτων. Εἰς τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος ρέει ὁ **Μώρραιν** καὶ ὁ παραπόταμος αὐτοῦ **Ντάρλινγκ**, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ χρησιμοποιεῖται δι' ἄρδευσιν τῶν ἀγρῶν.

3) Ἡ τρίτη περιοχή εἶναι τὰ πιυχωσιγενῆ **Αὐστραλιακὰ ὄρη**, τὰ ὁποῖα ἀφίνουν πρὸς τὴν θάλασσαν στενὴν μόνον πεδιάδα. Λόγῳ τῆς ἀφθόνου πτώσεως βροχῶν ἔχουν ὠραῖα δάση. Βροχαὶ πολλαὶ πίπτουν καὶ εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς ἡπείρου, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὸ ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ὑπάρχουν τροπικὰ δάση.

81. Μελβούρνη. Ἡ κίνησις εἰς κεντρικὴν ὁδόν.

Πόλεις. — Ὁλος σχεδὸν ὁ πληθυσμὸς εἶναι συγκεντρωμένος εἰς τὸ εὐφορώτερον καὶ εὐκραέστερον μέρος τῆς ἡπείρου, δηλαδὴ τὸ ΝΑ. Τὸ ἡμισυ τούτου κατοικεῖ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Μέγισται εἶναι ἡ Σίδνεϋ (1.260) καὶ ἡ Μελβούρνη (1.030). Ἡ Βρισβάνη (317) εἶναι τὸ κέντρον τῆς φυτείας τοῦ ζαχαροκαλάμου. Ἡ Ἀδελαΐς (225) εἶναι ὁ λιμὴν τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ σίτου. Ἡ Πέρθη (200) εἶναι λιμὴν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς.

Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἄποψις. — Ἡ Αὐστραλία ἀποτελεῖ αὐτόνομον ὁμοσπονδίαν

ἀπὸ ἑξ ἀποικίας, τῶν ὁποίων ἡ κοινὴ κυβέρνησις ἐδρεύει εἰς τὴν πολίχνην **Καμπέραν** (7), ΝΔ. τῆς Σίδνεϋ. Εἶναι χώρα κτηνοτροφικὴ καὶ γεωργικὴ μᾶλλον ἢ χώρα τῶν μετάλλων καὶ τῆς βιομηχανίας. Ὅλα τὰ χρήσιμα φυτὰ καὶ ἡμερα ζῶα εἰσέχθησαν ἐδῶ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων.

Κτηνοτροφία. — Αἱ χλοεραὶ στέππαι τῶν μεγάλων ἐσωτερικῶν πεδιάδων εὐνοοῦν τὴν διατροφήν προβάτων· ἐν εἶδος τούτων, τὸ ὁποῖον λέγεται **μερινόν**, ἀριθμεῖ περισσότεράς τῶν

100 ἑκατομμυρίων κεφαλῶν. Ἡ ἐπερχομένη ὁμῶς πολλάκις ξηρασία ἐπιφέρει τὸν θάνατον κατὰ χιλιάδας, παρ' ὅλα τὰ ἀρτεσιανὰ φρέατα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνοιγῇ. Ἐπὶ πλεον, τὰ μεταφερθέντα ἐνταῦθα κουνέλια ἔχουν τοσοῦτον πληθυνθῇ, ὥστε ἔγιναν πληγὴ διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, διότι τρώγουν τὴν ἀναγκαίαν διὰ τὰ πρόβατα χλόην. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη διαρκῶς νὰ μετακινῶνται τὰ ποίμνια διὰ μέσου τῆς στέππης. Τὸ ἔριον τῆς Αὐστραλίας εἶναι τὸ πρῶτον εἰς τὸν κόσμον καὶ κατὰ τὴν

82. Στέππη με εὐκαλύπτους εἰς Αὐστραλίαν.

ποσότητα καὶ κατὰ τὴν ποιότητα, μεταφέρεται δὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν.

Γεωργία. — Ἡ γεωργία ἀνεπτύχθη διὰ τῆς κατασκευῆς ἀρδευτικῶν ἔργων, κυρίως εἰς τὴν λεκάνην τῶν ποταμῶν Μώρραιου καὶ Ντάρλιγκ. Ἐνταῦθα ἀπαντῶνται μεγάλοι σιταγροί, ἄμπελοι, κῆποι ὁπωροφόρων δένδρων, πάντων δὲ τούτων οἱ καρποὶ προορίζονται διὰ τὴν Εὐρώπην. Εἰς τὴν βορείαν ζώνην, τὴν τροπικὴν, καλλιεργοῦνται ζαχαροκάλαμον, βανάναι καὶ

βάμβαξ. Ἐπειδὴ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον αἱ ὄραι τοῦ ἔτους εἶναι ἀντίστροφαι τῶν ἰδικῶν μας, ὁ θερισμὸς τοῦ σίτου εἰς τὴν Αὐστραλίαν γίνεται τὸν Δεκέμβριον καὶ τὸν Ἰανουάριον τοιούτοτρόπως ἡμπορεῖ ἡ Εὐρώπη κατὰ τὸν χειμῶνα νὰ προμηθεύεται σίτον.

Ὅρουκτά. — Κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἡ Αὐστραλία ἦτο ἡ πρώτη χώρα τῆς ἐξαγωγῆς χρυσοῦ, ἐνῶ σήμερον εἶναι ἡ ἐβδόμη. Ὁ χρυσὸς ἐξορρύσσεται κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς ἐσωτερικῆς ἐρήμου, ὅπου ἰδρύθησαν καὶ πολίχναι διὰ τοῦτο. Εἰς τὰ ἀνατολικά ὄρη εὐρέθησαν κοιτάσματα γαιάνθρακος, μολύβδου καὶ ἰδίᾳ ψευδαργύρου· ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ψευδαργύρου, ἡ Αὐστραλία σήμερον κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι).

Βιομηχανία. — Ἡ βιομηχανία ἐγεννήθη ἐνταῦθα μετὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον, καὶ συνεχῶς ἀναπτύσσεται· ὑπάρχουν ὕφαντουργεῖα εἰς τὴν Σίδνεϋ καὶ εἰς τὴν Μελβούρνην μεταλλουργεῖα καὶ κονσερβοποιεῖα.

Συγκοινωνία καὶ ἐμπόριον. — Αἱ ἀνατολικαὶ πόλεις συνδέονται διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς Πέρθης, μελετᾶται δὲ ἡ διὰ μέσου τῆς ἡπείρου σύνδεσις αὐτῶν καὶ μετὰ τῆς ΒΔ. ἀκτῆς.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον διεξάγεται κυρίως διὰ τῶν λιμένων Σίδνεϋ καὶ Μελβούρνης, καὶ συνίσταται κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν ἐξαγωγὴν ἐρίου καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν τοῦ σίτου, δερμάτων καὶ κρέατος. Πρῶτη πελάτις εἶναι ἡ Μεγάλη Βρετανία.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Ἡ Αὐστραλία εἶναι ἡ μόνη ἡπειρος, ἡ ὁποία ἐξ ὁλοκλήρου κεῖται ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαίριῳ. Λόγῳ τῆς ἀποκέντρου ταύτης θέσεώς της ἔχει ἀραιὰν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἡπείρων· ἐπὶ πλέον, οἱ μεγαλύτεροι οἰκισμοὶ της κεῖνται ΝΑ., πρὸς τὴν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένην θέσιν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου.

Ἔνεκα τῆς ἀπομεμονωμένης ταύτης θέσεως ἡ Αὐστραλία ἐμφανίζει τόσα πολλὰ περίεργα, ὥστε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πελώριον φυσικὸν μουσεῖον. Ὑπάρχουν ἰδιαζόντες ἀντιπρόσωποι φυτῶν καὶ ζώων, προσέτι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἰθαγενὴς ἄνθρωπος παρουσιάζεται ὡς πρωτόγονος.

Ἀλλὰ καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς ἡπείρου εἶναι ἀξιοπαρατήρητος. Αἱ ἀποικίαι ἤρχισαν νὰ σχηματίζωνται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1788. Ἀπὸ τοῦ 1848, ὁπότε ἀνευρέθησαν κοιτάσματα χρυσοῦ, συνέρρευσαν πολλοὶ μετανάσται. Ἀργότερον, ὅτε ταῦτα σχεδὸν ἐξηντλήθησαν, οἱ μετανάσται ἀπὸ χρυσορῦχοι ἐγέναν καλλιεργηταὶ καὶ κτηνοτρόφοι, οὕτω δὲ ταχέως ἡ Αὐστραλία ἐγένεν ἀποθήκη ἐρίου καὶ κρέατος διὰ τὴν Μεγάλην Βρετανίαν καὶ εἰς τῶν πρώτων σιτοβολῶνων τῆς Γῆς.

Εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ἐπιτρέπεται ἡ ἀποικίσις ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐγκατασταθοῦν ὡς ἀγρόται. Εἰς τοὺς λοιποὺς ἀπαγορεύεται ἀπολύτως. Ἔνεκα τούτου ἡ Αὐστραλία εἶναι ἀραιότατα κατοικημένη, ὁ πληθυσμὸς τῆς ὅμως εἶναι ὁμοιογενὴς, ὅσον εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἡπειρον. Παράξενα ἀκόμη εἶναι καὶ τὰ ὅρια τῶν αὐστραλιακῶν ἀποικίων, τὰ ὁποῖα εἶναι εὐθείαι γραμμαί, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καθορισθῇ κατὰ γεωγραφικὰ μήκη καὶ γεωγραφικὰ πλάτη.

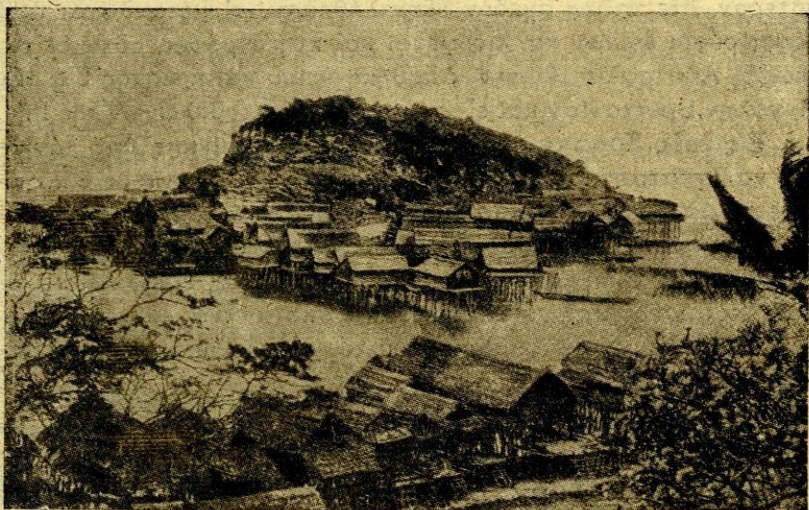
Ἀσκήσεις. — 1. Ἀπομνημόνευσε τὰς πόλεις τῆς Αὐστραλίας κατὰ τὰς φυσικὰς περιοχάς. — 2. Ποία ἀφρικανικὴ ἐρημος ἀντιστοιχεῖ κατὰ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος πρὸς τὴν δυτικὴν αὐστραλιακὴν ἐρημον; — 3. Εἰς ποῖον μέρος τῆς Αὐστραλίας τὸ κλίμα ὁμοιάζει περισσότερο πρὸς τὸ τῆς Ἑλλάδος;

2. ΩΚΕΑΝΙΑ

Γενικά. — Ὑπὸ τὸ ὄνομα Ὠκεανία ἐννοοῦμεν τὰς μεγάλας νήσους Νέαν Ζηλανδίαν καὶ Νέαν Γουινέαν, ὡς καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἄλλων μετρίων καὶ μικρῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐγκατεσπαρμέναι ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ. Πλὴν τῆς πρώτης, ἡ ὁποία πολιτικῶς εἶναι αὐτόνομος, ὅπως καὶ ἡ Αὐστραλία, ὅλοι αἱ λοιπαὶ εἶναι κτήσεις διαφόρων κρατῶν: τῆς Μεγάλης Βρετα-

νίας, τῆς Γαλλίας, τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Ὀλλανδίας, τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῆς Χιλῆς (κράτους τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς).

Δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς νήσους τῆς Ὠκεανίας εἰς τὰς ἐξῆς τρεῖς συστάδας: 1) Ὑπὸ τὸ ὄνομα **Μελανησία** (λόγῳ τοῦ μαύρου χρώματος τῶν κατοίκων της) ἐννοοῦμεν τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς Νέας Γουινέας τελειώνει εἰς τὰς Ἑβρίδας. Εἰς αὐτὸ δύναται νὰ ὑπαχθῇ καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία. 2) **Μικρονησία** ὀνομάζονται αἱ πολυάριθμοι νῆσοι, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πρὸς Β. τῆς Μελανησίας. 3) **Πολυνησία** δὲ τὸ

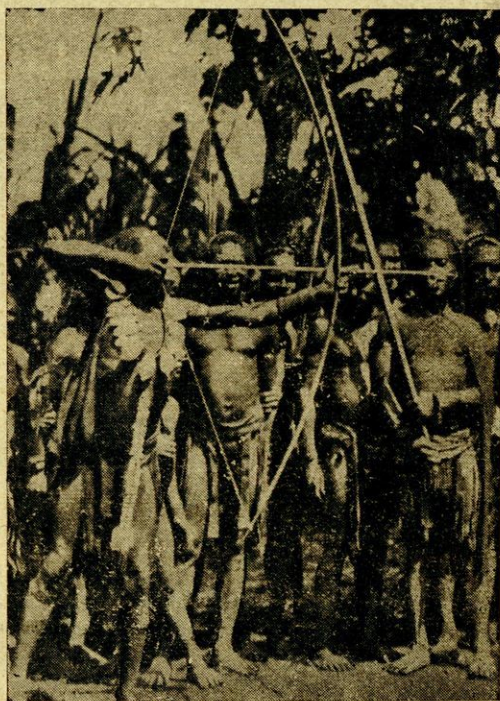
83. Συνοικισμὸς πασσαλωτὸς εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ν. Γουινέας.

πλῆθος τῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται πρὸς Α. τῶν προηγουμένων.

Αἱ νῆσοι ἰδιαιτέρως.—Ἡ Νέα Ζηλανδία εἶναι ὀρεινὴ, χωριζομένη διὰ πορθμοῦ εἰς δύο τμήματα. Ὅπως καὶ ἡ Ἰαπωνία, οὕτω καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία εἶναι λείψανον καταποντισθείσης ξηρᾶς, καὶ ὥς ἐκ τούτου εἶναι πλούσια εἰς ἡφαίστεια καὶ θερμὰς πηγὰς. Τὰ ἀπότομα φιόρδ ἐνθουμίζουν τὴν Νορβηγίαν. Λόγῳ δὲ τῆς θέσεώς της εἰς τὴν νοτίαν εὐκρατον ζώνην, καὶ

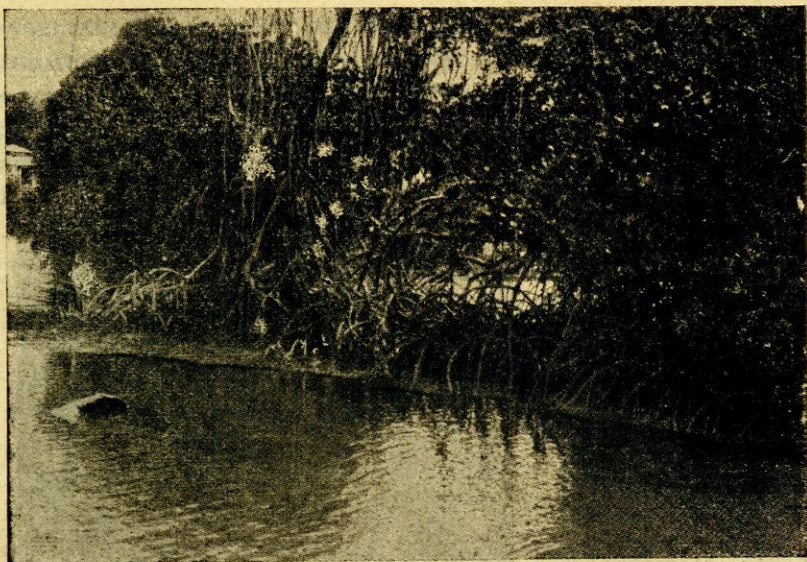
των ἐδῶ ἐκ δυσμῶν πνεόντων ἀνέμων, δέχεται περισσοτέρας βροχᾶς τὸ δυτικὸν μέρος ἢ τὸ ἀνατολικόν. Διὰ τοῦτο εἰς τὸ δυτικὸν εὐδοκιμοῦν τὰ σιτηρὰ καὶ τὸ λῖνον, ἐνῶ εἰς τὸ ἀνατολικόν, ὅπου ὑπάρχουν στέππαι καὶ θάμνοι, βόσκουν μεγάλα ποίμνια. Εἰς τὴν κτηνοτροφίαν αὐτὴν στηρίζεται ὁ πλοῦτος τῆς Νέας Ζηλανδίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν προβάτων ἀνέρχεται εἰς 30

ἐκατομμύρια, ἐπομένως ἀναλογοῦν ἀνὰ 20 πρὸς ἕκαστον κάτοικον. Ὅθεν τὰ κύρια προϊόντα εἶναι κτηνοτροφικά (ἐν πρώτοις τὸ ἔριον) καὶ ἐξάγονται ἀπὸ τὸν λιμένα Ὁκλάνδην (220). Οἱ Ἰθαγενεῖς Μαόρι (περὶ τὰς 70.000) ἔχουν ὥρατα χαρακτηριστικὰ καὶ ζοῦν μὲ τὰ αὐτὰ δικαιώματα, τὰ ὅποια ἔχουν καὶ οἱ ἐγκατεστημένοι λευκοὶ (κυρίως Ἀγγλοι). Ἡ Νέα Ζηλανδία, ὀλίγον μεγαλύτερα τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον αὐτόνομον τμήμα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, μὲ πληθυσμὸν 1 1/2 ἐκατομμυρίου κατοίκων.

84. Τὸ μοναδικὸν ὄπλον τῶν Παπούων.

Ἡ Νέα Γουινέα, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς Γῆς (πρῶτη ἡ Γροιλανδία), εἶναι ὀλίγον ἐξηρευνημένη. Αἰτία τούτου εἶναι τὰ ἐλῶδη βαθύπεδά της καὶ τὰ πυκνὰ δένδρα τῶν παραλίων (μαγγρόβαι), τὰ ὅποια ἔχουν τὰς ρίζας των μέσα εἰς τὴν θάλασσαν. Πυκνὰ τροπικὰ δάση ἐκτείνονται εἰς τὰ ὕψηλά

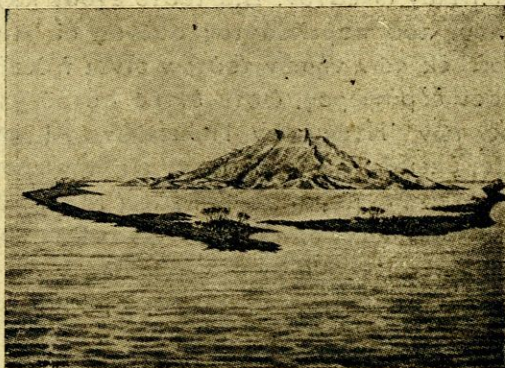
85. Μαγγρόβαι εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ν. Γουινέας.

86. Χωρίον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ν. Γουινέας.

ὄρη της, τὰ ὁποῖα φθάνουν τὸ ὕψος τῶν εὐρωπαϊκῶν ᾿Αλπεων. Εἰς τὰ δάση της περιφέρονται ἄρκτοι, πετιῶντες σκύλοι, παπαγάλοι καὶ παραδείσια πτηνά. Οἱ ἰθαγενεῖς, οἱ **Παποῦαι**, εἶναι μαῦροι καὶ ἄγριοι μὲ πλατεῖαν ρίνα, καὶ βραχύσωμοι. Ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Κατοικοῦν εἰς καλύβας, τὰς ὁποίας στήνουν εἰς πασσάλους ἢ εἰς δένδρα, καὶ εἶναι ἐν μέρει ἀκόμη ἀνθρωποφάγοι. Ἡ νῆσος εἶναι διαμοιρασμένη μετὰ τῶν ᾿Αγγλῶν καὶ τῶν Ὀλλανδῶν. Οἱ ἄποικοι ἐκμεταλλεύονται τὰ τροπικὰ δάση καὶ ἐξάγουν κυρίως ξυλείαν καὶ καουτσούκ. Εἰς τὰ παράλια ὑπάρχουν καπνοφυτεῖαι καὶ κοκοφοίνικες.

Συγγενεῖς μὲ τοὺς Παπούας εἶναι οἱ κάτοικοι τῶν λοιπῶν νήσων. Ὁ κοκοφοίνιξ παρέχει εἰς αὐτοὺς τροφήν, μέσα πρὸς ἐνδυμασίαν, πρὸς κατασκευὴν τῶν καλυβῶν καὶ τῶν οἰκιακῶν σκευῶν τῶν. Ὁ καρπὸς τοῦ κοκοφοίνικος κόπτεται, ξηραίνεται καὶ στέλλεται εἰς τὸ ἐμπόριον μὲ τὸ ὄνομα κόπρα.

87. Κοραλλιογενὴς δακτύλιος εἰς νῆσον τῆς Πολυνησίας.

Μικρονησία καὶ Πολυνησία. — Αἱ πολυάριθμοι αὐταὶ νῆσοι εἶναι κορυφαὶ καταβυθισθέντων ὁρέων ἢ ἡφαιστειῶν. Αἱ περισσότεραι ἐξ αὐτῶν περιβάλλονται ἀπὸ κοραλλιογενὲς πέτρωμα, δηλαδὴ ἀπὸ ἀσβεστολιθικὴν ὕλην, τὴν ὁποίαν ἐκκρίνουν τὰ μικρὰ καὶ ἀπειράριθμα κοράλλια. Τὰ ζῶα αὐτὰ ζοῦν μόνον εἰς μικρὸν βάθος θαλάσσης, ὄχι μεγαλύτερον τῶν 40 περίπου μέτρων. Ὄταν οἱ κοραλλιογενεῖς σκόπελοι σχηματίζουν λιμνοθάλασσαν, ἡ νησίς αὐτὴ λέγεται **ἀτόλη** καὶ ὁμοιάζει μὲ ὄασιν ἐν μέσῳ ἐρημικῆς ἐκτάσεως τοῦ ὠκεανοῦ. Ἐπὶ τοῦ κοραλλιο-

γενοὺς ἐδάφους εὐδοκιμοῦν ὕψηλοι κοκοφοίνικες, ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ζωὴν τῶν κατοίκων. Οἱ Πολυνήσιοι ἔχουν κάπως ξανθότερον χρῶμα ἀπὸ τοὺς Παπούας, καὶ εὐρίσκονται εἰς ἀνωτέραν βαθμίδα πολιτισμοῦ ἀπὸ ἐκείνους. Πολλοὶ Πολυνήσιοι, ὡς οἱ **Σαμοᾶνοι**, εἰς τὰς Σαμόας νήσους, ἔχουν καὶ ὠραία χαρακτηριστικά. Ὅλοι εἶναι ἐπιδέξιοι ναυτικοί, καὶ μὲ τὰ κομψὰ πλοιάριά των πλέουν εἰς μακρὰς ἀποστάσεις.

Ἐξ ὅλων τῶν νήσων σπουδαιόταται εἶναι αἱ **Χαβαί**, διότι χρησιμεύουν ὡς κύριος σταθμὸς τῆς θαλασσίας ὁδοῦ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Διὰ τοῦτο ἔχουν καταλάβει αὐτὰς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος οἱ Ἀμερικανοί. Ἡ μεγαλύτερα ἐκ τῶν νήσων τούτων εἶναι ἡ Χαβαί. Ὁ λιμὴν της εἶναι τόσον εὐρύχωρος, ὥστε ἐντὸς αὐτοῦ χωρεῖ ὁλόκληρος ὁ στόλος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Αἱ νῆσοι εἶναι ἠφαιστειογενεῖς, ἐπεὶ δὲ εὐρίσκονται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, δέχονται ἐξαιρετικῶς μεγάλας βροχὰς (12,5 μ. ὕψ.). Ἐκτεταμέναι φυτεῖται ἀπὸ ζαχαροκάλαμον, ἀνανάδες, βανάνας καὶ λαχανικά, ἀποφέρουν πλουσίας συγκομιδὰς. Λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ πρωτεύουσα Χονολουλού. Ἡ ἐξαγωγή γίνεται πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι μικτός· τὰ τρία τέταρτα αὐτοῦ εἶναι Ἰάπωνες καὶ μόνον τὸ ἓν δωδέκατον ἰθαγενεῖς.

Πίναξ 10. Ὤκεανία.

Σπουδαιότεραι νῆσοι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγωνικὰ χιλιόμετρα	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Πυκνότης πληθυσμοῦ	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις μὲ τὸν πληθυσμὸν εἰς χιλιάδας	Σπουδαιότατα προϊόντα
Νέα Γουινέα καὶ Καληδονία	3.700.000	337	0,7	Γρανιβίλλη Νουβέα (10)	κόπρα κακῶν βάμβαξ καουτσούκ
Νέα Καληδονία	19.000	57	3		
Νεαὶ Ἑβρίδες	15.000	50	3		
Φίτζι	18.000	157	8		
Ν. Σολομῶντος	28.000	150	5,5		
Σαμόαι	3.000	42	14		ζάχαρις
Χαβαί	17.000	370	22	Χονολουλ. (140)	ὀπώρ. καφές

Εἰς μίαν νῆσον τῆς Μελανησίας. — Ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου, ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι ὠραῖος, ἡ ἄποψις εἶναι ἐξόχως μαγευτικὴ. Εἰς τὴν κατω-

φέρειαν ἴστανται ὀλίγα μεγάλα δένδρα με ὀδοντωτὰ φύλλα, τὰ ὁποῖα πλασιώνουν τὴν γαλανὴν θάλασσαν. Εἶναι πάντοτε θερινὴ ἡμέρα ὀνειρώδης, τόσον γλυκεῖα καὶ ἡσυχος, ὥστε νὰ νομίζῃ τις δὲν εὐρίσκεται πλέον εἰς γήινον τοπίον.

Ἡ θεὰ ἀπὸ τοῦ ἐξώστου μου εἶναι καὶ τὴν νύκτα ὡσαύτως γοητευτική. Ἀπὸ ἓν ἡφαίστειον ἀνέρχεται εἰς τὸν ἀέρα λεπτὸς ἀτμός. Τὸ σεληνόφως παίζει ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς θαμβῆς ἐπιφανείας τοῦ κόλπου, ὑποτρέμει καὶ φαίνεται ὥς νὰ ἀναπηδᾷ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἓν εἶδει ἀργυρᾶς κόνεως. Τὰ πάντα φαίνονται ὑπολάμποντα, τὸ δάσος, ὁ λειμὼν. Καὶ αὐτὸ χαμηλὰ τὸ ἀρτόδεενδρον, τοῦ ὁποῖου τὸ σχῆμα

88. Καλύβη ἀρχηγοῦ τῶν Σαμοάνων.

εὐκρινῶς διαγράφεται, δὲν εἶναι σκοτεινόν, ἀλλ' ἐμφανίζεται με ἀργυρόχρουν χρῶμα. Εἰς τὸν θαμβὸν οὐρανὸν λάμπουν τὰ ἄστρα.

Ἀπὸ τὴν παραλίαν ἀκούεται ὁ ρυθμικὸς φλοῖσβος τῶν θραυομένων κυμάτων. Οἱ γρύλλοι τραγουδοῦν. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φλυαρεῖ ἓνας πετῶν σκύλος καὶ με κουρασμένα πτερυγίσματα ἀλλάζει τὸ δένδρον, ὅπου κάθηται. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι πλήρης ἡσυχία. Ἐν τούτοις, ἔαν ἐντείνῃ τις τὴν προσοχὴν, ἀκροᾶται πανταχοῦ ἤχους, σημανεῖα μυστηριώδους ζωῆς. Ἀπὸ αὐτοὺς γεννῶνται ὅλα ἐκεῖνα τὰ τρομερὰ φαντάσματα εἰς τὸ δάσος, τὰ ὁποῖα γνωρίζουν οἱ ἰθαγενεῖς: γίγαντες με λαβίδας караβίδος, ἄνθρωποι με πυρίνους ὀφθαλμούς, γυναικες, αἱ ὁποῖαι μεταβάλλονται εἰς ὄφεις καὶ φέρουν τὸν θάνατον,

αἱ νεφελῶδεις καὶ πτερωταὶ ψυχαὶ τῶν προγόνων, αἱ ὁποῖαι πετοῦν διὰ τῶν φυλλωμάτων τῶν δένδρων.

Αἶφνης ἡ οἰκία τρίζει καὶ σείεται. Ἀμέσως ἀκολουθοῦν κρότοι ὡς ἐκ πυρσοκροτήσεων ἀπομεμακρυσμένων τηλεβόλων. Στρέφομεν πρὸς τὰ ἐκεῖ καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας ἀπὸ τὸ λεπτὸν καὶ ἀργυρόχρουν φῶς ἀναπηδᾷ λάμπις ἐρυθρά. Ἐξερράγη τὸ ἡφαίστειον. Θολόν, ἐρυ-

89. Χορὸς Μελανησίων με συνοδείαν τυμπάνων.

θοροκίτρινον νέφος λάμπει ἄνωθεν τῶν δένδρων. Πυκνὸς καπνὸς ἀναβαίνει ἀργὰ καὶ ἀπλοῦται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Τὸ ὕψος τοῦ βαθυμηδὸν αὐξάνει, καὶ ἐμφανίζεται τέλος γιγάντιον δένδρον, τοῦ ὁποῦ οὗ κορμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐρυθρὰν φλόγα. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ πῦρ σβύνει καὶ τὸ νέφος διαλύεται. Ἐπανερχεται ἡ σκοτεινὴ νύξ, εἰς τὴν ὅποιαν κυριαρχεῖ καὶ πάλιν τὸ σεληνόφως.

(Περίληψις κατὰ τὸν F. Speiser)

Ἀσκήσεις. — 1. Σχημάτισε χάριτην τῆς Ὠκεανίας καὶ δνόμασε τὰς κυριωτέρας νήσους καὶ νηροσυνιάδας. — 2. Ποῖαι αἱ φυλαὶ εἰς αὐτὴν ; — 3. Ποία συγκοινωνία διέρχεται διὰ τῶν νήσων Χαβαί ;

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

«Ολαί αἱ ἡπειροὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου ἀποτελοῦν τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος θὰ ἐλέγετο καλύτερον «Παλαιὸς Κόσμος», ἂν δὲν συμπεριλαμβάνετο εἰς αὐτὸν καὶ ἡ Αὐστραλία. Ὁ Ἀνατολικὸς κόσμος περιλαμβάνει τὴν μεγαλυτέραν ἑκτασὶν τῆς γῆνης ξηρᾶς, τῆς ὁποίας μεγάλοι ὁμοιόμορφοι ζῶναι ἐκτείνονται γενικῶς ἐκ Δ. πρὸς Α. Οὕτω, βορειότατα μὲν παρατηρεῖται ζώνη ἐκτενοῦς βαθυπέδου, τοῦτο δὲ ἀκολουθοῦν ὄρη καὶ ὄροπέδια. Χαρακτηριστικαὶ εἶναι αἱ μεγάλοι ὄροσειραὶ τῶν πτυχωσιγενῶν ὀρέων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσιν ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τοῦ Ἀτλαντος καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν Πυρηνναίων καὶ τελειώνουσιν εἰς τὴν Νοτιανατολικὴν Ἀσίαν. Τὰ ὄρη ταῦτα προσδίδουσιν ὁμοιότητα μορφῆς εἰς μέγα τμήμα τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου.

Ὡσαύτως αἱ ζῶναι τῶν φυτῶν ἀκολουθοῦν τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. διεύθυνσιν, καὶ μάλιστα κανονικώτερον. Ἡ βορειοτάτη στενὴ ζώνη εἶναι ἡ τούνδρα, τὴν ὁποῖαν ἀκολουθεῖ τὸ μέγα εὐρασιατικὸν δάσος. Αὐτὸ διακόπτεται πρὸς Ν. ὑπὸ καλλιεργημένης ἐκτάσεως. Τέλος ἐξαφανίζεται καὶ αὕτη, καὶ τὴν διαδέχεται ζώνη ἐρήμων, ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἕως τὴν εὐφορον πλευρὰν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας. Ἀκολουθῶς, εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς τοῦ Ἰσημερινοῦ ἐξαπλοῦται ἡ πλατεῖα ζώνη τῶν τροπικῶν δασῶν. Εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον ἐπαναλαμβάνεται ζώνη ἐρήμων, περιοριζομένη εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Αὐστραλίας· ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ ἀντίστοιχος ζώνη τῶν δασῶν. Αἱ διάφοροι αὗται ζῶναι, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν εἰς διάφορα κλίματα, χαρακτηρίζονται ἀπὸ περιοχάς, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνουσιν ὀρισμένα εἶδη ζῶων καὶ ὀρισμένους λαούς.

Ὁμοίως καὶ τὸ κλίμα διακρίνεται κατὰ τοιαύτας μακρὰς ζώνας· αὗται εἶναι αἱ δύο ψυχραί, αἱ δύο εὐκρατοὶ καὶ ἡ τροπικὴ. Παρατηρεῖται συγχρόνως μεγάλη ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ ὠκεανείου κλίματος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡ διάταξις εἶναι διαφορετικὴ. Ὁ Ἀνατολικὸς κόσμος διακρίνεται εἰς τέσ-

σαρα μεγάλα τμήματα, εἰς τὰ ὅποια κατοικεῖ χωριστὰ ἡ λευκή, ἡ κιτρίνη, ἡ μαύρη καὶ ἡ μελαχροινὴ φυλὴ. Ἀνομοία εἶναι καὶ ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ. Αὕτη ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέσιν, τὸ κλίμα, τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ πολλαχοῦ ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τοῦ ὑπεδάφους. Πυκνὸς πληθυσμὸς εἶναι εἰς τὰ βορειοδυτικὰ, τὰ νότια καὶ τὰ ἀνατολικά μέρη τοῦ παλαιοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὰς δὲ τὰς περιοχὰς εὐρίσκονται κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ μεγάλαι πόλεις καὶ τὰ μεγάλα κράτη. Ἰσχυροτέρα ἐξαιρετικῶς εἶναι ἡ θέσις τῆς Εὐρώπης. Οἱ κάτοικοι ταύτης ἔχουν ἐγκατασταθῇ σχεδὸν πανταχοῦ εἰς τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον. Περισσότερον εἶναι ἐξηπλωμένη ἡ δύναμις τῶν Ἀγγλῶν, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσων. Οἱ Ἀγγλοι πρὸ πάντων ἔχουν ἰδρύσει κράτος περὶ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν (Βρεττανικαὶ Ἰνδαί). Τὸ κεντρικὸν τοῦτο κράτος προστατεύεται ἀπὸ τῶν πλευρῶν ὑπὸ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ἡ εἴσοδος δὲ εἰς αὐτὸ εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.

Ἀσκήσεις. — 1. Ποῖαι θάλασσαι περιβάλλουν τὸν παλαιὸν κόσμον ; — 2. Ποῖαι στεναὶ θάλασσαι χωρίζουν τὰς ἡπείρους τοῦ παλαιοῦ κόσμου καὶ ποῖοι ὠκεανοὶ τὸν παλαιὸν κόσμον ἀπὸ τὸν νέον ; — 3. Ποῦ διαμελίζεται ὁ παλαιὸς κόσμος ἰσχυρῶς καὶ ποῦ ἀσθενῶς ; — 4. Ὅνῳμασε τὰ ὑψηλότερα ὄρη, τοὺς μακροτέρους ποταμοὺς καὶ τὰς μεγαλυτέρας λίμνας τοῦ παλαιοῦ κόσμου. — 5. Ποῖα θαλάσσια ρεύματα γνωρίζεις κατὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ παλαιοῦ κόσμου ; — 6. Πόσον μακρὰν τοῦ ἰσημερινοῦ κεῖνται τὸ βορειότατον ἀκρωτήριο καὶ τὸ νοτιώτατον ; — 7. Ποῖον τὸ δυτικώτατον καὶ ποῖον τὸ ἀνατολικώτατον ; — 8. Τί κλίμα ἐπικρατεῖ εἰς τὰ τροπικὰ δάση καὶ τί εἰς τὰς ἐρήμους ; — 9. Ποῦ παρατηρεῖται ἡ μικροτέρα διαφορὰ θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους ; — 10. Διὰ τί αἱ Ἰνδαί εἶναι σπονδαιόταται διὰ τὴν Ἀγγλίαν ;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Γενική εισαγωγή. — Παρατηρούντες εις τὴν γεωγραφικὴν σφαῖραν τὸ δυτικὸν ἡμισφαίριον τῆς Γῆς, βλέπομεν τὴν διπλὴν ἡπειρον τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, δηλαδή τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν, εὐρισκομένην μεταξύ τῶν δύο μεγαλυτέρων ὠκεανῶν τῆς Γῆς. Τὸ βορειοδυτικὸν τῆς ἄκρον προσεγγίζει πολὺ τὴν Ἀσίαν, ἐνῶ ὁ μακρὸς αὐτῆς κορμὸς πλησιάζει περισσότερον πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ τοιαύτη θέσις τῆς, καὶ ἰδίως τῆς ἀνατολικῆς τῆς πλευρᾶς, ἡ ὁποία ἔχει μάλιστα εὐνοηθῇ καὶ περισσότερον ὑπὸ τῆς φύσεως, εὐκολύνει τὴν συγκοινωνίαν τῆς μὲ τὴν Εὐρώπην. Διότι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἀνοίγονται τὰ μεγάλα βαθύπεδα, καὶ πρὸς αὐτὸν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ σχηματίζουν ὁδούς. Ἐπὶ πλέον, αἱ ΒΑ. νῆσοι Γροιλανδία καὶ Ἰσλανδία κεῖνται ὡς γέφυρα πρὸς τὴν Εὐρώπην· ἡ βορεία ὁμῶς θέσις τῶν νήσων τούτων καὶ τὸ ψυχρὸν κλίμα τῶν φέρουν ἐμπόδια εἰς τὰς ἀνθρωπίνους σχέσεις τῶν δύο κόσμων διὰ μέσου τούτων.

Ἡ θέσις αὕτη τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην ἐξηγεῖ καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνακαλύψεων. Ἦδη πρὸ τοῦ 1000 μ. Χ., οἱ Νορμανδοί, πλεύσαντες πρῶτον εἰς τὰς νήσους Ἰσλανδίαν καὶ Γροιλανδίαν, ἔφθασαν καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἀλλὰ τὰ ταξίδια τούτων ἔπειτα ἐλησμονήθησαν. Τὸ 1492 ὁ Κολόμβος, πλέων πρὸς δυσμὰς διὰ τὴν εὐρὴν ἄλλην ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας, ἀνεκάλυψε τὰς νήσους τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐνόμισεν, ὅτι ἔφθασεν εἰς νήσους, αἱ ὁποῖαι ἀνήκον εἰς τὰς Ἰνδίας, ὠνομάσθησαν αὗται Δύτικαί Ἰνδαίαι καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῶν Ἰνδιάνοι. Ἡ ἡπειρος ὁμῶς ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν Ἰταλὸν Ἀμέρικον Βεσπούκιον, ὁ ὁποῖος πρῶ-

τος ἐδημοσίευσεν ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ Νέου Κόσμου. Μετὰ τὸν Κολόμβον ἐξηρεύνησαν τὴν ἡπειρον Ἴσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι. Ἀκολουθῶς ὁ Πορτογάλος **Μαγελλάνος** ἐπλευσε πρῶτος τὸ 1520 γύρω ἀπὸ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν, ὁ δὲ **Κορτέζ**, ζητῶν θησαυροὺς εἰς τὴν νέαν ἡπειρον, ἐκυρίευσεν τὸ Μεξικόν. Ὀλίγον ἀργότερον ὁ **Πιζάρρος** κατέλαβε τὸ Περού τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ἐξηρευνήθη καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν, Ἀγγλῶν, Γάλλων καὶ Ὁλλανδῶν, πολλοὶ δὲ Εὐρωπαῖοι μετηγάστειυσαν εἰς τὸν Νέον κόσμον.

Ὁ Δυτικὸς κόσμος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Ἀνατολικόν, ἐκτείνεται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ διακρίνεται εἰς Βόρειον Ἀμερικὴν, Μέσην Ἀμερικὴν καὶ Νότιον Ἀμερικὴν.

Ι. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή. — Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ, ὀλίγον μεγαλυτέρα τῆς Νοτίου, εἶναι δύο φορές μεγαλυτέρα τῆς Εὐρώπης (20 ἑκατ.

90. Ἰνδιάνοι εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

τετρ. χλμ.). Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὠκεανοῦ, ὅπου εὐρίσκονται καὶ πολλαὶ νῆσοι. Ὁ ὠκεανὸς οὗτος συνδέεται μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ. Τὰ πτυχωσιγενῆ ὄρη, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν πορθμὸν τοῦτον, εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὀρέων καὶ κατέχουν τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς ἡπείρου. Πρὸς Α. καὶ παραλλήλως τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὑψοῦνται παλαιὰ μέτρια

ὄρη, τὰ Ἀππαλάχια, εἰς δὲ τὸ μέσον ἀνοίγεται εὐρύτατον βαθύπεδον. Τοιοῦτοτρόπως οἱ ποταμοὶ εὐρίσκουν διέξοδον πρὸς Β. καὶ Ν., οἱ δὲ βόρειοι ψυχροὶ ἄνεμοι ἢ οἱ θερμοὶ νότιοι ἤμπο-

φοῦν ἀκωλύτως νὰ εἰσβάλλουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἡπείρου.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἀνέρχεται εἰς 150 περίπου ἑκατομμύρια καὶ κατανέμεται ἀνίσως ἕνεκα φυσικῶν λόγων. Οἱ Ἰθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἐξαφανισθῇ, τὸν κύριον δὲ πληθυσμὸν ἀποτελοῦν λευκοί, παλαιοὶ ἄποικοι ἐκ τῆς Εὐρώπης (130 ἑκατ.). Κατοικοῦν ἔτι εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην καὶ Νιγητῆται, οἱ ὁποῖοι ὡς δοῦλοι εἶχον μεταφερθῇ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τὰς φυτείας.

Ἀσκήσεις. — 1. Εὐρὲ ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὴν μεγαλυτέραν πόλιν τοῦ κόσμου Νέαν Ὑόρκην καὶ ὄρισε τὸ γεωγραφικὸν πλάτος αὐτῆς. Ποία πόλις τῆς Βαλκανικῆς ἔχει τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος; — 2. Εὐρὲ ἄλλην παρὰ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν ἔχουσαν τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος πρὸς τὰς Ἀθήνας (38° β.γ.π.). — 3. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ Νέας Ὑόρκης καὶ Χάβρης, ὡς καὶ μεταξὺ Ἀγίου Φραγκίσκου καὶ Τόκιο. — 4. Εἰς ποίας ζώνας ἐκτείνεται ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ; — 5. Ποῦ φαίνεται περισσότερον διαμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης; — 6. Παρατήρησε τὴν θέσιν τῶν πέντε μεγάλων λιμνῶν.

Φυσικὴ καὶ πολιτικὴ διαίρεσις. — Εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν διακρίνονται αἱ ἑξῆς φυσικαὶ περιοχαί: 1) ἡ Ἀρκτικὴ Βόρειος Ἀμερικὴ, 2) ἡ περιοχὴ τῶν μεγάλων λιμνῶν, 3) τὰ Ἀππαλάχια καὶ ἡ πρὸς Ἀτλαντικὸν χώρα, 4) τὸ βαθύπεδον τοῦ Μισισσιππὶ καὶ τὸ ὀροπέδιον τῶν λειμῶνων καὶ 5) ἡ δυτικὴ ὄρεινὴ χώρα.

Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, τὸν Καναδᾶν (πρὸς Β.) καὶ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας (πρὸς Ν.).

Α'. ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

1. Η ΑΡΚΤΙΚΗ ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Μέρος τῆς πλευρᾶς πρὸς τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν ἀνήκει εἰς τὰς πολικὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴν ὀριμότητα τοῦ ψύχους κατὰ τὸν χειμῶνα· εἰς ταύτας συνεχίζονται αἱ τοῦνδραι τῆς Εὐρασίας. Μέγας κόλπος, ὁ κόλπος τοῦ Χῶντσον, εἶναι κλειστὴ θάλασσα, ὁμοία πρὸς τὴν Βαλτικὴν,

καὶ αἱ περὶ τοῦτον περιοχαὶ ἐνθυμίζουσιν τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Φινλανδίαν. Καὶ ἐνταῦθα τὸ βραχῶδες ἔδαφος εἶναι διαυλακωμένον ὑπὸ τῶν παγετῶνων τῆς παγετώδους ἐποχῆς καὶ περιέχει πολυαρίθμους λίμνας, ἔλη καὶ ποταμούς πλήρεις ἰχθύων.

Ἄν καὶ ἡ Ἀρκτική εὐρίσκεται εἰς τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλά-

91. Γίγαντιαῖον δένδρον τῆς
Βορείου Ἀμερικῆς,
ὕψους 146 μ.

τος μὲ τὴν Σουηδίαν, ἐν τούτοις τὸ κλίμα τῆς εἶναι ψυχρότερον. Οἱ ἄνεμοι τοῦ Παγωμένου ὠκεανοῦ δὲν εὐρίσκουν ἐμπόδιον πνέοντες πρὸς νότον καὶ ὁ ἐπὶ ἑξάμηνον παγωμένος κόλπος τοῦ Χώντ-σον εἶναι ὡς « ἀποθήκη ψύχους ». Ἐπὶ πλέον, ρεῦμα ὠκεάνειον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν ρέει πρὸς τὸν Ἀτλαντικόν, καθιστᾷ τὴν χερσόνησον Λαβραδὸρ ψυχροτάτην καὶ ἀκατοίκητον.

Γενικῶς ὁμως ἡ χώρα δὲν εἶναι ἐντελῶς ἄχρηστος εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Πρὸς νότον τῶν τουνδρῶν, δάση βελονοφύλλων δένδρων, τὰ ὁποῖα κατέχουν ἕκτασιν εἰκοσαπλασίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀποφέρουν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν ἄφθονον ξυλείαν. Εἰς τὰς τούνδρας καὶ τὰ πλησίον δάση ζοῦν τάρανδοι, βόνασοι, πολικαὶ ἀλώπεκες καὶ ἄλλα τριχωτὰ ζῶα, ὡς καὶ πολυαρίθμοι λαγῶποδες. Εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Παγωμένου ὠκεανοῦ ὑπάρχουν λευκαὶ ἄρκτοι, θαλάσσιοι λέοντες καὶ θαλάσσιοι ἵπποι.

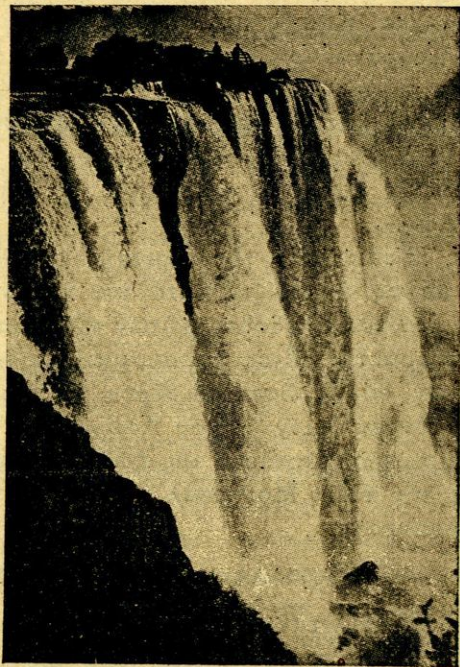
Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρκτικῆς εἶναι ὀλιγάριθμοι. Μόνον ἡ νοτιωτάτη καλ-

λιεργήσιμος καὶ βοσκήσιμος γῆ ἔχει περισσότερον σχετικῶς πληθυσμὸν καὶ διασχίζεται ὑπὸ σιδηροδρόμου. Εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὰς τούνδρας ὑπάρχουν ὀλίγαι χιλιάδες Ἰνδιάνων καὶ Ἑσκιμῶων, οἱ ὁποῖοι ζοῦν μὲ τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιείαν. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουν ἐδῶ μερικοὺς σταθμούς, ὅπου οἱ ἰθαγενεῖς

τούς δίδουν δέρματα καὶ λαμβάνουν κλινοσκεπάσματα καὶ φορέματα.

2. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΛΙΜΝΩΝ

Αἱ πέντε μεγάλοι λίμναι, δηλαδή ἡ Ὑπερτέρα, ἡ Μίσικαν, ἡ Ὑοῦρον, ἡ Ὀντάριο καὶ ἡ Ἡρη, εἶναι δημιουργήματα τῆς παγετώδους ἐποχῆς. Ἡ ἐπιφάνεια ἐκάστης ἐξ αὐτῶν εἶναι διπλασία σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος, κεῖνται δὲ εἰς διάφορα ὕψη, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν μίαν λίμνην εἰς τὴν ἄλλην σχηματίζονται καταρράκται. Περιφημος εἶναι ὁ Νιαγάρας, ὁ ὁποῖος πίπτει ἀπὸ ὕψους 47 μ. μεταξύ τῶν δύο τελευταίων λιμνῶν Ὀντάριο καὶ Ἡρης. Τὸ ἐκρέον ὕδωρ τῶν λιμνῶν σχηματίζει τὸν ποταμὸν Ἀγιον Λαυρέντιον, ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει ΒΑ. διὰ μεγάλου στομίου.

92. Ὁ καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα.

Ἡ περιοχή αὕτη ἔχει μέγαν πλοῦτον. Τὸ στεπεπῶδες ἔδαφος αὐτῆς εἶναι καταλλήλotaτον πρὸς καλλιέργειαν καί, πλὴν τοῦ σίτου καὶ τῶν ζώων, συγκεντροῦται ἐνταῦθα καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ βορρᾶ ξυλεία. Παρὰ τὴν λίμνην Ὑπερτέραν κεῖνται τὰ μεγαλύτερα τῆς Γῆς κοιτάσματα σιδήρου καὶ χαλκοῦ. Δι' αὐτὸ αἱ λίμναι εἶναι χωρὸς συγκεντρώσεως πολλοῦ πλούτου καὶ μέγας ἐμπορικὸς στόλος πλέει εἰς αὐτάς (ἄνω τῶν 2.500 ἀτμοπλοίων).

Παρά τὰς λίμνας καὶ τὸν ποταμὸν Ἅγιον Λαυρέντιον συμπιπτουν τὰ ὄρια τοῦ Καναδᾶ καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἐκεῖ ἀνεπτύχθησαν μεγάλαι καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις. Τὸ 1852 ἡ Δουλούθη ἦτο χωρίον, καὶ σήμερον εἶναι ὁ δεῦτερος κατὰ τὸ μέγεθος λιμὴν τῆς ἐσωτερικῆς Ἀμερικῆς. Τὸ Σικάγον, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος πόλις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν (4 ἑκατ. κάτ.), εἶναι ἡ πρώτη εἰς τὴν πώλησιν τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χάλυβος καὶ ἡ μεγίστη ἀγορὰ τοῦ σίτου καὶ τῶν σφαγίων. Μετὰ τοὺς οὐρανοξύστας καὶ τὰς ὥραιας ἐπαύλεις τοῦ τὸ Σικάγον εἶναι ἐφάμιλλον πρὸς τὴν Νέαν Ὑόρκην 35 σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ καταλήγουν ἐδῶ. Τὸ Μπούφφαλο συνδέεται μετὰ τὴν Νέαν Ὑόρκην διὰ διώρυγος καὶ εἶναι ὁ διάμεσος σταθμὸς μεταξὺ τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν καὶ τῆς περιοχῆς τῶν Ἀππαλαχίων.

Ἡ οἰκονομία τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν ἔχει δύο ἐμπόδια. Ὁ πάγος ἐμποδίζει κατὰ τὸν χειμῶνα τὸν πλοῦν, ἡ δὲ πρὸς τὴν θάλασσαν ἐξοδος αὐτῶν κωλύεται ἀπὸ τὸν Νιαγάραν. Ὁ καταρράκτης οὗτος παρακάμπτεται ἐσχάτως διὰ πολλῶν διωρύγων, οὕτως ὥστε τὸ θέρος τὰ πλοῖα δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἅγιον Λαυρέντιον. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι ἡ κυριώτερα ἀρτηρία τῆς ζωῆς τοῦ νοτιοανατολικοῦ Καναδᾶ. Εἰς τὴν πόλιν Μοντρεᾶλ (800) δύνανται νὰ φθάσουν καὶ τὰ ὑπερωκεάνεια.

3. ΤΑ ΑΠΠΑΛΑΧΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΝ ΧΩΡΑ

α') Ἡ μεταξὺ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ χώρου εἶναι ἡ σχετικῶς πλησιεστέρα εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, καὶ διὰ τοῦτο κατῳικήθη ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ πυκνοῦ εὐρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ 1613 οἱ Ὀλλανδοὶ ἱδρυσαν ἐπὶ νησιδὸς πόλιν, ὀνομάσαντες αὐτὴν Νέον Ἀμστερνταμ. Μετὰ 50 ἔτη κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ἀγγλοὶ καὶ τὴν μετωνόμασαν Νέαν Ὑόρκην. Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος πολυάριθμοι Ἀγγλοὶ μετηνάστευσαν εἰς τὴν ΒΑ. ἀκτὴν, καὶ σήμερον αὕτη εἶναι ἡ κυρία πύλη τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἡ ἀνατολικὴ ἀκτὴ διαμελίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἔχει πολλοὺς λιμένας, νοτιώτερον ὅμως γίνεται ἀμμόδης καὶ ἀλίμενος.

Ἀπὸ τὰς ἀκτὰς μέχρι τῶν Ἀππαλαχίων ὀρέων ἐκτείνεται πεδιάς πλήρης ἀπὸ φυτείας καπνοῦ καὶ βάμβακος. Εἰς τὴν χαμηλοτέραν βαθμίδα τοῦ ὄρους οἱ πολλοὶ ποταμοί, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὰ Ἀππαλάχια, σχηματίζουν καταρράκτας· οὗτοι εἶναι χρήσιμοι διὰ τὰς βιομηχανικὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται πλησίον.

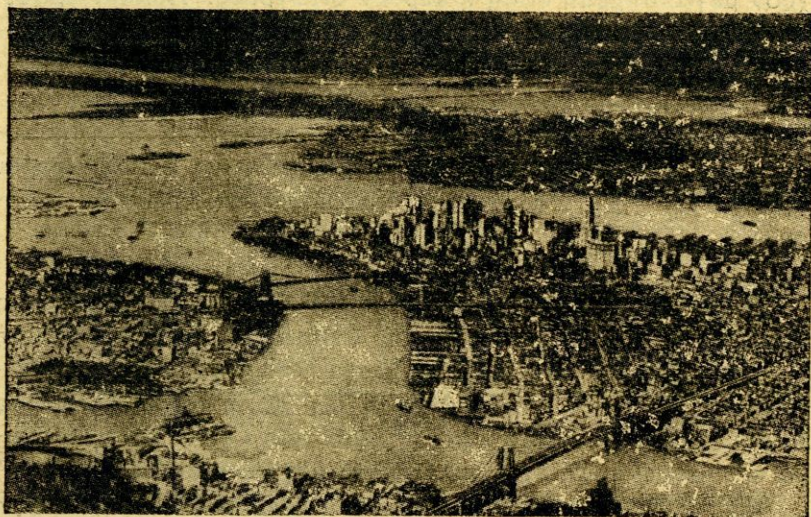
β') Τὰ Ἀππαλάχια εἶναι ὄρος ἀρχαῖον διαβρωσιγενές, ὁμοιον πρὸς τὴν Ροδόπην τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ μέρη συνίστανται ἀπὸ ὁμαλὰς θολοειδεῖς ράχεις· αὗται πρὸς Ν. ἢ ἔχουν μεγαλοπρεπὴ δάση ἢ φέρουν σιταγρούς. Πολλοὶ γραφικαὶ κοιλάδες χωρίζουν τὸ ὄρος εἰς διάφορα τμήματα καὶ εὐκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν τῆς πεδιάδος μὲ τὰς λοιπὰς περιοχάς. Ἡ κυριώτερα γραμμὴ εἶναι ἡ διὰ τοῦ ποταμοῦ Χῶντσον. Τὰ βορειοδυτικὰ Ἀππαλάχια εἶναι πλουσιώτατα εἰς θησαυροὺς ὀρυκτῶν. Ἐδῶ εὐρίσκονται αἱ μεγαλύτεραι ἀνθρακόφοροι περιοχαὶ τῆς Γῆς. Ὡσαύτως τὸ ὄρος κρύπτει πετρέλαιον, σίδηρον κ. ἄ.

Αἱ πόλεις. — Ὁ πλοῦτος οὗτος τοῦ ὑπεδάφους, ἡ εὐκολος μὲ τὴν ἀκτὴν συγκοινωνία καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ ἀπόστασις ἀπὸ τὴν Εὐρώπην συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν νὰ ἀναπτυχθῇ ὡς μεγίστη μεταλλοφόρος καὶ βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Γῆς. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πολὺ πυκνὰ κατοικημένη καὶ ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας πόλεις.

Εἰς τὰς ὑπάρχειας τῶν Ἀππαλαχίων κεῖται ἡ Πίττσμπουργκ (670), τὸ κέντρον τῆς μεταλλουργίας καὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου. Εἰς τὴν παραλιακὴν ζώνην εἶναι ἡ Βαλτιμόρη (820), ἡ σπουδαιοτάτη διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν κονσερβῶν, ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ Φιλαδέλφεια (2 ἑκατ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Γῆς Νέα ὸρκη, καὶ ἄλλαι.

Ἡ Νέα ὸρκη (10 ἑκατ.), κεῖμένη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Χῶντσον, ἔχει κατοίκους περισσοτέρους ἀφ' ὅσους ἔχει ὁλόκληρος ἡ Ἑλλάς ἢ ἡ Σουηδία. Ὅπως ὅλοι σχεδὸν αἱ πόλεις τῆς Ἀμερικῆς, οὕτω καὶ ἡ Νέα ὸρκη ἔχει ὁδοὺς κανονικάς, διασταυρουμένας καθέτως (ἡ κεντρικὴ λέγεται Μπροντγουαίη). Ἡ ρυμοτομία ὁμῶς αὕτη παρέχει εἰς τὰς ἀμερικανικὰς πόλεις μο-

νότονον ὄψιν. Εἰς τὸ ἐμπορικὸν τμήμα τῆς πόλεως ὑψώνονται οἱ « οὐρανοξύσται », ὑψηλαὶ οἰκίαι μὲ 20-60 πατώματα. Ἡ πόλις ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα τμήματα (Νέα Ὑόρκη, Μπρούκλιν, Νέα Ὑερσέη κ. ἄ.). Εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος ἵσταται ἐπὶ ὑψηλοῦ βάρους τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας, ἡ δὲ εἰς τὸν λιμένα κίνησις εἶναι ζωηροτάτη. Ἐκεῖ κατοικοῦν ἄνθρωποι διαφόρου καταγωγῆς· Ἰταλικῆς καταγωγῆς κατοικοῦν ὅσοι καὶ εἰς τὴν Ρώμην, ἑλληνικῆς δὲ περὶ τὰς 200.000 (πρὸ τοῦ πολέμου περισσότεροι). Πλὴν τῶν λευκῶν κατοικοῦν καὶ Νιγρηταί

93. Ἀποψις τῆς Νέας Ὑόρκης.

(ἐκ τῆς Ἀφρικῆς μεταφερθέντες ἄλλοτε ὡς δοῦλοι, καὶ ἀργότερον ἐλευθερωθέντες).

Τὰ Ἀππαλάχια ἐκτείνονται καὶ βορειότερον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλ' ἐκεῖ εἶναι χαμηλὰ καὶ καταπίπτουν ἀπὸ τὸ μὲν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου. Τὰ ὄροπέδια, τὰ ὅποια εἶναι διεσχισμένα ἀπὸ τοὺς πάγους τῆς παγετώδους ἐποχῆς, ὡς καὶ αἱ ξηραὶ βραχῶδεις ἐπιφάνειαι τῆς νήσου Νέας Γῆς, ἐνθυμίζουν τὰ σκανδιναυικὰ τοπία. Ταῦτα ἔχουν κλίμα ψυχρὸν καὶ συχνὰ προσβάλλονται ἀπὸ ἀγρίας θυέλλας. Ἐπὶ

πέντε μήνας οί ποταμοί μένουν παγωμένοι, καὶ ὁ μόνος ἐλεύθερος πάγων λιμὴν εἶναι ὁ Χάλιφαξ, ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὸν Καναδαν.

Πλησίον τῆς Νέας Γῆς συναντᾶται τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Κόλπου μὲ τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τοῦ Λαβραδόρ, τὸ ὁποῖον παρασύρει καὶ βουνὰ πάγου. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης συναντήσεως εἶναι πρῶτον ἡ πυκνὴ ὁμίχλη, ἡ ὁποία, μαζὶ μὲ τὰ παγόβουνα, εἶναι μέγας κίνδυνος διὰ τὰ πλοῖα, καὶ δεύτερον ἡ ἀφθονία τῶν ἰχθύων κατὰ τὸ τέναγος τῆς Νέας Γῆς. Ἡ ἀφθονία αὕτη προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἰχθύες τοῦ βορρᾶ ἀποφεύγουν τὸ θερμὸν ρεῦμα καὶ συναθροίζονται πρὸ αὐτοῦ. Τὸ τέναγος τοῦτο εἶναι τὸ πλουσιώτατον τῆς Γῆς ἀλιευτικὸν πεδῖον εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν (βακαλάοι, σολωμοί, ρέγγες, ἄστακοί).

Πίναξ 11. Ἀριθμὸς κατοίκων πόλεων τινων κατὰ διάφορα ἔτη
(εἰς χιλιάδας).

Πόλεις	1800	1880	1938
Ἀθῆναι	10	40	600
Βερολῖνον	700	900	4.300
Λονδῖνον	1.500	4.000	8.200
Νέα Ὑόρκη	60	1.850	10.000
Σικάγον	δὲν ὑπῆρχε	300	4.000
Τόκιο	—	6	5.400

Ἀφίξις εἰς Νέαν Ὑόρκην. — Τὸ ὑπερωκεάνειον, μὲ τὸ ὁποῖον κατεπλεύσαμεν εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην, εἶχε πλευρίσει βαθειὰ μέσα εἰς τὴν πόλιν, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Χὼντσον, ὁ ὁποῖος χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὴν Νέαν Ὑερσέην. Διὰ τὴν ἀποβίβασιν ἔπρεπε νὰ περιμένωμεν τὴν σειράν μας, ὅπως ὑποβληθῶμεν εἰς ἔλεγχον. Ἀπὸ τὸ κατὰστρωμα καθ' ὅλον τὸ ἀπόγευμα ἐβλέπομεν τὴν κίνησιν εἰς τὴν 49ην ὁδὸν καὶ εἰς τὴν παραλιακὴν 11ην λεωφόρον. Αὐτοκίνητα πηγαينوήρχοντο, περισσότερα εἰς ἀριθμὸν ἀπὸ τοὺς πεζοὺς. Καὶ αὐτοὶ καὶ ἐκεῖνα ἐπερνοῦσαν βιαστικά. Δὲν ἐστάθη κανεὶς περιέργος νὰ ἴδῃ τὸ μεγαλοπρεπὲς ὑπερωκεάνειον, τὸ ὁποῖον μὲ τὰ πολλὰ του πατώματα ἐφαίνετο ὡς συνέχεια τῆς συνοικίας τῶν οὐρανοξυστῶν.

Ἀπὸ τὸ ὑπερωκεάνειον ἀπεβίβασθμεν ὅταν πλέον εἶχε νυκτώσει. Τὰ ταξί, ὅλα κιτρίνου χρώματος, ἤρχοντο μὲ σειράν πρὸ τῆς ἐξόδου τοῦ

τελωνείου καὶ παρελάμβανον τοὺς ἐπιβάτας. Ὅσοι ἦσαν ἐλεύθεροι ἀποσκευῶν, ἠμποροῦσαν νὰ κινηθοῦν πεζῇ, ἔστω καὶ ἂν πρῶτην φορὰν ἤρχοντο εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην· διότι ἡ ὀνομασία τῶν ὁδῶν μὲ ἀριθμοὺς προσανατολίζει ἀμέσως τὸν ξένον. Ὄταν εὐρίσκομαι εἰς τὴν 49ην ὁδὸν καὶ τὸ ξενοδοχεῖον μου εἶναι εἰς τὴν 59ην, γνωρίζω ἀμέσως ὅτι ἀπέχω ἀπ' αὐτὸ δέκα τετράγωνα. Κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἔχει διαιρεθῇ ὅλον σχεδὸν τὸ κεντρικὸν τμήμα τῆς Νέας Ὑόρκης. Φαντασθῆτε ἓνα μακρόστενον ἐπίπεδον· χαράξατε κατὰ μῆκος ἔνδεκα γραμμὰς καὶ ὀνομάσατε τὰς λεωφόρους 1ην, 2αν κλπ. μέχρι τῆς 11ης. Χαράξατε κατόπιν κατὰ πλάτος 238 γραμμὰς, καὶ μὲ κάθε ἀριθμὸν ὀνομάσατε κατὰ σειρὰν τὰς ὁδοὺς· τοιουτοτρόπως θὰ ἔχετε τὴν ρυμοτομίαν τοῦ **Μανχάταν**, τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς Νέας Ὑόρκης. Ἄν καὶ ἦτο νύξ, τὸ ἄφθονον φῶς τῆς πόλεως μᾶς ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν ἡμέρας. Πολλὰ φωτισμένα οἰκία μοῦ ἐφαίνοντο μετέωροι. Τοῦτο συνέβαινε, διότι κατὰ τύχην ἦσαν σκοτεινὰ τὰ χαμηλότερα πατώματα καὶ ἐφωτίζοντο τὰ ὑψηλότερα· λόγου χάριν, ἂν ἐφωτίζοντο ἀπὸ τὸ 40ὸν πάτωμα μέχρι τοῦ 50οῦ ἢ καὶ ἄνω, ἐβλέπομεν τὰ ἄνω πατώματα νὰ ἀποτελοῦν ἓνα δεκαώροφον ἢ εἰκοσαώροφον οἰκοδόμημα μετέωρον.

Τὸ ξενοδοχεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνω, εἶναι τοῦ συμπατριώτου μας Γ. Ταβουλαρίδου, ἀπὸ τὴν Θράκην καὶ ἔχει 34 πατώματα. Μὲ καλοδέχεται καὶ ἐρωτᾷ μὲ ἐνδιαφέρον νέα ἀπὸ τὴν πατρίδα. Ὁ ἀνεγκυστήρ μὲ ἀναβιβάζει εἰς τὸ 29ον πάτωμα μὲ ταχύτητα ρουκέτας, καὶ ὁδηγοῦμαι εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 2.933 δωμάτιον. Ἐρωτῶ τὸν ὑπῆρέτην, τὸν «γκρούμ», ἂν τὸ ξενοδοχεῖον ἔχει καὶ σκάλα.

— Βέβαια ἔχει, μοῦ ἀπαντᾷ. Γιατί ρωτᾶτε;

— Νὰ ξεύρω πῶς ἠμπορῶ νὰ κατέβω ἀπ' ἐδῶ, ἂν χαλάσῃ τὸ ἀσανσέρ.

— Δὲν χαλᾷ, κύριε, ποτέ. Μόνον ἂν γίνῃ ἀπεργία τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ἀσανσέρ, ὁπότε πάλιν θὰ ἠμπορήτε εὐκόλῃ νὰ καταβῆτε. Δὲν θὰ κάμετε ἐπάνω ἀπὸ δέκα λεπτά, διὰ νὰ ἀναβῆτε δέ, θὰ θέλετε μόνον ἓνα τέταρτον ἕως εἴκοσι λεπτά. Δὲν εἶναι περισσότερα ἀπὸ ἐξάκוסια σκαλοπάτια.

(Κατὰ τὸν Α. Ἀσημαζόπουλον)

4. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΜΙΣΙΣΙΠΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΤΩΝ ΛΕΙΜΩΝΩΝ

Μεταξὺ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τῶν πρὸς Δ. πλευρικῶν ὁρέων κεῖται γιγαντιαῖον λεκανοπέδιον, ἶσον πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν, τοῦ ὁποῦ τοῦ κέντρον κατέχει ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισιπῆ. Τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος εἶναι βαθύπεδον ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ Πάδου. Ἡ ἰλὺς, τὴν ὁποίαν φέρει ὁ ποταμὸς μὲ τοὺς μεγάλους του σαραποτάμους Μισσουρήν καὶ Ὁχάιο, προσχῶ-

νουν τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Ἡ ἐκβολή του προχωρεῖ κατ' ἔτος εἰς τὴν θάλασσαν 80 μ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πηγαὶ του εἶναι μόλις 450 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ρέει εἰς τεράστιον μῆκος (ἴσον πρὸς τὸ τοῦ Νείλου), δὲν σχηματίζει κανένα καταρράκτην. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ λεκανοπεδίου ὑψώνεται κατὰ πλατείας βαθμίδας μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὀρέων, καὶ πρὸς Β. μέχρι τοῦ Καναδᾶ. Ἡ περιοχὴ αὕτη λέγεται **Πραίρι**, δηλαδὴ **λειμών**, διότι ἕως ἐδῶ φθάνουν ἀκόμη ἀρκεταὶ βροχαί, ὥστε νὰ φυτρῶνῃ χόρτον. Δυτικώτερον ὁμως ἡ βροχὴ εἶναι ὀλίγη καὶ αἱ ὑψηλότεραι ἐδῶ βαθμίδες εἶναι στέπαι μὲ πτωχὸν χόρτον. Ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισσιπὴ πάσχει τὸν χειμῶνα ἀπὸ χιονοθύελλας, τὸ δὲ θέρος ἀπὸ φοβεροῦς ἀνεμοστροβίλους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ νότου.

Ἡ τεραστία αὕτη λεκάνη εἶναι ἡ μεγαλυτέρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ περιοχὴ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἐξαιρετικῶς πλουσία εἶναι ἡ σιτοπαραγωγὴ κατὰ τὸ βόρειον μέρος, εἰς τὴν **Βορείαν Ντακότα** καὶ τὴν γειτονικὴν καναδικὴν ἐπαρχίαν **Μανιτόμπαν**, διότι ἐδῶ ἡ ὕγρασία εἶναι μεγαλυτέρα. Εἰς τὰς νοτιωτέρας περιφερείας, ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι μεγαλυτέρα, εὐρίσκονται αἱ μεγαλύτεραι **καπνοφυτεῖαι** καὶ **βαμβακοφυτεῖαι** τῆς Γῆς· τὰ παράλια τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου κατέχουν **ὄρουζῶνες**.

Πλὴν τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ ἐξαγωγή πετρελαίων καὶ γαιανθράκων εἰς τὸν Ἄνω Μισισσιπὴν καὶ εἰς τὴν Πραίρι.

Ὁ πληθυσμὸς εἰς τὴν ἀγρονομικὴν λεκάνην τοῦ Μισισσιπὴ δὲν εἶναι τόσον πυκνός, ὅσον εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῶν Ἀππαλαχίων. Ἰδίᾳ πρὸς Δ. ὀλιγοστεύει ὁ ἀριθμὸς τῶν πόλεων. Αἱ πόλεις κατὰ τὸ πλεῖστον εὐρίσκονται εἰς τοὺς ποταμούς, ὡς βιομηχανικὰ ἢ μεταφορικὰ κέντρα. Ἡ **Οὐίννιπεγκ** (285) εἶναι τὸ σπουδαιότατον συγκοινωνιακὸν κέντρον καὶ ἡ σιταγορὰ τοῦ Καναδᾶ. Ἡ διπλὴ πόλις **Ἅγιος Παῦλος-Μιννεάπολις** ἔχει πολυαριθμοὺς ὕδροπρίονας καὶ ἀλευρομύλους. Ὁ **Ἅγιος Λουδοβίκος** (Σαὶν Λουί, 840) ἀνεπτύχθη εἰς μεγίστην βιομηχανικὴν πόλιν. Ἡ **Νέα Ὁρλεάνη** εἶναι ἡ δευτέρα ἀγορὰ βάμβακος εἰς τὸν κόσμον. Ἡ **Κάνσας Σίτυ**, εἰς τὸ ἄκρον τῶν λειμῶνων, εἶναι κέντρον ἀγορᾶς ζώων.

Ἡ παρακειμένη χερσόνησος **Φλωρίς** ἔχει κατὰ μέγα μέρος παραλίαν ἐλώδη καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ταινίαν κοραλλιογενῆ. Οἱ Ἀμερικανοὶ χρησιμοποιοῦν μερικά μέρη τῆς παραλίας διὰ λουτρά.

5. Η ΔΥΤΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ

Ἡ δυτικὴ περιοχὴ εἶναι παμμεγίστη ὀρεινὴ χώρα, τῆς ὁποίας αἱ μακραὶ ὄροσειραὶ εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὀρέων. Τὸ τόξον τῶν **Ἀλεούτων** νήσων εἶναι λειψανον τοῦ ἄλλοτε δεσμοῦ τῶν δύο ἡπείρων καί, ὅπως αἱ Σουνδαῖαι νῆσοι, εἶναι γεμᾶται ἀπὸ ἡφαίστεια.

Τὸ βορειοδυτικὸν τμήμα, ἡ **Ἀλάσκα**, εἶναι ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας εἰς παγετῶνας χώρας τῆς Γῆς. Ἄν ἐξαιρέσωμεν τὰ πρὸς τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν μέρη, τὰ πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν φιορδ ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὸ θερμὸν ρεῦμα **Κουροσίβο**, καὶ διὰ τοῦτο εἰς αὐτὰ ὠριμάζουν τὰ σιτηρά. Ἐδῶ ζοῦν ἄρκετοὶ Εὐρωπαῖοι· εἶχον ἔλθει ἐδῶ διότι προσήλκυσαν τούτους τὰ χρυσωρυχεῖα τῆς χώρας, τὰ ὁποῖα σήμερον ἔχουν ἐξαντληθῇ.

Νοτίως τῆς Ἀλάσκας ἡ ὀρεινὴ χώρα διακρίνεται εἰς τρεῖς περιοχάς. Πρὸς Α. διακλαδίζονται τὰ **Βραχώδη ὄρη**, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Πρὸς Δ. δύο παράλληλοι ὄροσειραὶ σχηματίζουν τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὄρη. Μεταξὺ δὲ τῶν δυτικῶν τούτων ὀρέων καὶ τῶν Βραχωδῶν ἐκτείνεται τρίτη περιοχὴ, ἡ ὁποία εἶναι κλεισμένον ὑψίπεδον. Εἰς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ **Κόλουμβίας** καὶ **Κολοράδο**.

α') Τὰ **Βραχώδη ὄρη**, ἴσα κατὰ τὸ ὕψος πρὸς τὰς Ἀλπεις, εἰς μὲν τὸν Καναδᾶν, ἐπειδὴ εἶναι πλησίον τοῦ ὠκεανοῦ καὶ δέχονται πολλὰς βροχάς, ἔχουν μεγαλοπρεπὴ δάση καί, λόγω τῆς βορείας αὐτῶν θέσεως, ἐκτεταμένους παγετῶνας. Ἄλλ' εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ἐπειδὴ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν, εἶναι πτωχὰ εἰς βροχάς, καὶ ὥς ἐκ τούτου ἔχουν ὀλίγα δάση. Τὰ πετρώματα αὐτῶν κρύπτουν πλοῦτον μετάλλων, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἀπὸ ἡφαιστειώδεις ἐκρήξεις. Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν σχηματίζονται πολλαχοῦ λεκάναι, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζονται διὰ τῶν περιέργων βράχων τῶν καὶ τῶν θερμῶν πηγῶν. Ἐκ τούτων γνωστοτέρα εἶναι ἡ λεκάνη περὶ τὴν λί-

μην Ὑελλοστόουν, ἔχουσα περισσοτέρας τῶν 3.000 θερμῶν πηγῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων θερμοπίδακας (γκεύζερ).

β') Τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον εἶναι στεππῶδες καὶ ἔρημον, διότι τὰς βροχὰς δέχονται τὰ ὑψηλὰ ὄρη. Μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν ὀλίγαι ὁάσεις. Εἰς μίαν ὁασιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρήμου εἶναι ἡ Πόλις τῆς Ἀλμυρᾶς λίμνης.

Ὁ ποταμὸς Κολοράδο ἔχει διαβρώσει τὸ ἔδαφος διὰ φάραγγος, βάθους σχεδὸν 2.000 μέτρων καὶ μήκους 300 χιλιομέτρων. Τοιαῦται φάραγγες, με ἀποτόμους ὄχθας, λέγονται κανιῶν (δηλαδὴ σωλῆνες).

γ') Τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὄρη διακρίνονται εἰς τὰς θαλασσίας Ἀλπεῖς (6.000 μ.) καὶ τὰ Κασκάδια ὄρη (4.400 μ.). Τὰ πρῶτα εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ὑγροῦ δυτικοῦ ἀνέμου. Αἱ ἀκταὶ διασχίζονται ὑπὸ φιόρδ, ὁμοίων με τὰ φιόρδ τῆς Νορβηγίας. Εἰς ἐν τοιοῦτον φιόρδ εἶναι οἱ λιμένες Βανκούβερ εἰς τὸν Καναδᾶν καὶ Σήττλη εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Πρὸς νότον, εἰς κλειστὸν λιμένα, εἶναι ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος, ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, ἡ ὁποία κατὰ τὸ 1906 εἶχε κατὰ μέγα μέρος καταστραφῇ ὑπὸ σεισμοῦ. Νοτιώτερον, ὅπου τὸ κλίμα γίνεται θερμότερον, ὅμοιον πρὸς τὸ μεσογειακόν, ἀνεπτύχθη ἐσχάτως τὸ Λὸς Ἀντζελες εἰς μεγάλην πόλιν (1.300). Αὕτη καλύπτεται ὑπὸ κήπων με φοίνικας καὶ λεμονέας, παρὰ τοὺς ὁποίους, ὡς τεράστια δένδρα, ὑψοῦνται εἰς τὴν θάλασσαν οἱ πύργοι τοῦ πετρελαίου. Περίφημος δὲ εἶναι ἡ πόλις τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν, ἡ Χόλλυγουντ, προάστειον τοῦ Λὸς Ἀντζελες. Ὅλη ἡ δυτικὴ αὕτη χώρα λέγεται Καλιφορνία. Ἡ ἐξαιρετικῶς ξηρὰ χερσόνησος τῆς Καλιφορνίας (πρὸς Ν.) ἀνήκει εἰς τὸ Μεξικόν. Εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἡμίερος καὶ κατοικεῖται μόνον ὑπὸ 50.000 κατοίκων.

Τὰ Βραχώδη ὄρη. — Ἀπὸ τὰς βαθμίδας τῶν Πράιρι, τὰ Βραχώδη ὄρη δὲν παρουσιάζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν Πυρηναιῶν ἢ τῶν Ἀλπεων, διότι τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζονται, εἶναι ἤδη ἀρκετὰ ὑψηλόν. Γενικῶς δὲν φέρουν παγετῶνας, εἰμὴ πρὸς Β. Ἀλλοτε μὲν τὰ ὄρη ὀρθοῦνται με ἀποτόμους βράχους ἄνωθεν τῆς κοίτης τῶν κλειστῶν χειμάρρων, ἄλλοτε δὲ ὑψοῦνται δι' ὁμαλῶν κλιτύων, αἱ ὁποῖαι φέρουν δάση πιτύων καὶ κέδρων. Τὸ βαθύ χρῶμα τούτων κατὰ τὰς

φάραγγας συγχέεται με τὸ βαθυγάλανον τοῦ βάθους, πρὸς τὸν οὐρανὸν δὲ τὸ δασικὸν ὄριον τελευτᾷ κάτω ἀπὸ τὰς κορυφάς, ὅπου αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ ἐπιδράσεις λαξεύουν τὰ δημιουργήματά των. Αἱ κορυφαὶ ἐγυμνώθησαν ἀπὸ τὸν βασάλτην ἢ τὸν γρανίτην καὶ ἤδη λάμπουν εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου με τοὺς ἐκρηξιγενεῖς ἐρυθρούς, κυανοὺς ἢ πρασίνοὺς βράχους των.

Κατὰ τὴν διέλευσιν τοῦ σιδηροδρόμου διὰ μέσου τῶν Βραχωδῶν ὁρέων, ἀπὸ τῶν Μεγάλων Πραίρι μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ, ἐν εὐδίᾳ, παρουσιάζεται εἰς τὸν περιηγητὴν μία ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν καλλονῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἐπὶ πεντήκοντα ὥρας, ὑπέροχα τοπία ἀνελίσσονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του· αἱ ἐκπλήξεις καὶ αἱ τέρψεις ἐκάστοτε ἀνανεοῦνται. Τὸ ἐκπληκτικώτερον εἶναι ὅταν, μετὰ τὴν πρωινήν ἔγερσιν εἰς τὴν κλινάμαξαν, διὰ τῆς πυρόχρου ὑαλίνης θυρίδος, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὸ ὕψος τῆς κεφαλῆς του ἐν τῇ κλίνῃ, παρατηρεῖ τὸ ἐξωτερικὸν θέαμα· τὰ δάση, τὰ ὁποῖα κατέρχονται εἰς τὰ βάθη τῶν κλιτύων, τοὺς καταρράκτας, τοὺς ὁποίους ἡ ἀμαξοστοιχία φαίνεται ὅτι ὑπερπηδᾷ, τὰς βραχῶδεις ἐπάλξεις, τὰς πυραμίδας τῶν πριονιστηρίων, τοὺς ἀφρίζοντας χειμάρρους, οἱ ὁποῖοι με πηδήματα καὶ θόρυβον ἀκολουθοῦν τὴν κατάβασιν τῆς ἀμαξοστοιχίας εἰς τὴν κοιλάδα. Κατὰ τὴν ἡμέραν, ἐν ὄχμα-παρατηρητήριον εἰς τὴν οὐρὰν τῆς ἀμαξοστοιχίας ἐπιτρέπει εἰς τοὺς περιηγητάς, καθημένους εἰς ἀναπαυτικὰ καθίσματα, νὰ βλέπουν τὰ φεύγοντα τοπία, τὰ ὁποῖα ἀκαταπαύστως ἐπανερχονται καὶ ἀνασυντίθενται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των. Νομίζει τις ὅτι διέρχεται χώραν Τιτάνων, ἡ ὁποία, ἀνατρεπομένη ἄλλοτε διὰ γιγαντιαίων ἀγώνων, ἐπαγίωθη τέλος εἰς μίαν χαώδη σύγχυσιν ὑπερτάτης ὠραιότητος.

(Κατὰ τὸν Charles Cestre)

Β'. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

1. ΚΑΝΑΔΑΣ

Ὁ Καναδᾶς, ἡ Βόρειος Βρεττανικὴ Ἀμερική, εἶναι κτῆσις Βρεττανικῇ, ὅπως καὶ αἱ Βρεττανικαὶ Ἰνδία, ἡ Αὐστραλία καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία. Εἶχε καταληφθῇ κατὰ τὸ 1854 ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἑπταετῆ πόλεμον περιήλθεν εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς. Τὴν γαλλικὴν κατοχὴν ἐνθυμίζουσιν ἀκόμη αἱ πολυάριθμοι πόλεις καὶ περισσότερον ἢ γλῶσσα καὶ ἡ θρησκεία τοῦ ἐνὸς τρίτου σχεδὸν τῶν κατοίκων (Φραγκοκαναδοί).

Ἀποτελεῖ ὁμοσπονδίαν ἐξ ἐννέα αὐτονόμων κρατῶν, τῶν ὁποίων κοινὴ πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ὀττάβα (130). Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶναι 9 1/2 ἑκατ. τετρ. χλμ. Εἰς τὴν ἑκτασιν ταύτην,

ἴσῃν σχεδὸν πρὸς τὴν Εὐρώπην, κατοικοῦν μόνον 11 ἑκατ. κάτοικοι λόγῳ τοῦ ψυχροῦ κλίματος. Ἐπειδὴ δὲ μέρος αὐτῆς εἶναι εὐφóρον καὶ ὁ πληθυσμὸς ἀραιός, περισσεύει σίτος πολὺς, ὁ ὁποῖος ἐξαγεται πρὸ πάντων εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἰδιαιτέρως στεναὶ εἶναι αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις τοῦ Καναδᾶ μὲ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Πλὴν τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας καὶ τῆς ὑλοτομίας, μέγας εἶναι καὶ ὁ πλοῦτος τῶν δερμάτων καὶ γουναρικών, τῶν ἰχθύων καὶ τῶν μετάλλων. Σήμερον ὁ Καναδᾶς ἀποφέρει τὰ 90 ἑκατοστὰ τῆς ὅλης ἐν τῇ Γῇ παραγωγῆς τοῦ νικελίου, προσέτι δὲ χρυσόν, ἄργυρον, ἀλουμίνιον, σίδηρον, χαλκόν, γαϊάνθρακα κλπ.

Λόγῳ ἀνεπαρκειᾶς ἐργατικῶν χειρῶν, ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Σπουδαιότερα εἶναι ἡ τῆς κατασκευῆς γεωργικῶν μηχανῶν εἰς τὸ Τορόντον.

Λιμένες τῆς ἐξαγωγῆς εἶναι εἰς μὲν τὸν Ἀτλαντικὸν οἱ τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου καὶ τοῦ Χάλιφαξ, εἰς δὲ τὸν Εἰρηνικὸν τοῦ Βανκούβερ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔρχονται ἀπὸ τὸν Καναδᾶν σίτος καὶ βακαλάος.

Οἱ σιταγοὶ τοῦ Καναδᾶ καὶ ἡ γαλακτοκομία. — Οἱ μεγάλοι λειμῶνες (Πραίρι) τοῦ δυτικοῦ Καναδᾶ, οἱ ὁποῖοι ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς Οὐίνιπεγκ μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὀρέων, περιλαμβάνουν πλεόν τῶν ἑκατὸν ἑκατομμυρίων ἑκταρίων καλλιεργησίμου γῆς. Ἡ γῆ αὕτη εἶναι δύο εἰδῶν· ἡ τῶν ὑψηλῶν λειμῶνων, κατάλληλος διὰ καλλιέργειαν σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν, καὶ ἡ τῶν χαμηλῶν λειμῶνων, ἡ ὁποία, λόγῳ τοῦ αὐτοφθοῦς χόρτου, χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Ὅταν φαντασθῇ τις εὐρείας πεδιάδας, εἰς ἑκτασιν χιλιάδων χιλιόμετρων, μὲ ὑψηλὸν χόρτον, αἱ ὁποῖαι νὰ διακόπτονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ ποτάμια καὶ μεμονωμένα ἀλσύλλια, θὰ λάβῃ ἀμυδρὰν ἰδέαν τῶν καναδικῶν Πραίρι. Ἐδάφος μαῦρον ὡς πίσσα, ἐξαιρετικῆς εὐφορίας, δύο ποδῶν πάχους φυτικῆς γῆς, κοπρόχωμα ἐκ σαπισμένων φυτῶν ἐπικαθήμενον ἐπὶ βάθρου ἀργιλλοτιτανώδους, ἰδοὺ ἡ σύστασις τῆς θαυμασίας ταύτης γῆς.

Ἐκαστος κάτοικος καλλιεργεῖ ἰδιοκτησίαν τουλάχιστον 65 ἑκταρίων· ὑπάρχουν ὅμως καὶ συνεταιρισμοί, διὰ τῶν ὁποίων ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ μεταφορὰ τοῦ προϊόντος εὐκολύνεται. Πρὸς τοῦτο οἱ ἐξαγωγεῖς τοῦ σίτου καὶ οἱ μεγαλέμποροι φροντίζουν νὰ ἰδρῶν σιδηροδρομικὰς διακλαδώσεις μέχρι τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς.

Εἰς ἕκαστον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὑπάρχουν μεγάλαι σιταπο-

θῆκαι, εἰς τὰς ὁποίας τὰ ὀχήματα τοῦ σιδηροδρόμου πλησιάζουν καὶ φορτώνονται ἀπευθείας μὲ τὴν βοήθειαν σωλῆνων.

Ἐκτὸς τῆς καλλιέργειας, εἰς τὰ πλεῖστα χωρία ὑπάρχουν διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων τυροκομεῖα καὶ βουτυροποιεῖα, ὑφίστανται δὲ ὡσαύτως τοιαῦται ἐγκαταστάσεις καὶ εἰς τὰς πόλεις, καὶ οἱ ἐνταῦθα βιομήχανοι ἐνεργοῦν καθ' ἑκάστην τὴν μεταφορὰν τοῦ γάλακτος ἐντὸς μεγάλων μεταλλίνων ὕδριων, σιδηροδρομικῶς, ἐξ ἀποστάσεως πολλάκις 30 ἕως 50 χιλιομέτρων.

(Κατὰ τὸν Edmond Ruron)

2. ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ

Γενικά. — Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἦσαν ἄλλοτε ἀποικίαι Ὁλλανδῶν, Ἀγγλῶν καὶ Ἰσπανῶν. Αἱ ἀγγλικαὶ ἀποικίαι κατὰ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος ἐκηρύχθησαν ἀνε-

94. Οὐάσιγκτων. Τὸ μέγαρον τοῦ κοινοβουλίου.

ξάρτητοι καὶ ἀπετέλεσαν πολιτείας, αἱ ὁποῖαι σήμερον ἀνέρονται εἰς 49 καὶ ἀποτελοῦν δημοκρατικὴν ὁμοσπονδίαν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ Οὐάσιγκτων, μεγίστη δμως πόλις ἡ Νέα Ὑόρκη.

Ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος μετανάσται ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς

Ἰωάννου Σαρρῆ

Ευρώπης ἡῤξησαν τὸν πληθυσμὸν εἰς πολλὰ ἑκατομμύρια, ἐνῶ ἄφ' ἑτέρου οἱ παλαιοὶ ἰθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ **Ἰνδιάνοι**, ἐξετοπίσθησαν εἰς ὠρισμένα μέρη καὶ σήμερον ἀριθμοῦνται εἰς ὀλίγας χιλιάδας. Μεταξὺ τῶν μεταναστῶν ἦσαν καὶ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ἐργαζόμενοι ἀπέκτων περιουσίας καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν πατρίδα τῶν. Σήμερον, ὁπότε ἔχει περιορισθῇ ἡ μετανάστευσις, μένουν ἐκεῖ ἐγκατεστημένοι πολλοὶ Ἕλληνες. Μετὰ τοὺς Εὐρωπαίους ἔρχεται ὁ ἀριθμὸς τῶν **Νιγητῶν** (11 ἑκατ.). Οὗτοι εἶχον μεταφερθῇ ἄλλοτε ἐδῶ ὡς δοῦλοι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς εἰς τὰς θερμὰς νοτίους πολιτείας, καὶ ἔχουν πολὺ πολλαπλασιασθῇ. Διὰ τοῦτο τοὺς χαρακτηρίζουν ὡς « μαυρὸν κίνδυνον ». Πρὸς Δ. ζοῦν ὀλίγοι μετανάσται **Ἰάπωνες** καὶ **Κινέζοι** (200.000). Ὅλοι οἱ Ἀμερικανοὶ διαπνέονται ἀπὸ τὸν πόθον νὰ βελτιώσουν τὴν οἰκονομικὴν τῶν κατὰστασιν. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν πάσης ἐργασίας καὶ ἐπιχειρήσεως, καὶ ὑποκινεῖται ἀπὸ τὸν ἀμύθητον πλοῦτον τοῦ ἐδάφους. Διὰ τοῦτο αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι ἔχουν γίνει σπουδαιοτάτη **οἰκονομικὴ ἀποθήκη** ὅλου τοῦ κόσμου.

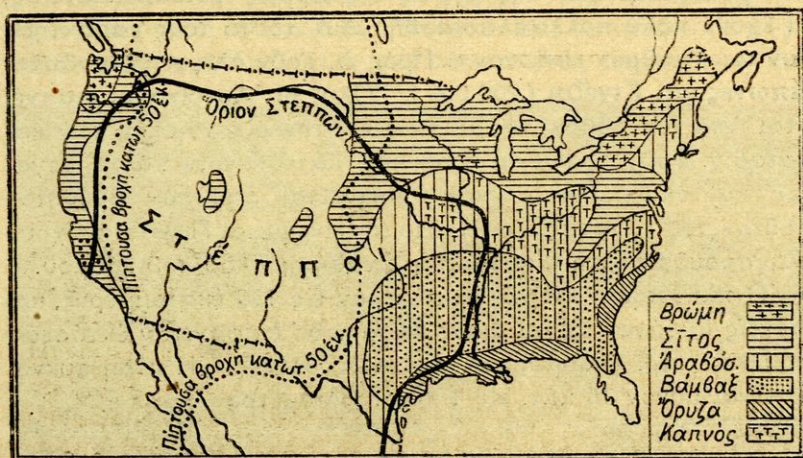
Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται σήμερον εἰς 130 ἑκατομμύρια, καὶ διαρκῶς αὐξάνει. Εἶναι ὅμως ἀκόμη, δι' ἐπιφάνειαν ἐκτάσεως 7.800.000 τετρ. χιλιομέτρων, σχετικῶς ὀλίγος. Ἡ μέση πυκνότης εἶναι μόνον 16 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλίόμετρον.

Ἡ κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ αἱ πόλεις. — Ὁ πληθυσμὸς εἶναι κατανεμημένος ἀνίσως. Εἰς περιοχὰς μεταξὺ τοῦ Μισισσιππὶ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ὅπου εὐρίσκονται αἱ φυτεῖαι καὶ αἱ μεγάλαι βιομηχανίαι, παρουσιάζεται πολλὰκις πυκνότης 200 κατοίκων εἰς 1 τετρ. χλμ. Τουναντίον αἱ δυτικαὶ πολιτεῖαι, μὲ τὰ ἐρημικὰ μέρη, ἔχουν πυκνότητα μόλις 1 ἢ 2 κατοίκων εἰς 1 τετρ. χλμ. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι προσέτι πυκνὸς καὶ εἰς τὴν νέαν οἰκονομικὴν περιοχὴν, πρὸς τὸν Εἰρηνικόν.

Πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ πληθυσμοῦ κατοικεῖ εἰς πόλεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἄνω τῶν ἑκατὸν ἔχουν ὑπὲρ τὰς 100.000 κατοίκους. Ἡ τοιαύτη ἀνάπτυξις πόλεων προῆλθεν ἀπὸ τὴν τάσιν τῶν κατοίκων πρὸς τὴν βιομηχανίαν. Πολλὰ κέντρα, συσταθέντα περὶ ὀρυχείων ἢ μεταλλείων, ἀνεπτύχθησαν εἰς μεγάλας πόλεις

τόσον ταχέως, ὥστε αἱ πολλαπλασιαζόμεναι ὁδοὶ αὐτῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γνωσθοῦν μὲ ὀνόματα καὶ ἐδηλώθησαν μὲ ἀριθμούς.

Ἡ Οὐάσιγκτων, πρωτεύουσα τῆς ὁμοσπονδίας, ἐπροστατεύθη δι' αὐστηρῶν μέτρων ἀπὸ τὴν βιομηχανικὴν ἐισβολήν, καὶ εἶναι ἡ πόλις τῶν μαρμαρίνων οἰκοδομῶν, τῶν λεωφόρων καὶ τῶν κήπων. Αἱ ἑκατομμυριοῦχοι πόλεις εἶναι κατὰ τάξιν πληθυσμοῦ : ἡ Νέα Ὑόρκη, τὸ Σικάγον, ἡ Φιλαδέλφεια, τὸ Ντη-τρόιτ, τὸ Λὸς Ἀντζελες καὶ ἡ Κλήβελαντ.

95. Χάρτης γεωργικῆς παραγωγῆς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Ἡ γεωργία. — Ἄν καὶ ὑπάρχουν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ἐκτάσεις ἄγονοι, ὡς παρὰ τὰ Βραχώδη ὄρη καὶ κατὰ τὰ Ἀππαλάχια, ἐν τούτοις ὑπάρχουν ἀχανεῖς πεδιάδες εἰς τὸ κέντρον καὶ εἰς τὰ ἀτλαντικὰ παράλια, καὶ μάλιστα ἐδάφη, τὰ ὁποῖα καλλιεργοῦνται ὄχι πρὸ πολλοῦ καιροῦ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχουν ἀνάγκην λιπασμάτων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γεωργία ἐκτείνεται εἰς διάφορα κλίματα, αἱ καλλιέργειαι εἶναι καὶ εὐκράτων κλιμάτων καὶ τροπικῶν. Ἔνεκα τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀγροτῶν οἱ Ἀμερικανοὶ μεταχειρίζονται μηχανὰς διὰ νὰ καλλιεργήσουν μεγάλας ἐκτάσεις, ὥστε νὰ ἔχουν μεγάλας ἀποδό-

σεις. Ἡ καλλιέργεια αὕτη ὀνομάζεται **ἐκτατική**. Διακρίνεται δὲ ἡ ζώνη τοῦ σίτου, ἡ ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου κλπ.

Ἄλλοτε, ὅτε ὁ πληθυσμὸς ἦτο ὀλίγος, αἱ Ἕνωμένοι Πολιτεῖαι ἐξήγον εἰς τὴν Εὐρώπην πολλὰ γεωργικὰ προϊόντα, ἐνῶ σήμερον ἐξάγουν μόνον ὀλίγα ἄλευρα.

α') Αἱ πρὸς τροφὴν καλλιέργειαι.— Ἡ ζώνη τοῦ σίτου εἶναι εἰς τὰς Πραίρι, εἶναι δὲ προέκτασις τῆς τοῦ Καναδᾶ. Ἄν καὶ ἡ ἀπόδοσις ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως εἶναι μετρία, ἡ παραγωγή

96. Καλλιέργειαι βάμβακος εἰς τὰς Ἕνωμένας Πολιτείας.

τοῦ σίτου κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ (τὸ ἕκτον τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς). Παρὰ τὴν ζώνην ταύτην καλλιεργεῖται ἀκόμη κριθὴ καὶ βρώμη.

Μεγαλύτεραν ἔκτασιν κατέχει ἡ ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου, ὁ ὁποῖος εὐνοεῖται ἐξαιρετικῶς εἰς τὰ θερμὰ καὶ ὑγρὰ μέρη τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Μιισιοιπῆ. Χρησιμοποιεῖται ὡς τροφή ἀνθρώπων καὶ ζώων (ἰδίως χοίρων), καὶ διὰ τὴν παραγωγὴν οἰνοπνεύματος.

Ἡ νοτία ζώνη, ὅπου αἱ πολιτεῖται Φλωρίς, Γεωργία καὶ Καρολίνα, εἶναι προωρισμένη διὰ τὴν ὄρουζαν.

Πλὴν τῶν δημητριακῶν καλλιεργοῦνται ἐν ἀφθονίᾳ τομάται καὶ ἄλλα κηπαῖα, ὥς καὶ ποικίλαι ὀπώραι. Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τῶν ζαχαρούχων τεύτλων, αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖται κατατάσσονται μετὰ τὴν Γερμανίαν.

β) Αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι. — Ἡ ἀξιολογωτέρα τούτων εἶναι ἡ τοῦ βάμβακος, εὐδοκιμοῦσα εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην ἀπὸ τῶν Βραχυδῶν ὁρέων μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῶν Ἀππαλαχίων. Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖται παράγουν τὸ ἥμισυ τοῦ παγκοσμίου βάμβακος. Ἡ ἄλλοτε μεγάλη ἐξαγωγή αὐτοῦ ὀλιγοστεύει σὺν τῷ χρόνῳ, διότι οἱ Ἀμερικανοὶ τὸν παραγόμενον βάμβακα χρησιμοποιοῦν εἰς τὰ ὑφαντουργεῖα, τὰ ὁποῖα διαρκῶς αὐξάνουν. Ὡσαύτως αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖται εἶναι ἡ πρώτη χώρα καὶ εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ καπνοῦ, τοῦ ὁποῦ αἱ φυτεῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν νοτίαν περιφέρειαν τῶν Ἀππαλαχίων.

Ἡ κτηνοτροφία. — Παρὰ τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα, αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖται ἔχουν μεγάλην κτηνοτροφίαν, τῆς ὁποίας προϊόντα περισσεύουν πρὸς ἐξαγωγήν, οὐχὶ βεβαίως σήμερον πολλά, ἔνεκα τῆς ἐγχωρίου καταναλώσεως. Ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε περιεφέροντο ἄγριοι βόνασοι, ὥς καὶ εἰς τὰς κεντρικὰς πεδιάδας, τρέφονται ἀγέλαι βοῶν καὶ ἀγελάδων. Εἰς τὴν ζώνην τοῦ ἀραβοσίτου περιορίζονται οἱ χοῖροι, εἰς δὲ τὰς ξηρὰς στέππας τῆς δύσεως τρέφονται πρόβατα.

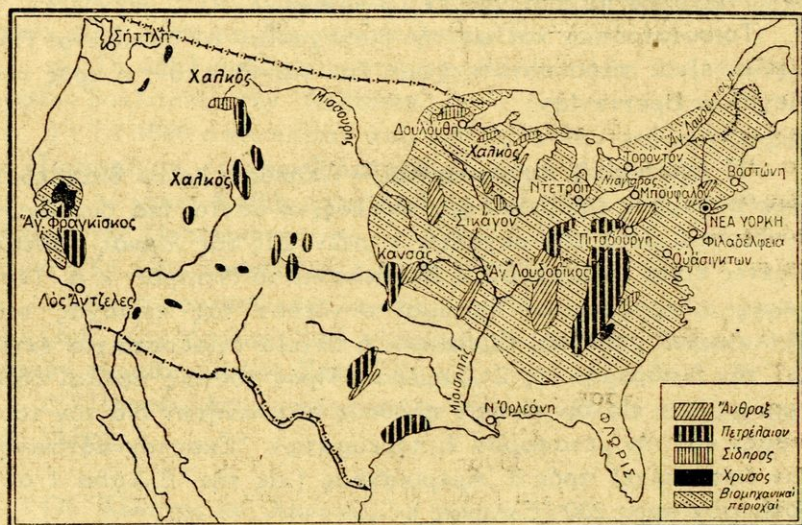
Τὰ ζῶα ταῦτα ὁδηγοῦνται πρὸς σφαγὴν εἰς ὠρισμένας πόλεις, ἰδίως εἰς τὸ Σικάγον καὶ τὴν Κάνσας Σίτυ, ὅπου γίνονται καὶ ἡ παρασκευὴ κατεψυγμένου κρέατος, κονσερβῶν καὶ ἐκχυλίσματος κρέατος.

Ἡ ἀλιεία. — Ἡ πρὸς τὴν Νέαν Γῆν ἀκτὴ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι πλουσία εἰς βακαλάους, ρέγγας καὶ σκόμβρους. Ἐν τοῖς αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖται ἀναγκάζονται νὰ ἀγοράζουν ἰχθὺς ἀπὸ τὸν Καναδᾶν.

Βιομηχανικὰ ὀρυκτά. — Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖται εἶναι ἡ

πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν ἐξῆς ὀρυκτῶν: τοῦ γαιάνθρακος, τοῦ σιδήρου, τοῦ χαλκοῦ, τοῦ μολύβδου, τοῦ ψευδαργύρου, τοῦ ὑδραργύρου, τοῦ θείου καὶ τοῦ πετρελαίου· δευτέραν θέσιν ἔχουν εἰς τὸν χρυσόν, τὸν ἄργυρον καὶ τὸν βωξίτην.

Τὰ πλουσιώτερα κοιτάσματα τοῦ γαιάνθρακος εἶναι εἰς τὰ Ἀππαλάχια, παρὰ τὸ Πίττσμπουργκ καὶ εἰς τὴν πολιτείαν Ἰλ-λινόϊς, νοτιῶς τοῦ Σικάγου. Ἡ παραγωγὴ του εἶναι τόσον

97. Χάρτης μεταλλείων καὶ βιομηχανίας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

ἄφθονος, ὥστε πωλεῖται καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ὁ σίδηρος παρέχει τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς, καὶ εὐρίσκεται παρὰ τὴν Ὑπερτέραν λίμνην καὶ τὰ Ἀππαλάχια. Τὸ πετρέλαιον, ἀπὸ τὰ φρέατα, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς διάφορα μέρη, διοχετεύεται πρὸς καθαρισμὸν εἰς ἐργοστάσια τῆς Νέας Ὑόρκης, τῆς Φιλαδελφείας, τοῦ Πίττσμπουργκ κλπ. Προσέτι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν φρέατα πετρελαίου καὶ εἰς τὸ Μεξικόν καὶ τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν, μεταφέρεται δὲ καὶ τοῦτο εἰς τὰ ἐργοστάσια τῶν πρὸς καθαρισμόν.

Ἡ βιομηχανία. — Ἡ **μεταλλουργία** συγκεντροῦται μεταξὺ τῶν Καναδικῶν λιμνῶν καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ δὲ πόλις Πίττσμπουργκ εἶναι τὸ κέντρον τῶν ὑψικαμίνων. Συναντᾶται ὁμως καὶ ἄλλαχοῦ, ὅπου ὑπάρχουν αἱ ἀναγκαῖοι εἰς αὐτὴν πρῶται ὕλαι. Ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς βιομηχανίας, τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ **μεταξουργία**, ἀκολουθεῖ δὲ ἡ **βαμβακουργία**, εἰς τὴν ὁποίαν αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι κατέχουν τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ μετὰ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν. Καταπληκτικὴ εἶναι προσέτι ἡ παραγωγὴ τῶν αὐτοκινήτων, κατέχουσα τὰ 85 % τῆς ὅλης παραγωγῆς ἐν τῷ κόσμῳ.

Τοιοῦτατρόπως καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι εἶναι πλουσιωτάτη χώρα καὶ παραβάλλονται πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν.

Ἡ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία. — Πλήθος πλοίων διαπλέουν τοὺς ποταμοὺς τῆς μεγάλης πεδιάδος, οἱ ὅποιοι διὰ διωρύγων συνδέονται μετὰ τῶν μεγάλων λιμνῶν. Εἰς τὰς λίμνας ταύτας λιμένες εἶναι τὸ Σικάγον, ἡ Κλήβελαντ, τὸ Νιτηρόιτ κ. ἄ. Τέσσαρες σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ συνδέουν τὰς περιοχὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ ἡ ταχεῖα ἀμαξοστοιχία ἐκτελεῖ τὴν διαδρομὴν εἰς 2½ ἡμέρας. Πρὸς τοῦτοις πολλαὶ ὁδοὶ χρησιμεύουν εἰς τὴν κίνησιν πλήθους αὐτοκινήτων διὰ τὸν τουρισμὸν καὶ τὴν μεταφορὰν ἐμπορευμάτων. Ἐκαστον αὐτοκίνητον ἀντιστοιχεῖ πρὸς 8 Ἀμερικανοὺς (εἰς τὴν Ἑλλάδα 1 αὐτοκίνητον πρὸς 200 Ἑλληνας).

Τὸ ἐμπόριον. — Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον διενεργεῖται δι' ἐμπορικοῦ στόλου, ὁ ὅποιος εἶναι ὁ δεύτερος εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων. Οἱ μέγιστοι λιμένες εἶναι: ὁ τῆς Νέας Ὑόρκης, τῆς ὁποίας τὸ χρηματιστήριον εἶναι ἡ καρδιά τῆς διεθνoῦς οἰκονομικῆς ζωῆς ἡ **Βοστώνη** ἡ **Τσάρλεστον** καὶ ἡ **Νέα Ὁρλεάνη**, λιμένες ἐξαγωγῆς τοῦ βάμβακος ὁ **Ἅγιος Φραγκῖσκος**, λιμὴν εἰσαγωγῆς μετὰξῆς καὶ τεῖου ἀπὸ τὴν Ἀπὼ Ἀνατολήν.

Τὰ ἐξαγόμενα εἶδη μεταφέρονται πανταχοῦ καὶ κατέχουν τὰ 54 % τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου ἀποτελοῦνται ἰδίως ἀπὸ ἄν-

θρακα, πετρέλαιον, ύφάσματα βαμβακερά, ἄλευρα καὶ κονσέρβας τροφίμων. Τὰ εἰσαγόμενα εἶναι πρῶται ὕλαι διὰ τὴν βιομηχανίαν, ὡς ἔριον, καουτσούκ καὶ μέταξα.

Ἀπὸ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα ἄλευρα, λίπη ζωικά καὶ ὀρυκτά, κατειργασμένα δέρματα κ. ἄ., στέλλονται δὲ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ξηρά σũκα, ἐλαῖαι καὶ πυρηνέλαιον, τάπητες καὶ μεταλλεύματα χρωμίου.

Κτήσεις. — Αἱ ἐξωτερικαὶ κτήσεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶναι νέαι καὶ ὄχι πολὺ ἐκτεταμέναι.

α') Τὸ 1867 ἠγόρασαν ἀπὸ τὴν Ρωσίαν ἀντὶ 7½ ἐκατομμυρίων δολλαρίων τὴν **Ἀλάσκαν**.

β') Τὸ 1898 ἀπέσπασαν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν καὶ κατέλαβον τὸ **Πορτορίκον** καὶ τὰς **Φιλιππίνας**.

γ') Αἱ νῆσοι **Χαβάι** κατελήφθησαν τὸ 1900 μαζί με ἄλλας νήσους τῆς Πολυνησίας.

δ') Τὸ 1903 κατελήφθη ἡ ζώνη τοῦ Παναμᾶ.

ε') Κατὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον (1917) ἠγόρασαν ἀπὸ τὴν Δανίαν δύο νήσους τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν, τὸν **Ἅγιον Θωμᾶν** καὶ τὴν **Σάντα Κρούζ**.

ς') Προσέτι ἔχουν προστασίαν ἐπὶ τῆς νήσου **Κούβας** καὶ τῆς **Αἴτης**.

Οἱ Ἕλληνες ἐν Ἀμερικῇ. — Ἀπὸ ὅλας τὰς ξένας χώρας, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι ἐγκατεστημένοι Ἕλληνες, τοὺς περισσότερους ἔχει ἡ Βόρειος Ἀμερική, ἀριθμοῦσα ἄνω τῶν 400.000. Ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ἄλλα ἐπαγγέλματα, ἀποτελοῦντες εἶδος οἰκονομικῆς ἀποικίας. Οἱ ἐν Ἀμερικῇ Ἕλληνες παρακολουθοῦν τὰς τύχας καὶ προόδους τῆς πατρίδος των καὶ εἰς πολλὰς περιστάσεις ἔδειξαν τὴν ἀγάπην των πρὸς αὐτήν. Διὰ τὰ διατηρήσουν τὸν ἐθνισμὸν των ἔχουν ὀργανώσει σωματεῖα, ἐκδίδουν δὲ καὶ ἑλληνικὰς ἐφημερίδας, 10 τὸν ἀριθμὸν.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ὥς πρὸς τὴν φυσικὴν διάπλασιν ἔχει διαφορὰς ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, ὥς καὶ ὁμοιότητας.

Αἱ διαφοραὶ εἶναι αἱ ἑξῆς: Τὰ πτυχωσιγενῆ ὄρη τῆς Ἀμερικῆς διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., καὶ οὐχὶ ὅπως εἰς τὸν Παλαιὸν κόσμον ἐκ Δ. πρὸς Α. Ὡς ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης διαφέρει καὶ τὸ κλίμα. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ δὲν λαμβάνει, ὅπως ἡ Εὐρώπη, βροχὰς ἐκ τῶν δυτικῶν ἀνέμων καὶ θερμότητα ἐκ Δ. διὰ θερμοῦ ρεύματος, ἡ δὲ ποσότης τῶν βροχῶν γενικῶς ἐλαττώνεται ἀπὸ Α. πρὸς Δ. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ἔχει μεγάλα βαθύπεδα καὶ ἐκτεταμένους λειμῶνας, πρὸ πάντων δὲ μεγαλύτερον πλοῦτον τοῦ ὑπεδάφους ἢ ἡ Εὐρώπη. Κυριωτέρᾳ δὲ ὁμοιότης εἶναι ἡ ἑξῆς: ὅπως ἡ Βόρειος Εὐρώπη, οὕτω καὶ τὰ βόρεια μέρη τῆς Ἀμερικῆς ἐσκεπάζοντο κατὰ τὴν παγετώδη ἐποχὴν ἀπὸ πάγους, καὶ δι' αὐτὸ ἔχουν τὴν ἰδίαν μορφήν μὲ τὰ μέρη τῆς Βορείου Εὐρώπης. Ὅπως δὲ εἰς τὴν Νορβηγίαν καὶ τὴν Φινλανδίαν, οὕτω καὶ ἐδῶ εὐρίσκονται φιόρδ, λίμναι, βραχώδεις ἐκτάσεις καὶ σμήνη νησίδων.

Περὶ τὰ 150 ἔτη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Νέου Κόσμου ἤρχισαν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην μεταναστεύσεις. Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τῆς Γῆς, ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης, μετεβλήθη ἡ φυσικὴ ὄψις διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας τόσον, ὅσον εἰς τὴν **Βόρειον Ἀμερικὴν**. Κατ' ἀρχὰς οἱ Εὐρωπαῖοι μετέφερον ἵππους, βοῦς καὶ πολλὰ ἄλλα ζῶα. Οἱ μετανάσται ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ ἐργατικοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἔφυγον ἀπὸ τὴν πατρίδα τῶν λόγῳ κακῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἢ καταδιωκόμενοι διὰ πολιτικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀφορμάς. Οἱ Ἰθαγενεῖς Ἰνδιάνοι διαρκῶς ἀπεσύροντο. Ἀπὸ τοὺς διαφόρους μετανάστας ἐγεννήθη νέον ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἔλαβε χαρακτῆρα ἀγγλικόν. Ὡς μέσον ἐργασίας πανταχοῦ ἐτέθησαν αἱ μηχαναί. Διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἐφευρετικότητός των οἱ Ἀμερικανοὶ ἔλαβον τεραστίαν ἀνάπτυξιν.

- Ἀσκήσεις.** — 1. Ὁνόμασε τὰς γνωστὰς πόλεις τοῦ Καναδά. — 2. Σχημάτισε χάρτην τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. — 3. Ποῦ βασίζεται

τὸ παράξενον τῆς γραμμῆς τῶν ὁρίων μεταξὺ τῶν πολιτειῶν, ποὺ βλέπομεν εἰς τὸν χάρτην ; Ποῦ ἄλλοῦ γνωρίζομεν τοιαῦτα ὅρια ; — 4. Ποίαν διαφορὰν βλέπεις μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν Δυτικῶν πολιτειῶν ; — 5. Ὀνόμασε τὰ ἀφθονώτερα προϊόντα τῆς Ἀμερικῆς. — 6. Ταξίδευσέ νοερώς ἀπὸ Πειραιᾶ εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην καὶ τὸν Ἅγιον Φραγκίσκον.

II. ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Γενικά. — Ὁ Κόλπος τοῦ Μεξικοῦ, ὁ ὁποῖος βρέχει τὰ δυτικά παράλια τῆς Φλωρίδος καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Μεξικοῦ, πλησιάζει κατὰ τὴν τροπικὴν ζώνην τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ὅπου σχηματίζεται ὁ ἰσθμὸς τοῦ **Τουαντεπέκ**. Ἐκεῖθεν τῆς Φλωρίδος ἄρχεται μακρὰ σειρὰ νήσων, αἱ καλούμεναι Δυτικαὶ Ἰνδίαί, αἱ ὁποῖαι προσεγγίζουν τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ ἀποκλείουν τὴν **Καραϊβικὴν** θάλασσαν. Ἡ θάλασσα αὕτη πλησιάζει ἔτι μᾶλλον τὸν Εἰρηνικὸν καὶ σχηματίζεται ὁ ἰσθμὸς τοῦ **Παναμᾶ**. Τὸ μὲν ἡπειρωτικὸν τμήμα, ἡ Μέση Ἀμερικὴ, ἐκτείνεται ὡς γέφυρα ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἰς τὴν Νότιον. Αἱ δὲ Δυτικαὶ Ἰνδίαί εἰς παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦσαν μεγάλη ὄρεινὴ χώρα, ἡ ὁποία συνεδέετο μετὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, κατεβυθίσθη δὲ τὸ μεγαλύτερον τμήμα αὐτῆς καὶ τὴν θέσιν του κατέλαβεν ἡ θάλασσα. Κατὰ τὴν πλευράν πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν καὶ εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας ἐσχηματίσθησαν ρήγματα, τὰ ὁποῖα εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὸν σχηματισμὸν πολυαριθμῶν ἡφαιστειῶν. Σήμερον ἀκόμη ἐκρήξεις ἡφαιστειῶν καὶ σεισμοὶ προξενοῦν τρόμον καὶ μεγάλας καταστροφάς. Κατὰ τὸ ἔτος 1902 ἔκρηξις ἡφαιστείου εἰς τὴν Γουατεμάλαν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς ἐσκέπασε μὲ στάκτην ἑκτασιν ἴσην μὲ τὴν Θεσσαλίαν. Τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς τὴν νήσον Μαρτινίκαν νέφος¹ δηλητηριώδους ἀερίου, προερχόμενον ἀπὸ ἔκρηξιν ἡφαιστείου, κατέστρεψε τὴν πόλιν Ἀγιον Πέτρον μὲ 30.000 ἀνθρώπους.

1. ΜΕΞΙΚΟΝ

Τὸ **Μεξικόν** ἀποτελεῖ εἶδος γεφύρας μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Εἶναι γενικῶς ὑψίπεδον, τὸ ὅποιον

περιβάλλεται με ὄρη ὑψηλά καὶ μεγαλοπρεπῆ ἡφαίστεια, ἰδίως πρὸς Ν. Αἰ πρὸς τοὺς ὠκεανοὺς πλευραὶ του καταπίπτουν ἀποτόμως καὶ ἀφήνουν μόνον στενὰ παράλια βαθύπεδα. Οἱ ὕγροι ἔτησαι* ρίπτουν πολλὰς βροχὰς εἰς τὰς ἐξωτερικὰς πλευράς, καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἀνατολικὰς. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικά θερμὰ βαθύπεδα ἔχουν τροπικὰ δάση καὶ μαστίζονται ἀπὸ πυρετούς. Κατὰ τὰ μέσα τῶν ὄρειων κλιτύων τὸ κλίμα εἶναι γλυκὺ ἐν γένει δὲ τοῦτο, ὥς καὶ ἡ βλάστησις, ἀπὸ τὴν θάλασσαν μέχρι τοῦ ὕψιπέδου ποικίλλει καὶ διακρίνεται εἰς τρεῖς διαφόρους ζώνας. Ἡ κατωτέρα, δηλαδή ἡ θερμὴ, εἶναι σχεδὸν ἀκατοίκητος. Ἡ μέση (600 - 1.800 μ. ὕψ.) φέρει τροπικὰς φυτείας, ἰδίᾳ καπνὸν καὶ ὀπώρας. Τὸ δὲ ὀροπέδιον ἔχει κλίμα εὐκραές, διότι με τὸ ὕψος ὀλιγοστεύει ἡ τροπικὴ θερμότης. Τὸ ἔδαφος εἶναι γενικῶς ξηρόν, κυρίως πρὸς τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνίας, ὅπου αὐξάνουν αἱ ἰδιόμορφοι κάκτοι καὶ ἀγάβαι, ἔχει ὅμως γίνει καλλιεργήσιμον διὰ τῆς τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Ἰνδιάνοι ἐκαλλιέργουν ἐδῶ δημητριακοὺς καρπούς, ὅπως καὶ οἱ πληθυσμοὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Κίναν. Κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, ὅτε οἱ Ἰσπανοὶ ἦλθον ἐδῶ ζητοῦντες πολύτιμα μέταλλα, τὸ ἀκμάζον κράτος τῶν Ἀζτέκων ὑπετάγη ἀμέσως, διότι οὗτοι κατετρόμαξαν ἀπὸ τὰ ὀλίγα πυροβόλα τῶν Ἰσπανῶν. Σήμερον πλὴν τῶν Ἰνδιάνων ὑπάρχουν καὶ μικταὶ φυλαί. Ἀπόγονοι τῶν Ἰσπανῶν καὶ κύριοι τῆς χώρας εἶναι οἱ Κρεσολοί.

Τὸ Μεξικόν, ὅπως καὶ αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἠνωμένας πολιτείας (27 τὸν ἀριθμόν). Ἄλλ' αἱ πολιτεῖαι τοῦ Μεξικοῦ δὲν δύνανται νὰ προοδεύσουν, ὅπως αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι, διότι τὸ Μεξικόν διαρκῶς ταρασσεται ἀπὸ ἐμφυλίους πολέμους διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ πληθυσμὸς του εἶναι ὀλίγος. Εἰς ἑκτασὶν 2 ἑκατ. τετρ. χιλμ. ὑπάρχουν μόνον 18 1/2 ἑκατομ. κάτοικοι. Τῆς ἀνωμαλίας ταύτης ἐπωφελοῦνται αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι, καὶ ἡ εἰς αὐτὸ ἐπιρροή των διαρκῶς αὐξάνει, διότι ἐνδιαφέρονται διὰ τὰ ὀρυκτὰ πλούτη τοῦ ἐδάφους του, καὶ ἰδίᾳ διὰ τὸ πετρέλαιον. Τὸ Μεξικόν εἶναι πλούσιον εἰς ὀρυκτὰ, κατέχον τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τὴν ἐξαγωγήν τοῦ ἀργύρου (45 %) καὶ τὴν τρίτην εἰς τὴν ἐξα-

γωγήν τοῦ πετρελαίου. Εἰς τὰ ἐν τῷ ὄροσειῳ ἀργυρωρυχεῖα καὶ τὸ εὐκρατον κλίμα ὀφείλει τὴν ἀκμὴν τῆς ἡ πρωτεύουσα πόλις **Μεξικόν** (960).

Ὡς παράλια πόλεις τοῦ ἐμπορίου εὐρίσκονται εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον ἡ **Βερακρούξ** καὶ τὸ **Ταμπίκον**.

2. Η ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἡ λοιπὴ στερεὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς εἶναι ὀρεινὴ χώρα στενὴ, ἡ ὁποία συνέχεται μὲ παραλλοῦς πεδιάδας κατὰ τὴν χερσόνησον **Ύουκατάνην** καὶ τὴν **Νικαράγουαν**. Ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀκτὴ διὰ τῶν βορείων ἑτησιῶν δέχεται πολλὰς βροχάς, ἰδίως τὸ θέρος. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικά βαθύπεδα εἰ-

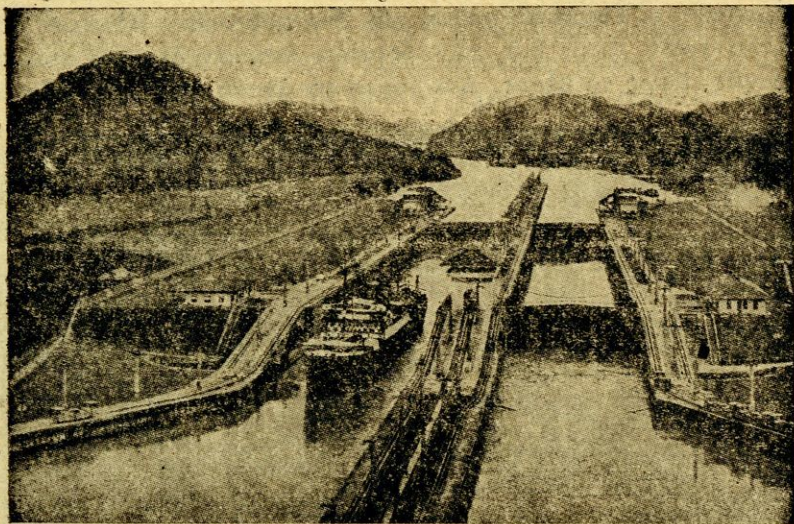

98. Συγκομιδὴ βανανῶν εἰς Κостаρίζαν.

ναι ὑγρὰ καὶ θερμὰ καὶ φέρουν τροπικὰ δάση μὲ πολύτιμον ξυλείαν. Ἐπὶ τοῦ ἡφαιστειογενοῦς καὶ εὐφόρου ἐδάφους αἱ καφέαι φθάνουν μέχρι 1.800 μ. ὕψους· αὗται ἀποφέρουν τὸ κύριον προϊόν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Εὐδοκιμοῦν ἐπίσης ὁ βάμβαξ, τὸ ζαχαροκάλαμον, τὸ κακάον καὶ αἱ βανάναι. Τὴν ἐργασίαν

έκτελοῦν οἱ Ἰνδιάνοι, πλὴν τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς, ὅπου ἐργάζονται Νιγρῆται. Ἰνδιάνοι καὶ Νιγρῆται ἔχουν ἀποτελέσει μικτὸν λαόν, ὃ ὁποῖος λέγεται **Ζάμπο**. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ζητοῦν νὰ ὑπαγάγουν τὰ πολλὰ ἐδῶ κρατίδια ὑπὸ τὴν οἰκονομικὴν τῶν ἐξάρτησιν.

Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὸν ἰσθμὸν μετὰ τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ. Τοῦτο εἶναι μέγα κέρδος, διότι διὰ τῆς διώρυγος δύνανται νὰ συγκοινωνοῦν πολὺ γρηγορώτερα μὲ τὴν

99. Ἡ Διώρυξ τοῦ Παναμᾶ.

δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ ἐν καιρῷ πολέμου νὰ μεταφέρουν ταχέως τὸν στόλον ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν εἰς τὸν Εἰρηνικόν. Ἡ τομὴ τῆς διώρυγος, ἥ ὁποία ἐτελείωσε τὸ 1914, συνήντησε μεγάλας δυσκολίας. Εἰς τὰ στόμια τῆς διώρυγος εἶναι αἱ πόλεις **Κολὸν** καὶ **Παναμᾶς**. Ἀπὸ τὴν Κολὸν (εἰς τὸν Ἀτλαντικόν) ἕως τὸν Παναμᾶν (εἰς τὸν Εἰρηνικόν) ἡ ἀπόστασις εἶναι 80 χιλιόμετρα. Τὸ διερχόμενον πλοῖον ἀναβαίνει μὲ σειρὰν δεξαμενῶν μέχρις ὕψους 26 μ. ὑπὲρ τὴν

έπιφάνειαν της θαλάσσης. Οί Ἀμερικανοί σκέπτονται νά ἀνοίξουν καί ἄλλην διώρυγα εἰς τόν ἰσθμόν τῆς Νικαράγουας.

Πολιτική διαίρεσις. — Ἡ Κεντρική Ἀμερική διαιρεῖται εἰς ἕξ δημοκρατίας. Εἶναι δέ αὗται :

α') Ἡ **Γουατεμάλα**, μέ 2.600.000 κατ. καί πρωτεύουσαν ὁμόνυμον (165).

β') Ἡ **Σαλβαδόρ**, μέ 1.600.000 κατ. καί πρωτεύουσαν ὁμόνυμον (100).

γ') Ἡ **Ὀνδούρα**, μέ 900.000 κατ. καί πρωτεύουσαν τὴν Τεγουσιγάλπαν (47).

δ') Ἡ **Νικαράγουα**, μέ 900.000 κατ. καί πρωτεύουσαν τὴν Μανάγουαν (32).

ε') Ἡ **Κοσταρίκα**, μέ 550.000 κατ. καί πρωτεύουσαν τὸν Ἅγιον Ἰωσήν (60).

ς') Ὁ **Παναμᾶς**, μέ 490.000 κατ. καί πρωτεύουσαν ὁμόνυμον (75).

3. Αἱ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαὶ εἶναι νησοσυστάς ὅμοια πρὸς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδικὰς νήσους. Διαιροῦνται εἰς τὰς νήσους Μπαχάμας, τὰς Μεγάλας Ἀντίλλας καί τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας.

α') Αἱ **Μπαχάμας** εἶναι αἱ βορειόταται κοραλλιογενεῖς νῆσοι τῆς Γῆς· εἰς μίαν τούτων εἶχε φθάσει τὸ πρῶτον ὁ Κολόμβος. Μεταξὺ τούτων καί τῆς χερσονήσου Φλωρίδος ρέει τὸ ἀπὸ τοῦ Κόλπου τοῦ Μεξικοῦ ἀρχόμενον Μεξικανικὸν ρεῦμα τῆς θαλάσσης, τὸ ταχύτερον τῆς Γῆς. Ἀπ' αὐτὸ ἀναπτύσσεται τὸ θερμὸν Ρεῦμα τοῦ Κόλπου. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῶν νήσων, οἱ Ἰνδιάνοι **Καραϊβαι**, οἱ ὁποῖοι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κολόμβου ἦσαν πολυάριθμοι, δὲν ὑπάρχουν πλέον. Σήμερον ὑπερτεροῦν οἱ **Νιγρηται** καί οἱ **Μουλᾶττοι**, δηλαδὴ μικτὴ φυλὴ προελθοῦσα ἐκ Νιγρητῶν καί λευκῶν.

β') Αἱ **Μεγάλαι Ἀντίλλαι** εἶναι τέσσαρες : ἡ Κούβα, ἡ Ἰαμαϊκὴ, ἡ Αἶτη καί τὸ Πορτορίκον. Μεγαλυτέρα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ Κούβα. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς, ὅπως καί τοῦ Πορτορίκου, ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ λευκοὺς. Ἡ Κούβα εἶναι ἡ πρώτη χώ·

ρα τῆς Γῆς εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς ζαχάρεως καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ καπνοῦ. Ἡ πρωτεύουσα Ἀβάνα (500) εἶναι μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν. Ἡ Ἰαμαϊκὴ παράγει βανάνας, ζάχαριν καὶ ρῶμι. Ἡ Αἴτη ἀποτελεῖ δύο δημοκρατίας, τὴν Αἴτην, ἀποτελουμένην ἀπὸ Νιγρήτας, καὶ τὸν Ἅγιον Δομίνικον, ἀποτελούμενον ἀπὸ Μουλάττους. Ἡ νῆσος παράγει καφέν, κακόν, βάμβακα καὶ ξυλείαν.

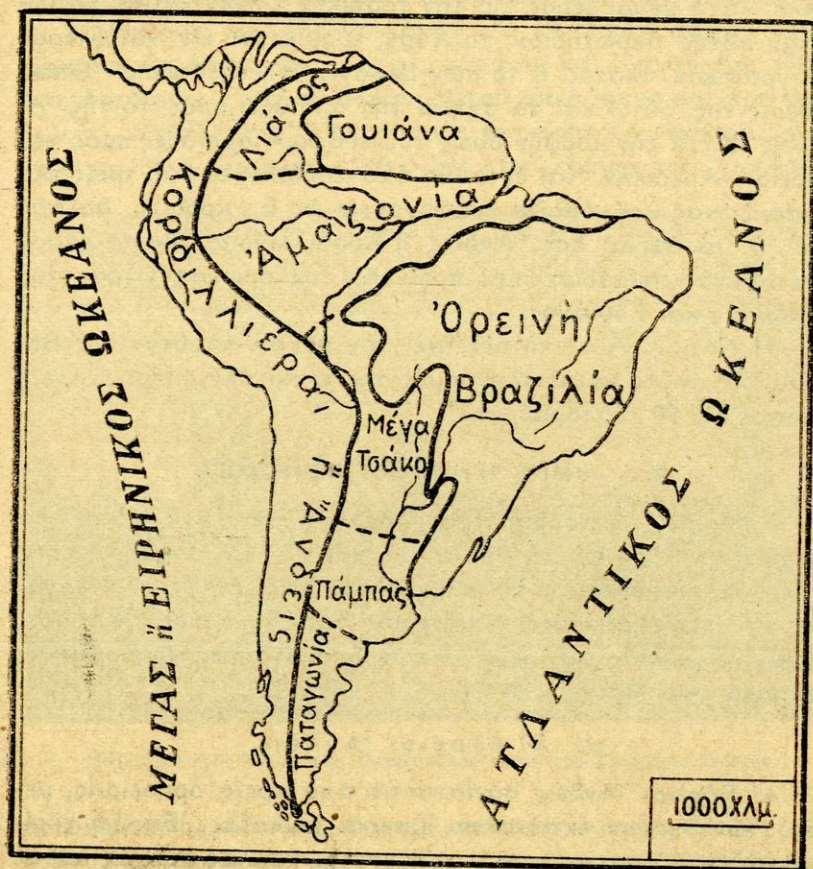
γ') Αἱ Μικραὶ Ἀντίλλαι, 67 τὸν ἀριθμόν, εἶναι ἡφαιστειώδεις καὶ ἐκτείνονται ὡς σμήνος ΝΑ. Καὶ τούτων τὰ προϊόντα εἶναι τροπικῆς βλαστήσεως.

Πολιτικῶς αἱ Δυτικαὶ Ἰνδία εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κτήσεις ἀποικιακαί. Αἱ δημοκρατίαι τῆς Κούβας καὶ τῆς Αἴτης εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Μετὰ τὴν τομὴν τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ πολλαὶ νῆσοι, ὡς προκείμεναι αὐτοῦ, ἀπέκτησαν σημασίαν στρατηγικὴν.

Πίναξ 12. Δυτικαὶ Ἰνδία.

Νῆσοι ἢ κράτη	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιόμετρα	Κάτοικοι εἰς χιλιάδας	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χ/μ.	Πρωτεύουσαι καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαί- οι προϊόντα
Νῆσοι Μπαχά- μας	11.000	63	5	Νάσσαου (22)	σπόγγοι
Κούβα	115.000	4.000	35	Ἀβάνα (500)	καπνὸς ζάχαρις καπνὸς
Ἰαμαϊκὴ	12.000	1.000	84	Κίνγκστον (100)	ὀπῶραι βανάναι ζάχαρις
Δημ. Αἴτης	26.000	2.300	83	Λ. Πρίγκιπος (120)	καφές
Δημ. Ἀγ. Δο- μίνικου	50.000	1.200	24	Ἀγ. Δομίνικος (35)	βάμβαξ χρωστικὴ ξύλεια
Πορτορικόν	9.000	1.600	178	Ἀγ. Ἰωάννης (115)	ζάχαρις
Μικρ. Ἀντίλλαι					
Ἀμερικανικαὶ	360	26	76	Ἀγ. Θωμᾶς (8)	ζάχαρις
Βρετανικαὶ	4.300	470	110		βανάναι
Γαλλικαὶ	3.100	500	178		καφές
Ὀλλανδικαὶ	1.000	72	82		κακόν

Ἀσκήσεις. — 1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Μέσης Ἀμερικῆς καὶ χρωμάτισε τὰς εἰς αὐτὴν ἀποικίας. — 2. Σύγκρινε τὴν μορφὴν τῆς διώρου-

100. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

ρος τοῦ Παναμᾶ πρὸς τὴν τοῦ Σουέζ. — 3. Παρακολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διαδρομὴν τοῦ Ρεύματος τοῦ Κόλπου διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

III. ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή. — Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ κεῖται, ὅπως καὶ ἡ Ἀφρικὴ, κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ δὲ νοτιώτατον αὐτῆς ἀκρωτήριο, τὸ **Χόρν**, εὐρίσκεται εἰς νοτιώτερον γεωγραφικὸν πλάτος ἢ τὸ τῶν Βελονῶν τῆς Ἀφρικῆς. Ὅπως ἡ θέσις της, οὕτω καὶ τὸ σχῆμα της ὁμοιάζει πρὸς τὸ τῆς Ἀφρικῆς. Κατὰ τὴν μορφήν ὅμως τοῦ ἐδάφους ὁμοιάζει πρὸς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. Καὶ ἐνταῦθα ἐπανευρίσκομεν τὰς τρεῖς φυσικὰς ζώνας, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., δηλαδὴ πρὸς Δ. τὰ ὑψηλὰ ὄρη **Ἄνδεις** ἢ **Κορδιλλιέρας**, εἰς τὸ μέσον ἐκτεταμέναι πεδιάδας, καὶ πρὸς Α. τὰς ὀρεινὰς χώρας τῆς Βραζιλίας καὶ Γουιάνης.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ δὲν ἔχει τὸν μέγαν πλοῦτον τῆς Βορείου, διὰ τοῦτο καὶ ὁ πληθυσμὸς της εἶναι ὀλιγώτερος, ἀνερχόμενος εἰς 90 ἑκατομμύρια.

1. Αἱ Ἀνδεις ἢ ἡ Δυτικὴ Ὀρεινὴ Χώρα

Αἱ Ἄνδεις, ἢ Κορδιλλιέραι (δηλαδὴ ἀλύσεις), εἶναι νέα πτυχωσιγενῆ ὄρη εἰς τὰ ὁποῖα, ὥς καὶ εἰς τὰ ὄρη τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, ὑψοῦνται πολυάριθμα ἠφαίστεια ἐν μέρει ἐνεργά. Μερικαὶ περιοχαὶ αὐτῶν πάσχουν ἀπὸ δυνατοῦς σεισμούς. Λόγῳ τῆς μακρᾶς ἐκτάσεως αὐτῶν διακρίνονται εἰς Βορείους, Κεντρικὰς καὶ Νοτίους Ἄνδεις.

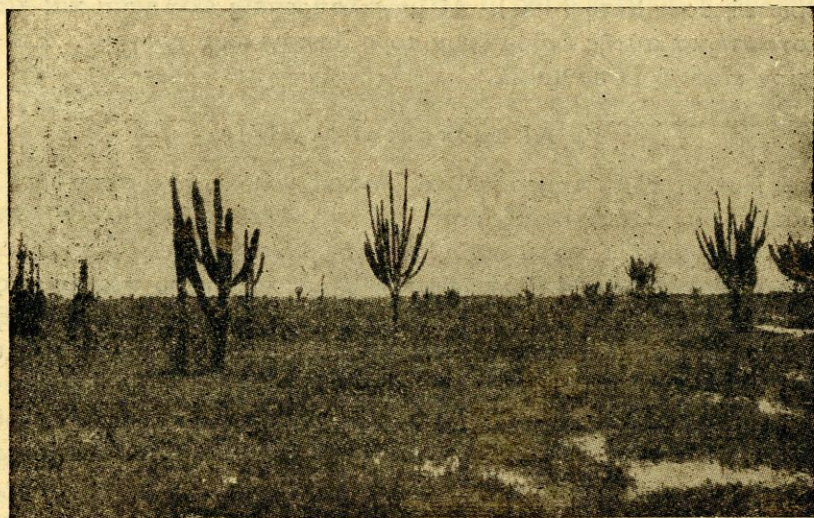
α') Αἱ Βόρειοι Ἄνδεις.

Αἱ Βόρειοι Ἄνδεις συνίστανται ἀπὸ τρεῖς ὀροσειράς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται μακραὶ κοιλάδες. Ἐπειδὴ εὐρίσκονται εἰς τὸ τροπικὸν κλίμα, δέχονται πολλὰς βροχὰς καὶ αἱ ἀκταὶ εἶναι θερμαὶ καὶ ὑγραί. Ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐνταῦθα αἱ αὐταὶ κλιματικαὶ βαθμίδες, συμφώνως πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, αἱ δὲ ὑψηλαὶ κορυφαὶ φέρουν παγετώνας. Ὁ πληθυσμὸς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ Ἰνδιάνους, Νιγρῆτας καὶ μιγάδας (Βεστίκους).

Τὰ κράτη τῶν Βορείων Ἄνδεων. — Εἰς τὰς Βορείους Ἄν-

δεις ανεπτύχθησαν τρία κράτη· ἡ Βενεζουέλα, ἡ Κολομβία καὶ ὁ Ἑκουαντόρ.

Ἡ Βενεζουέλα ἐκτείνεται καὶ ἀνατολικῶς τῶν Ἀνδεων, εἰς τὸ βαθύπεδον καὶ τὴν Γουϊάναν. Τὸ τροπικὸν αὐτῆς δάσος διακόπτεται ἀπὸ φυτείας καφέ, κακάου καὶ βανανερῶν. Πολὺ σπουδαιότεροι εἶναι οἱ θησαυροὶ τοῦ ὑπεδάφους καὶ πρὸ πάντων τὸ πετρέλαιον. Ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι 3 1/2 ἑκατομ., πρωτεύουσα δὲ ἡ Καρακάς (140). Εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ὀρενόκου

101. Ἀποψὶς λάνου τῆς Βενεζουέλας κατὰ τὴν βροχερὰν ἐποχὴν.

ἐκτείνονται αἱ Λάνοι, δηλαδή πεδιάδες· ἐπειδὴ δὲ δὲν φθάνουν ἐδῶ πολλαὶ βροχαί, αὐταὶ ἐμφανίζονται ὥς σαβάναι ἢ ὥς στέππαι, αἱ ὁποῖαι εἶναι κατάλληλοι διὰ κτηνοτροφίαν. Σύνθη δένδρα εἰς τὰς στέππας εἶναι παράξενοι κάκτοι.

Πρὸ τῆς Βενεζουέλας εἶναι καὶ ἡ βρετανικὴ νῆσος Ἀγία Τριάς· ἀπὸ μίαν λίμνην ταύτης οἱ Ἀγγλοι λαμβάνουν πετρέλαιον.

Ἡ Κολομβία κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὄροσειρῶν καὶ τῶν

ποταμῶν της εἶναι μᾶλλον κράτος τοῦ Ἀτλαντικοῦ ($8\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ.). Εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ζώνην (ἕως 300 μ.), εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Μπογκότα** (270), εἰς εὐφορον περιοχὴν βανανέων. Ἐχει πλούσια κοιτάσματα μετάλλων καὶ πετρελαίου. Τὸ τρίτον τῶν κατοίκων κατὰγεται ἀπὸ Ἰσπανοῦς.

Ὁ Ἐκουαντόρ (δηλαδή Ἰσημερινός) λέγεται οὕτως ἐκ τῆς θέσεώς του ($2\frac{1}{2}$ ἑκατομ.). Ἐπὶ ὄροπεδίου, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ὑψοῦνται τὰ ἠφαίστεια Χιμποράσον καὶ Κοτοπάξι, κεῖται ἡ πρωτεύουσα **Κίτο** (100). Αἱ μεγαλοπρεπεῖς ἐκκλησίαι καὶ τὰ μοναστήρια αὐτῆς ἐνθυμίζουν τοὺς ἰσπανικοὺς χρόνους. Ἐπὶ νειον εἶναι ἡ **Γουαγιακίλ**.

β') Αἱ Κεντρικαὶ Ἀνδεις.

Νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ αἱ Ἀνδεις κατ' ἀρχὰς στενεύουν, ἔπειτα ὅμως διακλαδίζονται καὶ περικλείουν ὑψίπεδον, τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὸ μεξικανικόν, εἶναι ὅμως κατὰ πολὺ ὑψηλότερον (4.000 μ. ὕψος). Εἶναι καὶ τοῦτο πτωχὸν εἰς βροχὰς καὶ καλλιεργήσιμον διὰ τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Πέριξ ὑψοῦνται γιγαντιαῖα ἠφαίστεια, ἐν τῷ μέσῳ δὲ σχηματίζονται πολλαὶ λίμναι, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ἡ μεγάλη λίμνη **Τιτικάκα**, ὑπὸ πολλῶν ἀτμοπλοίων διασχιζομένη. Ἄλλοτε ἐδῶ οἱ Ἰθαγενεῖς Ἰνκας εἶχον ἰδρύσει μέγα κράτος, τὸ ὁποῖον λόγῳ τοῦ εἰς ἄργυρον πλούτου του κατεστράφη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν. Ἐρείπια ἐνθυμίζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν οἰκοδομημάτων τῶν Ἰνκας. Σήμερον εἰς τοὺς ξηροὺς λειμῶνας βόσκουν πρὸ πάντων λάμαι.

Ὡσαύτως πτωχὴ εἰς βροχὰς εἶναι καὶ ἡ δυτικὴ ἀκτὴ τῶν Κεντρικῶν Ἀνδεων, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ τῆς Ἀφρικῆς ἔρημος Νάμιπ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Περουβίας κεῖνται μικραὶ νῆσοι, εἰς τὰς ὁποίας ἡ κόπρος θαλασσιῶν πτηνῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων συνεσωρεύθη εἰς ὀγκώδη στρώματα· εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ ξηρασία. Ἡ κόπρος αὕτη, ἡ ὁποία λέγεται **γκουάνο**, εἶναι ἄριστον λίπασμα. Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ εἶναι τούναντίον βροχερά, ἂν καὶ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν· τοῦτο συμβαίνει, διότι συνεχεῖς ἄνεμοι (οἱ ἀληγεῖς) διέρ-

χονται άνεμποδίστως καθ' ὅλην τὴν λεκάνην τοῦ Ἀμαζονίου, ὅταν δὲ φθάσουν εἰς τὰ ὕψη τῶν ἀνατολικῶν ἀποκλιμάτων, ψύχονται καὶ ἀφίνουν ἀφθόνους βροχάς. Δι' αὐτὸ κατὰ τὴν ΒΑ. πλευρὰν τῶν Κεντρικῶν Ἀνδεῶν ἐκτείνεται τροπικὴ δασική βλάστησις. Ἀπὸ τὰ δάση ταῦτα ἐλάμβανον ἄλλοτε οἱ Ἰνδιάνοι τὸν φλοιὸν τῆς κινίνης, ἐνῶ σήμερον λαμβάνεται οὗτος διὰ τὸ ἐμπόριον κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν Ἰάβαν.

Τὰ κράτη τῶν Κεντρικῶν Ἀνδεῶν. — Εἰς τὰς Κεντρικὰς Ἀνδεῖς ἀνεπτύχθησαν δύο κράτη: ἡ Περουβία καὶ ἡ Βολιβία.

102. Λάμαι τῶν κεντρικῶν Ἀνδεῶν.

Ἡ Περουβία, ἡ Περοῦ, εἶναι παλαιὸν κράτος μὲ πολλὰ μεταλλεῖα καὶ πηγὰς πετρελαίου (6 1/2 ἑκατ. κάτ.). Ἡ πρωτεύουσα Λίμα (400), μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς, ἐνθυμίζει τὴν ἐποχὴν τοῦ ἰσπανικοῦ πλούτου. Ἐπίνειον ἔχει τὸ Καλιόν. Ἡ χώρα, λόγῳ τοῦ ὀρεινοῦ ἐδάφους τῆς, εἶναι πολὺ δύσβατος, καὶ διὰ τοῦτο ἐμποδίζεται ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὑπεδάφους. Ὀλίγοι σιδηρόδρομοι ὑπάρχουν, καὶ ὥς ὑποζύγιον χρησιμεύει ἡ λάμα.

Ἡ Βολιβία εἶναι ὡσαύτως παλαιὰ μεταλλοφόρος χώρα. Σήμερον ἀποφέρει κασσίτερον καὶ πετρέλαιον. Οὐδαμοῦ βρέχε-

ται ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ. Ἀριθμεῖ 3 ἑκατ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν ἔχει τὴν **Λαπαῶ** (δηλαδὴ Ἡ Εἰρήνη, 155), τὴν ὑψίστην τῶν μεγαλοπόλεων (ὕψος 3.700 μ.).

γ') Αἱ Νότιοι Ἀνδεις.

Αἱ Νότιοι Ἀνδεις ἐνοῦνται εἰς μίαν μακρὰν καὶ κυρίαν ὀροσειράν. Νοτιώτερον τῶν 37° νοτίου πλάτους προσβάλλονται ὑπὸ τοῦ δυτικοῦ ἀνέμου, ὁ ὁποῖος φέρει πλουσιωτάτας βροχάς· αἱ ἀκταὶ αὐτῶν ἀνήκουν εἰς τὰς βροχερωτάτας περιοχάς τῆς Γῆς, καὶ διὰ τοῦτο ὑπάρχουν ἐδῶ δάση γιγαντιαίων δένδρων καὶ πυκνὴ βλάστησις. Οἱ παγετῶνες τῆς παγετώδους ἐποχῆς ἔχουν διαμελίσει τὴν ἀκτὴν εἰς πολυάριθμα φιόρδ, ὅπως εἰς τὴν Ἀλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν. Αἱ Νότιοι Ἀνδεις εἶναι λίαν διαμελισμένα καὶ παρουσιάζουν ὄχι πολὺ ὑψηλὰς διόδους. Παλαιότερος ὑπεράνδειος σιδηρόδρομος ἀπὸ τὸ Μπουένος Ἀυρες εἰς Βαλπαράϊζο διέρχεται τὰς Ἀνδεις εἰς ὕψος 3.200 μ. διὰ σήραγγος. Εἰς τὰς Νοτίους Ἀνδεις ἀνεπτύχθη ἓν κράτος, ἡ Χιλή.

Χιλή. — Τὸ κράτος τοῦτο, τὸ ὁποῖον πάσχει ἀπὸ σεισμούς, ὥς πρὸς τὸ σχῆμα εἶναι μακρόστενον, ὁμοιάζον πῶς μὲ τὴν Νορβηγίαν. Ὅπως εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, ἐνῶ τὸ ἐν ἄκρον τῆς Χιλῆς εὐρίσκεται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ ἄλλο πλησιάζει τὴν ψυχράν. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομία καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν κατοίκων διαφέρει κατὰ τὰ διάφορα μέρη.

Ὁ κύριος πλοῦτος τῆς βορείου Χιλῆς εἶναι χαλκός καὶ νίτρον. Εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ χαλκοῦ ἡ Χιλή κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι).

Ἐπειδὴ πολλαὶ ἐκτάσεις αὐτῆς εἶναι ἀκατοίκητοι, ὁ πληθυσμὸς τοῦ κράτους εἶναι ὀλίγος (4½ ἑκατ.). Καταλληλότερον μέρος δι' ἐγκατάστασιν πληθυσμοῦ εἶναι ἡ μέση Χιλή· ἰδίως εἰς μίαν μακρὰν κοιλάδα νοτίως τοῦ Σαντιάγο ὑπάρχει καλὴ κτηνοτροφία, ἐκτεταμένοι σιταγροί, ἀμπελῶνες καὶ κῆποι ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ πρωτεύουσα **Σαντιάγο** (750), ἡ μεγίστη πόλις τῶν Ἀνδεων. Τὸ ἐπίνειόν της **Βαλπα-**

ραΐζο εἶναι ὁ κύριος λιμὴν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Νοτιώτατα εἶναι ἡ Πούντα Ἀρένας, ἡ νοτιωτάτη πόλις τῆς Γῆς. Πρὸ τῆς τομῆς τοῦ Παναμᾶ ἦτο σπουδαιότερα, ὡς σταθμὸς τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα περιέπλεον τὴν Νότιον Ἀμερικὴν.

Τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς ἡπείρου σχηματίζει ἡ Γῆ τοῦ Πυρός. Αὕτη εἶναι συστάς νήσων μὲ πολλὰ ὠραῖα τοπία. Ἔνεκα τοῦ ψυχροῦ κλίματος οἱ εἰς ταύτας παγετῶνες φθάνουν ἕως

103. Κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

τὴν θάλασσαν, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου εἰς μέρη, τὰ ὁποῖα προστατεύονται ἀπὸ ψυχροὺς ἀνέμους, ὑπάρχουν ἀειθαλῆ δάση, εἰς τὰ ὁποῖα ζοὺν κολίβρια καὶ παπαγάλοι. Οἱ παρὰ τοὺς κόλπους αὐτῆς ζῶντες κάτοικοι τρέφονται κυρίως, ὅπως καὶ οἱ Ἑσκιμῶι, ἀπὸ θαλάσσια προϊόντα.

Ἀσκήσεις. — 1. Σύγκρινε διὰ τῆς βοήθειας τοῦ ἄτλαντος, τὰς νοτίους ἀκτὰς τῆς Χιλῆς μὲ τὴν Ἀλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν. — 2. Ὁνόμασε καὶ ἄλλας σεισμοπαθεῖς χώρας πλὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. —

3. Ποίας ἄλλας περιοχὰς γνωρίζεις ὁμοίας κατὰ τὸ κλίμα μὲ τὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Ἑνδεων ; — 4. Περιέγραψε διὰ τῆς βοήθειάς τοῦ χάρτου σου τὴν ὁδὸν τῶν ἰστιοφόρων, τὰ ὁποῖα μεταφέρουν τὸ νίτρον ἀπὸ τὴν Χιλήν εἰς τὴν Εὐρώπην. — 5. Εἰς τί χρησιμεύει τὸ νίτρον ;

2. ΤΑ ΒΑΘΥΠΕΔΑ ΚΑΙ ΑΙ ΟΡΕΙΝΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

α) Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ Παταγωνία.

Τὸ βαθύπεδον τοῦ **Λαπλάτα** ἐκτείνεται ὡς μεγάλη πεδιάς μεταξὺ τῶν Ἑνδεων καὶ τῶν Βραζιλιανῶν ὀρέων. Ὁ ποταμὸς Λαπλάτα (δηλαδὴ Ἀργυρορρόας) μὲ τοὺς παραποτάμους τοῦ ὁμοιάζει πρὸς τὸν Πάδον καὶ τὸν Μισισσιπὴν ὅπως καὶ αὐτοί, προσχώνει βαθμηδὸν τὸ βαθύπεδον. Τὸ ἔδαφος αὐτοῦ εἶναι εὐφορος χοῦς, ὃ ὁποῖος σκεπάζεται μὲ χόρτον καὶ ὀνομάζεται **πάμπας**. Ἑκατομμύρια βοῶν καὶ προβάτων βόσκουν εἰς τὰ ἀπέραντα αὐτὰ λειβάδια καὶ ἀναρίθμητοι ἀνεμόμυλοι ἀντλοῦν ὕδωρ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς. Τὸ εὐκρατον κλίμα τοῦ μέσου καὶ νοτίου τμήματος τοῦ βαθυπέδου προσελκύει ἐδῶ πολλοὺς λευκοὺς. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει μεταβάλει τὸ εὐφορώτερον μέρος τῆς ἀνατολικῆς πάμπας εἰς «σιτοβολῶνα τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς».

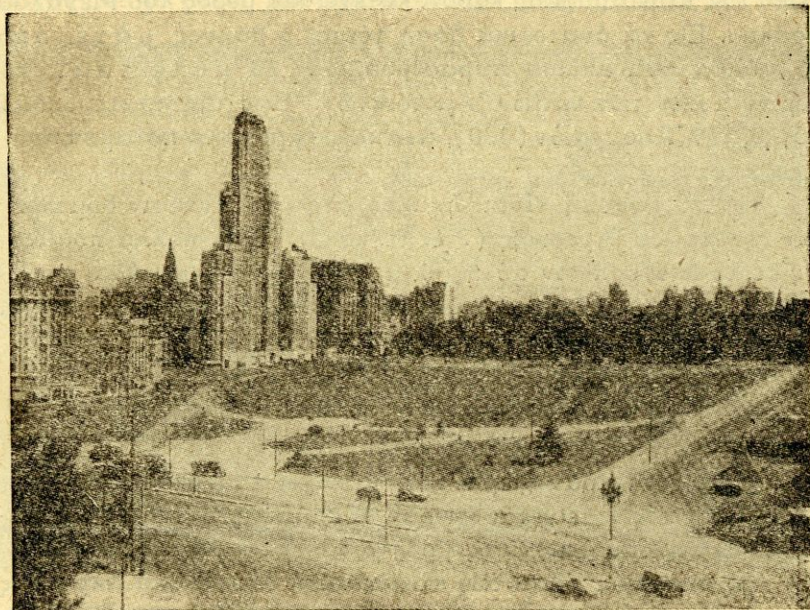
Βορειοανατολικῶς, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι θερμότερον καὶ αἱ βροχαὶ πλουσιώτεραι, αἱ χλοεραὶ στέππαι φέρουν καὶ θαμνώδη δάση. Βορείως ἐκτείνεται τὸ **Μέγα Τσάκον**, ὅπου ὑπάρχουν ὑποτροπικὰ δάση καὶ γίνεται καλλιέργεια βάμβακος, ζαχαροκαλάμου, καπνοῦ καὶ ἀραβοσίτου.

Ἡ τραπεζοειδὴς χώρα **Παταγωνία**, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς 40° νοτίου πλάτους φθάνει μέχρι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ὑψώνεται κατὰ βαθμίδας ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ἕως τὰς Ἑνδεις. Ὁμοιάζει πρὸς χαλικώδη ἔρημον, εἰς τὴν ὁποίαν ὑψώνονται μεμονωμένοι ὄροσειραί. Ἀπὸ τὰς πολλὰς βροχὰς, τὰς ὁποίας φέρουν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι εἰς τὰς Ἑνδεις, μόλις ὀλίγοι φθάνουν μέχρις ἐδῶ. Διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν φέρει ἀκανθώδη φυτὰ ἢ θάμνους καταλλήλους διὰ προβατοτροφίαν. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχουν εὐρεθῆ πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίων.

Τὰ Κράτη τοῦ Λαπλάτα. — Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα

καὶ ἡ τραπεζοειδὴς Παταγωνία κατέχονται ὑπὸ τῆς Ἀργεντινῆς δημοκρατίας. Εἰς τὰ βορειοανατολικά κεῖνται καὶ τὰ κράτη Παραγουάη καὶ Οὐραγουάη.

Ἡ Ἀργεντινὴ (2.800.000 τετρ. χλμ.) κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔγινε τὸ πλουσιώτατον κράτος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ὀλίγοι μόνον εἶναι ἐδῶ οἱ μὴ λευκοὶ κάτοικοι. Βάσις τῆς οἰκο-

104. Μερικὴ ἄποψις τοῦ Μπουένος Ἄυρες.

νομίας εἶναι ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα κατοικεῖται ἀκόμη ἀραιῶς (13 ἑκατομ.), μεγάλα ποσότητες σίτου, ἀραβοσίτου καὶ λιναροσπόρου ἔρχονται ἀπὸ τὴν ἀμπας εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην. Πλὴν αὐτῶν ἔρχονται ἀπὸ τὰς νομὰς ἔρια, κατεψυγμένα κρέατα καὶ δέρματα. Εἰς τὰς ἀκτάς, εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν χοανοειδῆ ἐκβολὴν τοῦ Λαπλάτα, ὑπάρχουν μεγάλα ἐμπορικὰ πόλεις. Μεταξὺ αὐτῶν τὸ Μπουένος Ἄυρες (δηλαδὴ

Εὐάερος, ὑπὲρ τὰ 2 ἑκατ.) ἀνεπτύχθη εἰς πρωτεύουσαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Τὸ Μπουένος Ἀυρες εἶναι ἀρχὴ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι διακλαδίζονται ἀκτινοειδῶς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ὥς καὶ εἰς τὸν νοτιώτερον λιμένα **Μπαχία Μπλάνκα**.

Ἡ **Παραγουάη** κατοικεῖται ἀραιῶς (870.000 κάτ.). Εἶναι χώρα τῆς κτηνοτροφίας, καθότι κατέχει καὶ μέρος τοῦ Μεγάλου Τσάκου. Εἰς τὰ ἀνατολικά δάση φύεται ὁ θάμνος μάτε, ἀπὸ τὰ φύλλα τοῦ ὁποῦ παρασκευάζεται τὸ μάτε-τσάι, τὸ κύριον ποτὸν τῶν νοτίων Ἀμερικανῶν. Ἔως τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς, τὴν Ἀσουνσιὸν (100), ἀναπλέουν μεγάλα ποταμόπλοια.

Ἡ **Οὐραγουάη** εἶναι ἡ μικροτάτη κατ' ἑκτασιν δημοκρατία τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς (2 ἑκατ. κάτ.). Ἔχει πολλὰ ποίμνια, εἰς δὲ τὸ ὑπότροπικὸν αὐτῆς κλίμα παράγονται μεγάλαι ποσότητες σιτηρῶν, οἴνου, ἐλαίων καὶ καπνοῦ. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ **Μοντεβίδεο** (600).

β) Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου καὶ ἡ Βραζιλία.

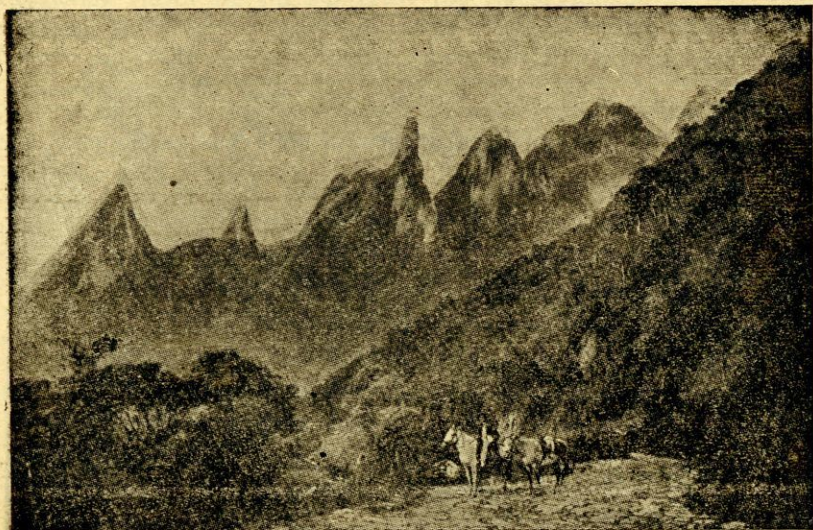
Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλύτεραν ποταμίαν χώραν καὶ περιέχει τὰ μεγαλύτερα τροπικά δάση τῆς Γῆς. Καθ' ἡμέραν ἐδῶ ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν πίπτουν τεράστια ποσότητες βροχῆς καὶ πλημμυροῦν τὴν λεκάνην τοῦ ποταμοῦ. Ὡσαύτως αἱ ἀπότομοι ἀνατολικαὶ ἄκται τῆς ὀρεινῆς Βραζιλίας καὶ τῆς ὀρεινῆς χώρας τῆς Γουϊάνας λαμβάνουν ὑγρασίαν ἀπὸ τοὺς ΒΑ. ἀληγεῖς ἀνέμους. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς ὀρεινὰς αὐτάς χώρας τὸ ἀειθαλὲς πυκνὸν δάσος περιορίζεται πρὸς τὰς ἀκτάς.

Τὰ δάση, εἰς τὰ ὁποῖα ρέει ὁ Ἀμαζόνιος, λέγονται σέλβας καὶ εἶναι δύσκολον νὰ εἰσχωρήσῃ τις εἰς αὐτά. Οἱ ὀλίγοι Ἰνδιάνοι πλέουν εἰς τοὺς ποταμοὺς μὲ λέμβους καὶ συλλέγουν ἄγριον καουτσούκ, πολύτιμον ξυλείαν καὶ φαρμακευτικὰ ἢ ἀρώματικά φυτά. Ἀπειρα δὲ ἄγρια ζῶα ζοῦν ἐδῶ, ἀλλιγὰτορες, βόαι, παπαγάλοι καὶ πολύχρωμα ἄλλα πτηνά.

Εἰς τὰ παράκτια μέρη ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐγκαταστήσει φι

τείας ἀπὸ ζαχαροκάλαμον, κακάον, καπνὸν καὶ βάμβακα. Ἡ καφεοφυτεία εἰς τὴν ἐρυθρὰν γῆν τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἥ ὁποία εὐκόλως ἀποσαθροῦται, παρέχει τὴν πλουσιωτάτην συγκομιδὴν τοῦ καφέ ὅλης τῆς Γῆς. Ἡ ὄρεινὴ Βραζιλία εἶναι ἐπίσης πλουσία καὶ εἰς μέταλλα, πρὸ πάντων εἰς σίδηρον καὶ μαγγάνιον.

Πολιτικῶς ἡ Βραζιλία περιλαμβάνει ὅλας σχεδὸν τὰς περιοχὰς τοῦ μεγάλου βαθυπέδου καὶ τῆς ὄρεινῆς χώρας καὶ ἀπο-

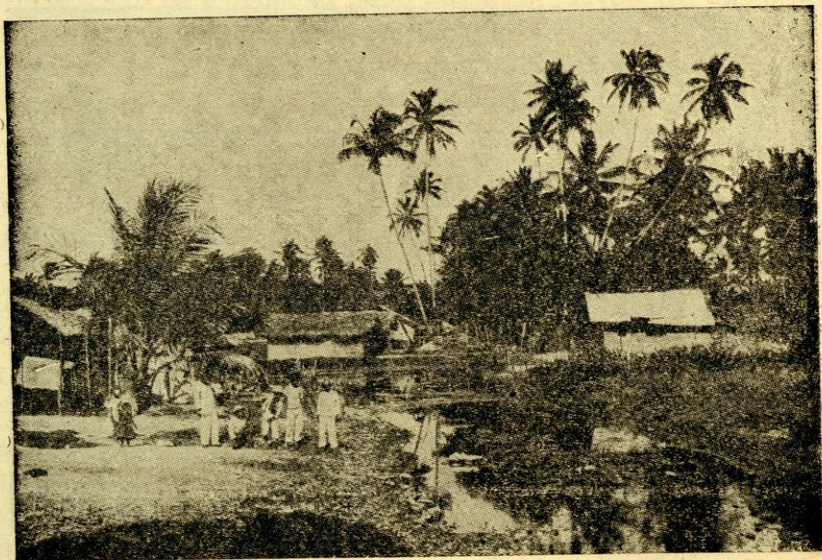

105. Τοπίον τῆς ὄρεινῆς Βραζιλίας.

τελεῖ τὰς « Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Βραζιλίας » (45 ἑκατομ.). Ἐπειδὴ δὲ τὸ κλίμα εἰς ταύτας γενικῶς εἶναι ὑγρὸν τροπικόν, οἱ λευκοί, οἱ ὅποιοι κυρίως ἀποτελοῦνται ἀπὸ Πορτογάλους καὶ Ἰταλοὺς, ζοῦν εἰς τοὺς λιμένας καὶ τὰς πλευρὰς τῆς ἀνατολικῆς ὄρεινῆς χώρας, πρὸ πάντων εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ὑποτροπικόν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποδημοῦν ἐκεῖ κατὰ μεγάλους ἀριθμοὺς οἱ Ἰάπωνες. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὑπάρχουν καὶ αἱ μεγάλαι οἰκῆσεις. Τὸ Περναμποῦκον καὶ ἡ Μπαῖα (ἡ Σάν Σαλ-

βαδὸρ) εἶναι οἱ λιμένες τῆς ἐξαγωγῆς τῶν τροπικῶν προϊόντων. Τὸ **Ρίον Ἰανέιρον** εἶναι ἡ πρωτεύουσα (1½ ἐκατ.) καὶ μία τῶν ὠραισιτάτων πόλεων τῆς Γῆς, με θαυμάσιον φυσικὸν λιμένα. Ὁ Ἅγιος Παῦλος (1 ἐκ.) καὶ ὁ πρὸς Δ. λιμὴν αὐτοῦ **Σάντος**, εἶναι οἱ μεγάλοι ἐξαγωγεῖς τοῦ καφέ. Τοὺς τόπους τούτους, οἱ ὁποῖοι ἄλλοτε ἦσαν ἐστίαι πυρετοῦ, ὁ ἄνθρωπος με μεγάλους κόπους κατῴρθωσε νὰ ἐξυγιάνῃ. Ἀπὸ τὸν καφὲν τῆς Βραζιλίας προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς.

106. Χωρίον τῆς Βραζιλίας.

Ἡ ὄρειμὴ χώρα τῆς Γουϊάνας. — Ἡ Γουϊάνα ὁμοιάζει πρὸς κυματοειδῆ ὄρεινὸν ὄγκον, ἄνωθεν τοῦ ὁποῖου ὑψοῦνται μεμονωμένα τινὰ ὄρη ποικίλης μορφῆς, εἰς τὸ ὕψος τῆς ἑλληνικῆς Πίνδου. Ὅπως καὶ εἰς τὴν ὄρεινὴν Βραζιλίαν, τὰ ἀνατολικά τῆς χώρας εἶναι ὑγρὰ με τροπικὰ δάση. Εἰς τὰς νοσηρὰς ἀκτὰς καλλιεργοῦνται ἡ καφέα, τὸ ζαχαροκάλαμον καὶ τὸ κακάοδενδρον. Αἱ ἐργασίαι γίνονται ἀπὸ τοὺς Νιγηρῆτας, τοὺς Μουλάττους καὶ ἄλλους ἐγκατεστημένους ἐδῶ Ἰνδοὺς καὶ Κι-

νέζους. Πολιτικῶς εἶναι διαμοιρασμένη εἰς κτήσεις, τὴν **Βρετανικὴν Γουϊάναν**, τὴν **Ὁλλανδικὴν** καὶ τὴν **Γαλλικὴν Γουϊάναν**. Ἡ τελευταία εἶναι ἀποικία διὰ καταδικαζομένους ἐγκληματίας. Ἐν γένει αἱ τρεῖς αὗται ἀποικίαι ὑπολείπονται ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἀπὸ τὰς ἄλλας δημοκρατίας τῆς **Νοτίου Ἀμερικῆς**.

Καφεοφυτεία. — Ἐπὶ μίλλια ἐκτείνονται αἱ φυτεῖαι τῶν μεγάλων καφεῶνων. Μόνον εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Ἀγίου Παύλου τῆς Βραζιλίας ἀριθμοῦνται ἔν δισεκατομμύριον καφέαι. Περισσότερον ἢ καφέα εὐδοκιμεῖ εἰς τὰ ἀποψιλωμένα μέρη τῶν παρθένων δασῶν κατὰ τὰ μέτρια ὕψη τῶν τροπικῶν μέχρις ὕψους 1800 μέτρων. Ἀγαπᾷ τὴν πολλὴν ὕγρασιν καὶ τὴν θερμότητα. Βλάπτουν αὐτὴν τὸ ψυχρὸς, οἱ μεγάλοι καύσωνες καὶ ὁ ξηρὸς ἄνεμος. Ἐπειδὴ δὲ αἱ φυτεῖαι εἶναι λίαν εὐαίσθητοι εἰς τὰς καιρικὰς μεταβολάς, προφυλάσσουν πολλάκις αὐτάς, μέχρις ὅτου ἀναπτυχθῶν, διὰ σκιερῶν δένδρων. Πέντε ἢ ἕξ ἔτη μετὰ τὴν σποράν, ὁ θάμνος, ὁ ὁποῖος ἤδη ὑφύεται εἰς ὀλίγα μέτρα, παράγει τοὺς καρπούς του ὁμοίους πρὸς κεράσια. Εἰς εἰδικὰ ἐργοστάσια οἱ κόκκοι τοῦ καφέ ἐξάγονται ἐκ τοῦ καρποῦ, πλύνονται, ξηραίνονται καὶ ἐκλεπίζονται. Ἡ Βραζιλία προμηθεύει τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου καφέ, ὁ ὁποῖος παράγεται εἰς τὸν κόσμον. Μόνον εἰς ἓν ἔτος ἀπὸ τῶν λιμένα Σάντος ἐξάγεται τόσος καφές, ὅσος θὰ ἐγέμμιζε 50.000 σιδηροδρομικὰ ὀχήματα. Τὸ ἥμισυ τῶν μεγαλεμπόρων τοῦ καφέ εἰς τὸ Σάντος εἶναι Γερμανοί.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἐνῶ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν βλέπομεν δύο μεγάλας πολιτικὰς ἐπικρατείας, εἰς τὴν Μέσην καὶ τὴν Νότιον βλέπομεν πολλὰ κράτη, ἄλλα μικρὰ καὶ ἄλλα σχετικῶς μεγάλα. Τὰ κράτη τῆς **Μέσης** καὶ **Νοτίου Ἀμερικῆς** εἶναι δημοκρατίαι. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 19ου αἰῶνος κατείχετο ὅλη ἡ Μέση καὶ Νότιος Ἀμερικὴ ἀπὸ εὐρωπαϊκὰ κράτη, ὅπως καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν εἶναι ἡ μικρὰ Γουϊάνα. Πρῶτοι κάτοχοι τῆς ἡπείρου, ὅπως καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἦσαν οἱ Ἴσπανοὶ καὶ οἱ Πορτογάλοι. Οἱ δύο οὗτοι λαοὶ ἔδωσαν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς τὴν γλῶσσαν, τὴν θρησκείαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῶν. Ἡ γλῶσσα γενικῶς πρὸς Α. εἶναι πορτογαλική, πρὸς ΝΔ. δὲ καὶ Β. ἰσπανική.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ εἶναι κατὰ μέγα μέρος τροπικὴ ἡπειρος. Τοῦτο δυσκολεῖ τὴν εἰς αὐτὴν ἀποίκησιν τῶν λευκῶν κατὰ μεγαλυτέρας καὶ περιεκτικωτέρας περιοχάς. Μόνον πρὸς Ν., εἰς τὰς περιοχάς τοῦ εὐκράτου καὶ ὑποτροπικοῦ κλίματος, ὡς καὶ εἰς τὰ ὑψίπεδα, κατοικοῦν περισσότεροι. Πανταχοῦ ἄλλοι ἐπικρατεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἰνδιάνων, καὶ ΒΑ. τῶν Νιγηρῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ λευκοὶ ἔχουν ἀσθενῆ ἐπικυριαρχίαν. Πλὴν τούτων ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ μιγάδες. Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ὑπολείπεται εἰς τὴν ἀνάπτυξίν της κατὰ πολὺ τῆς Βορείου. Τὰ μᾶλλον σχετικῶς προοδευμένα κράτη εἶναι τὰ εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην κείμενα Ἀργεντινὴ, Βραζιλία καὶ Χιλή. Ἀποτελοῦν μίαν ἀντίστοιχον δύναμιν πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς· αὗται ὅμως, κατόπιν τοῦ ἀνοίγματος τοῦ Παναμᾶ καὶ τοῦ πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, ἀπέκτησαν δύναμιν ἐπὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἀμερικῆς.

Αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶναι ἀξιόλογοι. Ἀπαραίτητοι διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ σιταποθῆκαι καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν κρατῶν τοῦ Λαπλάτα, ὡς καὶ τὰ προϊόντα τῶν τροπικῶν δασῶν τῶν καφεῶν καὶ τῶν κακαοδένδρων τῆς Βραζιλίας καὶ τοῦ Ἑκουαντόρ. Εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν στέλλονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπην βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἐπειδὴ εἶναι ἀραιῶς κατοικημένα, δέχεται ἀκόμη εὐρωπαϊοὺς κυρίως μετανάστας, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ Εὐρώπη εὐρίσκει εἰς αὐτὴν διέξοδον τοῦ αὐξανομένου πληθυσμοῦ της. Εἰς τὴν Ἀργεντινὴν, τὴν Χιλὴν καὶ τὴν Βραζιλίαν δύνανται ἀκόμη νὰ μεταναστεύσουν ἑκατομμύρια Εὐρωπαίων.

Ἀσκήσεις. — 1. Σχεδίασε τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ θέσε τὰ ὄρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς κυριωτέρας πόλεις. — 2. Κατάρτισε πίνακα τῶν κρατῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς μὲ τὰς πρωτευούσας καὶ τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν. — 3. Ποῖα κράτη εἶναι καταλλεστότερα δι' ἀποίκισιν Εὐρωπαίων; — 4. Πότε περίπου ὠρμάζει ὁ οἶτος εἰς τὴν Ἀργεντινὴν; — 5. Ποίας ἄλλας τεῖοφόρους χώρας γνωρίζεις; — 6. Ἀνάφερε ἄλλας σιτοφόρους χώρας πλὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. — 7. Δεῖξε τὸ μέρος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ

τοῦ Ἰσημερινοῦ, ὅσον καὶ αἱ Ἀθῆναι. — 8. Τί παρατηρεῖς ὅσον ἀφορᾷ τὴν πυκνότητα τῶν κατοίκων; — 9. Ταξίδευσε νοερώς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς Ρίον Ἰανέιρον καὶ Μπουένος Ἀυρες.

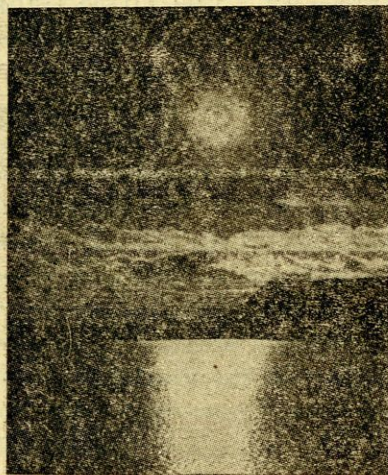
Πίναξ 13. Ἡ αὔξησης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γῆς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς
(εἰς ἑκατομμύρια κατοίκων)

Ἡ π ε ι ρ ο ι	1800	1830	1870	1910	1933
Εὐρώπη	172	230	306	447	520
Ἀσία	320	450	670	859	1.150
Ἀφρική	73	82	100	127	160
Ἀμερική	21	38	85	180	260
Αὐστράλια καὶ Ὠκεανία	1	1	3	7	10
Ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῆς Γῆς	587	801	1.164	1.620	2.040

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Γενικά. — Αἱ πολικαὶ χώραι διακρίνονται εἰς Βόρειον περι-
οχὴν (Ἀρκτὶς) καὶ εἰς Νότιον (Ἀνταρκτὶς). Ἐκτείνονται ἀπὸ
τοὺς πολικοὺς κύκλους περίπου ἕως τοὺς πόλους. Εἰς τὰ μέρη
αὐτὰ ἡ ἡμέρα εἰς ὠρισμένας ἐποχὰς διαρκεῖ πλέον τῶν 24 ὥ-
ρων· εἰς βορειότερα μέρη συμβαίνει ἡ ἡμέρα νὰ διαρκῇ ἐβδομά-
δας καὶ μῆνας. Τὸ ἴδιον

107. Ὁ ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου
εἰς Σπιτσβέργην.

συμβαίνει καὶ μὲ τὴν νύκτα.
Ἡ Ἀρκτὶς λοιπὸν κατὰ τὸ
ἰδικόν μας θέρος φωτίζε-
ται καθ' ὅλον τὸ ἡμερονύ-
κτιον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὁ ὁ-
ποῖος φαίνεται περιφερό-
μενος ὀλίγον ὑψηλότερον
τοῦ ὀρίζοντος χωρὶς νὰ
δύῃ. Ὁ ἥλιος, ὅταν κατὰ
τὴν ὥραν τοῦ μεσονυκτίου
εἶναι ἄνωθεν τοῦ ὀρίζον-
τος, ὀνομάζεται ἥλιος τοῦ
μεσονυκτίου. Θὰ φαντάζε-
ται τις, ὅτι μὲ τὴν διαρκῇ
αὐτὴν ἡμέραν ἡ θερμοκρα-
σία θὰ ὑψώνεται πολὺ·
τοῦτο ὁμῶς δὲν εἶναι ἀλη-
θές· ἐπειδὴ ὁ ἥλιος εὐρί-

σκεται πάντοτε πλησίον τοῦ ὀρίζοντος καὶ ρίπτει τὰς ἀκτῖνας
τοῦ πλαγίως, κατὰ μέγα μέρος αὗται ἀπορροφῶνται ἀπὸ τὴν
ἀτμόσφαιραν. Καὶ κατ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν μεσημβρίαν ὁ ἥλιος δὲν
ἔχει μεγάλην λάμψιν, καὶ αἱ πολικαὶ χώραι εὐρίσκονται ὑπὸ ἡμί-
φως. Ἡ πολικὴ ἡμέρα εἰς τὸν Βόρειον Πόλον διαρκεῖ 186 ἡμέρας

(6 μήνας καὶ πλέον), εἰς 80° βορείου πλάτους διαρκεῖ 134 ἡμέρας, καὶ εἰς 70° (ἐν τῇ πόλει Χάμμερφεστ) 94 ἡμέρας. Κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦναντίον διαρκεῖ τόσον ἡ **πολικὴ νύξ**, ἡ ὁποία ὅμως πολλάκις φωτίζεται ἀπὸ τὸ **βόρειον σέλας**. Εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα ἡ πολικὴ νύξ συμπίπτει πρὸς τὸ ἰδικόν μας θέρος, ἐνῶ ἡ πολικὴ ἡμέρα πρὸς τὸν ἰδικόν μας χειμῶνα (ἀντιστρόφως πρὸς τὴν Ἀρκτίδα).

Καὶ αἱ δύο πολικαὶ χῶραι καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ κατὰ

108. Ἀρκτική ἀκτὴ.

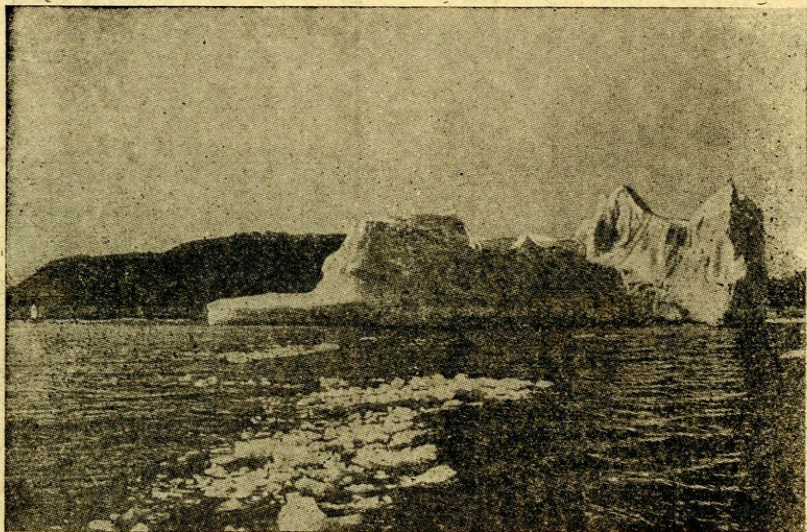
τὸ θέρος ἔχουν δυνατὸν ψυχὸς καὶ ἀγρίους ἀνέμους. Σφοδρότεροι ἄνεμοι ἐπικρατοῦν εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα, ἀλλὰ ὅχι πολὺ χιονώδεις ὅπως εἰς τὴν Ἀρκτίδα.

1. ΑΡΚΤΙΣ

Ἡ Ἀρκτίς κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι βαθεῖα θάλασσα, ἡ ὁποία γύρω κλείεται ὑπὸ τριῶν ἡπείρων. Αὕτη λέγεται Ἀρκτική θάλασσα ἢ Βόρειος Παγωμένος ὠκεανός. Εἰς ὀλίγα μέρη εὕρισκονται ἑξοδοὶ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι σκεπασμένη μὲ στρῶμα πά-

γου πάχους 1 μέτρου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ θέρος ἐν μέρει τήκεται. Τότε τεμάχια πάγων εὐρίσκονται διαρκῶς εἰς κίνησιν ἀπὸ τὰ ρεύματα τῆς Ἀρκτικῆς θαλάσσης. Οἱ ὀγκόπαγοι αὐτοὶ ὑψώνονται πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Εὐρασίας καὶ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὡς ὀρεινὰ προχώματα.

Πολλοὶ τολμηροὶ ἄνδρες ἔπλευσαν διὰ τὴν ἐξερεύνησιν τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν. Τὸ 1878-1879 ὁ Νορβηγὸς Νόρντενσκαιλντ ἔπλευσεν ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν κατὰ μῆκος τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς

109. Παγόβουνα παρὰ τὴν Νέαν Γῆν.

ἕως εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν καὶ ἀνεκάλυψε τὴν εἰς τὸν Εἰρηνικὸν διέξοδον. Ὁ Νάνσεν, κατὰ τὰ ἔτη 1893-1896, με πλοῖον, τὸ ὁποῖον κατεσκευάσθη διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἐπροχώρησεν ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν εἰς τοὺς πάγους καὶ προσεπάθησεν νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Βόρειον Πόλον. Ἐπειδὴ τὸ πλοῖον του ἀπεκλείσθη ἀπὸ τοὺς πάγους, ἐπροχώρησε με ἔλκυθρα, τὰ ὁποῖα ἐσύροντο με κύνας, πέραν τῶν 86°. Ὁ Νορβηγὸς Ἀμουῦνδσεν κατάρθωσε κατὰ τὰ ἔτη 1903-1906 νὰ διαπλεύσῃ τὴν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν πλευράν. Πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν εἰς τὸν Βόρειον

Πόλον, είναι ὁ Ἀμερικανὸς Πῆρου κατὰ τὸ 1909. Μετὰ ταῦτα καὶ ἄλλοι ἐπέρασαν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Πόλον μὲ ἀεροπλάνον καὶ μὲ ἀερόπλοιοι. Ὅλοι αὐτοὶ μᾶς ἔπεισαν, ὅτι περὶ τὸν Πόλον δὲν ὑπάρχει ξηρὰ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ἡ παγωμένη θάλασσα.

Οἰκονομικὴν ἀξίαν αἱ πολικαὶ χῶραι ἔχουν μόνον διὰ τὸ κυνήγιον τῶν λευκῶν ἄρκτων, τῶν φωκῶν, τῶν φαλαινῶν καὶ ἄλλων, ἀπὸ τὰς ὁποίας λαμβάνονται δέρματα καὶ ἰχθυέλαιον. Ἐπίσης γίνεται ἐκεῖ κυνήγιον καὶ διατροφή ταράνδων. Διὰ τοὺς σκοποὺς αὐτοὺς εἶναι ἰδρυμένοι εἰς μερικὰς νήσους σταθμοί.

Ἡ Γροιλανδία εἶναι ἕξ μεγίστη νῆσος τῆς Γῆς. Σκεπάζεται πανταχοῦ ἀπὸ τεράστιον παγετώνα, ὑπόλοιπον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων ἐκάλυπτε καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. Μόνον στεναὶ λωρίδες εἰς τὰς ἀκτὰς εἶναι ἐλεύθεραι πάγου. Εἰς τὰ πολυάριθμα φιορδ ὁ παγετῶν, ὁ ὁποῖος γλιστρᾷ σιγά, φθάνει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ προχωρεῖ εἰς αὐτήν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πάγος εἶναι ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος, φέρεται πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἀποκόπτεται.

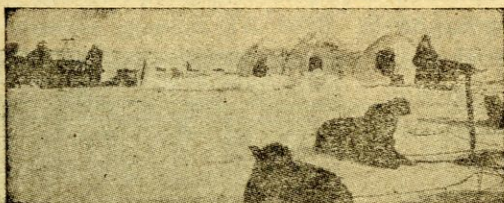

110. Νέαι τῆς Γροιλανδίας.

Τὰ ἀποκομμένα ταῦτα παγόβουνα, τῶν ὁποίων μόνον τὸ ἔν ἑβδομον ἐξέχει τοῦ ὕδατος, παρασύρονται ὑπὸ τῶν ρευμάτων, τὰ ὁποῖα διευθύνονται πρὸς Ν. Πρὶν τακοῦν, φθάνουν πλησίον τῆς Νέας Γῆς, ὅπου πλέουν τὰ πλοῖα τῆς βορείου ἀτλαντικῆς γραμμῆς. Διὰ τοῦτο τὰ πλοῖα, ἀπὸ τὸν Ἰανουάριον

ἕως τὸν Αὐγουστον, πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς κινδύνου, παρεκκλίνουν ἀπὸ τὴν γραμμὴν τῶν νοτιώτερον.

Εἰς τὰ στενὰ παράκτια μέρη τῆς Γροιλανδίας ζοῦν περὶ τὰς 14.000 Ἑσκιμῶι (δηλαδὴ ἄγριοι ἀλιεῖς). Ἀπὸ τὰ θαλάσσια ζῶα, τὰ ὁποῖα ἀλιεύουν, ἰδίως τὰς φώκας, προμηθεύονται

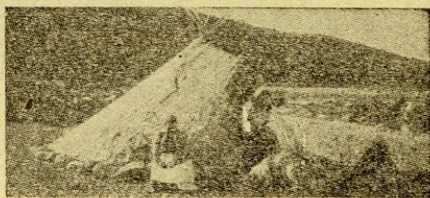
111. Χειμερινὰ κατοικίαι τῶν Ἑσκιμῶων.

κρέας, λίπος, ἰχθυέλαιον καὶ δέρματα. Διὰ τὸ κυνήγιον τοῦτο μεταχειρίζονται μὲ μεγάλην ἐπιδεξιότητα ἀκάτιον ἰδικῆς τῶν κατασκευῆς,

τὸ κα γιὰ κ. Κυ-

νηγοῦν ἀκόμη πολικοὺς λαγούς, πολικὰς ἀλώπεκας, πολικὰς ἄρκτους, ταράνδους καὶ πτηνά, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ θέρος ἔρχονται κατὰ σμήνη εἰς τὰς ἀκτὰς. Τρέφουν ταράνδους, οἱ ὁποῖοι

μαζὶ μὲ τοὺς κύνας εἶναι ἀπαραίτητα οἰκιακὰ ζῶα. Κατοικοῦν τὸν χειμῶνα εἰς καλύβας καὶ τὸ θέρος εἰς σκηνάς. Διὰ θέρμανσιν καὶ φωτισμὸν μεταχειρίζονται τὸ ἔλαιον, τὸ ὁποῖον ἐξάγουν ἀπὸ τὰς φώκας, τὰς ὁποῖας ἀλιεύουν ἐν ἀφθονίᾳ. Τὸν χειμῶνα μαζεύονται μέσα εἰς τὴν καλύβην τῶν, ἡ ὁποῖα εἶναι χωμένη εἰς τὰ χιόνια. Εἰς ἡμᾶς βέβαια ὁ

112. Θερινὴ κατασκήνωσις Ἑσκιμῶων.
(Ἡ σκηνὴ εἶναι κατεσκευασμένη ἐκ
δερμάτων ταράνδου.)

βλος αὐτὸς φαίνεται πολὺ σκληρὸς, ἐν τούτοις ὁμως οἱ Ἑσκιμῶι εἶναι πάντοτε εὐχαριστημένοι. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἤρχισαν νὰ κατασκευάζουν ξυλῖνας οἰκίας καὶ νὰ τὰς θερμαίνουν μὲ θερμάστρας. Ὁ βλος τῶν Ἑσκιμῶων μᾶς διδάσκει, πῶς ὁ ἄνθρωπος ἔζη καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πάγων.

Ὁ Γροιλανδία πολιτικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν· εἰς τὰ δυ-

τικά αὐτῆς παράλια ἔχουν ἰδρυθῇ μικροὶ συνοικισμοὶ Δανῶν, οἱ ὅποιοι προσεπάθησαν νὰ ἐκπολιτίσουν τοὺς Ἑσκιμῶους.

Μετὰ τῆς Δανίας συνδέεται καὶ ἡ νῆσος Ἰσλανδία (δηλαδὴ Χώρα τῶν Πάγων), ἀποτελεῖ ὅμως αὐτόνομον κράτος (100.000 τετρ. χλμ., 110.000 κατ.). Εἶναι πλήρης ἡφαιστειογενῶν πετρωμάτων, εἰς πολλὰς δὲ θέσεις ἀναπηδοῦν θερμαὶ πηγαί, αἱ ὁποῖαι ὀνομάζονται γκέυζερ. Τὰ ἡφαιστειογενῆ ταῦτα φαινόμενα παρουσιάζονται συχνὰ καὶ μέσα εἰς τοὺς πάγους καὶ τὰς χιόνας, μὲ τὰς ὁποίας σκεπάζεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νήσου. Εἰς μερικοὺς κόλπους οἱ παγετῶνες φθάνουν μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου εἶναι ἄδενδρον καὶ ἔρημον, σκεπαζόμενον μὲ λίθους καὶ στάκτην. Μόνον πρὸς Ν. καὶ ΝΔ., ὅπου φθάνει τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, ὑπάρχουν ἔλη καὶ λειβάδια. Εἰς τοιαύτην πεδιάδα εὐρίσκεται ἡ πρωτεύουσα Ρέυκιαβικ (δηλαδὴ Κόλπος τοῦ Καπνοῦ). Τὸ ὄνομα τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὰς θερμὰς πηγὰς πρὸ τῆς πόλεως, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες διὰ πλυσιν. Ἡ Ρέυκιαβικ (25) ἐξάγει ἰχθὺς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Παγωμένη εἶναι καὶ ἡ Σπιτσβέργη, καὶ μόνον αἱ κορυφαὶ τῶν βουνῶν τῆς ὑψώνονται ὑπεράνω τῶν πάγων. Ἡ νῆσος εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς ἀλιείας φαλαινῶν καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Νορβηγούς. Πολυτιμότερα εἶναι τὰ κοιτάσματα τῶν γαιανθράκων, τὰ ὁποῖα ἔχουν μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὴν ἀτμοπλοΐαν εἰς τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Νορβηγίας, τῆς ὁποίας τὸ ὑπέδαφος δὲν ἔχει τοιαῦτα κοιτάσματα. Κατοικεῖται ἀπὸ 1.200 περίπου ψυχὰς.

2. ΑΝΤΑΡΚΤΙΣ

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα ὑπάρχει ξηρὰ σκεπασμένη ἀπὸ πάγον, ἡ Ἀνταρκτική, ἡ ὁποία θεωρεῖται ὡς ἕκτη ἢ ἐβδόμη ἥπειρος. Τὸ μέγεθος τῆς ὑπολογίζεται μεγαλύτερον τῆς Εὐρώπης (14 ἑκατομ. τετρ. χλμ.). Μόνον μικρὰ λωρίς, περὶ τὸ 1 ἑκατομ. τετρ. χλμ., εἶναι γυμνὴ πάγων. Εἰς ὅλην τὴν ἑκτασίαν τῆς ἐπικρατεῖ δριμύτατον ψυχός, θύελλαι δέ, συνοδευόμεναι πολλάκις ἀπὸ πυκνὴν

χιόνα, ἐπιπίπτουν μὲ μεγάλην ἀγριότητα. Ἡ μέση ἐδῶ ἐτησίᾳ θερμοκρασία εἶναι ἡ χαμηλοτάτη τῆς Γῆς (-25°). Μόνον αἱ ἄκται τῆς γλυκαίνονται ὀλίγον ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ὅπου ὁ παγετώδης φράκτης σταματᾷ μὲ πολλὰ παγόβουνα τραπεζοειδῆ. Πλησίον τῆς ἀκτῆς εὐρίσκονται καὶ ἐνεργὰ ἡφαίστεια, ὡς ὁ Φόβος καὶ ὁ Ἑρεβος. Εἰς τὰ παράλια πετοῦν πολλὰ θαλάσσια πτηνὰ, ἰδίως οἱ περίεργοι καὶ ἀστεῖοι πιγκουίνοι. Ὑπάρχουν

113. Πιγκουίνοι εἰς τὴν Ἀνταρκτίδα.

ἀκόμη φάλαινα καὶ φῶκαι. Εἰς ταῦτα τὰ παράλια ἐγκαθίστανται σταθμοὶ τῶν ἀλιέων, οἱ ὅποῖαι πλέουν ἐδῶ διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν ζώων τούτων. Ἡ περαιτέρω διείσδυσις εἰς τὴν Ἀνταρκτικὴν εἶναι πολὺ δύσκολος.

Πρῶτος ἀπὸ τοὺς ἐξερευνητὰς ἔφθασεν εἰς τὸν Νότιον Πόλον τὸ 1911 ὁ Ἀμουνδσεν, ὁ ὅποῖος παρετήρησεν, ὅτι εὕρεται εἰς ἓνα ἐκτεταμένον καὶ ἐντελῶς παγωμένον ὁροπέδιον ὕψους 3.000 μέτρων.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

οί οποίοι διαμένουν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ

(πλὴν τῆς Εὐρώπης)

ὡς ὑπήκοοι ξένου κράτους ἢ ὡς μετανάσται

('Απογραφή 1928)

Ἑπείροι καὶ χώραι	Ἑλληνες κάτοικοι	Ἑπείροι καὶ χώραι	Ἑλληνες κάτοικοι
ΑΣΙΑ	276.150	Ἀβυσσηνία	2.000
Κύπρος	271.668	Μαδαγασκάρη	102
Συρία	5.500	Νοτιοαφρ. Ἑνωσις	1.500
Παλαιστίνη	1.747	ΑΜΕΡΙΚΗ	432.750
Μεσοποταμία (Ἰράκ)	40	Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι	400.000
Βρετανικαὶ Ἰνδία	111	Καναδᾶς	10.000
ΑΦΡΙΚΗ	112.012	Μεξικόν	1.600
Αἴγυπτος	100.044	Κούβα	2.500
Κυρηναϊκή	151	Βραζιλία	3.000
Τριπολίτις	586	Οὐραγουάη	400
Ἀλγέριον	148	Χιλὴ	800
Τυνησία	443	ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	20.000
Μαρόκον	780	Νέα Ζηλανδία	160
Σουδάν	3.000	Εἰς ὅλην τὴν Γῆν	
Κόγγον	2.000	ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος	1.160.000
Πορτογαλικαὶ ἀποικίαι	2.000		

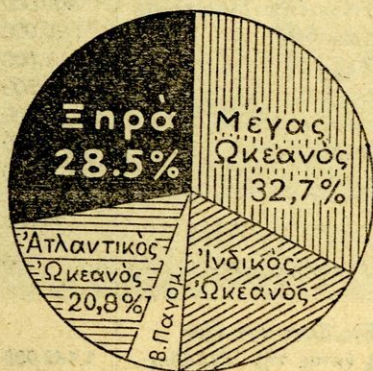
ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα δὲν εἶναι ἐξ ἴσου κατανεμημέναί. Τὸ ἓν τέταρτον περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς (28,5 %) ἀποτελεῖται ἀπὸ ξηράν, τὰ δὲ τρία τέταρτα καλύπτονται ὑπὸ θαλάσσης. Ἄν ἐξαιρέσωμεν τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, μεταξύ τῶν ἡπείρων ἐκτείνονται τρεῖς ὠκεανοὶ μετὰ πολυαρί-

θμων θαλασσῶν, κόλπων καὶ πορθμῶν. Οἱ τρεῖς οὗτοι ὠκεανοὶ εἶναι ὁ Μέγας ἢ Εἰρηνικός, ὁ Ἀτλαντικός καὶ ὁ Ἰνδικός (ἴδε σχῆμα 114).

114. Πῶς κατανέμονται ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα ἐπὶ τῆς γήινης ἐπιφανείας (510 ἑκατ. τετρ. χλμ.).

1. ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΩΚΕΑΝΟΙ

Ὁ Εἰρηνικός ὠκεανὸς εἶναι ὁ μεγαλύτερος, ἴσος πρὸς τοὺς δύο ἄλλους ὁμοῦ. Εἶναι προσέτι καὶ ὁ πλέον τρικυμιώδης, ἐπομένως κατ' εὐφημισμὸν ἐπονομάζεται Εἰρηνικός ὠκεανός. Λόγῳ τῆς ἀχανοῦς ἐκτάσεώς του ἡ ὑπερωκεάνειος συγκοινωνία εὕρισκε διευκολίας. Πλὴν

τούτου, ἡ ἀμερικανικὴ ἀκτὴ, λόγῳ τῆς ἀποτόμου καὶ ὀρεινῆς πρὸς τοῦτον πλευρᾶς τῆς, ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς ἐνδοχώρας· διὰ τοῦτο ὀλίγους λιμένας ἔχει πρὸς χρῆσιν. Ὀλίγα εἶναι καὶ αἱ ἀτμοπλοϊκαὶ γραμμαὶ, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς διὰ τῶν νήσων Χαβάι φέρουν εἰς τὴν Ἀνατο-

λικήν Ἀσίαν. Τὴν συγκοινωνίαν αὐτὴν ἔχουν εἰς χεῖρας τῶν ἑταιρεῖαι ἀγγλικαί, ἀμερικανικαί, αὐστραλιακαί καὶ ἰαπωνικαί. Διὰ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Εἰρηνικοῦ ἀντηγωνίζοντο ἀνέκαθεν αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἰαπωνία.

Ζωηρὰ κίνησις ἔχει ἀναπτυχθῆ εἰς τοὺς δυτικούς πορθμούς, διὰ τῶν ὁποίων συνδέεται μετ' αὐτοῦ ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς. Μόλις τὰ 15 ἑκατοστὰ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας ἀναλογοῦν εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν.

Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς εἶναι σήμερον ὁ σπουδαιότατος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Τὸ πλάτος αὐτοῦ δὲν εἶναι μέγα, ὅπως τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Ἐκτεταμένα βαθύπεδα παράκεινται τὸσον εἰς τὰ ἀνατολικά ὅσον καὶ εἰς τὰ δυτικά παράλια αὐτοῦ, καὶ μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοὶ ἐνώνουν τὴν θάλασσαν μὲ ἐνδοχώρας ἀπομεμακρυσμένας. Πλούσιος παραλιακὸς διαμελισμὸς καὶ εὐνοϊκοὶ ἄνεμοι εὐνοοῦν τὴν συγκοινωνίαν περισσότερον εἰς τὸ βόρειον τμήμα, ὅπου βρέχονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης πυκνοκατφυμένα καὶ βιομηχανικὰ κράτη. Τεράστια ποσότητες τροφίμων, πρώτων ὑλῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ἀνταλλάσσονται μετὰ τοῦ ἐνὸς μέρους τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ ἄλλου. Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀνοίγονται καὶ αἱ σπουδαῖαι θάλασσαι τῆς Εὐρώπης, ἰδίᾳ ἡ Μεσόγειος. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη συγκοινωνιακὴ κίνησις τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ 75 ἑκατοστὰ τῆς παγκοσμίου θαλασσίας συγκοινωνίας. Εἴκοσι μεγάλοι θαλάσσιοι λιμένες διὰ τὰ ὑπερωκεάνεια ὑπάρχουν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ἐνῶ εἰς τὸν Εἰρηνικόν μόνον τέσσαρες. Ὑπερωκεάνειον γραμμὴν ἔχει καὶ ἡ Ἑλλάς διὰ τῆς « Νέας Ἑλλάδος », ἡ ὁποία δεικνύει τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς μας ἐν τῇ Νέᾳ Ὑόρκῃ.

Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς εἶναι ὁ μικρότερος καὶ ὁ πτωχότερος. Πρὸς Β. καὶ Δ. φράσσεται ὑπὸ ἀποτόμων καὶ ὀρεινῶν παραλλίων. Πρὸς Ν. ἀνοίγεται εἰς τὴν Νότιον θάλασσαν, ἡ ὁποία παρέχει κινδύνους εἰς τὴν ναυτιλίαν. Παράκεινται τροπικαὶ περιοχαὶ ἀραιῶς κατοικούμεναι, ἐξαιρέσει τῆς Ἰάβας, καὶ κράτη μὴ βιομηχανικά. Διὰ τοῦτο αἱ ἐνταῦθα ἀτμοπλοῖκαὶ γραμμαὶ ἀπο-

βλέπουν κυρίως εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῆς Εὐρώπης μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Χάρις εἰς τὰς διώρυγας τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ Παναμᾶ ὑπάρχει σήμερον ἀτμοπλοϊκὴ γραμμὴ, διὰ τῆς ὁποίας ἐκτελεῖται ὁ γύρος τῆς Γῆς, χωρὶς νὰ ἀπομακρυνώμεθα πολὺ ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

2. Η ΚΑΤΑ ΞΗΡΑΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ἡ κατὰ ξηράν παγκόσμιος συγκοινωνία τελεῖται διὰ τῶν μεγάλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῶν ἡπείρων. Πολλοὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐν Εὐρώπῃ φέρονται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ ἐκ Δ. πρὸς Α. Τοιαύτην ἐκ Δ. πρὸς Α. διεύθυνσιν ἐν Ἀσίᾳ ἔχει ὁ **σιβηρικὸς σιδηρόδρομος**, τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ὁ **μαντζουρικὸς** καὶ ὁ **κινεζικὸς**. Συνέχεια τῶν εὐρωπαϊκῶν γραμμῶν εἶναι οἱ **ἀνατολικοὶ σιδηρόδρομοι** μετὰ τῶν προεκτάσεων ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν Βαγδάτην καὶ ἀφ' ἐτέρου εἰς τὴν Μέκκαν, ὡς καὶ ὁ **ὑπερκάσπιος**. Εἰς τὰς Ἰνδίας μεγάλη γραμμὴ φέρει ἐκ τοῦ Καρατίσι εἰς τὴν Καλκούταν. Ἡ **Ἀφρικὴ** ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον μεμονωμένας γραμμάς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παραλιακάς. Μία ἡπειρωτικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἔχει ἀκόμῃ ἀποπερατωθῆ, βαίνει ἀπὸ Κεῖπτάουν εἰς Κάιρον. Ὡσαύτως καὶ ἡ Αὐστραλία ἔχει πολλὰς μεμονωμένας γραμμάς, καὶ μία μόνον φέρει κατὰ τὰ νότια τῆς ἡπείρου ἐκ Σίδνεϋ εἰς Πέρθην.

Ἐν τῇ **Βορείῳ Ἀμερικῇ** τὴν μεταξὺ τῶν ὠκεανῶν συγκοινωνίαν ἐκτελοῦν πολλοὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ. Ἐν τῇ **Νοτίῳ Ἀμερικῇ** ὁ ὑπεράνδειος σιδηρόδρομος (ἐκ τοῦ Μπουένος Ἄυρες εἰς Βαλπαραΐζον ἀνέρχεται εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον ἐξ ὧν τῶν ὑψηλῶν σιδηροδρομικῶν διαβάσεων (3.186 μ.)

3. Η ΕΝΑΕΡΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αὕτη ἔχει ἀναπτυχθῆ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεταξὺ ὧν τῶν ἡπείρων, προορίζεται ὅμως διὰ βιαστικούς ἐπιβάτας καὶ διὰ τὴν ταχείαν μεταβίβασιν τῆς ἀλληλογραφίας. Ἦμπορεῖ κανεῖς σήμερον διὰ τοῦ ἀεροπλάνου νὰ κάμνη τὸν γύρον τῆς Γῆς μὲ τοὺς ἀπαραιτήτους σταθμοὺς ἐντὸς ἐλαχίστων ἡμερῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Η ΑΣΙΑ

	Σελίς
Ἐἰσαγωγή	5
1. Πρόσω Ἀσία	7
α. Μικρά Ἀσία	7
Ἡ Μικρά Ἀσία κατὰ μέρη	11
Ἡ Τουρκικὴ Δημοκρατία	25
β. Συρία καὶ Παλαιστίνη	30
γ. Ἀραβία	37
δ. Μεσοποταμία	43
ε. Ἀρμενία	46
ς. Κανκασία	48
ζ. Ἀριανή	50
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Πρόσω Ἀσίας	53
2. Νότιος Ἀσία	55
α. Αἱ Ἰνδίαί	56
Αἱ Ἰνδίαί κατὰ μέρη	57
β. Ἰνδοκίνα	67
γ. Ἰνδικαὶ ἢ Μαλαϊκαὶ νῆσοι	72
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Νοτίου Ἀσίας	74
3. Ἀνατολικὴ Ἀσία	76
α. Ἰαπωνία	77
β. Κίνα ἢ Σινικὸν κράτος	85
γ. Μαντζουρία	93
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας	94
4. Ὑψηλὴ ἢ Κεντρικὴ Ἀσία	95
5. Βόρειος Ἀσία	99
6. Δυτικὴ Ἀσία	102
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Ἀσίας	104

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η ΑΦΡΙΚΗ

Σελίς

Εἰσαγωγή	107
1. Βόρειος Ἀφρική	109
α. Αἴγυπτος	109
β. Λιβύη	115
γ. Αἱ χώραι τοῦ Ἀτλαντος	116
δ. Ἡ Ἐρημος Σαχάρα	119
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς	124
2. Ἡ Τροπικὴ Δυτικὴ καὶ Ἰσημερινὴ Ἀφρική	125
α. Σουδάν	125
β. Ἰσημερινὴ Ἀφρική	129
3. Ἀνατολικὴ Ἀφρική	133
4. Νότιος Ἀφρική	137
5. Αἱ νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς	140
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Ἀφρικῆς	141

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

1. Αὐστράλια	145
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Αὐστραλίας	150
2. Ὠκεανία	151
Γενικὴ ἀποψις τοῦ Ἀνατολικοῦ Κόσμου	159

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Γενικὴ εἰσαγωγή	161
1. Βόρειος Ἀμερική	162
Α'. Τὰ φυσικὰ τμήματα	163
1. Ἡ Ἀρκτικὴ Βόρειος Ἀμερική	163
2. Ἡ περιοχὴ τῶν Μεγάλων ἑλινῶν	165
3. Τὰ Ἀππαλάγια καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν χώρα	166
4. Τὸ Βαθύπεδον τοῦ Μισισσιπὶ καὶ τὸ Ὀροπέδιον τῶν Δειμώνων	170
5. Ἡ Δυτικὴ ὀρεινὴ χώρα	172
Β'. Πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς	174
1. Καναδᾶς	174
2. Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι	176
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς	184

	Σελίς
II. Μέση Ἀμερική καὶ Δυτικαὶ Ἰνδίαί	185
1. Μεξικόν	185
2. Ἡ λοιπὴ στερεὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς	187
3. Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαί	189
III. Νότιος Ἀμερική	192
1. Αἱ Ἄνδεις ἢ ἡ Δυτικὴ ὄρεινὴ χώρα	192
α. Αἱ Βόρειοι Ἄνδεις	192
β. Αἱ Κεντρικαὶ Ἄνδεις	194
γ. Αἱ Νότιοι Ἄνδεις	196
2. Τὰ βαθύπεδα καὶ αἱ ὄρειναι ἀνατολικαὶ χώραί	198
α. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ Παταγονία	198
β. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου καὶ ἡ Βραζιλία	200
Ἀνακεφαλαίωσις τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς	203

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Αἱ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Γενικά	206
1. Ἀρχαίς	207
2. Ἀνταρχαίς	211

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ἡ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΑΙ Ἡ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Εἰσαγωγή	214
1. Οἱ τρεῖς Ὠκεανοὶ	214
2. Ἡ κατὰ ξηρὰν παγκόσμιος συγκοινωνία	216
3. Ἡ ἐναέρια συγκοινωνία	216

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΙΩ. ΓΚΟΥΦΑ
*Οδός Περικλέους 25 - Τηλ. 21.382
*Οδός Πυθίου 88 - Τηλ. 90.563

